

Universiteit
Leiden

The Netherlands

**Het Nederlands hoger onderwijsrecht: een
thematisch commentaar op de Wet op het hoger
onderwijs en wetenschappelijk onderzoek**

Louw, R.G.

Citation

Louw, R. G. (2011, June 9). *Het Nederlands hoger onderwijsrecht: een thematisch commentaar op de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek*. Leiden University Press, Leiden.

Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/17700>

Version: Not Applicable (or Unknown)

License: [Licence agreement concerning inclusion of
doctoral thesis in the Institutional Repository
of the University of Leiden](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/17700>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

HET NEDERLANDS HOGER ONDERWIJSRECHT

BIJLAGE

PROEVE VAN EEN WET OP HET HOGER ONDERWIJS EN ONDERZOEK MET MEMORIE VAN TOELICHTING

Inhoudsopgave	595
Tekst proeve	597
Memorie van toelichting	669

Inhoudsopgave**HOOFDSTUK 1. ALGEMENE BEPALINGEN** (artt. 1.1 t/m 1.8)**HOOFDSTUK 2. ACCREDITATIE**

Titel 1. Betekenis, verlening en beëindiging accreditatie (artt. 2.1 t/m 2.6)

Titel 2. De accreditatieorganisatie (artt. 2.7 t/m 2.11)

HOOFDSTUK 3. OVERIGE VOORWAARDEN VOOR ACCREDITATIE

Titel 1. Algemene bepaling (art. 3.1)

Titel 2. Opleidingen (artt. 3.2 t/m 3.13)

Titel 3. Toegangsvoorwaarden en toelatingseisen

Paragraaf 1. Bacheloropleidingen (artt. 3.14 t/m 3.21)

Paragraaf 2. Initiële masteropleidingen (artt. 3.22 t/m 3.27)

Paragraaf 3. Postinitiële masteropleidingen (art. 3.28)

Titel 4. Examens en examencommissie (artt. 3.29 t/m 3.32)

Titel 5. Onderwijs- en examenregeling (artt. 3.33 t/m 3.35)

Titel 6. Onderwijsaanbod en registratie (artt. 3.36 t/m 3.40)

Titel 7. College voor promoties en de promotie (artt. 3.41 t/m 3.44)

Titel 8. Titulatuur (artt. 3.45 t/m 3.50)

HOOFDSTUK 4. BEKOSTIGING

Titel 1. Algemene bepalingen (artt. 4.1 t/m 4.5)

Titel 2. Berekening rijksbijdrage (artt. 4.6 t/m 4.8)

Titel 3. Bekostigingsgegevens (artt. 4.9 en 4.10)

Titel 4. Jaarverslaggeving (artt. 4.11 t/m 4.13)

Titel 5. Overige bepalingen (artt. 4.14 t/m 4.16)

HOOFDSTUK 5. OVERIGE VOORWAARDEN VOOR BEKOSTIGING

Titel 1. Bestuursorganisatie

Paragraaf 1. Algemene bepaling (art. 5.1)

Paragraaf 2. College van bestuur (artt. 5.2 t/m 5.6)

Paragraaf 3. Raad van toezicht (artt. 5.7 t/m 5.9)

Paragraaf 4. Faculteit (artt. 5.10 t/m 5.19)

Paragraaf 5. Toezicht op facultaire organen (artt. 5.20 t/m 5.22)

Titel 2. Inschrijving

Paragraaf 1. Algemene bepalingen (artt. 5.23 t/m 5.32)

Paragraaf 2. Administratieve en procedurele voorwaarden inschrijving (artt. 5.33 t/m 5.36)

Paragraaf 3. Financiële voorwaarden (artt. 5.37 t/m 5.45)

Paragraaf 4. Bijzondere bepalingen inschrijving (artt. 5.46 t/m 5.50)

Paragraaf 5. Centraal register inschrijving hoger onderwijs (art. 5.51)

Titel 3. Selectie

Paragraaf 1. Studieadvies (artt. 5.52 en 5.53)

Paragraaf 2. Selectie bij numerus fixus (artt. 5.54 t/m 5.61)

Titel 4. Medezeggenschap studenten

- Paragraaf 1. Algemene bepalingen (artt. 5.62 t/m 5.66)
- Paragraaf 2. De centrale studentenraad (artt. 5.67 t/m 5.71)
- Paragraaf 3. Facultaire studentenraden (artt. 5.72 en 5.73)
- Paragraaf 4. Overige bepalingen (artt. 5.74 t/m 5.77)
- Paragraaf 5. Geschillen inzake de medezeggenschap van studenten (artt. 5.78 t/m 5.81)

Titel 5. Studiefonds (artt. 5.82 t/m 5.85)**Titel 6. Rechtsbescherming studenten en extranei**

- Paragraaf 1. Studentenstatuut (art. 5.86 en 5.87)
- Paragraaf 2. Klachten en geschillen algemeen (art. 5.88)
- Paragraaf 3. Klachten (artt. 5.89 en 5.90)
- Paragraaf 4. College van beroep voor de examens (artt. 5.91 t/m 5.94)
- Paragraaf 5. Bezwaar- en beroep bij het college van bestuur (artt. 5.95 en 5.96)
- Paragraaf 6. Beroep op de rechter (art. 5.97)

HOOFSTUK 6. UNIVERSITAIRE MEDISCHE CENTRA**Titel 1. Algemene bepalingen (artt. 6.1 t/m 6.3)****Titel 2. Bestuursorganisatie**

- Paragraaf 1. Algemene bepalingen (art. 6.4)
- Paragraaf 2. Raad van bestuur (artt. 6.5 t/m 6.8)
- Paragraaf 3. Raad van toezicht (artt. 6.9 t/m 6.11)
- Paragraaf 4. Afdelingen, afdelingshoofden en stafconvent (artt. 6.12 t/m 6.14)

Titel 3. Samenwerkingsdocument (artt. 6.15 en 6.16)**Titel 4. Overige bepalingen (art. 6.17)****HOOFDSTUK 7. HANDHAVING, SANCTIE- EN STRAFBEPALINGEN**

(artt. 7.1 t/m 7.10)

HOOFDSTUK 8. OVERLEG (art. 8.1)**HOOFDSTUK 9. SLOTBEPALINGEN (artt. 9.1 en 9.2)**

Wij Beatrix, bij de gratie Gods, Koningin der Nederlanden, Prinses van Oranje-Nassau, enz. enz.

Allen, die deze zullen zien of horen lezen, saluut! doen te weten:

Alzo Wij in overweging hebben genomen, dat het wenselijk is, met behoud van de verantwoordelijkheid van de overheid voor het stelsel van hoger onderwijs en onderzoek als geheel, daarbinnen de zelfstandigheid van de instellingen voor hoger onderwijs en onderzoek te vergroten en tevens dit stelsel te flexibiliseren en te moderniseren alsmede met het oog hierop de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek te vervangen door een nieuwe wettelijke regeling van het hoger onderwijs en onderzoek;

Zo is het, dat Wij, de Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

HOOFDSTUK 1. ALGEMENE BEPALINGEN

Artikel 1.1. Begripsbepalingen

In deze wet wordt verstaan onder:

- a. Onze minister: Onze Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en, voor zover het onderwijs en onderzoek op het gebied van de landbouw en natuurlijke omgeving betreft, Onze Minister van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie;
- b. wetenschappelijk onderwijs: onderwijs dat is gericht op de voorbereiding tot de zelfstandige beoefening van de wetenschap of de beroepsmatige toepassing van wetenschappelijke kennis en dat het inzicht in de samenhang van de wetenschappen bevordert;
- c. hoger beroepsonderwijs: onderwijs dat is gericht op de overdracht van wetenschappelijke kennis en op de ontwikkeling van vaardigheden in nauwe aansluiting op de beroepspraktijk;
- d. hoger onderwijs: wetenschappelijk onderwijs en hoger beroepsonderwijs;
- e. universiteit of hogeschool: Nederlandse universiteit of hogeschool als bedoeld in artikel 1.2;
- f. instelling: universiteit of hogeschool dan wel een instellingengemeenschap als bedoeld in artikel 1.6;
- g. instellingsbestuur:
 - bij een niet bekostigde instelling: het ten aanzien van de desbetreffende bevoegdheid krachtens de statuten van de rechtspersoon die de instelling in stand houdt, bevoegde orgaan.
 - bij een bekostigde instelling: het college van bestuur, voor zover in de statuten van de rechtspersoon die de instelling in stand houdt, met inachtneming van deze wet niet anders is bepaald;
- h. opleiding: een bachelor- of masteropleiding aan een instelling;
- i. initiële masteropleidingen: masteropleidingen die aansluiten bij het eindniveau van bacheloropleidingen;
- j. postinitiële masteropleidingen: andere masteropleidingen dan initiële masteropleidingen;

- k. persoonsgebonden nummer: burgerservicenummer als bedoeld in artikel 1, onder b, van de Wet algemene bepalingen burgerservicenummer, dan wel het onderwijsnummer bedoeld in de artikelen 5.34, tweede lid, laatste volzin, en 5.35, derde lid;
- l. studiejaar: het tijdvak dat aanvangt op 1 september en eindigt op 31 augustus van het daaropvolgende jaar.

Artikel 1.2. Nederlandse universiteiten en hogescholen

Nederlandse universiteiten en hogescholen zijn uitsluitend de krachtens deze wet geaccrediteerde universiteiten en hogescholen.

Artikel 1.3. Doelstellingen en taken universiteiten en hogescholen

1. Universiteiten zijn gericht op het verzorgen van wetenschappelijk onderwijs en het verrichten van wetenschappelijk onderzoek. De krachtens deze wet bekostigde universiteiten hebben in dat kader in elk geval tot taak het verzorgen van bachelor- en initiële masteropleidingen opleidingen in het wetenschappelijk onderwijs, het verrichten van wetenschappelijk onderzoek, het voorzien in de opleiding tot wetenschappelijk onderzoeker of technologisch ontwerper en het ten behoeve van de maatschappij overdragen van kennis.
2. Hogescholen zijn gericht op het verzorgen van hoger beroepsonderwijs en het verrichten van onderzoek gericht op de beroepspraktijk. De krachtens deze wet bekostigde hogescholen hebben in dat kader in elk geval tot taak het verzorgen van bacheloropleidingen in het hoger beroepsonderwijs, het verrichten van ontwerp- en ontwikkelactiviteiten of ander onderzoek gericht op de beroepspraktijk en het ten behoeve van de maatschappij overdragen van kennis.

Artikel 1.4. Domeinen

1. Een universiteit omvat ten minste een van de navolgende domeinen:
 - a. Agrarische wetenschappen;
 - b. Archeologie;
 - c. Civiele techniek en bouwkunde;
 - d. Diergeneeskunde;
 - e. Economische wetenschappen;
 - f. Elektrotechniek;
 - g. Gedragwetenschappen;
 - h. Gezondheidszorg;
 - i. Godsdienst, levensbeschouwing, ethiek en wijsbegeerte;
 - j. Historische wetenschappen;
 - k. Informatica;
 - l. Kunsten;
 - m. Levenswetenschappen;
 - n. Maatschappijwetenschappen;
 - o. Materiaalkunde;
 - p. Mijnbouwkunde;
 - q. Niet-westerse Talen en Culturen;
 - r. Onderwijs;
 - s. Procestechniek;
 - t. Rechtswetenschappen;
 - u. Taal- en communicatiewetenschappen

- v. Tandheelkunde;
 - w. University College
 - x. Verkeers- en vervoerstechniek;
 - y. Werktuigbouwkunde;
 - z. Westerse Talen en Culturen;
 - aa. Wiskunde, natuurkunde, scheikunde en sterrenkunde.
2. Een hogeschool omvat ten minste een van de volgende domeinen:
- a. Economie;
 - b. Gezondheidszorg;
 - c. Kunsten;
 - d. Onderwijs;
 - e. Recht;
 - f.

Artikel 1.5. Doelstellingen en taken universitaire medische centra

1. Aan elke krachtens deze wet bekostigde universiteit met een domein Geneeskunde waarin een opleiding tot arts is ingesteld, is een universitair medisch centrum verbonden.
2. Universitaire medische centra zijn als academisch ziekenhuis gericht op patiëntenzorg alsmede op het, namens en onder verantwoordelijkheid van de universiteit waaraan zij zijn verbonden, verzorgen van wetenschappelijk geneeskundig onderwijs en verrichten van wetenschappelijk onderzoek. Zij hebben in dat kader in elk geval tot taak het verzorgen van bachelor- en masteropleidingen binnen het domein der geneeskunde van die universiteit en het verrichten van wetenschappelijk geneeskundig onderzoek. Zij vervullen mede topklinische en topreferentiefuncties in de gezondheidszorg. Voorts verzorgen zij de opleiding tot medisch specialist.

Artikel 1.6. Instellingengemeenschap

1. Indien een rechtspersoon zowel een universiteit als hogeschool in stand houdt, kan in de statuten van die rechtspersoon worden bepaald dat die universiteit en hogeschool een instellingengemeenschap vormen.
2. De Open Universiteit Nederland omvat een universiteit en een hogeschool. Zij verzorgt de bachelor- en initiële masteropleidingen opleidingen in het wetenschappelijk onderwijs en het hoger beroepsonderwijs in de vorm van afstandsonderwijs.

Artikel 1.7. Academische vrijheid

Ten aanzien van de docenten, onderzoekers en studenten van een instelling dan wel van een universitair medisch centrum wordt de academische vrijheid in acht genomen.

Artikel 1.8. Richtlijnen ethiek

Het instellingsbestuur en de raad van bestuur van een universitair medisch centrum kunnen regels vaststellen met betrekking tot de ethische aspecten verbonden aan de werkzaamheden van de instelling, onderscheidenlijk het centrum. Indien ten behoeve van de werkzaamheden van de instelling gebruik wordt gemaakt van dieren dan wel mensen voor proeven, onderscheidenlijk voor demonstraties of proeven, hebben die regels daarop mede betrekking.

HOOFDSTUK 2. ACCREDITATIE

Titel 1. Betekenis, verlening en beëindiging accreditatie

Artikel 2.1. Betekenis accreditatie

1. Uitsluitend aan de met goed gevolg afgelegde examens van opleidingen aan een krachtens deze wet geaccrediteerde instelling zijn de in de artikelen 3.45, 3.46 en 3.48 genoemde titels verbonden. Uitsluitend aan het door een krachtens deze wet geaccrediteerde universiteit verleend doctoraat zijn de in artikel 3.49 genoemde titels verbonden.

2. Degenen die het in voltijdse vorm verzorgde onderwijs volgen van een opleiding aan een krachtens deze wet geaccrediteerde instelling met het oog op het afleggen van de examens van die opleiding, en overigens aan de desbetreffende voorschriften van de Wet studiefinanciering 2000 voldoen, hebben aanspraak op studiefinanciering overeenkomstig de bepalingen van die wet.

Artikel 2.2. Verlening accreditatie

1. Accreditatie wordt verleend door Onze minister op verzoek van het bestuur van de rechtspersoon die de instelling in stand houdt waarvoor accreditatie wordt verzocht.

2. Onze minister verleent de verzochte accreditatie indien:

- a. Onze minister heeft vastgesteld dat de desbetreffende instelling wetenschappelijk onderwijs verzorgt en wetenschappelijk onderzoek verricht dan wel hoger beroepsonderwijs verzorgt en onderzoek verricht dat gericht is op de beroepspraktijk,
- b. de inrichting en werking van het systeem van kwaliteitszorg van de desbetreffende instelling ten aanzien van het onderwijs en onderzoek van de instelling naar het oordeel van de accreditatieorganisatie genoemd in artikel 2.7, voldoen aan de eisen die daaraan, gelet op hetgeen internationaal gebruikelijk is, kunnen worden gesteld,
- c. de continuïteit van de rechtspersoon en de desbetreffende instelling naar het oordeel van Onze minister voldoende is gewaarborgd, en
- d. de integriteit van het bestuur van de rechtspersoon dan wel van de desbetreffende instelling naar het oordeel van Onze minister voldoende is gewaarborgd.

3. De in het tweede lid, onder d, bedoelde integriteit is in elk geval onvoldoende gewaarborgd indien van het bestuur van de rechtspersoon of het instellingsbestuur dan wel van het orgaan dat met het toezicht op dat bestuur, onderscheidenlijk instellingsbestuur is belast, een of meer personen deel uitmaken van wie vaststaat dat zij onherroepelijke veroordeeld zijn wegens misdrijf, zich – in welke hoedanigheid ook – hebben schuldig gemaakt aan handelen of nalaten dat ernstig nadeel heeft toegebracht aan de goede gang binnen een instelling voor hoger onderwijs, aan fraude bij het afnemen van examens, bij de verwerving van bekostiging of bij de besteding van de rijksbijdrage dan wel, hoewel zij in de positie waren in geval van dergelijk handelen of nalaten van anderen daartegen maatregelen te nemen, dit achterwege hebben gelaten.

4. Indien de desbetreffende instelling wetenschappelijk onderwijs verzorgt en wetenschappelijk onderzoek verricht, wordt zij geaccrediteerd als universiteit. Indien zij hoger beroepsonderwijs verzorgt en onderzoek gericht op de beroepspraktijk verricht, wordt zij geaccrediteerd als hogeschool.

5. Bij zijn besluit vermeldt Onze minister overeenkomstig het desbetreffende verzoek van het instellingsbestuur welke domeinen als bedoeld in artikel 1.4, eerste of tweede lid, aan de desbetreffende instelling zijn verbonden. Indien na verlening van de accreditatie het instellings-

bestuur onze minister verzoekt een of meer domeinen aan de instelling toe te voegen, wordt dit verzoek door Onze minister terstond ingewilligd.

6. De accreditatie wordt verleend voor een termijn van tien jaar, behoudens het bepaalde in artikel 2.3.

7. Gedurende de termijn van accreditatie nemen het instellingsbestuur en, voor zover van toepassing, de desbetreffende andere organen van de instelling, de overige voorwaarden voor accreditatie bedoeld in hoofdstuk 3, in acht.

8. Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur worden voorschriften vastgesteld inzake de vorm en inhoud van het verzoek om accreditatie en de daarbij te verstrekken informatie alsmede over de termijnen die bij de indiening en beoordeling van het verzoek in acht worden genomen.

Artikel 2.3. Beëindiging accreditatie

1. De accreditatie wordt door Onze minister beëindigd, indien door hem is vastgesteld dat niet meer wordt voldaan aan het bepaalde in artikel 2.2, tweede lid onder a, b, c of d, dan wel niet wordt voldaan aan het bepaalde in het zevende lid van dat artikel. Een beëindiging van de accreditatie op de grond of mede op de grond dat niet meer wordt voldaan aan het bepaalde in artikel 2.2, tweede lid onder b, dan wel stelselmatig niet wordt voldaan aan het bepaalde in het zevende lid van dat artikel, is uitsluitend mogelijk indien de accreditatieorganisatie daartoe heeft geadviseerd.

2. Alvorens het besluit tot beëindiging van de accreditatie te nemen, geeft Onze minister het bestuur van de rechtspersoon die de instelling in stand houdt, schriftelijk een waarschuwing. Indien binnen zes maanden aan deze waarschuwing geen gevolg is gegeven, wordt de accreditatie van de instelling door Onze minister beëindigd.

3. De werking van het besluit van Onze minister tot beëindiging van de accreditatie bedoeld in het tweede lid, wordt opgeschort totdat de beroepstermijn is verstreken of, indien beroep is ingesteld, op het beroep is beslist.

Artikel 2.4. Voorzieningen bij einde of beëindiging accreditatie

1. Indien de accreditatie door het verstrijken van de termijn waarvoor zij is verleend, eindigt dan wel door een besluit van Onze minister als bedoeld in artikel 2.3, wordt beëindigd, draagt het bestuur van de rechtspersoon die de instelling in stand houdt, er zorg voor dat degenen die in een opleiding van de instelling het onderwijs volgen, hun studie binnen redelijke termijn aan een geaccrediteerde instelling kunnen voltooien. Indien dat bestuur deze zorgplicht niet kan nakomen, kan Onze minister op verzoek van dat bestuur bepalen, dat zij hun studie aan de instelling kunnen voltooien en dat aan de door hen met goed gevolg afgelegde examens alsnog de in deze wet genoemde titels zijn verbonden en hun aanspraak op studiefinanciering overeenkomstig de bepalingen van de Wet studiefinanciering 2000 behouden blijft. Bij zijn besluit stelt Onze minister daarvoor een redelijke termijn.

2. Indien de accreditatie door het verstrijken van de termijn waarvoor zij is verleend, eindigt dan wel door een besluit van Onze minister als bedoeld in artikel 2.3, wordt beëindigd, draagt het bestuur van de rechtspersoon die een universiteit in stand houdt, er zorg voor dat degenen die zich aan die universiteit op de promotie voorbereiden, binnen redelijke termijn aan een geaccrediteerde universiteit kunnen promoveren.

Artikel 2.5. Bekendmaking

Onze minister maakt besluiten tot accreditatie of beëindiging van accreditatie bekend in de Staatscourant.

Artikel 2.6. Beroep

Tegen een besluit van Onze minister jegens een bepaalde instelling genomen op grond van de artikelen 2.2 tot en met 2.4, kan een belanghebbende beroep instellen bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State.

Titel 2. De accreditatieorganisatie

Artikel 2.7. Taken accreditatieorganisatie

1. De Nederlands-Vlaamse Accreditatie Organisatie bedoeld in artikel 1 van het op 3 september 2003 te Den Haag tot stand gekomen Verdrag tussen het Koninkrijk der Nederlanden en de Vlaamse Gemeenschap van België inzake de accreditatie van opleidingen binnen het Nederlandse en Vlaamse hoger onderwijs (Trb. 2003, 167) is de accreditatieorganisatie bedoeld in deze wet. Zij bezit rechtspersoonlijkheid en is gevestigd te Den Haag.
2. Onverminderd het Accreditatieverdrag en het daarop gebaseerde bestuursreglement is op de accreditatieorganisatie de Kaderwet zelfstandige bestuursorganen van toepassing.
3. De accreditatieorganisatie is belast met de beoordeling van de vraag of bij de instelling waarvoor accreditatie wordt verzocht, de inrichting en werking van het systeem van kwaliteitszorg ten aanzien van het onderwijs en onderzoek voldoet aan de eisen die daaraan, gelet op hetgeen internationaal gebruikelijk is, kunnen worden gesteld, en brengt daarover advies uit aan Onze minister.
4. De accreditatieorganisatie ziet erop toe dat aan de in artikel 2.2, tweede lid onder b, bedoelde voorwaarde wordt voldaan en dat de in hoofdstuk 3 bedoelde overige voorwaarden voor accreditatie worden nageleefd. In het kader van haar toezicht stelt zij uit eigen beweging of op verzoek van Onze minister onderzoek in, waarbij de artikelen 5:13, 5:16, 5:17 en 5:20 van de Algemene wet bestuursrecht van overeenkomstige toepassing zijn. Indien de accreditatieorganisatie heeft vastgesteld dat niet meer aan de in artikel 2.2, tweede lid onder b, bedoelde voorwaarde wordt voldaan dan wel de in hoofdstuk 3 bedoelde overige voorwaarden voor accreditatie stelselmatig niet worden nageleefd, adviseert zij de minister de accreditatie te beëindigen.
5. Bij ministeriële regeling worden de overige werkzaamheden bepaald die de accreditatieorganisatie verricht in verband met opdrachten als bedoeld in artikel 1, tweede lid, van het Accreditatieverdrag.

Artikel 2.8. Accreditatiekader

1. De accreditatieorganisatie legt haar werkwijze en de eisen die, gelet op hetgeen internationaal gebruikelijk is, aan de inrichting en werking van het systeem van kwaliteitszorg van onderwijs en onderzoek bij een instelling zijn te stellen, vast in een accreditatiekader.
2. Alvorens het accreditatiekader vast te stellen of te wijzigen, voert de accreditatieorganisatie overleg met vertegenwoordigers van de geaccrediteerde instellingen en andere betrokkenen, waaronder belangenorganisaties van studenten als bedoeld in artikel 8.1 en de daarvoor in aanmerking komende vakorganisaties van overheids- en onderwijspersoneel.

3. De accreditatieorganisatie overlegt over het accreditatiekader met daarvoor in aanmerking komende instanties in de andere Europese landen, in het bijzonder met instanties in de grenslanden.
4. Het accreditatiekader of een wijziging daarvan behoeft de goedkeuring van Onze minister. De goedkeuring kan worden onthouden wegens strijd met het recht of het algemeen belang. Onze minister verleent zijn goedkeuring niet dan nadat vier weken zijn verstreken nadat zijn voornemen daartoe aan de beide kamers der Staten-Generaal is voorgelegd. Het besluit omtrent goedkeuring wordt binnen drie maanden na de verzending ter goedkeuring bekendgemaakt aan de accreditatieorganisatie.
5. Het accreditatiekader of de wijziging daarvan wordt bekendgemaakt door plaatsing in de Staatscourant.

Artikel 2.9. Voordracht bestuursleden accreditatieorganisatie

1. Voordat Onze minister een voordracht doet voor bestuursleden als bedoeld in artikel 5 van het Accreditatieverdrag, worden de geaccrediteerde instellingen gezamenlijk en de daarvoor in aanmerking komende vakorganisaties van overheids- en onderwijspersoneel in de gelegenheid gesteld te worden gehoord.
2. Het eerste lid is van overeenkomstige toepassing op het horen van de gezamenlijke belangenorganisaties van studenten bedoeld in artikel 8.1, in verband met de voordracht van twee bestuursleden.
3. Aan Onze minister ondergeschikte ambtenaren kunnen niet als bestuurlid worden voorgedragen.
4. Voordat het Comité van Ministers bedoeld in het Accreditatieverdrag, een door Onze minister voorgedragen bestuurlid schorst of ontslaat, worden de instellingen en vakorganisaties bedoeld in het eerste lid, door Onze minister gehoord.

Artikel 2.10. Vergaderingen accreditatieorganisatie

De inspectie voor het onderwijs wordt in de gelegenheid gesteld de vergaderingen van de accreditatieorganisatie bij te wonen.

Artikel 2.11. Financiële middelen

1. Onze minister stelt jaarlijks aan de accreditatieorganisatie ten laste van de begroting van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap overeenkomstig de artikelen 14 en 15, derde lid, van het Accreditatieverdrag financiële middelen ter beschikking voor de vervulling van zijn taken, voortvloeiend uit artikel 1, eerste en tweede lid, van het Accreditatieverdrag.
2. Onze minister stelt jaarlijks voor 1 september van enig kalenderjaar, doch niet dan nadat hij daarover met de accreditatieorganisatie heeft overlegd, het bedrag vast dat voor het daaropvolgende kalenderjaar aan de accreditatieorganisatie ter beschikking zal worden gesteld en neemt dit bedrag op in het voorstel van wet tot vaststelling van de begroting van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.
3. Het boekjaar van de accreditatieorganisatie valt samen met het kalenderjaar.
4. Het bedrag bedoeld in het tweede lid, wordt betaald door Onze minister in maandelijksse termijnen betaald.
5. Zolang de wet tot vaststelling van de begroting bedoeld in het eerste en tweede lid, nog niet in werking is getreden, worden door Onze minister met ingang van het kalenderjaar waarop de

begroting betrekking heeft, voorschotten verstrekt tot een maximum van het bedrag bedoeld in het tweede lid. Het vierde lid is van overeenkomstige toepassing.

HOOFDSTUK 3. OVERIGE VOORWAARDEN VOOR ACCREDITATIE

Titel 1. Algemene bepaling

Artikel 3.1. Algemene bepaling

De bepalingen van de volgende titels van dit hoofdstuk zijn voor geaccrediteerde instellingen, naast de in artikel 2.2, tweede lid, genoemde voorwaarden, overige voorwaarden voor accreditatie, waaraan ten minste moet worden voldaan.

Titel 2. Opleidingen

Artikel 3.2. Opleidingen en onderwijseenheden

1. Het onderwijs wordt door de instelling aangeboden in de vorm van opleidingen. Een opleiding behoort tot een of meer domeinen als bedoeld in artikel 1.4, eerste, onderscheidenlijk tweede lid.
2. Een opleiding is gericht op de verwezenlijking van welomschreven doelstellingen op het gebied van kennis, inzicht en vaardigheden waarover degene die de opleiding voltooit, dient te beschikken. Zij bestaat uit onderwijseenheden. Het instellingsbestuur draagt er zorg voor dat de onderwijseenheden van een opleiding een samenhangend geheel vormen.
3. Een onderwijseenheid kan betrekking hebben op de praktische voorbereiding op de beroepsuitoefening en op de beroepsuitoefening in verband met het onderwijs in een duale opleiding, voor zover deze activiteiten onder begeleiding van de instelling plaatsvinden.

Artikel 3.3. Bachelor- en masteropleidingen

Binnen het wetenschappelijk onderwijs en het hoger beroepsonderwijs worden onderscheiden:

- a. bacheloropleidingen,
- b. initiële masteropleidingen en
- c. postinitiële masteropleidingen.

Artikel 3.4. Gezamenlijke opleiding of gezamenlijke afstudeerrichting

1. Een instelling kan gezamenlijk met een of meer Nederlandse instellingen of buitenlandse instellingen voor hoger onderwijs een opleiding of een afstudeerrichting van een opleiding verzorgen.
2. De instellingsbesturen leggen in een overeenkomst vast welk instellingsbestuur verantwoordelijk is of welke instellingsbesturen gezamenlijk verantwoordelijk zijn voor de uitoefening van de in deze wet bedoelde taken en bevoegdheden die op een opleiding of afstudeerrichting betrekking hebben. De Nederlandse instellingsbesturen blijven voor de uitoefening van deze taken en bevoegdheden gezamenlijk verantwoordelijk ten opzichte van belanghebbenden buiten de instelling.

Artikel 3.5. Vrij onderwijsprogramma

1. Degene die een opleiding wenst te volgen, kan met toestemming van de examencommissie die daarvoor het meest in aanmerking komt, zelf uit onderwijseenheden die door een instelling worden verzorgd, een programma samenstellen waaraan een bachelor- of masterexamen is verbonden. Indien nodig wijst het instellingsbestuur een examencommissie aan die met de in de eerste volzin bedoelde beslissing is belast.
2. De examencommissie geeft bij het verlenen van de in het eerste lid bedoelde toestemming aan tot welke door de instelling aangeboden opleiding het door de betrokkene samengestelde programma voor de toepassing van deze wet wordt geacht te behoren.

Artikel 3.6. Studielast en studiepunten

1. De studielast van elke opleiding en elke onderwijseenheid wordt door het instellingsbestuur uitgedrukt in studiepunten. De studielast voor een cursusjaar bedraagt in geval van een in voltijdse vorm verzorgde opleiding zestig studiepunten. Zestig studiepunten zijn gelijk aan 1680 uren studie voor de gemiddelde student.
2. Een opleiding wordt zodanig ingericht dat een student in redelijkheid in staat wordt gesteld binnen de cursusduur de opleiding met goed gevolg te voltooien.

Artikel 3.7. Studielast opleidingen in het wetenschappelijk onderwijs

1. De studielast van een bacheloropleiding in het wetenschappelijk onderwijs bedraagt 180 studiepunten.
2. Behoudens het bepaalde in de volgende volzin en in het derde tot en met zevende lid bedraagt de studielast van een masteropleiding in het wetenschappelijk onderwijs zestig studiepunten. Het instellingsbestuur kan bepalen dat andere masteropleidingen dan die bedoeld in het derde en met zevende lid een grotere studielast hebben dan zestig studiepunten.
3. De studielast van de initiële masteropleidingen tot leraar voor de periode van voorbereidend hoger onderwijs in vakken van voortgezet onderwijs bedraagt ten minste zestig studiepunten en ten hoogste 120 studiepunten. In afwijking van de eerste volzin bedraagt de studielast van door Onze minister aan te wijzen opleidingen als bedoeld in die volzin, ten minste 120 studiepunten en ten hoogste 180 studiepunten. Het instellingsbestuur bepaalt de studielast van de opleiding.
4. De studielast van de initiële masteropleiding voor het beroep van wijsgeer van een bepaald wetenschapsgebied bedraagt 120 studiepunten.
5. De studielast van de door Onze minister aan te wijzen initiële masteropleidingen in het wetenschappelijk onderwijs bedraagt 120 studiepunten. Onze minister kan bepalen dat de studielast van de initiële masteropleidingen in het wetenschappelijk onderwijs die mede zijn gericht op een levensbeschouwelijk ambt of beroep, 180 studiepunten bedraagt en dat de studielast van de masteropleidingen in het wetenschappelijk onderwijs met een buitenlandse instelling als bedoeld in artikel 3.4, negentig studiepunten bedraagt.
6. De studielast van de initiële masteropleidingen voor het beroep van arts, voor het beroep van dierenarts, voor het beroep van apotheker, voor het beroep van tandarts en voor het beroep van klinisch technoloog bedraagt 180 studiepunten.
7. De studielast van de initiële masteropleidingen geneeskunde, klinisch onderzoeker, bedraagt 240 studiepunten.

Artikel 3.8. Studielast opleidingen in het hoger beroepsonderwijs

1. De studielast van een bacheloropleiding in het hoger beroepsonderwijs bedraagt 240 studiepunten.
2. De studielast van een masteropleiding in het hoger beroepsonderwijs bedraagt zestig studiepunten. Het instellingsbestuur kan bepalen dat andere masteropleidingen opleidingen dan die bedoeld in het derde tot en met zevende lid een grotere studielast hebben dan zestig studiepunten.
3. De studielast van de initiële masteropleidingen op het gebied van de kunst bedraagt ten minste zestig studiepunten en ten hoogste 120 studiepunten. Het instellingsbestuur bepaalt de studielast van de opleiding.
4. De studielast van de initiële masteropleidingen tot leraar voortgezet onderwijs van de eerste graad in algemene vakken bedraagt 90 studiepunten.
5. De studielast van de initiële masteropleidingen advanced nurse practitioner bedraagt 120 studiepunten.
6. De studielast van de initiële masteropleidingen physician assistant bedraagt 150 studiepunten.
7. De studielast van de initiële masteropleidingen op het gebied van de bouwkunst bedraagt 240 studiepunten.

Artikel 3.9. Beroepsvereisten

1. Indien een instelling een opleiding aanbiedt, gericht op een bepaald beroep, en bij of krachtens de wet vereisten zijn gesteld ten aanzien van de kennis, het inzicht en de vaardigheden die betrokkenen zich op grond van de opleiding tot dat beroep moeten hebben verworven, draagt het instellingsbestuur er zorg voor dat degenen die deze opleiding volgen, ten minste in de gelegenheid zijn aan die vereisten te voldoen.
2. Tot de in het eerste lid bedoelde vereisten behoren die welke ten aanzien van artsen, verpleegkundigen, verloskundigen, tandartsen, dierenartsen, architecten en apothekers zijn neergelegd in richtlijn nr. 2005/36/EG van het Europees Parlement en de Raad van de Europese Unie van 7 september 2005 betreffende de erkenning van beroepskwalificaties (PbEU L 255).
3. Opleidingen die in het bijzonder zijn gericht op bepaalde beroepen omvatten in elk geval een praktische voorbereiding op de beroepsuitoefening.
4. Het eerste en derde lid zijn van overeenkomstige toepassing ten aanzien van opleidingen die leiden tot een getuigschrift als bedoeld in artikel 33, lid 1a, van de Wet op het voortgezet onderwijs.

Artikel 3.10. Voltijdse, deeltijdse en duale inrichting van opleidingen

1. Opleidingen kunnen voltijds, deeltijds of duaal zijn ingericht en worden alsdan aangeduid als voltijdse, deeltijdse, onderscheidenlijk duale opleidingen.
2. Een duale opleiding is zodanig ingericht dat het volgen van onderwijs gedurende een of meer perioden wordt afgewisseld met beroepsuitoefening in verband met dat onderwijs. Het gedeelte van een duale opleiding dat bestaat uit het volgen van onderwijs, wordt aangeduid als onderwijsdeel.
3. De studielast van het deel van de duale opleiding dat wordt gevormd door de beroepsuitoefening in verband met het onderwijs, bedraagt een door het instellingsbestuur in de onderwijs- en examenregeling te bepalen aantal studiepunten.
4. In de onderwijs- en examenregeling wordt voor een duale opleiding aangegeven:
 - a. de minimale studielast van het onderwijsdeel,

- b. de tijdsduur van de periode of de gezamenlijke tijdsduur van de perioden die ten minste in de beroepsuitoefening wordt doorgebracht, en
 - c. de minimale studielast van het deel van de opleiding dat wordt gevormd door de beroepsuitoefening.
5. De beroepsuitoefening binnen een duale opleiding vindt plaats op basis van een overeenkomst, gesloten door de instelling, de student en het desbetreffend bedrijf of de desbetreffende andere organisatie. De overeenkomst regelt de rechten en verplichtingen van partijen en omvat met inachtneming van het dienaangaande bij of krachtens deze wet bepaalde ten minste bepalingen over:
- a. de duur van de overeenkomst en de tijdsduur van de periode of perioden van de beroepsuitoefening,
 - b. de begeleiding van de student,
 - c. dat deel van de kwaliteiten bedoeld in artikel 3.33, tweede lid, onder c, dat de student tijdens de periode of de perioden van beroepsuitoefening dient te realiseren, en de beoordeling daarvan, en
 - d. de gevallen waarin en de wijze waarop de overeenkomst voortijdig kan worden ontbonden.

Artikel 3.11. Propedeutische fase en propedeutisch examen

1. Een bacheloropleiding omvat een propedeutische fase. De studielast van de propedeutische fase bedraagt zestig studiepunten.
2. Aan de propedeutische fase is, voor zover in de onderwijs- en examenregeling niet anders is bepaald, een propedeutisch examen verbonden.
3. De propedeutische fase wordt zodanig ingericht dat er sprake is van het verkrijgen van inzicht in de inhoud van de bacheloropleiding met de mogelijkheid van verwijzing en selectie aan het eind van die fase.

Artikel 3.12. Associate-degreeprogramma

1. Het instellingsbestuur kan bij een bacheloropleiding in het hoger beroepsonderwijs een associate-degreeprogramma instellen.
2. De studielast van het programma bedraagt ten minste 120 studiepunten.
3. Voor de toepassing van deze wet wordt een associate-degreeprogramma als een opleiding beschouwd.

Artikel 3.13. Beëindiging opleiding

1. Indien het instellingbestuur besluit een opleiding te beëindigen, draagt het er zorg voor dat degenen die in die opleiding het onderwijs volgen, hun opleiding binnen redelijke termijn aan een geaccrediteerde instelling kunnen voltooien.
2. Domeinen waarbinnen aan de desbetreffende instelling geen opleiding wordt verzorgd of mede verzorgd, worden door het instellingsbestuur aan die instelling opgeheven. Het instellingsbestuur deelt dit schriftelijk aan de minister mee.

Titel 3. Toegangsvoorwaarden en toelatingseisen

Paragraaf 1. Bacheloropleidingen

Artikel 3.14. Toegangsvoorwaarden

1. Tot een bacheloropleiding van een universiteit heeft toegang degene die in het bezit is van het diploma voorbereidend wetenschappelijk onderwijs.
2. Tot een bacheloropleiding van een hogeschool heeft toegang degene die in het bezit is van een diploma voorbereidend wetenschappelijk onderwijs of hoger algemeen voortgezet onderwijs of een diploma van een middenkaderopleiding of van een specialistenopleiding als bedoeld in artikel 7.2.2, eerste lid, van de Wet educatie en beroepsonderwijs. Met een diploma als bedoeld in de eerste volzin wordt voor de toepassing van dit lid gelijkgesteld het diploma van de bij ministeriële regeling aangewezen vakopleidingen bedoeld in artikel 7.2.2, eerste lid, onder c, van de Wet educatie en beroepsonderwijs.

Artikel 3.15. Nadere toegangsvoorwaarden

1. Bij ministeriële regeling worden het profiel of de profielen bedoeld in artikel 12 van de Wet op het voortgezet onderwijs, aangewezen waarop het diploma voorbereidend wetenschappelijk onderwijs en het diploma hoger algemeen voortgezet onderwijs betrekking moeten hebben voor de toegang tot een bacheloropleiding binnen een in die regeling aan te wijzen domein.
2. Bij ministeriële regeling kunnen tevens worden aangewezen, vakken en andere programma-onderdelen die, voor toegang tot het onderwijs en het afleggen van examens van een bacheloropleiding binnen een in die regeling aan te wijzen domein, deel moeten hebben uitgemaakt van het examen ter verkrijging van een in het eerste lid bedoeld diploma, indien het betreft:
 - a. een diploma dat betrekking heeft op een profiel waarvan het profieldeel niet voor alle kandidaten dezelfde vakken en andere programma-onderdelen omvat;
 - b. een diploma dat betrekking heeft op een ander profiel dan een krachtens het eerste lid aangewezen profiel;
 - c. in bijzondere gevallen, een opleiding waarop geen enkel profiel zonder meer een goede voorbereiding geeft.
3. Bij de ministeriële regeling kunnen vakken en andere programma-onderdelen worden aangewezen die, voor toegang tot het onderwijs en het afleggen van examens van een bacheloropleiding binnen een in die regeling aan te wijzen domein van een hogeschool, deel moeten hebben uitgemaakt van het examen ter verkrijging van het diploma van een middenkaderopleiding of een specialistenopleiding als bedoeld in artikel 7.2.2, eerste lid, onder d onderscheidenlijk e, van de Wet educatie en beroepsonderwijs dan wel een bij de ministeriële regeling bedoeld in artikel 7.24, tweede lid, aangewezen vakopleiding.
4. Het instellingsbestuur kan de bezitter van een diploma als genoemd in het eerste of derde lid, dat niet voldoet aan de in het eerste, tweede of derde lid bedoelde voorwaarden, toch tot de door hem gekozen opleiding toelaten, onder de voorwaarde dat blijkens een onderzoek wordt voldaan aan inhoudelijk daarmee vergelijkbare eisen. Aan deze eisen moet zijn voldaan uiterlijk bij afronding van de propedeutische fase. De eisen worden vastgesteld in de onderwijs- en examenregeling. Het instellingsbestuur bericht de betrokkene over de uitslag van het desbetreffende onderzoek en reikt hem, indien het resultaat van het onderzoek daartoe aanleiding geeft, ten bewijze daarvan een bewijs van toelating uit.

Artikel 3.16. Toelatingseisen voor bacheloropleidingen en lerarenopleidingen op het gebied van de kunst

1. Voor de bacheloropleidingen binnen het domein van de kunst en voor de lerarenopleidingen op het gebied van de kunst worden door het instellingsbestuur in verband met de kennis of vaardigheden van de aanstaande studenten specifieke eisen gesteld in aanvulling op de toegangsvoorwaarden en nadere toegangsvoorwaarden bedoeld in de artikelen 3.14 en 3.15.
2. Ter uitwerking van de in het eerste lid bedoelde specifieke eisen stelt het instellingsbestuur voor de desbetreffende opleidingen criteria vast betreffende selectie en toelating van degenen die tot die opleidingen wensen te worden toegelaten.
3. De in het eerste lid bedoelde eisen en de in het tweede lid bedoelde criteria worden vastgesteld in de onderwijs- en examenregeling. Het instellingsbestuur regelt de wijze waarop wordt onderzocht of de betrokkene aan die eisen en criteria voldoet. Het instellingsbestuur bericht de betrokkene over de uitslag van het onderzoek en reikt hem, indien het resultaat van het onderzoek daartoe aanleiding geeft, ten bewijze daarvan een bewijs van toelating uit.

Artikel 3.17. Toelatingseisen voor andere bacheloropleidingen

1. Indien de uitoefening van het beroep of de beroepen waarop een bacheloropleiding, niet zijnde een opleiding als bedoeld in artikel 3.16, voorbereidt dan wel, voor zover het opleidingen op het gebied van het hoger hotelonderwijs betreft, de organisatie en de inrichting van het onderwijs specifieke eisen stelt ten aanzien van kennis of vaardigheden die niet of niet in voldoende mate onderdeel zijn van het voortgezet onderwijs of van het beroepsonderwijs bedoeld in de Wet educatie en beroepsonderwijs, of specifieke eisen stelt ten aanzien van de eigenschappen van de student, kan het instellingsbestuur in verband daarmee eisen stellen in aanvulling op de op de toegangsvoorwaarden en nadere toegangsvoorwaarden bedoeld in de artikelen 3.14 en 3.15.
2. Eisen ten aanzien van kennis of vaardigheden dan wel ten aanzien van de eigenschappen van de student kan het instellingsbestuur in aanvulling op de toegangsvoorwaarden en nadere toegangsvoorwaarden bedoeld in de artikelen 3.14 en 3.15, ook stellen indien het een bacheloropleiding met kleinschalig en intensief onderwijs betreft dat gericht is op een bovengemiddeld onderwijsrendement en waarbij de activiteiten binnen en buiten het curriculum met elkaar zijn verbonden.
3. Artikel 3.16, tweede en derde lid, zijn van overeenkomstige toepassing.

Artikel 3.18. Eisen werkkring

1. Het instellingsbestuur kan met het oog op toelating tot een deeltijdse bacheloropleiding eisen omtrent het verrichten van werkzaamheden tijdens het volgen van de opleiding stellen indien de desbetreffende werkzaamheden in de onderwijs- en examenregeling als onderwijseenheden zijn aangemerkt.
2. Het instellingsbestuur regelt de wijze waarop wordt onderzocht of de betrokkene voldoet aan de in het eerste lid bedoelde eisen. Het instellingsbestuur bericht de betrokkene over de uitslag van het onderzoek en reikt hem, indien het resultaat van het onderzoek daartoe aanleiding geeft, ten bewijze daarvan een bewijs van toelating uit.

Artikel 3.19. Vrijstelling op grond van andere diploma's

1. Degene aan wie een krachtens deze wet een titel is verleend, is vrijgesteld van de toegangsvoorwaarden en nadere toegangsvoorwaarden bedoeld in de artikelen 3.14 en 3.15, onverminderd het derde en vierde lid. Van die voorwaarden en nadere voorwaarden is eveneens vrijgesteld degene die toegang heeft tot het wetenschappelijk onderwijs of het hoger beroepsonderwijs in het land van een verdragspartij die het Verdrag inzake de erkenning van kwalificaties betreffende hoger onderwijs in de Europese regio (Trb. 2002, 137) heeft geratificeerd, onverminderd de bevoegdheid van het instellingsbestuur om op grond van artikel IV.1 van het genoemde verdrag een aanzienlijk verschil aan te tonen tussen de algemene eisen betreffende de toegang op het grondgebied van het bedoelde land waar de kwalificatie werd behaald en de algemene eisen bij of krachtens deze wet. Gelijke bevoegdheid bestaat op grond van het tweede lid, tweede en derde volzin, het derde en vierde lid en de artikelen 3.16, 3.17 en 3.18.

2. Het instellingsbestuur kan vrijstelling verlenen van de in artikel 3.14, eerste onderscheidenlijk tweede lid, bedoelde toegangsvoorwaarde aan de bezitter van een al dan niet in Nederland afgegeven diploma op wie het eerste lid, tweede volzin, niet van toepassing is, indien dat diploma naar het oordeel van het instellingsbestuur tenminste gelijkwaardig is aan het in artikel 3.14, eerste onderscheidenlijk tweede lid bedoelde diploma, onverminderd het derde en vierde lid. Indien het een buiten Nederland afgegeven diploma betreft, kan het instellingsbestuur bepalen dat geen examens of onderdelen daarvan worden afgelegd dan nadat ten genoegen van de desbetreffende examencommissie het bewijs is geleverd van voldoende beheersing van de Nederlandse taal voor het met vrucht kunnen volgen van het onderwijs. Het instellingsbestuur kan tevens bepalen dat betrokkene niet wordt toegelaten zolang het in de voorgaande volzin bedoelde bewijs niet is geleverd.

3. Indien bij ministeriële regeling nadere toegangsvoorwaarden als bedoeld in artikel 3.15, eerste, tweede of derde lid, zijn vastgesteld, kan de bezitter van een diploma als bedoeld in het eerste dan wel tweede lid, geen examens afleggen voordat hij op een door het instellingsbestuur te bepalen wijze op grond van een aanvullend onderzoek heeft aangetoond te beschikken over de kennis en vaardigheden waarop die nadere toegangsvoorwaarden betrekking hebben.

4. Het instellingsbestuur kan bepalen dat de bezitter van een diploma als bedoeld in het eerste dan wel tweede lid, niet wordt toegelaten indien dat bestuur van oordeel is dat nadere toegangsvoorwaarden bedoeld in artikel 3.15, van dien aard zijn dat redelijkerwijs verwacht kan worden dat niet tijdens het eerste cursusjaar van de opleiding op grond van een aanvullend onderzoek als bedoeld in het derde lid aangetoond kan worden dat betrokkene beschikt over de kennis en vaardigheden waarop die nadere voorwaarden betrekking hebben. Het instellingsbestuur bepaalt op welke wijze betrokkene op grond van een aanvullend onderzoek vrijgesteld kan worden van die nadere voorwaarden.

5. De bij het onderzoek bedoeld in onderscheidenlijk het tweede tot en met vierde lid, te stellen eisen worden vastgesteld in de onderwijs- en examenregeling. Het instellingsbestuur regelt de wijze waarop wordt onderzocht of de betrokkene aan die eisen voldoet. Het instellingsbestuur bericht de betrokkene over de uitslag van het onderzoek en reikt hem, indien het resultaat van het onderzoek daartoe aanleiding geeft, ten bewijze daarvan een bewijs, onderscheidenlijk een bewijs van toelating uit.

Artikel 3.20. Vrijstelling op grond van toelatingsonderzoek

1. Het instellingsbestuur kan personen van eenentwintig jaar en ouder die niet voldoen aan de in artikel 3.14, eerste onderscheidenlijk tweede lid, bedoelde toegangsvoorwaarde noch daarvan krachtens artikel 3.19 zijn vrijgesteld, van die voorwaarde vrijstellen, indien zij bij een

onderzoek blijken hebben gegeven van geschiktheid voor het desbetreffende onderwijs en van voldoende beheersing van de Nederlandse taal voor het met vrucht kunnen volgen van dat onderwijs.

2. Het instellingsbestuur kan ten aanzien van een bezitter van een buiten Nederland afgegeven diploma dat in het eigen land toegang geeft tot een opleiding aan een instelling voor hoger onderwijs, afwijken van de in het eerste lid genoemde leeftijdsgrens. Van die leeftijdsgrens kan het instellingsbestuur ook afwijken, indien in bijzondere gevallen geen diploma kan worden overgelegd. Het instellingsbestuur kan voorts ten aanzien van opleidingen binnen het domein van de kunst in bijzondere gevallen afwijken van de in het eerste lid genoemde leeftijdsgrens.

3. Het instellingsbestuur kan degene die aan een instelling het propedeutisch examen met goed gevolg heeft afgelegd, maar niet voldoet aan de in artikel 3.14, eerste onderscheidenlijk tweede lid, bedoelde toegangsvoorwaarde, daarvan vrijstellen, indien hij bij een onderzoek blijken heeft gegeven van geschiktheid voor het desbetreffende onderwijs.

4. De bij het onderzoek bedoeld in het eerste, onderscheidenlijk derde lid, te stellen eisen worden vastgesteld in de onderwijs- en examenregeling. Het instellingsbestuur regelt de wijze waarop wordt onderzocht of de betrokkene aan die eisen voldoet. Het instellingsbestuur bericht de betrokkene over de uitslag van het onderzoek en reikt hem, indien het resultaat van het onderzoek daartoe aanleiding geeft, ten bewijze daarvan een bewijs van toelating uit.

Artikel 3.21. Toegang tot het bachelorexamen

1. Het afsluitend examen van een bacheloropleiding kan slechts worden afgelegd als de examinandus het propedeutisch examen van die opleiding of het propedeutisch examen dat die opleiding en een of meer andere opleidingen gemeen hebben dan wel, indien in de desbetreffende opleiding geen propedeutisch examen is ingesteld, alle tentamens van de propedeutische fase van die opleiding met goed gevolg heeft afgelegd.

2. In afwijking van het bepaalde in het eerste lid kan de examencommissie in bijzondere gevallen besluiten dat degene die ingevolge dat lid het afsluitend examen van een bacheloropleiding nog niet kan afleggen, toch een of meer van de tot dat examen behorende tentamens kan afleggen voordat hij het desbetreffende propedeutisch examen dan wel alle tentamens van de propedeutische fase van die opleiding met goed gevolg heeft afgelegd.

Paragraaf 2. Initële masteropleidingen

Artikel 3.22. Toegangsvoorwaarden en toelatingseisen aansluitende masteropleidingen in het wetenschappelijk onderwijs

1. Toegang tot een masteropleiding heeft degene die met goed gevolg het afsluitend examen van een bacheloropleiding of, in voorkomend geval, het afsluitend examen van een bacheloropleiding dat betrekking heeft op een bepaalde afstudeerrichting, heeft afgelegd, voor zover in de onderwijs- en examenregeling is bepaald dat deze masteropleiding aansluit op deze bacheloropleiding of deze afstudeerrichting.

2. In afwijking van het bepaalde in het eerste lid kan het instellingsbestuur in bijzondere gevallen desgevraagd besluiten dat degene die nog niet het in dat lid bedoelde examen met goed gevolg heeft afgelegd, toch tot de in dat lid bedoelde masteropleiding wordt toegelaten voor zover het achterwege laten van de toelating gelet op het belang dat het eerste lid beoogt te beschermen, zal leiden tot een onbillijkheid van overwegende aard. Het instellingsbestuur bericht de betrokkene over zijn beslissing en reikt hem, indien die beslissing daartoe aanleiding geeft, ten bewijze daarvan een bewijs van toelating uit.

3. Het eerste en tweede lid hebben ook betrekking op een masteropleiding als bedoeld in artikel 3.33, vierde lid, tweede volzin.

Artikel 3.23. Toelatingseisen masteropleidingen in het wetenschappelijk onderwijs binnen het domein Onderwijs

1. Voor een initiële masteropleiding in het wetenschappelijk onderwijs tot leraar voor de periode van voorbereidend hoger onderwijs gelden als toelatingseisen dat:
 - a. de betrokkene het examen van een masteropleiding met goed gevolg heeft afgelegd, en
 - b. de betrokkene voldoet aan de door het instellingsbestuur te stellen eisen.
2. Het instellingsbestuur kan vrijstelling verlenen van de toelatingseis bedoeld in het eerste lid onder a, indien uit een door hem ingesteld onderzoek blijkt dat de betrokkene beschikt over vergelijkbare kennis, inzicht en vaardigheden waarop die toelatingseis betrekking heeft.
3. Artikel 3.20, vierde lid, tweede en derde volzin, zijn van overeenkomstige toepassing.

Artikel 3.24. Toelatingsvoorwaarden andere initiële masteropleidingen

1. Degene op wie artikelen 3.22 niet van toepassing is en wenst te worden toegelaten tot een andere initiële masteropleiding dan bedoeld in artikel 3.23, wordt door het instellingsbestuur tot de door hem gewenste masteropleiding toegelaten:
 - a. indien hij voldoet aan de door het instellingsbestuur voor de opleiding in de onderwijs- en examenregeling vastgestelde eisen, en
 - b. voor zover het instellingsbestuur het aantal ten hoogste voor de opleiding toe te laten personen heeft vastgesteld, dat aantal niet wordt overschreden.
2. De in het eerste lid, onder a, bedoelde eisen komen overeen met de kwaliteiten op het gebied van kennis, inzicht en vaardigheden die moeten zijn verworven bij beëindiging van een bacheloropleiding.
3. Artikel 3.18 is van overeenkomstige toepassing.
4. Artikel 3.20, tweede lid, tweede en derde volzin, zijn van overeenkomstige toepassing. Het bewijs van toelating heeft betrekking op het studiejaar dat gelegen is na het studiejaar waarin de aanvraag voor dat bewijs is ingediend, tenzij het instellingsbestuur anders beslist.

Artikel 3.25. Toelating op grond van Lissabon-afspraken

De personen bedoeld in artikel 3.19, eerste lid, tweede volzin, worden, onverminderd de bevoegdheid van het instellingsbestuur om op grond van artikel IV.1 van het Verdrag inzake de erkenning van kwalificaties betreffende hoger onderwijs in de Europese regio (Trb. 2002, 137) een aanzienlijk verschil aan te tonen tussen de algemene eisen betreffende de toegang op het grondgebied van het bedoelde land waar de kwalificatie werd behaald en de algemene eisen bij of krachtens deze wet, op dezelfde voet tot een masteropleiding toegelaten als degenen die met goed gevolg het krachtens deze wet geregelde examen van een bachelor- of masteropleiding hebben afgelegd.

Artikel 3.26. Wegnemen tekortkoming bij niet voldoen aan toelatingsvoorwaarden

Indien de betrokkene niet voldoet aan de eisen bedoeld in de artikelen 3.23, eerste lid onder b, en 3.24, eerste lid onder a, en van hem redelijkerwijs kan worden verwacht dat hij daaraan binnen een redelijke termijn alsnog kan voldoen, wordt hem door het instellingsbestuur de mogelijkheid geboden, de tekortkoming weg te nemen en alsnog aan die eisen te voldoen.

Artikel 3.27. Regels toegang en toelating masteropleidingen

Het instellingsbestuur stelt regels vast inzake de procedure van toegang en toelating tot de masteropleidingen van de instelling.

Paragraaf 3. Postinitiële masteropleidingen**Artikel 3.28. Toelatingseisen voor postinitiële masteropleidingen**

1. Degene die wenst te worden toegelaten tot een postinitiële masteropleiding, wordt door het instellingsbestuur tot de door hem gewenste masteropleiding toegelaten:
 - a. indien hij voldoet aan de door het instellingsbestuur voor de opleiding bij de onderwijs- en examenregeling vastgestelde eisen, en
 - b. voor zover het instellingsbestuur het aantal ten hoogste voor de opleiding toe te laten personen heeft vastgesteld, dat aantal niet wordt overschreden.
2. De in het eerste lid, onder a, bedoelde eisen komen ten minste overeen met de kwaliteiten op het gebied van kennis, inzicht en vaardigheden die moeten zijn verworven bij beëindiging van een masteropleiding.
3. Artikel 3.27 is van toepassing.

Titel 4. Examens en examencommissie**Artikel 3.29. Examens en tentamens**

1. Aan elke opleiding is een examen verbonden. Aan elke onderwijseenheid is een tentamen verbonden.
2. Elk tentamen omvat een onderzoek of de kennis, het inzicht en de vaardigheden van de examinandus voldoen aan de daarvoor in de onderwijs- en examenregeling gestelde eisen, alsmede de beoordeling van de uitkomsten van dat onderzoek
3. Indien de tentamens van de tot een opleiding of propedeutische fase van een bacheloropleiding behorende onderwijseenheden met goed gevolg zijn afgelegd, is het examen afgelegd, voor zover de examencommissie niet heeft bepaald dat het examen tevens omvat een door haar zelf te verrichten onderzoek als bedoeld in het tweede lid.
4. De examencommissie kan onder door haar te stellen voorwaarden bepalen dat niet ieder tentamen met goed gevolg afgelegd behoeft te zijn om vast te stellen dat het examen met goed gevolg is afgelegd.

Artikel 3.30. Getuigschriften en verklaringen

1. Ten bewijze dat een tentamen met goed gevolg is afgelegd, wordt door de desbetreffende examinerator of examinatoren een daarop betrekking hebbend bewijsstuk uitgereikt.
2. Ten bewijze dat het examen met goed gevolg is afgelegd, wordt door de examencommissie onverminderd artikel 5.45, vierde lid, een door deze commissie ondertekend getuigschrift uitgereikt.
3. Op het getuigschrift van het met goed gevolg afgelegde examen worden onder in ieder geval vermeld:
 - a. de naam van de instelling en de opleiding zoals vermeld in het register bedoeld in artikel 3.36, en indien het een gezamenlijke opleiding of een gezamenlijke afstudeerrichting als bedoeld in artikel 3.4 betreft, bovendien de naam van de instelling

- of instellingen die de bedoelde opleiding of afstudeerrichting mede heeft of hebben verzorgd,
 - b. de onderdelen die het examen heeft omvat,
 - c. welke titel als bedoeld in artikel 3.45 of 3.46, betrokkene mag voeren, en
 - d. in voorkomende gevallen welke bevoegdheid daaraan is verbonden.
4. De examencommissie voegt aan een getuigschrift van het met goed gevolg afgelegde afsluitend examen een supplement toe. Het supplement wordt opgesteld in het Nederlands of Engels en voldoet aan het Europese overeengekomen standaardformat. Het supplement verschaft inzicht in de aard en inhoud van de afgeronde opleiding, mede met het oog op internationale herkenbaarheid van opleidingen. Het supplement bevat in elk geval de volgende gegevens:
- a. de naam van de opleiding en de instelling die de opleiding verzorgt,
 - b. of het een opleiding in het wetenschappelijk onderwijs dan wel een opleiding in het hoger beroepsonderwijs betreft,
 - c. een beschrijving van de inhoud van de opleiding, en
 - d. de studielast van de opleiding.
5. Degene die meer dan een tentamen met goed gevolg heeft afgelegd en aan wie geen getuigschrift als bedoeld in het tweede lid kan worden uitgereikt, ontvangt desgevraagd een door de desbetreffende examencommissie af te geven verklaring waarin in elk geval de tentamens zijn vermeld die door hem met goed gevolg zijn afgelegd.

Artikel 3.31. Instelling examencommissie en benoeming leden

1. Voor elke opleiding of groep van opleidingen stelt het instellingsbestuur een examencommissie in. Indien een bacheloropleiding een propedeutisch examen omvat, kan het instellingsbestuur daarvoor een afzonderlijke examencommissie instellen.
2. Het instellingsbestuur benoemt en ontslaat de leden van de examencommissie. Het instellingsbestuur benoemt deze leden uit de docenten van de desbetreffende opleiding of opleidingen. Het instellingsbestuur kan mede personen van buiten de instelling in de examencommissie benoemen. Het benoemt de leden van een examencommissie op basis van hun deskundigheid op het gebied van de desbetreffende opleiding of opleidingen.
3. Alvorens tot benoeming van een lid over te gaan, hoort het instellingsbestuur de leden van de desbetreffende examencommissie.

Artikel 3.32. Taken en bevoegdheden examencommissie

1. De examencommissie is verantwoordelijk voor de kwaliteit van het examen en de daartoe behorende tentamens en het examineren alsmede voor de organisatie en coördinatie van de tentamens.
2. Voor het afnemen van tentamens en het vaststellen van de uitslag daarvan wijst de examencommissie examinatoren aan. Zij wijst de examinatoren aan uit de docenten van de desbetreffende opleiding of opleidingen. Zij kan mede deskundigen van buiten de instelling als examinerator aanwijzen. De examinatoren verstrekken de examencommissie de gevraagde inlichtingen. De examencommissie kan binnen het kader van de onderwijs- en examenregeling aan de examinatoren richtlijnen en aanwijzingen geven voor de beoordeling van degene die het tentamen aflegt, en voor de vaststelling van de uitslag van het tentamen.
3. De examencommissie stelt regels vast voor de goede gang van zaken tijdens de tentamens en voor de in dat verband te nemen maatregelen. Indien een examinandus fraudeert, kan de examencommissie deze het recht ontnemen één of meer door de examencommissie aan te

wijzen tentamens of examens af te leggen gedurende een door de examencommissie te bepalen termijn van ten hoogste een jaar. Bij ernstige fraude kan de examencommissie het instellingsbestuur voorstellen de betrokkene de toegang tot de opleiding te ontfangen.

4. De examencommissie stelt jaarlijks een verslag op van haar werkzaamheden. De examencommissie verstrekt het verslag aan het instellingsbestuur. Het instellingsbestuur noch enig ander orgaan of enige functionaris van de instelling kan aan de examencommissie aanwijzingen geven inzake de door de examencommissie te nemen besluiten die een beoordeling inhouden van de kennis, het inzicht en de vaardigheden van individuele personen.

Titel 5. Onderwijs- en examenregeling

Artikel 3.33. Onderwijs- en examenregeling

1. Het instellingsbestuur stelt voor elke door de instelling aangeboden opleiding of groep van opleidingen een onderwijs- en examenregeling vast.

2. In de onderwijs- en examenregeling worden, onverminderd het overigens in dit hoofdstuk bepaalde, per opleiding of groep van opleidingen ten minste geregeld:

- a. de inhoud van de opleiding en van de daaraan verbonden examens,
- b. de inhoud van de afstudeerrichtingen binnen een opleiding,
- c. de kwaliteiten op het gebied van kennis, inzicht en vaardigheden die een student zich bij beëindiging van de opleiding moet hebben verworven,
- d. waar nodig, de inrichting van praktische oefeningen,
- e. de studielast van de opleiding en van elk van de daarvan deel uitmakende onderwijseenheden,
- f. de voltijdse, deeltijdse of duale inrichting van de opleiding,
- g. het aantal en de volgtijdelijkheid van de tentamens alsmede de momenten waarop deze afgelegd kunnen worden,
- h. de tijdvakken waarbinnen en het aantal malen per studiejaar dat de gelegenheid wordt geboden tot het afleggen van de tentamens en examens,
- i. het aantal malen per studiejaar dat een tentamen door een examinandus opnieuw mag worden afgelegd,
- j. of de tentamens mondeling, schriftelijk of op een andere wijze worden afgelegd, behoudens de bevoegdheid van de examencommissie in bijzondere gevallen anders te bepalen,
- k. de openbaarheid van mondeling af te nemen tentamens, behoudens de bevoegdheid van de examencommissie in bijzondere gevallen anders te bepalen
- l. de voorzieningen die ten behoeve van studerenden met een functiebeperking zijn getroffen alsmede de wijze waarop deze studenten redelijkerwijs in de gelegenheid worden gesteld de tentamens af te leggen,
- m. de termijn waarbinnen de uitslag van een tentamen bekend wordt gemaakt alsmede of en in welke gevallen en in welke mate van deze termijn kan worden afgeweken,
- n. de wijze waarop en de termijn gedurende welke degene die een schriftelijk tentamen heeft afgelegd, inzage verkrijgt in zijn beoordeelde werk,
- o. de wijze waarop en de termijn gedurende welke kennis genomen kan worden van vragen en opdrachten, gesteld of gegeven in het kader van een schriftelijk afgenomen tentamen en van de normen aan de hand waarvan de beoordeling heeft plaatsgevonden,
- p. waar nodig, dat het met goed gevolg afgelegd hebben van tentamens voorwaarde is voor de toelating tot het afleggen van andere tentamens,

- q. waar nodig, de verplichting tot het deelnemen aan praktische oefeningen met het oog op de toelating tot het afleggen van het desbetreffende tentamen, behoudens de bevoegdheid van de examencommissie vrijstelling van die verplichting te verlenen, al dan niet onder oplegging van vervangende eisen,
 - r. waar nodig, de geldigheidsduur van met goed gevolg afgelegde tentamens, behoudens de bevoegdheid van de examencommissie die geldigheidsduur te verlengen,
 - s. de gronden waarop de examencommissie voor eerder met goed gevolg afgelegde tentamens of examens in het hoger onderwijs, dan wel voor buiten het hoger onderwijs opgedane kennis of vaardigheden, vrijstelling kan verlenen van het afleggen van een of meer tentamens, en
 - t. de bewaking van studievoortgang en de individuele studiebegeleiding.
3. In de onderwijs- en examenregeling wordt met het oog op de doorstroming van degenen die het afsluitend examen van een bacheloropleiding in het wetenschappelijk onderwijs met goed gevolg hebben afgelegd, voor elke bacheloropleiding in het wetenschappelijk onderwijs of in een voorkomend geval voor een afstudeerrichting binnen zulk een bacheloropleiding ten minste een masteropleiding aangewezen die aansluit op die bacheloropleiding of die afstudeerrichting.
4. De in het derde lid bedoelde masteropleiding wordt aan de desbetreffende universiteit aangeboden, tenzij er uitzonderlijke redenen zijn waardoor dit niet mogelijk is. In dat geval kan het instellingsbestuur van de universiteit met een andere universiteit overeenkomen dat de desbetreffende masteropleiding aan die andere universiteit wordt aangeboden. De overeenkomst regelt de wijze waarop de doorstroming van personen als bedoeld in het derde lid, wordt gewaarborgd.
5. De onderwijs- en examenregelingen van de desbetreffende hogescholen en universiteiten regelen de wijze waarop aan degene die met goed gevolg het afsluitend examen van een verwante bacheloropleiding in het hoger beroepsonderwijs heeft afgelegd, door de instelling ondersteuning wordt geboden ter bevordering van een goede doorstroming naar een verwante masteropleiding in het wetenschappelijk onderwijs.

Artikel 3.34. Beoordeling onderwijs- en examenregeling

Het instellingsbestuur draagt zorg voor een regelmatige beoordeling van de onderwijs- en examenregeling en weegt daarbij, ten behoeve van de bewaking en zo nodig bijstelling van de studielast, het tijdsbeslag dat daaruit voor de studenten voortvloeit.

Artikel 3.35. Taal

Het onderwijs wordt gegeven en de examens worden afgenomen in het Nederlands. In afwijking hiervan kan, overeenkomstig door het instellingsbestuur vastgestelde regels, een andere taal worden gebezigd:

- a. wanneer het een opleiding met betrekking tot die taal betreft,
- b. wanneer het onderwijs betreft dat in het kader van een gastcollege door een anderstalige docent gegeven wordt, of
- c. indien de specifieke aard, de inrichting of de kwaliteit van het onderwijs dan wel de herkomst van de studenten daartoe noodzaakt,

Titel 6. Onderwijsaanbod en registratie

Artikel 3.36. Informatieverstrekking aan studenten en aanstaande studenten

1. Het instellingsbestuur verstrekt zodanige informatie aan studenten en aanstaande studenten over de instelling en de aan de instelling te volgen opleidingen dat het die personen in staat stelt opleidingsmogelijkheden te vergelijken en zich een goed oordeel te vormen over de inhoud en de inrichting van het gevolgde of te volgen onderwijs en de examens.
2. De vertegenwoordiging van de instellingen en de daarvoor in aanmerking komende belangenorganisaties van studenten maken gezamenlijk afspraken over de specificaties van de informatie bedoeld in het eerste lid. Indien deze afspraken niet tot stand komen, kunnen die specificaties bij ministeriële regeling worden gegeven. In de ministeriële regeling kunnen voor verschillende groepen van instellingen verschillende specificaties worden gegeven.

Artikel 3.37. Het Centraal register opleidingen hoger onderwijs

1. Er is een Centraal register opleidingen hoger onderwijs dat ten doel heeft informatie te verstrekken over de vraag welke instellingen krachtens deze wet zijn geaccrediteerd en welke opleidingen deze instellingen verzorgen.
2. Onze minister is belast met de aanleg, het beheer en de bekendmaking van het register en met het verstrekken van informatie uit het register.
3. Bij algemene maatregel van bestuur worden de inrichting en de werking van het register geregeld. Deze bevat bepalingen omtrent het verstrekken van informatie uit het register. Daarbij kan worden bepaald dat voor het verstrekken van informatie aan anderen dan de besturen van de instellingen waarop deze wet betrekking heeft, een in de algemene maatregel van bestuur vastgestelde vergoeding verschuldigd is. De algemene maatregel van bestuur bevat de indeling van het register in onderdelen en voor zover nodig subonderdelen. De onderdelen komen overeen met de domeinen genoemd in artikel 1.4, eerste onderscheidenlijk tweede lid.

Artikel 3.38. Inhoud Centraal register opleidingen hoger onderwijs

Het in artikel 3.37 genoemde register vermeldt de krachtens deze wet geaccrediteerde instellingen en bevat van elke aan die instellingen verzorgde opleiding de volgende gegevens:

- a. de naam van de opleiding en de instelling die de opleiding verzorgt, gesteld in het Nederlands en desgewenst tevens in het Engels of in een andere internationaal gangbare taal,
- b. indien het een gezamenlijke opleiding of een gezamenlijke afstudeerrichting als bedoeld in artikel 3.4 betreft, aan welke instellingen de opleiding of de afstudeerrichting wordt verzorgd,
- c. de gemeente of de gemeenten waar de opleiding wordt verzorgd;
- d. of het hoger beroepsonderwijs dan wel wetenschappelijk onderwijs betreft,
- e. of het een bacheloropleiding, initiële masteropleiding of postinitiële masteropleiding betreft,
- f. de studielast waarbij ten aanzien van masteropleidingen is aangegeven of deze is vastgesteld van rechtswege, door Onze minister of door het instellingsbestuur,
- g. het voltijdse, deeltijdse of duale karakter,
- h. of aan een bacheloropleiding een propedeutisch examen is verbonden,
- i. of het een opleiding gericht op een bepaald beroep betreft, waarvoor bij of krachtens de wet vereisten zijn vastgesteld,

- j. het tijdstip waarop voor het eerst toegang of toelating tot de opleiding mogelijk is,
- k. indien de opleiding niet langer zal worden verzorgd, het tijdstip waarop de registratie zal worden beëindigd, alsmede het tijdstip waarop voor het eerst toegang of toelating tot de opleiding niet meer mogelijk is,

Artikel 3.39. De registratieprocedure

1. In geval van accreditatie van een instelling, vermeldt Onze minister deze instelling in het register bedoeld in artikel 3.37.
2. Het instellingsbestuur meldt elke door de instelling verzorgde opleiding bij Onze minister aan voor registratie in het register bedoeld in artikel 3.37. De aanmelding geschiedt onder vermelding van het onderdeel en indien van toepassing subonderdeel, waarin de opleiding naar het oordeel van het instellingsbestuur moet worden geregistreerd, en van de gegevens bedoeld in artikel 3.38.
3. Onze minister registreert binnen een redelijke termijn de opleiding in het register in het door het instellingsbestuur vermelde onderdeel en indien van toepassing subonderdeel, en overeenkomstig de door het instellingsbestuur verstrekte gegevens.
4. Indien de gegevens niet volledig zijn of de indeling in het register naar het oordeel van Onze minister in redelijkheid niet passend kan worden geacht voor de opleiding, stelt hij het instellingsbestuur in de gelegenheid om, binnen een door hem te bepalen termijn, te voorzien in de ontbrekende gegevens, onderscheidenlijk de indeling te herzien. Onverminderd artikel 3.40 weigert Onze minister registratie in het register uitsluitend, indien hij de gegevens binnen deze termijn niet of niet volledig heeft ontvangen, indien hij constateert dat de gegevens niet juist zijn, of indien de herziene indeling naar het oordeel van Onze minister in redelijkheid niet passend geoordeeld kan worden voor de opleiding.
5. Indien Onze minister constateert dat de gegevens in het register onvolledig of onjuist zijn of de indeling niet passend is voor de opleiding, worden de gegevens door de of de indeling door Onze minister aangepast.
6. Dit artikel is van overeenkomstige toepassing bij wijziging van de gegevens bedoeld in artikel 3.38.

Artikel 3.40. Beëindiging registratie

1. Onze minister beëindigt de registratie van een instelling indien de accreditatie door het verstrijken van de termijn waarvoor zij is verleend, eindigt dan wel door een besluit van Onze minister als bedoeld in artikel 2.3, wordt beëindigd.
2. Onze minister beëindigt de registratie van een opleiding:
 - a. bij toepassing van het eerste lid;
 - b. indien het instellingsbestuur te kennen heeft gegeven dat de instelling de opleiding niet langer zal verzorgen en de in artikel 3.13 bedoelde termijn is verstreken.
3. De kennisgeving bedoeld in het tweede lid onder b, geschiedt uiterlijk op 28 februari van het kalenderjaar voorafgaand aan het eerste studiejaar waarin toegang of toelating tot de desbetreffende opleiding niet meer mogelijk is. Daarbij geeft het instellingsbestuur tevens aan hoe aan artikel 3.13 uitvoering wordt gegeven.

Titel 7. College voor promoties en de promotie

Artikel 3.41. College voor promoties

1. Bij elke krachtens deze wet geaccrediteerde universiteit en bij de Nederlandse Open Universiteit Nederland is een college voor promoties. Het instellingsbestuur regelt de samenstelling van het college en de benoeming van de leden van het college. De leden van het college worden benoemd uit de hoogleraren van de universiteit, onderscheidenlijk van de Open Universiteit Nederland.

2. Het college voor promoties van een universiteit en van de Open Universiteit Nederland is bevoegd het doctoraat en de daaraan verbonden titel Doctor te verlenen op grond van de promotie.

Artikel 3.42. De promotie

1. Tot de promotie heeft toegang ieder die:

- a. het examen van een initiële masteropleiding aan een krachtens deze wet geaccrediteerde universiteit met goed gevolg heeft afgelegd;
- b. als proeve van bekwaamheid tot het zelfstandig beoefenen van de wetenschap een proefschrift heeft geschreven dan wel een proefontwerp heeft vervaardigd, en
- c. heeft voldaan aan de eisen, gesteld in het in artikel 3.44 bedoelde promotiereglement.

2. In bijzondere gevallen kan het college voor promoties personen die voldoen aan het tweede lid onder b en c maar niet voldoen aan dat lid onder a, tot de promotie toelaten.

3. Voor elke promotie wijst het college voor promoties een hoogleraar van een universiteit of de Open Universiteit Nederland aan als promotor. De promotie vindt plaats ten overstaan van dit college of van een commissie, door het college samen te stellen uit hoogleraren en andere personen ten aanzien van wie het heeft geoordeeld dat zij over voldoende bekwaamheid beschikken om in de commissie zitting te hebben, met inachtneming van het in artikel 3.44 bedoelde promotiereglement.

4. Voor de toepassing van derde lid worden de bijzondere hoogleraren bij een universiteit gerekend tot de hoogleraren van die universiteit.

Artikel 3.43. Eredocoraat

Het college voor promoties is bevoegd om, op voordracht van het instellingsbestuur, en na verkregen instemming van het instellingsbestuur, wegens zeer uitstekende verdiensten aan natuurlijke personen de titel Doctor honoris causa te verlenen.

Artikel 3.44. Promotiereglement

1. Met inachtneming van het daaromtrent bij deze wet bepaalde stelt het college voor promoties het promotiereglement vast.

2. In dat reglement worden geregeld:

- a. de gang van zaken met betrekking tot de voorbereiding van de promotie en met betrekking tot de promotie zelf, daaronder begrepen de taak en bevoegdheden van ieder die bij de promotie is of kan worden betrokken, en
- b. de voorzieningen betreffende de beslechting van geschillen die zich met betrekking tot de voorbereiding van de promotie en de promotie zelf kunnen voordoen.

Titel 8. Titulatuur

Artikel 3.45. Verlening van titels Bachelor en Master

1. Aan degene die met goed gevolg het afsluitend examen van een bacheloropleiding, onderscheidenlijk het examen van een masteropleiding heeft afgelegd, verleent de desbetreffende examencommissie met de uitreiking van het getuigschrift de titel Bachelor, onderscheidenlijk de titel Master.
2. Afhankelijk van het vakgebied waarin het afsluitend examen van een bacheloropleiding, onderscheidenlijk het examen van een initiële masteropleiding is afgelegd, voegt de examencommissie aan de titel toe «of Arts» dan wel «of Science». Het instellingsbestuur kan, zoveel mogelijk in samenwerking met instellingsbesturen van instellingen met soortgelijke opleidingen, voor een opleiding of een groep van opleidingen een andere toevoeging dan die genoemd in de eerste volzin, vaststellen.
3. De examencommissie vermeldt, indien dit in door het instellingsbestuur vast te stellen regelen is bepaald, in het getuigschrift het vakgebied of het beroepenveld waarop het examen op grond waarvan de titel is verleend, betrekking heeft.

Artikel 3.46. Verlening van de titel Associate degree

1. Aan degene die met goed gevolg het examen heeft afgelegd van een associate-degree-programma, verleent de desbetreffende examencommissie met het getuigschrift de titel Associate degree.
2. Indien toepassing is gegeven aan artikel 3.45, tweede lid, tweede volzin, stelt het instellingsbestuur dezelfde toevoeging vast voor de titel Associate degree als het heeft vastgesteld voor de bacheloropleiding waartoe het desbetreffende associate-degreeprogramma behoort.

Artikel 3.47. Voeren van de titels Bachelor, Master en Associate degree

1. Degene aan wie op grond van artikel 3.45 een titel is verleend, is gerechtigd die titel te voeren, desgewenst aangevuld met de vermelding bedoeld in artikel 3.45, derde lid.
2. De titel bedoeld in het eerste lid, en de toevoeging bedoeld in artikel 3.45, tweede lid, worden als volgt aangeduid:
 - a. Bachelor: B,
 - b. Master: M,
 - c. Bachelor met de toevoeging «of Arts»: BA,
 - d. Bachelor met de toevoeging «of Science»: BSc,
 - e. Bachelor met een andere toevoeging dan bedoeld in artikel 3.45, tweede lid, eerste volzin,
 - f. Master met de toevoeging «of Arts»: MA
 - g. Master met de toevoeging «of Science»: MSc en
 - h. Master met een andere toevoeging dan bedoeld in artikel 3.45, tweede lid, eerste volzin.
3. Degene aan wie op grond van artikel 3.46 de titel Associate degree is verleend, is gerechtigd die titel te voeren. Deze titel wordt aangeduid als Ad.
4. De titel en de toevoeging worden, afgekort, achter de naam geplaatst, desgewenst aangevuld met de vermelding bedoeld in artikel 3.45, derde lid.

Artikel 3.48. Titels ir., mr., drs., ing. en bc.

1. Degene die op grond van artikel 3.47 gerechtigd is de titel Master in het wetenschappelijk onderwijs te voeren, is tevens gerechtigd tot het voeren van:
 - a. de titel ingenieur, afgekort tot ir., indien het een masteropleiding in het wetenschappelijk onderwijs betreft op het gebied van de landbouw en natuurlijke omgeving of op het gebied van de techniek,
 - b. de titel meester, afgekort tot mr., indien het een masteropleiding in het wetenschappelijk onderwijs betreft op het gebied van het recht, of
 - c. de titel doctorandus, afgekort tot drs., indien het een masteropleiding in het wetenschappelijk onderwijs betreft waarop de onderdelen a en b niet van toepassing zijn.
2. Degene die op grond van artikel 3.47 gerechtigd is de titel Bachelor in het hoger beroeps-onderwijs te voeren, is tevens gerechtigd tot het voeren van:
 - a. de titel ingenieur, afgekort tot ing., indien het een bacheloropleiding in het hoger beroepsonderwijs betreft op het gebied van de landbouw en natuurlijke omgeving of op het gebied van de techniek, of
 - b. de titel baccalaureus, afgekort tot bc., indien het een bacheloropleiding in het hoger beroepsonderwijs betreft waarop onderdeel a niet van toepassing is.
3. De in het eerste en tweede lid genoemde titels worden, afgekort, voor de naam geplaatst.
4. Het eerste lid is niet van toepassing op postinitiële masteropleidingen.
5. De betrokkene maakt een keuze uit voeren van een titel als bedoeld in artikel 3.47 en het voeren van een titel als bedoeld in dit artikel.

Artikel 3.49. Titel Doctor

1. Degene aan wie op grond van de promotie bedoeld in artikel 3.41, dan wel ingevolge artikel 3.43 de titel Doctor is verleend, is gerechtigd deze titel voeren. Deze titel wordt aangeduid als D achter de naam geplaatst
2. Degene die op grond van het eerste lid gerechtigd is de in dat lid bedoelde titel te voeren, is tevens gerechtigd in plaats van die titel de titel doctor te voeren. Deze titel wordt, afgekort tot dr., voor de naam geplaatst.

Artikel 3.50. Buiten Nederland verkregen titels

1. Degene aan wie op grond van een examen aan een niet in Nederland gevestigde instelling voor hoger onderwijs een titel is verleend en die gerechtigd is die titel in het desbetreffende land te voeren, is eveneens gerechtigd die titel in Nederland te voeren op dezelfde wijze als in het desbetreffende land.
2. Onze minister kan aan degene aan wie op grond van een examen aan een niet in Nederland gevestigde instelling voor hoger onderwijs een titel is verleend, toestaan in de plaats van die titel in Nederland een van de titels genoemd in artikel 3.48, te voeren, indien de opleiding op grond waarvan die andere titel is verleend, naar het oordeel van Onze minister ten minste gelijkwaardig is aan een overeenkomstige Nederlandse opleiding.
3. Degene aan wie door een niet in Nederland gevestigde instelling voor hoger onderwijs een titel als bedoeld in artikel 3.49 is verleend en die gerechtigd is op grond daarvan een titel in het desbetreffende land te voeren, is eveneens gerechtigd die titel in Nederland te voeren op dezelfde wijze als in het desbetreffende land. Het tweede lid is van overeenkomstige toepassing.

HOOFDSTUK 4. BEKOSTIGING

Titel 1. Algemene bepalingen

Artikel 4.1. Verlening aanspraak op bekostiging

1. Onze minister kan besluiten dat een rechtspersoon met volledige rechtsbevoegdheid die een krachtens deze wet geaccrediteerde instelling in stand houdt, en die blijkens de statuten geen winsttoegmerk heeft, voor die instelling aanspraak heeft op bekostiging overeenkomstig het bepaalde bij of krachtens deze wet.

2. Een instelling die niet eerder krachtens deze wet is bekostigd, kan uitsluitend worden bekostigd voor zover dit naar het oordeel van Onze minister, gelet op de aard en inhoud van het onderwijsaanbod van die instelling of de bijzondere wijze waarop het onderwijs van die instelling wordt verzorgd, voor het stelsel van hoger onderwijs en onderzoek in Nederland meerwaarde heeft, en indien naar het oordeel van Onze minister de bekostiging van die instelling op langere termijn niet tot substantieel of bovenmatig nadelige effecten leidt voor het bij de reeds bekostigde instellingen bestaande onderwijsaanbod of voor de benutting van de bij deze instellingen bestaande capaciteit en infrastructuur. Bij zijn besluit dat de instelling wordt bekostigd, geeft Onze minister aan de domeinen van de instelling waarvoor de instelling wordt bekostigd.

3. Indien het instellingsbestuur van een bekostigde instelling Onze minister verzoekt de instelling te bekostigen voor een of meer domeinen waarvoor de instelling nog niet wordt bekostigd, is het tweede lid van overeenkomstige toepassing.

4. De aanspraak op bekostiging wordt verleend voor onbepaalde tijd behoudens het bepaalde in artikel 4.3.

5. Gedurende de duur van de bekostiging nemen het instellingsbestuur en, voor zover van toepassing, de desbetreffende andere organen van de instelling de voorwaarden voor accreditatie bedoeld in hoofdstuk 3, en de overige bekostigingsvoorwaarden bedoeld in de volgende titels van dit hoofdstuk en hoofdstuk 5 alsmede, indien aan een universiteit een universitair medisch centrum is verbonden, in de artikelen 6.15 en 6.16, in acht.

Artikel 4.2. Bekostigingsgrondslag

1. De in artikel 4.1 bedoelde aanspraak op bekostiging heeft betrekking op de uitvoering van de in artikel 1.3, eerste, onderscheidenlijk tweede lid, genoemde taken voor zover deze worden uitgevoerd binnen de domeinen bedoeld in artikel 4.1, derde lid.

2. Onze minister draagt er zorg voor dat de krachtens deze wet bekostigde instellingen zodanig worden bekostigd dat zij hun krachtens deze wet opgedragen taken naar behoren kunnen uitvoeren.

Artikel 4.3. Beëindiging bekostiging

1. De bekostiging van een instelling wordt door Onze minister beëindigd, indien de termijn waarvoor accreditatie van de instelling is verleend is verstreken en niet opnieuw accreditatie is verleend of de accreditatie door een besluit van Onze minister als bedoeld in artikel 2.3, wordt beëindigd, dan wel door Onze minister is vastgesteld dat niet meer wordt voldaan aan artikel 4.1, eerste lid.

2. De bekostiging van een instelling kan door Onze minister worden beëindigd indien door hem is vastgesteld dat stelselmatig niet wordt voldaan aan artikel 4.1, vijfde lid.

3. Alvorens het besluit tot beëindiging van de bekostiging op grond van het tweede lid te nemen, geeft Onze minister het bestuur van de rechtspersoon die de instelling in stand houdt, schriftelijk een waarschuwing. Indien binnen zes maanden aan deze waarschuwing geen gevolg is gegeven, wordt de bekostiging van de instelling door Onze minister beëindigd.
4. Onze minister kan de bekostiging van een instelling voor een of meer van haar domeinen beëindigen indien voortzetting van de bekostiging van die instelling voor dat domein of die domeinen op langere termijn redelijkerwijze zal leiden tot substantieel of bovenmatig nadelige effecten voor het bij de bekostigde instellingen met hetzelfde domein of dezelfde domeinen bestaande onderwijsaanbod of voor de benutting van de bij deze instellingen bestaande capaciteit en infrastructuur, en beëindiging van de bekostiging voor dat domein of die domeinen mogelijk is zonder ernstig nadeel voor het onderwijs en onderzoek van die instelling binnen haar overige domeinen en de positie die de desbetreffende instelling internationaal inneemt.
5. Onze minister kan bepalen dat de bekostiging van een instelling voor een opleiding wordt beëindigd, indien die opleiding redelijkerwijze niet kan worden beschouwd te behoren tot de domeinen waarvoor de instelling krachtens artikel 4.1, derde lid, wordt bekostigd. Het derde lid is van overeenkomstige toepassing.
6. De werking van een besluit van Onze minister tot beëindiging van de bekostiging als bedoeld in het eerste, tweede, vierde en vijfde lid, wordt opgeschort totdat de beroepstermijn is verstreken of, indien beroep is ingesteld, op het beroep is beslist.

Artikel 4.4. Gevolgen beëindiging bekostiging

1. In geval van beëindiging van de bekostiging van een instelling, draagt het instellingsbestuur zo spoedig mogelijk zorg voor de vaststelling van een eindafrekening. De eindafrekening wordt aan Onze minister gezonden en gaat vergezeld van een verklaring van een accountant als bedoeld in artikel 393, eerste lid, van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek.
2. Tenzij met Onze minister een andere regeling wordt getroffen, is het instellingsbestuur aan het Rijk een bedrag verschuldigd, indien de eindafrekening een batig saldo bevat. Het bedrag wordt door Onze minister vastgesteld en mag niet hoger zijn dan het saldo van de eindafrekening. Bij de vaststelling van het bedrag wordt rekening gehouden met door het instellingsbestuur uit de eigen middelen aan investeringen bestede gelden.
3. Bij beëindiging van de bekostiging op grond van artikel 4.3, eerste, tweede, vierde of vijfde lid, maakt het instellingsbestuur zo spoedig mogelijk aan Onze minister bekend welke maatregelen het heeft genomen teneinde te waarborgen dat de aan die instelling ingeschreven studenten de opleiding al dan niet aan een andere, krachtens deze wet geaccrediteerde instelling kunnen voltooien.

Artikel 4.5. Relatie met Algemene wet bestuursrecht

In afwijking van artikel 4:21, vierde lid, van de Algemene wet bestuursrecht is die wet niet van toepassing op de bekostiging bedoeld in deze wet.

Titel 2. Berekening rijksbijdrage

Artikel 4.6. Rijksbijdrage

1. De bekostiging wordt verleend in de vorm van een rijksbijdrage, die wordt berekend op de grondslag van een algemene berekeningswijze.

2. In afwijking van het eerste lid kan de rijksbijdrage worden berekend op de grondslag van een bijzondere berekeningswijze voor zover dit voortvloeit uit de artikelen 5 en 7 van het Verdrag tussen het Koninkrijk der Nederlanden en de Vlaamse Gemeenschap van België inzake de transnationale Universiteit Limburg (Trb. 2001, 38).
3. De rijksbijdrage wordt jaarlijks door Onze minister vastgesteld in overeenstemming met het desbetreffende onderdeel van de voor dat begrotingsjaar vastgestelde rijksbegroting.
4. Indien het in het derde lid bedoelde onderdeel van de voor het desbetreffende begrotingsjaar vastgestelde rijksbegroting wordt gewijzigd, wordt de rijksbijdrage door Onze minister nader vastgesteld.
5. De rijksbijdrage wordt betaald volgens een door Onze minister te bepalen kasritme.
6. Zolang de rijksbijdrage niet is vastgesteld of nader vastgesteld, wordt daarop door Onze minister een voorschot verstrekt. Het vijfde lid is van overeenkomstige toepassing.
7. Het college van bestuur van universiteit waaraan een universitair medisch centrum is verbonden, betaalt zodra de in het vijfde lid bedoelde betaling van de rijksbijdrage dan wel betaling van een voorschot daarop is ontvangen, aan dat centrum onverwijld het gedeelte van de rijksbijdrage waarop het centrum op grond van artikel 6.1, eerste lid, aanspraak heeft.
8. Onze minister is bevoegd tot verrekening van vorderingen krachtens deze wet van of op een instelling met vorderingen van of op Onze minister krachtens een andere wet.

Artikel 4.7. Berekeningswijzen

1. De algemene en bijzondere berekeningswijzen bedoeld in artikel 4.6, eerste en tweede lid, worden bij of krachtens algemene maatregel van bestuur vastgesteld. Onze minister legt het ontwerp van die algemene maatregel van bestuur voor aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal. De voordracht voor die algemene maatregel van bestuur wordt niet gedaan dan nadat dertig dagen na die voorlegging zijn verstreken.
2. De algemene berekeningswijze bevat voor alle instellingen of voor groepen van instellingen gelijkelijk geldende maatstaven. Deze maatstaven en de maatstaven die de bijzondere berekeningswijze bevat, hebben betrekking op de aard en omvang van de werkzaamheden en op de uitvoering daarvan.
3. Behalve voor de Open Universiteit Nederland hebben de maatstaven in elk geval betrekking op het aantal studenten en op de studieresultaten. De maatstaven kunnen verschillen per opleiding of groepen van opleidingen.
4. Bij de vaststelling van het aantal studenten tellen die studenten mee die zijn opgenomen in de basisadministratie persoonsgegevens bedoeld in de Wet gemeentelijke basisadministratie persoonsgegevens. Studenten die niet zijn opgenomen in die basisadministratie tellen alleen mee, indien:
 - a. zij onderwijs in Nederland volgen,
 - b. zij in Nederland, België of een van de bondsstaten Noord-Rijnland-Westfalen, Nedersaksen en Bremen van de Bondsrepubliek Duitsland wonen, en
 - c. het college van bestuur na verificatie van de gegevens betreffende naam, adres en woonplaats van de betrokken studenten die gegevens heeft laten opnemen in het register bedoeld in artikel 5.51.
5. In afwijking van het vierde lid, tweede volzin, tellen studenten die op 1 oktober in verband met het volgen van onderwijs aan een instelling tijdelijk in een ander land of een andere Duitse bondsstaat dan die bedoeld in die tweede volzin, onderdeel b, wonen, mee, indien zij direct voorafgaand aan het wonen in dat land of die Duitse bondsstaat aan de desbetreffende instelling onderwijs volgden en voldeden aan het vierde lid, eerste volzin of tweede volzin, onder b.

6. Studenten die voor 1 oktober een verzoek hebben ingediend tot beëindiging van de inschrijving uiterlijk met ingang van 1 november, worden niet meegeteld.
7. De maatstaven voor bekostiging van het wetenschappelijk onderzoek aan de universiteiten hebben in ieder geval betrekking op de maatschappelijke en wetenschappelijke behoefte aan het onderzoek, waarbij rekening wordt gehouden met het profiel van de instellingen alsmede op de kwaliteit van het onderzoek.
8. De maatstaven voor bekostiging van het onderzoek aan de hogescholen hebben in ieder geval betrekking op de maatschappelijke behoefte aan het onderzoek. De laatste zinsnede van het zevende lid is van toepassing.

Artikel 4.8. Mededeling geraamde en bekendmaking vastgestelde rijksbijdrage

1. Onze minister maakt aan elke instelling jaarlijks uiterlijk in oktober bekend welke rijksbijdrage voor het komende begrotingsjaar voorlopig kan worden verwacht. Hij deelt daarbij mede op welke wijze de geraamde rijksbijdrage is berekend.
2. Onze minister maakt aan elke instelling zo spoedig mogelijk na de in artikel 4.6, derde lid, bedoelde vaststelling bekend, welke rijksbijdrage voor de instelling is vastgesteld.
3. Het tweede lid is van overeenkomstige toepassing op de in artikel 4.6, vierde lid, bedoelde nadere vaststelling van de rijksbijdrage.

Titel 3. Bekostigingsgegevens

Artikel 4.9. Verstrekken bekostigingsgegevens

1. Bij algemene maatregel van bestuur wordt geregeld welke gegevens noodzakelijk zijn voor de berekening van de rijksbijdrage, volgens welke procedure en voor welk tijdstip die gegevens moeten worden verstrekt. Dit tijdstip kan voor verschillende gegevens verschillend worden bepaald.
2. De in het eerste lid bedoelde gegevens gaan vergezeld van een verklaring van een accountant als bedoeld in artikel 393, eerste lid, van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek.

Artikel 4.10. Wijziging rijksbijdrage

1. Onze minister kan een vastgestelde of nader vastgestelde rijksbijdrage ten nadele van de instelling wijzigen als het instellingsbestuur voor de berekening van de rijksbijdrage onjuiste of onvolledige gegevens heeft verstrekt en de verstrekking van juiste of volledige gegevens tot een andere rijksbijdrage zou hebben geleid.
2. De wijziging werkt terug tot en met het tijdstip waarop de rijksbijdrage is vastgesteld of nader vastgesteld, tenzij bij de wijziging anders is bepaald.
3. De rijksbijdrage kan niet meer ten nadele van de instelling worden gewijzigd indien vijf jaren zijn verstreken sedert de dag waarop de vastgestelde rijksbijdrage is bekendgemaakt.

Titel 4. Jaarverslaggeving

Artikel 4.11. Verslag

1. Het college van bestuur dient jaarlijks voor 1 juli bij Onze minister een verslag in. Het verslag bestaat uit de jaarrekening met bijbehorende begroting, het jaarverslag en overige financiële gegevens. Aan het verslag wordt de accountantsverklaring bedoeld in artikel 393, vijfde lid, van

Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek toegevoegd of een mededeling waarom deze ontbreekt. Uit het verslag dient te blijken in hoeverre sprake is van een behoorlijke uitvoering van de werkzaamheden ten behoeve waarvan de rijksbijdrage is verleend en van een doelmatige aanwending van de rijksbijdrage.

2. In de jaarrekening wordt rekening en verantwoording afgelegd van het financiële beheer van de instelling over het voorafgaande begrotingsjaar.

3. Het resultaat van het verslagjaar wordt verrekend met de algemene reserve van de instelling.

Artikel 4.12. Inrichting verslag

In afwijking van of in aanvulling op titel 9 van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek:

- a. wordt als de desbetreffende rechtspersoon meer dan één instelling of naast een of meer instellingen mede een universitair medisch centrum in stand houdt, het verslag bedoeld in artikel 4.11, eerste lid, per instelling opgesteld;
- b. is het verslagjaar gelijk aan een kalenderjaar;
- c. wordt het verslag gepubliceerd in de Nederlandse taal en in de in Nederland wettige valuta;
- d. is artikel 362, achtste lid, van titel 9 van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek niet van toepassing;
- e. zijn de verplichtingen bedoeld in artikel 383c van titel 9 van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek, uitsluitend van toepassing voor zover het een lid van het college van bestuur betreft;
- f. wordt de jaarverslaggeving ingericht en opgesteld overeenkomstig de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving, vastgesteld door de Raad voor de Jaarverslaggeving, en in het bijzonder overeenkomstig de door Onze minister aangewezen hoofdstukken van die richtlijnen en de door Onze minister aangewezen bij die richtlijnen behorende modellen;
- g. worden in het verslag de door het Rijk verstrekte subsidies gespecificeerd in een tabel overeenkomstig het door Onze minister vastgestelde model en wordt ook deze tabel voorzien van een accountantsverklaring als bedoeld in titel 9 van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek.

Artikel 4.13. Korting rijksbijdrage

Indien uitgaven zijn geschied in strijd met het bepaalde bij of krachtens de wet, dan wel indien werkzaamheden ten behoeve waarvan de rijksbijdrage is verleend, niet behoorlijk zijn uitgevoerd of de rijksbijdrage ondoelmatig is aangewend, kan Onze minister bepalen, dat de daarmee gemoeide bedragen in mindering worden gebracht op de rijksbijdrage. Hij maakt dit binnen een jaar na de ontvangst van de jaarrekening bekend aan het instellingsbestuur.

Titel 5. Overige bepalingen

Artikel 4.14. Controleprotocol

Bij algemene maatregel van bestuur worden aan de accountant van de instellingen voorschriften gegeven omtrent de controle van de jaarrekening, van de besteding van de rijksbijdrage en van de door de instellingen opgegeven bekostigingsgegevens.

Artikel 4.15. Informatieplicht en doelmatigheidscontrole ministeriële accountant

De accountant die door Onze minister is belast met het onderzoek van de ministeriële jaarrekening, heeft met het oog op het verrichten van dat onderzoek toegang tot elke instelling. De accountant kan door Onze minister tevens worden belast met een onderzoek naar de doelmatigheid van het beheer van de instelling. Aan de accountant worden alle inlichtingen verstrekt die hij voor de uitvoering van zijn taak nodig oordeelt.

Artikel 4.16. Beroep

Tegen een besluit van Onze minister jegens een bepaalde instelling genomen op grond van dit hoofdstuk, kan een belanghebbende beroep instellen bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State.

HOOFDSTUK 5. OVERIGE VOORWAARDEN VOOR BEKOSTIGING**Titel 1. Bestuursorganisatie****Paragraaf 1. Algemene bepaling****Artikel 5.1. Regeling bestuursorganisatie**

1. De bestuursorganisatie van een instelling wordt geregeld bij of krachtens de statuten van de rechtspersoon die de instelling in stand houdt. Bij deze regeling van de bestuursorganisatie worden de volgende artikelen van deze titel in acht genomen voor zover de eigen levensbeschouwelijke aard van de instelling zich daartegen naar het oordeel van bestuur van die rechtspersoon niet verzet.
2. Het bestuur van de rechtspersoon brengt de regeling van de bestuursorganisatie van de instelling en elke wijziging daarvan onverwijld ter kennis van Onze minister.
3. De regeling bedoeld in het tweede lid en een wijziging daarvan worden geacht te voldoen aan de in artikel 4.1, vijfde lid, bedoelde overige bekostigingsvoorwaarden, indien Onze minister niet binnen drie maanden na de ontvangst van de mededeling aan het bestuur van de rechtspersoon heeft verklaard van oordeel te zijn, dat dit bij de vaststelling van de regeling of de wijziging daarvan bepaalde artikelen van deze titel niet in acht heeft genomen en daartoe in redelijkheid geen beroep heeft kunnen doen op de eigen levensbeschouwelijke aard van de instelling die zich tegen inachtneming daarvan zou verzetten, of dat onvoldoende aannemelijk heeft gemaakt. Binnen drie maanden wordt het bezwaar ondervangen.
4. De werking van het besluit van Onze minister bedoeld in het derde lid, wordt opgeschort totdat de beroepstermijn is verstreken of, indien beroep is ingesteld, op het beroep is beslist.

Paragraaf 2. College van bestuur**Artikel 5.2. Taken en bevoegdheden college van bestuur**

1. Het college van bestuur is belast met het bestuur van de instelling in haar geheel en met het beheer van de instelling.
2. Het college van bestuur oefent de taken en bevoegdheden uit die bij of krachtens de wet aan het instellingsbestuur zijn opgedragen, voor zover in de statuten van de rechtspersoon met inachtneming van dit hoofdstuk niet anders is bepaald.

3. Het college van bestuur kan richtlijnen vaststellen met het oog op de organisatie en coördinatie van de uitoefening door de faculteitsbesturen van hun bevoegdheden.

Artikel 5.3. Samenstelling college van bestuur

1. Het college van bestuur bestaat uit ten hoogste drie leden. Bij een universiteit behoort tot deze leden de rector magnificus.
2. De leden van het college van bestuur worden door de raad van toezicht benoemd en ontslagen. De rector magnificus bedoeld in het eerste lid, tweede volzin, wordt benoemd uit de hoogleraren. De voorzitter van het college van bestuur wordt uit de leden benoemd.
3. Bij de benoeming van de leden van het college van bestuur wordt zoveel mogelijk rekening gehouden met een evenwichtige verdeling van de zetels over mannen en vrouwen.
4. De leden van het college van bestuur worden voor een door de raad van toezicht te bepalen termijn benoemd. Een lid van het college van bestuur kan om gewichtige redenen tussentijds worden ontslagen.
5. Alvorens tot benoeming of ontslag van een lid van het college van bestuur over te gaan, hoort de raad van toezicht vertrouwelijk de ondernemingsraad en de centrale studentenraad over het voorgenomen besluit tot benoeming of ontslag. Het horen geschiedt op een zodanig tijdstip dat het van wezenlijke invloed kan zijn op de besluitvorming.
6. De raad van toezicht informeert Onze minister onverwijld over de benoeming en het ontslag van leden van het college van bestuur.

Artikel 5.4. Arbeidsvoorwaarden college van bestuur

De raad van toezicht stelt de beloning van de leden van het college van bestuur en hun overige arbeidsvoorwaarden vast met inachtneming van hetgeen daaromtrent bij wet is bepaald.

Artikel 5.5. Verantwoordingsplicht college van bestuur

Het college van bestuur is verantwoording verschuldigd aan de raad van toezicht. Het verstrekt de raad van toezicht de gevraagde inlichtingen.

Artikel 5.6. Inlichtingenplicht college van bestuur

Het college van bestuur verstrekt Onze minister de nodige inlichtingen omtrent de instelling.

Paragraaf 3. Raad van toezicht

Artikel 5.7. Taken en bevoegdheden raad van toezicht

1. De raad van toezicht heeft tot taak toezicht te houden op de uitoefening van bevoegdheden door het college van bestuur en staat dit college met raad ter zijde. Bij de vervulling van hun taak richten de leden van de raad van toezicht zich naar het belang van de instelling.
2. Onder het toezicht bedoeld in het eerste lid, is mede begrepen het toezicht op naleving door het college van bestuur van het bepaalde bij of krachtens de wet of de statuten van de rechtspersoon die de instelling in stand houdt, alsmede het toezicht op de rechtmatige verwerving en op de doelmatige en rechtmatige bestemming en aanwending van de rijksbijdrage.
3. Onverminderd het bepaalde in de artikelen 5.3 en 5.4 is de raad van toezicht in elk geval belast met:

- a. de goedkeuring van het strategisch plan van de instelling,
 - b. de goedkeuring van een nadere regeling van de bestuursorganisatie van de instelling voor zover de vaststelling daarvan krachtens de statuten van de rechtspersoon die de instelling in stand houdt, met inachtneming van deze wet aan het college van bestuur is opgedragen,
 - c. de goedkeuring van de wijze waarop aan het systeem van kwaliteitszorg is vormgegeven,
 - d. de goedkeuring van het instellen en beëindigen van bachelor- en masteropleidingen,
 - e. de goedkeuring van het treasurystatuut,
 - f. de goedkeuring van de begroting en het verslag bedoeld in artikel 4.11, en
 - g. het aanwijzen van een accountant als bedoeld in artikel 393, eerste lid, van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek, voor de controle van de juistheid van de bekostigingsgegevens en voor de controle van de jaarrekening alsmede voor de controle van de tabel bedoeld in artikel 4.10, onder h.
4. De in het derde lid, onder f, bedoelde accountant brengt aan de raad van toezicht verslag uit;
 5. De raad van toezicht legt jaarlijks in het jaarverslag van de instelling verantwoording af over de uitvoering van zijn taken en de uitoefening van zijn bevoegdheden.
 6. De raad van toezicht pleegt ten minste een keer per jaar overleg met de ondernemingsraad en de centrale studentenraad.

Artikel 5.8. Samenstelling raad van toezicht

1. De raad van toezicht bestaat uit ten minste drie en ten hoogste vijf leden.
2. Een van de leden wordt benoemd op voordracht van de ondernemingsraad en de centrale studentenraad. De voordracht bevat ten minste twee namen. Indien de voorgedragen kandidaten niet worden benoemd, wordt een nieuwe voordracht gedaan. Van de tweede voordracht kan bij met redenen omkleed besluit worden afgeweken.
3. Bij de benoeming wordt zoveel mogelijk rekening gehouden met een evenwichtige verdeling van de zetels over mannen en vrouwen.
4. De benoeming van de leden van de raad van toezicht geschiedt voor een periode van ten hoogste vier jaren. Een lid kan om gewichtige redenen tussentijds worden ontslagen.
5. De samenstelling, taken en bevoegdheden van de raad van toezicht zijn zodanig dat de raad een deugdelijk en onafhankelijk toezicht kan uitoefenen. De leden van de raad van toezicht hebben geen directe belangen bij de instelling. De leden van de raad zijn niet tevens werkzaam bij een ministerie dan wel lid van de Eerste of Tweede Kamer der Staten-Generaal. Zij hebben zitting op persoonlijke titel en oefenen hun functie uit zonder last of ruggespraak.
6. De benoeming van de leden van de raad van toezicht geschiedt op basis van vooraf openbaar gemaakte profielen. De ondernemingsraad en de centrale studentenraad worden in de gelegenheid gesteld om aan de raad van toezicht over de profielen advies uit te brengen.
7. De raad van toezicht wordt ondersteund door een secretaris, die door het college bestuur, na verkregen goedkeuring door de raad van toezicht, wordt benoemd en ontslagen.
8. De leden van het college van bestuur wonen de vergaderingen van de raad van toezicht bij tenzij de raad anders beslist. Zij hebben daarin een adviserende stem.

Artikel 5.9. Tegemoetkomingen raad van toezicht

Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur worden regels vastgesteld omtrent tegemoetkomingen aan de leden van de raad van toezicht.

Paragraaf 4. Faculteit

Artikel 5.10. Faculteiten en opleidingen

1. Het onderwijs wordt verzorgd en het onderzoek wordt verricht in de faculteit.
2. Bij of krachtens de statuten van de rechtspersoon die de instelling in stand houdt, wordt bepaald welke faculteit of faculteiten die instelling omvat welke opleidingen in die faculteit of faculteiten zijn ingesteld.

Artikel 5.11. Faculteitsbestuur

1. Aan het hoofd van de faculteit staat een faculteitsbestuur, bestaande uit de decaan van de faculteit dan wel uit de decaan, tevens voorzitter, en een of meer andere leden.
2. Indien een instelling slechts een faculteit omvat, worden de taken en bevoegdheden van het faculteitsbestuur uitgeoefend door het college van bestuur. Bij een universiteit is in dit geval de rector magnificus tevens decaan.

Artikel 5.12. Taken en bevoegdheden faculteitsbestuur

1. Het faculteitsbestuur is belast met de algemene leiding van de faculteit. Het is voorts belast met het bestuur en de inrichting van de faculteit.
2. Het faculteitsbestuur stelt ter nadere regeling van het bestuur en de inrichting van de faculteit het faculteitsreglement vast. Dit reglement behoeft de goedkeuring van het college van bestuur. De goedkeuring kan slechts worden onthouden wegens strijd met het recht of het algemeen belang.
3. Indien binnen een door het college van bestuur te bepalen termijn het faculteitsreglement niet of niet volledig is vastgesteld, stelt het college van bestuur het reglement of het ontbrekende gedeelte daarvan vast.

Artikel 5.13. Overige taken en bevoegdheden faculteitsbestuur

1. Het faculteitsbestuur is, onverminderd de artikelen 5.11, eerste lid, 5.12, eerste en tweede lid, 5.17, eerste lid, 5.26, eerste lid onder e, 5.31, eerste en derde lid, 5.52, 5.53, 5.59, eerste en tweede lid, en 5.87, belast met:
 - a. het vaststellen van de onderwijs- en examenregeling bedoeld in artikel 3.33, alsmede de regelmatige beoordeling daarvan bedoeld in artikel 3.34,
 - b. het vaststellen van het jaarlijks onderzoekprogramma van de faculteit,
 - c. het vaststellen van richtlijnen voor het onderzoek,
 - d. het houden van toezicht op de uitvoering van de onderwijs- en examenregeling en het onderzoekprogramma, alsmede het uitbrengen van regelmatig verslag hieromtrent aan het college van bestuur,
 - e. het uitvoeren van de artikelen 3.15 tot en met 3.26 en 3.28 voor zover dit aan het instellingsbestuur is opgedragen,
 - f. het instellen van de examencommissies en het benoemen en ontslaan van de leden van deze commissies, en
 - g. het sluiten van een gemeenschappelijke regeling ten behoeve van het onderwijs of het onderzoek met een of meer besturen van andere faculteiten van de instelling.
2. Onder het uitvoeren van de in het eerste lid, onder e, genoemde artikelen is mede begrepen het verstrekken van bewijzen van toelating alsmede het instellen van commissies voor het

verrichten van het in die artikelen bedoelde onderzoek en het benoemen en ontslaan van de leden van die commissies, voor zover het faculteitsbestuur niet heeft besloten dat onderzoek zelf te verrichten of, wat masteropleidingen betreft, in de in artikel 3.27 bedoelde regeling niet anders is bepaald.

Artikel 5.14. Bijzondere taken en bevoegdheden decaan

1. De decaan werkt mede aan het bestuur van de instelling door onder meer het plegen van overleg met het college van bestuur ter zake van de voorbereiding van het strategisch plan en de begroting.
2. De decaan van een faculteit bij een universiteit oefent het recht tot voordracht bedoeld in artikel 3.43 uit.

Artikel 5.15. Benoeming en ontslag faculteitsbestuur

1. De decaan en de eventuele andere leden van het faculteitsbestuur worden benoemd, geschorst en ontslagen door het college van bestuur. Tot decaan kan uitsluitend een hoogleraar of lector worden benoemd.
2. De benoeming geschiedt voor een door het college van bestuur te bepalen termijn. Een lid van het faculteitsbestuur kan om gewichtige redenen worden geschorst of tussentijds worden ontslagen.
3. Alvorens tot benoeming of ontslag van een lid van het faculteitsbestuur over te gaan, hoort het college van bestuur vertrouwelijk de desbetreffende onderdeelcommissie of decentrale ondernemingsraad en de facultaire studentenraad over het voorgenomen besluit tot benoeming of ontslag. Het horen geschiedt op een zodanig tijdstip dat het van wezenlijke invloed kan zijn op de besluitvorming.
4. De voorgaande leden zijn niet van toepassing indien de instelling slechts een faculteit omvat.

Artikel 5.16. Verantwoordingsplicht faculteitsbestuur

Het faculteitsbestuur is verantwoording verschuldigd aan het college van bestuur. Het verstrekt het college de gevraagde inlichtingen omtrent de faculteit.

Artikel 5.17. Opleidingscommissies

1. Voor elke opleiding of groep van opleidingen stelt het faculteitsbestuur een opleidingscommissie in.
2. In de opleidingscommissie voeren docenten en studenten van de desbetreffende opleiding of opleidingen overleg over de wijze waarop de uitvoering van het onderwijs in die opleiding kan worden verbeterd.
3. De commissie heeft, onverminderd het tweede lid, tot taak:
 - a. het desgevraagd of uit eigen beweging uitbrengen van advies aan het faculteitsbestuur over de onderwijs- en examenregeling bedoeld in artikel 3.33,
 - b. het jaarlijks beoordelen van de wijze waarop de onderwijs- en examenregeling wordt uitgevoerd, en
 - c. het desgevraagd of uit eigen beweging uitbrengen van advies aan het faculteitsbestuur dan wel degene of degenen die door het faculteitsbestuur met het bestuur van de desbetreffende opleiding of opleidingen is of zijn belast, over alle aangelegenheden betreffende het onderwijs in die opleiding of opleidingen.

4. De commissie zendt haar adviezen in elk geval aan het faculteitsbestuur alsmede ter kennisneming aan de facultaire studentenraad.
5. Op een advies als bedoeld in het eerste lid, is artikel 5.71, aanhef en onderdelen b en c, van overeenkomstige toepassing.
6. In het faculteitsreglement worden de wijze van benoeming en samenstelling van de opleidingscommissie geregeld, met dien verstande dat de helft van het totaal aantal leden van de commissie voortkomt uit de voor de desbetreffende opleiding ingeschreven studenten.

Artikel 5.18. Verantwoordelijkheden en rechten hoogleraren

1. Tot het personeel van de universiteit behoren in elk geval hoogleraren. In het benoemingsbesluit wordt vermeld het wetenschapsgebied waarop de hoogleraar zijn onderwijs- en onderzoektaken uitoefent.
2. De hoogleraren zijn bij uitstek verantwoordelijk voor de ontwikkeling van het hun toegewezen wetenschapsgebied en voor de inhoud van het te geven onderwijs op dat gebied, onverminderd de bevoegdheid van het faculteitsbestuur.
3. Eervol ontslagen hoogleraren behouden nog gedurende vijf jaren na hun ontslag het recht als promotor op te treden.
4. De hoogleraren zijn gerechtigd de titel professor te voeren. De oud-hoogleraren aan wie om gezondheidsredenen, wegens vrijwillig vervroegd uittreden dan wel bij of na het bereiken van de voor de openbare dienst geldende functionele leeftijdsgrens eervol ontslag als hoogleraar is verleend, zijn eveneens gerechtigd deze titel te voeren.

Artikel 5.19. Verantwoordelijkheden en rechten lectoren

1. Tot het personeel van de hogeschool behoren in elk geval lectoren. In het benoemingsbesluit wordt vermeld het gebied waarop de lector zijn onderwijs- en onderzoektaken uitoefent.
2. De lectoren zijn bij uitstek verantwoordelijk voor de ontwerp- en ontwikkelactiviteiten en het overige op de beroepspraktijk gerichte onderzoek op het hun toegewezen gebied en voor de bevordering van de verwevenheid van het op dat gebied te geven onderwijs met de beroepspraktijk, onverminderd de bevoegdheid van het faculteitsbestuur.

Paragraaf 5. Toezicht op facultaire organen

Artikel 5.20. Schorsing en vernietiging besluiten faculteitsbestuur

1. De besluiten van het faculteitsbestuur kunnen door het college van bestuur worden vernietigd. Behoudens de in het tweede en derde lid genoemde uitzonderingen zijn hoofdstuk 10, afdelingen 10.2.2 en 10.2.3, van de Algemene wet bestuursrecht van overeenkomstige toepassing.
2. In geval van schorsing kan, in afwijking van artikel 10:44, derde lid, van de Algemene wet bestuursrecht, deze schorsing niet langer dan vier maanden duren.
3. Het eerste lid is niet van toepassing op een besluit van het faculteitsbestuur betreffende de benoeming van leden van de commissies bedoeld in artikel 5.13, eerste lid onder f, en tweede lid.

Artikel 5.21. Schorsing en vernietiging besluiten examencommissie

1. De besluiten van een examencommissie kunnen door het college van bestuur worden vernietigd. Behoudens de in het tweede en derde lid genoemde uitzonderingen zijn hoofdstuk 10, afdelingen 10.2.2 en 10.2.3, van de Algemene wet bestuursrecht van overeenkomstige toepassing.
2. In geval van schorsing kan, in afwijking van artikel 10:44, derde lid, van de Algemene wet bestuursrecht, deze schorsing niet langer dan vier maanden duren.
3. Schorsing of vernietiging kan, in afwijking van artikel 10:38 van de Algemene wet bestuursrecht, uitsluitend plaatsvinden, voor zover tegen de desbetreffende besluiten van de examencommissie geen beroep krachtens deze wet openstaat of heeft opengestaan.

Artikel 5.22. Voorziening bij verwaarlozing bestuur faculteit of deel daarvan

1. Ingeval van verwaarlozing of in strijd met de wet functioneren van het bestuur van een faculteit of een deel daarvan treft het college van bestuur, zo nodig met afwijking van paragraaf 4 van deze titel, voor een door het college van bestuur te bepalen tijdvak van ten hoogste één jaar de voorzieningen die het noodzakelijk oordeelt. Het college doet hiervan onverwijld mededeling aan de raad van toezicht.
2. De voorzieningen vervallen, indien zij niet binnen drie weken na de ontvangst van de mededeling van het college van bestuur door de raad van toezicht zijn bekrachtigd.

Titel 2. Inschrijving**Paragraaf 1. Algemene bepalingen****Artikel 5.23. Inschrijvingsplicht**

1. Ieder die wenst gebruik te kunnen maken van onderwijsvoorzieningen, examenvoorzieningen of voorzieningen van andere aard ten behoeve van initieel onderwijs aan een instelling, dient zich door het college van bestuur als student of extraneus te laten inschrijven.
2. Degene die zich bij een instelling laat inschrijven voor een gezamenlijke opleiding of afstudeerrichting als bedoeld in artikel 3.4, dient zich ook voor die opleiding, onderscheidenlijk voor de opleiding waartoe die afstudeerrichting behoort, te laten inschrijven bij de andere instelling voor zover het een Nederlandse instelling betreft.
3. In afwijking van het eerste lid is inschrijving voor een duale opleiding dan wel aan de Open Universiteit Nederland uitsluitend mogelijk als student.

Artikel 5.24. Inschrijving

1. De inschrijving geschiedt voor een opleiding met dien verstande dat de inschrijving aan de Open Universiteit Nederland geschiedt voor een of meer onderwijseenheden.
2. De inschrijving voor een opleiding geschiedt voor een periode van onbepaalde duur en eindigt in de gevallen bedoeld in de artikelen 5.28, eerste of tweede lid, 5.29, 5.30, eerste of tweede lid, 5.31, 5.32, 5.33, tweede lid, en 5.52, vijfde lid.
3. Het college van bestuur van de Open Universiteit Nederland stelt de periode van de inschrijving voor een onderwijseenheid vast.

Artikel 5.25. Inschrijvingsrecht

1. De inschrijving voor een initiële opleiding staat open voor ieder die ingevolge deze wet tot die opleiding toegang heeft of daartoe krachtens deze wet is toegelaten, mits hij tevens voldoet aan de bij of krachtens deze wet vastgestelde administratieve, procedurele en financiële voorwaarden en met dien verstande dat de inschrijving als extraneus uitsluitend openstaat, indien naar het oordeel van het college van bestuur de aard of het belang van het onderwijs zich daartegen niet verzet.
2. De inschrijving aan de Open Universiteit Nederland staat open voor ieder die de leeftijd van achttien jaren heeft bereikt. De bij deze wet gestelde toegangsvoorwaarden of krachtens deze gestelde toelatingseisen zijn niet van toepassing voor zover het betreft de inschrijving aan die instelling voor een of meer onderwijseenheden van een bacheloropleiding.

Artikel 5.26. Rechten inschrijving als student

1. De inschrijving als student geeft het recht:
 - a. aan het initieel onderwijs van de instelling deel te nemen, behoudens de bevoegdheid van het college van bestuur indien voor de inschrijving voor een opleiding krachtens deze wet een bewijs van toelating vereist is, ten aanzien van hen die niet over zulk een bewijs beschikken, en in geval van toepassing van artikel 5.31 of 5.53, eerste lid, anders te beslissen,
 - b. de tentamens af te leggen van de onderwijseenheden behorend tot de opleiding, alsmede de examens af te leggen van die opleiding,
 - c. van toegang tot de bij de instelling behorende inrichtingen en verzamelingen, tenzij naar het oordeel van het college van bestuur de aard of het belang van het onderwijs of het onderzoek zich daartegen verzet,
 - d. gebruik te maken van andere ten behoeve van de studenten getroffen voorzieningen, daaronder begrepen, behoudens wat de Open Universiteit Nederland betreft, de diensten van een studentendecaan, en
 - e. op begeleiding bij de studie, waarbij het faculteitsbestuur bijzondere zorg besteedt aan de begeleiding van studenten die behoren tot een etnische of culturele minderheid waarvan de deelname aan het hoger onderwijs in betekenende mate achterblijft bij de deelname van Nederlanders die niet behoren tot een dergelijke minderheid.
2. Indien het college van bestuur een opleiding beëindigt, bepaalt dat college het tijdstip waarop die beslissing van kracht wordt, zodanig dat de voor de opleiding ingeschreven studenten de opleiding aan dezelfde of aan een andere instelling binnen een redelijke tijd kunnen voltooien.
3. Het college van bestuur van de Open Universiteit Nederland stelt ten aanzien van studenten, woonachtig buiten Nederland, een regels vast met betrekking tot de in het eerste lid, onder a tot en met d, bedoelde rechten.

Artikel 5.27. Rechten inschrijving als extraneus

De inschrijving als extraneus geeft uitsluitend de rechten, vermeld in artikel 5.26, eerste lid onder b en c.

Artikel 5.28. Huisregels en ordemaatregelen

1. Studenten en extranei nemen de door het college van bestuur vastgestelde voorschriften met betrekking tot de goede gang van zaken in de gebouwen en op de terreinen van de instelling in acht.
2. Bij overtreding van de in het eerste lid bedoelde voorschriften kan het college van bestuur maatregelen nemen. Die maatregelen kunnen inhouden dat aan degene die een of meer van die voorschriften heeft overtreden, de toegang tot die gebouwen en terreinen geheel of gedeeltelijk voor de tijd van ten hoogste een jaar wordt ontzegd, of de inschrijving gedurende eenzelfde periode wordt beëindigd.
3. Als een student of extraneus die de voorschriften bedoeld in het eerste lid, overtreedt, ernstige overlast binnen de gebouwen en terreinen van de instelling heeft veroorzaakt en deze overlast ook na aanmaning door of vanwege het college van bestuur niet heeft gestaakt, kan het college de inschrijving van die student of extraneus beëindigen, hem definitief de toegang tot de gebouwen en terreinen ontzeggen en een nieuwe inschrijving van betrokkene weigeren.
4. Het college van bestuur informeert de betrokkene over de beëindiging van de inschrijving.

Artikel 5.29. Beëindiging inschrijving op verzoek

1. Het college van bestuur beëindigt op verzoek van degene die is ingeschreven voor een opleiding diens inschrijving met ingang van de volgende maand.
2. Indien degene die is ingeschreven voor een opleiding zijn wettelijk collegegeld of instellingscollegegeld dan wel examengeld na aanmaning niet heeft voldaan, kan het college van bestuur de inschrijving, met ingang van de tweede maand volgend op de aanmaning beëindigen.
3. Artikel 5.28, vierde lid, is van toepassing.

Artikel 5.30. Weigering en beëindiging inschrijving aan instelling op levensbeschouwelijke grondslag

1. Het bestuur van een rechtspersoon die een instelling op levensbeschouwelijke grondslag in stand houdt, kan bepalen dat degenen die wensen te worden ingeschreven, geacht worden de grondslag en de doelstellingen van de instelling te respecteren. De inschrijving kan door het college van bestuur worden geweigerd dan wel beëindigd indien betrokkene de grondslag en de doelstellingen van de instelling niet respecteert.
2. De inschrijving aan een bijzondere instelling als bedoeld in het eerste lid, kan ook worden geweigerd dan wel beëindigd indien gegronde vrees bestaat dat de betrokkene van die inschrijving en daaraan verbonden rechten misbruik zal maken door in ernstige mate afbreuk te doen aan de eigen aard van die instelling, dan wel is gebleken dat de betrokkene van die inschrijving en daaraan verbonden rechten zulk een misbruik heeft gemaakt.
3. De weigering dan wel beëindiging van de inschrijving op grond van het eerste of tweede lid, geschiedt schriftelijk en is met redenen omkleed. De artikelen 5.28, vierde lid, en 5.29, eerste lid, zijn van overeenkomstige toepassing.

Artikel 5.31. Weigering en beëindiging inschrijving in verband met gedragingen student in relatie tot toekomstige beroepsuitoefening

1. Het college van bestuur kan in bijzondere gevallen, na advies van de examencommissie of het faculteitsbestuur en na zorgvuldige afweging van de betrokken belangen, de inschrijving

van een student voor een opleiding beëindigen dan wel de inschrijving als student weigeren, als de betrokkene door zijn gedragingen of uitlatingen blijkt heeft gegeven van ongeschiktheid voor de uitoefening van een of meer beroepen waartoe de door hem gevolgde opleiding hem opleidt, dan wel voor de praktische voorbereiding op de beroepsuitoefening.

2. Het college van bestuur dan wel het college van bestuur van een andere instelling die een zelfde of verwante opleiding verzorgt, kan besluiten de betrokkene niet opnieuw of niet voor die opleiding in te schrijven.

3. Indien de student bedoeld in het eerste lid, is ingeschreven voor een andere opleiding en daarbinnen het onderwijs volgt van een afstudeerrichting die overeenkomt met of gelet op de praktische voorbereiding op de beroepsuitoefening verwant is aan de opleiding waarvoor de inschrijving met toepassing van het eerste lid is beëindigd, kan het college van bestuur, na advies van de examencommissie of het faculteitsbestuur en na zorgvuldige afweging van de betrokken belangen, besluiten dat de student die afstudeerrichting of andere onderdelen van die opleiding niet mag volgen.

4. De weigering dan wel beëindiging van de inschrijving op grond van het eerste of tweede lid, geschiedt schriftelijk en is met redenen omkleed. De artikelen 5.28, vierde lid, en 5.29, eerste lid, zijn van overeenkomstige toepassing.

Artikel 5.32. Weigering en beëindiging inschrijving bij ernstige examenfraude

1. Het college van bestuur kan de inschrijving van een student of extraneus voor een opleiding beëindigen dan wel de inschrijving weigeren indien de examencommissie op grond van artikel 3.32, derde lid, heeft voorgesteld de betrokkene de toegang tot de opleiding te ontfangen.

2. De weigering dan wel beëindiging van de inschrijving op grond van het eerste lid geschiedt schriftelijk en is met redenen omkleed. De artikelen 5.28, vierde lid, en 5.29, eerste lid, zijn van overeenkomstige toepassing.

Paragraaf 2. Administratieve en procedurele voorwaarden inschrijving

Artikel 5.33. Voorwaarden met betrekking tot nationaliteit en woonplaats

1. De inschrijving als student of extraneus staat slechts open voor degene waarvan de ouders, voogden of verzorgers aantonen, dan wel, indien hij meerderjarig en handelingsbekwaam is, voor degene die aantoon dat hij:

- a. de Nederlandse nationaliteit bezit of op grond van een wettelijke bepaling of een internationaal verdrag als Nederlander wordt behandeld,
- b. vreemdeling is en jonger is dan achttien jaar op de eerste dag waarop de opleiding begint waarvoor voor de eerste maal inschrijving wordt gewenst,
- c. vreemdeling is, achttien jaar of ouder is op de eerste dag waarop de opleiding begint waarvoor voor de eerste maal inschrijving wordt gewenst en op die dag rechtmatig verblijf houdt in de zin van artikel 8 van de Vreemdelingenwet 2000,
- d. vreemdeling is en buiten Nederland verblijf houdt op de eerste dag waarop de opleiding begint waarvoor voor de eerste maal de inschrijving wordt gewenst, of
- e. vreemdeling is, niet meer voldoet aan een van de voorwaarden, genoemd onder b, c of d, en eerder in overeenstemming met een van die onderdelen is ingeschreven voor een opleiding van een instelling, welke opleiding nog steeds wordt gevolgd en nog niet is voltooid.

2. Indien na de inschrijving blijkt dat deze op welke grond dan ook niet in overeenstemming met het eerste lid heeft plaatsgevonden wordt de inschrijving van de student of extraneus onmiddellijk beëindigd. Artikel 5.28, vierde lid, is van toepassing.

Artikel 5.34. Aanmelding

1. Tot de inschrijving als student voor de eerste maal voor een bepaalde propedeutische fase van een bacheloropleiding aan een bepaalde instelling wordt niet overgegaan dan nadat de betrokkene zich te voren met inachtneming van het tweede lid en, overeenkomstig bij ministeriële regeling vast te stellen regels van procedurele aard, bij Onze minister heeft aangemeld, onder vermelding van de instelling en de bacheloropleiding waarop de inschrijving betrekking heeft. Onze minister verstrekt de aanmeldingsgegevens aan de instelling van eerste voorkeur.

2. Bij de aanmelding bedoeld in het eerste lid, legt de betrokkene mede zijn persoonsgebonden nummer over. Dit nummer wordt overgelegd door middel van een van overheidswege verstrekt document, waarop tevens de gegevens betreffende de geslachtsnaam, de voorletters, de geboortedatum en het geslacht van de betrokkene zijn vermeld. Indien de betrokkene aannemelijk maakt dat hij geen persoonsgebonden nummer kan overleggen, verstrekt Onze minister binnen acht weken na ontvangst van de aanmelding aan hem zijn onderwijsnummer.

3. Onze minister verstrekt binnen acht weken na ontvangst van de aanmelding aan het bestuur van de instelling van eerste voorkeur van de betrokkene, diens persoonsgebonden nummer en de gegevens bedoeld in artikel 5.51, tweede lid, voor zover die door de betrokkene zijn verstrekt.

Artikel 5.35. Persoonsgebonden nummer bij inschrijving

1. Bij de inschrijving als student of extraneus legt betrokkene tevens zijn persoonsgebonden nummer over. Artikel 5.34, tweede lid, tweede volzin, is van toepassing.

2. Indien de betrokkene aannemelijk maakt dat hij geen persoonsgebonden nummer kan overleggen, meldt het college van bestuur binnen twee weken aan Onze minister de beschikbare gegevens van de betrokkene alsmede diens adres en woonplaats.

3. Onze minister verstrekt binnen acht weken na ontvangst van de melding bedoeld in het tweede lid, aan het college van bestuur het burgerservicenummer van de student of extraneus, dan wel, indien is gebleken dat hem niet van overheidswege een burgerservicenummer is verstrekt, het onderwijsnummer van de betrokkene.

4. Het college van bestuur neemt het persoonsgebonden nummer van de betrokkene op in de administratie van de instelling.

5. Indien een onderwijsnummer is toegekend en het college van bestuur daarna de beschikking krijgt over het burgerservicenummer van de betrokkene, neemt het college dit burgerservicenummer terstond als persoonsgebonden nummer op in de administratie van de instelling in de plaats van het onderwijsnummer. Het college van bestuur meldt deze wijziging binnen twee weken aan Onze minister onder opgave van het burgerservicenummer en het onderwijsnummer van de betrokkene.

Artikel 5.36. Procedure inschrijving

1. De inschrijving vindt plaats overeenkomstig door het college van bestuur vast te stellen regels van procedurele aard.

2. Aan degene die is ingeschreven, wordt door het college van bestuur een bewijs van inschrijving verstrekt, waarin zijn rechten zijn omschreven.

Paragraaf 3. Financiële voorwaarden

Artikel 5.37. College- en examengeld

1. Tot de inschrijving wordt niet overgegaan dan nadat het bewijs is overgelegd dat het verschuldigde collegegeld is of wordt voldaan dan wel het verschuldigde examengeld is voldaan.

2. Indien degene die wenst te worden ingeschreven het collegegeld niet zelf voldoet of, in geval van zijn minderjarigheid, zijn wettelijk vertegenwoordiger dat niet zelf voldoet, wordt niet overgegaan tot inschrijving dan nadat door de betrokkene, onderscheidenlijk zijn wettelijk vertegenwoordiger schriftelijk is verklaard dat hij ermee instemt dat een in die verklaring vermelde derde namens hem het collegegeld voldoet.

Artikel 5.38. Collegegeldverplichting

1. Een student is voor elk studiejaar dat hij door het college van bestuur voor een opleiding is ingeschreven, aan de desbetreffende instelling wettelijk collegegeld of instellingscollegegeld verschuldigd.

2. Een student die door het college van bestuur van de Open Universiteit Nederland is ingeschreven, is het wettelijk collegegeld bedoeld in artikel 5.40, vijfde lid, of het instellingscollegegeld bedoeld in artikel 5.41, vierde lid, verschuldigd.

Artikel 5.39. Examengeldverplichting

1. Een extraneus is voor elk studiejaar dat hij door het instellingsbestuur voor een opleiding is ingeschreven, aan de desbetreffende instelling examengeld verschuldigd.

2. Het college van bestuur stelt de hoogte van het examengeld vast.

Artikel 5.40. Wettelijk collegegeld

1. Het wettelijk collegegeld bedoeld in artikel 5.38, eerste lid, is onverminderd artikel 5.41, eerste lid, tweede volzin, verschuldigd door een student die:

- a. blijkens het Centraal register inschrijving hoger onderwijs bedoeld in artikel 5.51, voor een inschrijving aan een bacheloropleiding niet eerder een bachelortitel heeft verkregen of voor een inschrijving aan een masteropleiding niet eerder een mastertitel heeft verkregen,
- b. woonachtig is in Nederland, België, Luxemburg of een van de deelstaten Noord-Rijnland-Westfalen, Neder-Saksen en Bremen van de Bondsrepubliek Duitsland, en
- c. tot één van de groepen van personen bedoeld in artikel 2.2 van de Wet studiefinanciering 2000, behoort of de Surinaamse nationaliteit bezit.

2. De voorwaarde bedoeld in het eerste lid onder a, geldt niet voor een student die voor de eerste maal een opleiding binnen het domein Onderwijs of Gezondheidszorg volgt.

3. Bij algemene maatregel van bestuur kan de categorie studenten bedoeld in het eerste lid, worden uitgebreid.

4. Een student als bedoeld in het eerste lid die is ingeschreven voor een voltijdse opleiding, is het volledige wettelijk collegegeld verschuldigd. Een student als bedoeld in het eerste lid die is

ingeschreven voor een deeltijdse of duale opleiding, is een door het college van bestuur te bepalen deel van het wettelijk collegegeld verschuldigd dat ligt tussen een bij of krachtens algemene maatregel van bestuur te bepalen bedrag en dat van het volledige wettelijk collegegeld bedoeld in de eerste volzin. Het college van bestuur informeert Onze minister over de hoogte van de door het college vastgestelde bedragen.

5. Een student als bedoeld in het eerste lid die is ingeschreven voor een onderwijseenheid bij de Open Universiteit Nederland, is collegegeld verschuldigd ter grootte van ten minste één zestigste deel en ten hoogste één dertigste deel van het bedrag van het volledige wettelijk collegegeld bedoeld in het vierde lid, eerste volzin, vermenigvuldigd met het aantal studiepunten dat een onderwijseenheid groot is. Het college van bestuur van de Open Universiteit Nederland bepaalt met in achtneming van de eerste volzin de hoogte van het collegegeld.

6. Indien een student als bedoeld in het eerste lid, aan dezelfde instelling meer dan één opleiding volgt en de opleiding waarvoor hij het eerst is ingeschreven met goed gevolg afrondt, is deze student het wettelijk collegegeld verschuldigd voor het resterende deel van het studiejaar. Het verschuldigde bedrag wordt in dat geval berekend naar rato van het aantal resterende maanden van het desbetreffende studiejaar.

7. Bij algemene maatregel van bestuur wordt de hoogte van het volledige wettelijk collegegeld bedoeld in het vierde lid, eerste volzin, vastgesteld. Dit bedrag wordt jaarlijks volgens de consumentenprijsindex geïndexeerd, op de wijze bij of krachtens algemene maatregel van bestuur bepaald. De eerste en tweede volzin zijn van overeenkomstige toepassing op het bedrag bedoeld in het vierde lid, tweede volzin.

8. Met een bachelortitel en masterstitel als bedoeld in het eerste lid, worden gelijkgesteld een op grond van de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek verkregen bachelorgraad, onderscheidenlijk mastergraad.

Artikel 5.41. Instellingscollegegeld

1. Een student die niet ingevolge het bepaalde bij of krachtens artikel 5.40, wettelijk collegegeld verschuldigd is, is instellingscollegegeld verschuldigd. In afwijking van artikel 5.40, eerste lid, is een student als in dat artikel bedoeld die is toegelaten tot een opleiding als bedoeld in artikel 3.17, tweede lid, eveneens instellingscollegegeld verschuldigd.

2. Het college van bestuur stelt de hoogte van het instellingscollegegeld vast. Het college van bestuur kan per opleiding of groep van opleidingen of per groep of groepen studenten een verschillend instellingscollegegeld vaststellen. Het college van bestuur informeert Onze minister over de hoogte van de door het college vastgestelde bedragen.

3. Het instellingscollegegeld bedraagt ten minste het bedrag van het volledige wettelijk collegegeld bedoeld in artikel 5.40, vierde lid, eerste volzin. Dit minimum geldt niet in geval de student voor een gezamenlijke opleiding of afstudeerrichting als bedoeld in artikel 3.4, is ingeschreven bij een buitenlandse instelling voor hoger onderwijs.

4. Het college van bestuur van de Open Universiteit Nederland stelt de hoogte van het collegegeld voor de in het eerste lid bedoelde student vast op ten minste één dertigste deel van het volledige wettelijk collegegeld bedoeld in artikel 5.40, vierde lid, eerste volzin, vermenigvuldigd met het aantal studiepunten dat een onderwijseenheid groot is. Het tweede lid, tweede volzin, is van toepassing.

5. Indien de student bedoeld in het eerste lid, gedurende een studiejaar alsnog voldoet aan de voorwaarden bedoeld in artikel 5.40:

- a. is hij voor het resterende deel van het studiejaar op zijn verzoek het wettelijk collegegeld verschuldigd, en

- b. betaalt het college van bestuur hem het voor het restant van het studiejaar reeds betaalde instellingscollegegeld terug.

Artikel 5.42. Voldoening collegegeld

Het collegegeld wordt door of namens de student voldaan door:

- a. betaling ineens, dan wel
- b. betaling in termijnen, overeenkomstig een door het college van bestuur en degene die zich tot betaling heeft verbonden te treffen betalingsregeling, waarbij door het college van bestuur administratiekosten in rekening kunnen worden gebracht tot een bij of krachtens algemene maatregel van bestuur vastgesteld bedrag.

Artikel 5.43. Vermindering en terugbetaling wettelijk collegegeld

1. Een student is slechts een gedeelte van het door hem verschuldigde wettelijk collegegeld verschuldigd, indien de student zich gedurende het studiejaar inschrijft. In dat geval wordt het verschuldigde bedrag berekend naar evenredigheid van het aantal resterende maanden van het desbetreffende studiejaar.

2. De student heeft aanspraak op terugbetaling van een twaalfde gedeelte van het door hem verschuldigde wettelijk collegegeld voor elke maand dat het studiejaar na beëindiging van zijn inschrijving duurt, tenzij een betalingsregeling als bedoeld in artikel 5.42, onder b, is getroffen. Indien een student in de loop van het studiejaar overlijdt, wordt voor elke daaropvolgende maand van het studiejaar na diens overlijden, een twaalfde gedeelte van het betaalde wettelijk collegegeld terugbetaald. Bij beëindiging van de inschrijving van de inschrijving van juli of augustus heeft de student geen aanspraak op beëindiging van betaling van de termijnen bedoeld in artikel 5.42, onder b, en op terugbetaling van het voor die maanden betaalde collegegeld, tenzij het instellingsbestuur dat anders heeft geregeld. Dit lid is niet van toepassing op de Open Universiteit Nederland.

3. Het college van bestuur van de Open Universiteit Nederland stelt een regeling vast waarin een voorziening in de vorm van een verlaging van het collegegeld wordt getroffen, voor studenten als bedoeld in artikel 5.40, vijfde lid, van wie het toetsingsinkomen bedoeld in artikel 8, eerste tot en met vierde lid, van de Algemene wet inkomensafhankelijke regelingen, minder dan 110% van het belastbaar minimumloon bedraagt. In de regeling stelt het instellingsbestuur vast welke aanvraagbescheiden moeten worden ingediend. De hoogte van de verlaging bedoeld in de eerste volzin, is in elk geval afhankelijk van het inkomen van de betrokkene.

4. Vermindering of verlaging van het wettelijk collegegeld in andere gevallen dan bedoeld in het eerste en derde lid, noch vrijstelling van het wettelijk collegegeld is toegestaan.

Artikel 5.44. Overige bijdragen

1. De inschrijving wordt niet afhankelijk gesteld van een andere geldelijke bijdrage dan de in de artikelen 5.39 tot en met 5.41 en 5.43 bedoelde bedragen.

2. In afwijking van het eerste lid kan bij algemene maatregel van bestuur worden bepaald dat het college van bestuur het oog op de inschrijving voor een opleiding als bedoeld in de artikelen 3.16 en 3.17 een bijdrage mag verlangen in de kosten die rechtstreeks verband houden met het onderwijs. De algemene maatregel van bestuur bepaalt op welke kostensoorten een dergelijke bijdrage betrekking kan hebben en welk bedrag ten hoogste gevorderd kan worden.

3. Het college van bestuur treft voorzieningen tot financiële ondersteuning van degenen voor wie de bijdrage bedoeld in het tweede lid, een onoverkomelijke belemmering voor de

inschrijving vormt. Het college van bestuur stelt nadere regels vast met betrekking tot de toepassing van het tweede lid en met betrekking tot de financiële ondersteuning bedoeld in de eerste volzin.

Artikel 5.45. Controle collegegeldbetaling bij afgifte getuigschrift

1. Degene die een getuigschrift als bedoeld in artikel 3.30, tweede lid, wenst te verkrijgen, dient overeenkomstig door het college van bestuur vast te stellen regels een verzoek in, ertoe strekkende dat door dit college wordt verklaard, dat het getuigschrift kan worden afgegeven.
2. Bij het verzoek worden overgelegd:
 - a. de bewijzen van met goed gevolg afgelegde tentamens,
 - b. het bewijs dat is voldaan aan de bij de onderwijs- en examenregeling gestelde verplichting betreffende het deelnemen aan praktische oefeningen, en
 - c. het bewijs van inschrijving.
3. Ingeval het in het tweede lid bedoelde bewijs van inschrijving niet wordt overgelegd, kan het instellingsbestuur besluiten dat de verzochte verklaring wordt afgegeven, maar niet dan onder de voorwaarde dat het in verband met de inschrijving voor de desbetreffende onderwijsseenheden verschuldigde collegegeld is voldaan.
4. Een examencommissie geeft geen getuigschrift af dan nadat het college van bestuur heeft verklaard dat het getuigschrift kan worden afgegeven.

Paragraaf 4. Bijzondere bepalingen inschrijving

Artikel 5.46. Beperking eerste inschrijving op grond van beschikbare onderwijscapaciteit

1. Het college van bestuur kan per opleiding het aantal studenten vaststellen, dat ten hoogste voor de eerste maal kan worden ingeschreven voor de propedeutische fase van een bacheloropleiding. Deze vaststelling geschiedt voor een studiejaar. Voor 1 december van het kalenderjaar voorafgaande aan het studiejaar waarvoor de eerste vaststelling geschiedt, doet het college hiervan mededeling aan Onze minister. Voor een bacheloropleiding die na deze datum voor de eerste maal is opgenomen in het register bedoeld in artikel 5.51, en waarvan het onderwijs zal aanvangen met ingang van het daaropvolgende studiejaar, geldt 1 april als uiterste datum voor de mededeling aan Onze minister van de onderwijscapaciteit van die opleiding.
2. Indien uit de gegevens betreffende de aanmelding bedoeld in artikel 5.34, eerste lid, blijkt dat het aantal eerste aanmeldingen van studenten voor de propedeutische fase van een bacheloropleiding meer bedraagt dan het aantal plaatsen dat het college van bestuur op grond van het eerste lid heeft vastgesteld, doet Onze minister daarvan voor 1 april mededeling aan het college van bestuur. Het college deelt Onze minister voor 1 mei mee of het aanleiding ziet het aantal plaatsen te verhogen. Dit lid is niet van toepassing op opleidingen als bedoeld in het eerste lid, laatste volzin.
3. Indien ook na toepassing van het tweede lid bij een of meer instellingen die de desbetreffende opleiding verzorgen, het aantal aanmeldingen op 1 mei het aantal plaatsen overtreft, stelt Onze minister vast dat een toelatingsbeperking van kracht is, waarna titel 3, paragraaf 2, van dit hoofdstuk wordt toegepast.
4. Indien het college van bestuur in de verwachting verkeert dat het aantal inschrijvingen voor een bacheloropleiding meer zal bedragen dan het aantal plaatsen dat het college op grond van het eerste lid heeft vastgesteld, is, in afwijking van de procedure van het tweede en derde lid, eveneens een toelatingsbeperking op die opleiding van kracht en wordt vervolgens titel 3,

paragraaf 2, van dit hoofdstuk toegepast, mits het college van bestuur die opleiding daartoe voor 1 mei heeft aangemeld bij Onze minister.

5. Indien een besluit ingevolge artikel 5.49 van toepassing is op de opleiding, blijven het tweede tot en met vierde lid buiten toepassing.

Artikel 5.47. Beperking inschrijving voor de postpropedeutische fase

Het college van bestuur kan, indien het van oordeel is dat de onderwijscapaciteit die voor de postpropedeutische fase van een bacheloropleiding waarvoor een beperking van de eerste inschrijving is vastgesteld, niet toereikend is voor een onbeperkte inschrijving, besluiten inschrijving voor de postpropedeutische fase van die opleiding te weigeren aan hen die niet reeds ingeschreven zijn geweest aan die aan de instelling verbonden opleiding.

Artikel 5.48. Beperking inschrijving Open Universiteit Nederland op grond van beschikbare organisatorische en technische capaciteit

Het college van bestuur van de Open Universiteit Nederland kan de inschrijvingsmogelijkheid voor een bepaalde opleiding of onderwijseenheid opschorten voor zover en voor zolang de organisatorische en technische capaciteit voor het verzorgen van deze opleiding of onderwijseenheid daartoe naar zijn oordeel noodzaakt. Met inachtneming van de in de eerste volzin bedoelde beperkingen geschiedt de inschrijving in de volgorde van aanmelding voor de desbetreffende opleiding of onderwijseenheid, volgens door het college van bestuur vast te stellen regels van procedurele aard.

Artikel 5.49. Beperking inschrijving universiteiten en hogescholen op grond van de behoefte van de arbeidsmarkt

1. Indien het aanbod van afgestudeerden van een bepaalde bacheloropleiding de behoefte daaraan op de arbeidsmarkt in aanmerkelijke mate dreigt te overtreffen of daadwerkelijk overtreft en dit naar verwachting gedurende een reeks van jaren het geval zal zijn, kan bij ministeriële regeling worden vastgesteld:

- a. het aantal personen dat voor de twee daaropvolgende studie jaren ten hoogste voor de eerste maal kan worden ingeschreven voor de propedeutische fase van de desbetreffende opleiding aan al de universiteiten of hogescholen waaraan deze is verbonden, en
- b. de verdeling van dat aantal over elk van de onder a bedoelde instellingen, waarbij in geval van door hogescholen verzorgde lerarenopleidingen binnen het voor een instelling vastgestelde aantal onderscheid kan worden gemaakt tussen voltijdse, duale en deeltijdse opleidingen.

2. Bij de verdeling bedoeld in het eerste lid, onder b, wordt het door alle betrokken instellingen gezamenlijk gedane voorstel gevolgd. Dit voorstel wordt gedaan binnen twee maanden nadat Onze minister aan de desbetreffende instellingen en aan de beide Kamers der Staten-Generaal heeft bekendgemaakt dat hij het voornemen heeft een ministeriële regeling vast te stellen. Blijft een dergelijk voorstel achterwege dan wordt zoveel mogelijk een evenredige spreiding over de afzonderlijke instellingen naar evenredigheid van het gemiddelde aantal over de voorafgaande drie jaren voor de eerste maal voor de propedeutische fase ingeschreven studenten in acht genomen met dien verstande dat ingeval artikel 5.46, eerste lid, is toegepast, het aantal dat in de ministeriële regeling voor de desbetreffende instelling wordt vastgesteld, het krachtens dat artikel vastgestelde aantal niet overtreft. Indien de instelling de opleiding voor het tweede of het

derde jaar verzorgt heeft het gemiddelde aantal betrekking op het eerste, onderscheidenlijk het eerste en tweede jaar dat de opleiding is verzorgd.

3. Een ministeriële regeling als bedoeld in het eerste lid, wordt uiterlijk vastgesteld op 1 mei van het jaar voorafgaand aan het studiejaar waarin deze regeling voor het eerst van toepassing is.

4. Indien op grond van het eerste lid een toelatingsbeperking is vastgesteld, wordt titel 3, paragraaf 2, van dit hoofdstuk toegepast.

Artikel 5.50. Identificatie opleidingen

Voor de toepassing van deze paragraaf gelden door universiteiten, onderscheidenlijk hogescholen verzorgde opleidingen met dezelfde naam als dezelfde opleidingen. Voor de toepassing van artikel 5.49 gelden bovendien door universiteiten, onderscheidenlijk hogescholen verzorgde groepen van verwante opleidingen als dezelfde opleidingen.

Paragraaf 5. Centraal register inschrijving hoger onderwijs

Artikel 5.51. Centraal register inschrijving hoger onderwijs

1. Er is een Centraal register inschrijving hoger onderwijs, dat ten doel heeft:

- a. de colleges van bestuur op hun verzoek de noodzakelijke informatie te verstrekken over de inschrijving van hen die wensen te worden ingeschreven dan wel zijn ingeschreven aan een instelling,
- b. Onze minister op diens verzoek ten behoeve van beslissingen op verzoeken om toekenning van studiefinanciering informatie te verstrekken omtrent de studievoortgang en het met goed gevolg hebben afgelegd van het afsluitend examen, en
- c. Onze minister op diens verzoek de noodzakelijke informatie te verstrekken ten behoeve van de bekostiging van de instellingen.

2. Gegevens opgenomen in het Centraal register inschrijving hoger onderwijs waaraan informatie herleidbaar tot natuurlijke personen kan worden ontleend, kunnen uitsluitend worden verstrekt aan de geregistreerde personen zelf of hun gemachtigden, alsmede overeenkomstig het in het eerste lid onder a, onderscheidenlijk b, omschreven doel aan de in het eerste lid bedoelde colleges van bestuur, onderscheidenlijk Onze minister. Aan burgemeester en wethouders, onderscheidenlijk aan de Sociale verzekeringsbank, worden kosteloos desgevraagd gegevens verstrekt die noodzakelijk zijn voor de uitvoering van de Wet werk en bijstand, de Wet investeren in jongeren, de Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers en de Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen, onderscheidenlijk voor de uitvoering van de Algemene Kinderbijslagwet. Tevens worden desgevraagd aan het Centraal bureau voor de statistiek gegevens verstrekt die noodzakelijk zijn voor de uitvoering van zijn taak bedoeld in artikel 3 van de Wet op het Centraal bureau voor de statistiek. Voorts kunnen desgevraagd aan andere door Onze minister aan te wijzen instanties gegevens als bedoeld in de eerste volzin, worden verstrekt uitsluitend in verband met door haar aan te wijzen onderzoekdoeleinden. Andere gegevens, opgenomen in dat register, kunnen uitsluitend worden verstrekt aan door Onze minister aan te wijzen instanties.

3. Van het Centraal register inschrijving hoger onderwijs is Onze minister verantwoordelijke in de zin van artikel 1 van de Wet bescherming persoonsgegevens.

4. Onze minister kan ten behoeve van het Centraal register inschrijving hoger onderwijs gebruikmaken van het burgerservicenummer bedoeld in artikel 1, onder b, van de Wet algemene bepalingen burgerservicenummer, voor zover dit noodzakelijk is voor de uitvoering

van de Wet werk en bijstand, de Wet investeren in jongeren, de Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers, de Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen, de Algemene Kinderbijslagwet en de Wet studiefinanciering 2000.

5. De colleges van bestuur stellen het Centraal register inschrijving hoger onderwijs telkenmale voor een door Onze minister te bepalen datum en op een door hem te bepalen wijze in kennis van elke door hen genomen beslissing met betrekking tot de inschrijving als student of extraneus, van de gegevens over hun studievoortgang en van de gegevens met betrekking tot het met goed gevolg hebben afgelegd van het examen. De colleges van bestuur zijn gehouden medewerking te verlenen aan procedures die er op zijn gericht te bevorderen dat de in het Centraal register inschrijving hoger onderwijs opgenomen gegevens zoveel mogelijk juist en volledig zijn. Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur kunnen terzake nadere regels worden gesteld.

Titel 3. Selectie

Paragraaf 1. Studieadvies

Artikel 5.52. Studieadvies propedeutische fase

1. Het faculteitsbestuur brengt iedere student uiterlijk aan het einde van diens eerste jaar van inschrijving voor de propedeutische fase van een voltijdse of duale bacheloropleiding advies uit over de voortzetting van zijn studie binnen of buiten de bacheloropleiding. In geval van een deeltijdse bacheloropleiding regelt het college van bestuur het tijdstip waarop dat advies wordt uitgebracht.

2. Onverminderd het eerste lid kan het faculteitsbestuur het advies aan de student uitbrengen zolang deze het propedeutisch examen of, als geen propedeutisch examen is ingesteld, alle tentamens van de propedeutische fase niet met goed gevolg heeft afgelegd.

3. Aan een advies als bedoeld in het eerste of tweede lid, kan het faculteitsbestuur ten aanzien van opleidingen die daartoe door het college van bestuur zijn aangewezen, binnen het in het tweede lid bedoelde tijdvak, doch niet eerder dan tegen het einde van het eerste jaar van inschrijving, een afwijzing verbinden. Deze afwijzing kan uitsluitend worden gegeven, indien de student naar het oordeel van het faculteitsbestuur, met inachtneming van zijn persoonlijke omstandigheden, niet geschikt moet worden geacht voor de opleiding doordat zijn studieresultaten niet voldoen aan de vereisten die het bestuur daaromtrent heeft vastgesteld. Het college van bestuur stelt de termijn vast die aan de afwijzing is verbonden. Het faculteitsbestuur kan de afwijzing uitstrekken tot opleidingen die met de desbetreffende opleiding het propedeutisch examen gemeen hebben. Het college van bestuur kan van de bevoegdheden krachtens dit lid slechts gebruikmaken, indien in de propedeutische fase van de desbetreffende opleiding is gezorgd voor zodanige voorzieningen dat de mogelijkheden voor goede studievoortgang zijn gewaarborgd.

4. Voordat het faculteitsbestuur tot afwijzing overgaat, geeft het de desbetreffende student een waarschuwing onder bepaling van een redelijke termijn waarbinnen de studieresultaten ten genoegen van dat bestuur moeten zijn verbeterd. Het faculteitsbestuur stelt de student alvorens tot een afwijzing over te gaan in de gelegenheid te worden gehoord.

5. Van de student die op grond van het derde lid is afgewezen, wordt de inschrijving voor de desbetreffende opleiding aan de betrokken instelling beëindigd. De student kan niet opnieuw aan die instelling voor die opleiding worden ingeschreven, tenzij het college van bestuur toepassing heeft gegeven aan de derde volzin van het derde lid of tenzij de betrokkene op een

later tijdstip verzoekt om te worden ingeschreven voor de desbetreffende opleiding en daarbij ten genoegen van het college van bestuur aannemelijk maakt dat hij die opleiding met vrucht zal kunnen volgen.

6. Het college van bestuur stelt ter uitvoering van de voorgaande leden nadere regels vast. Deze regels hebben in elk geval betrekking op de studieresultaten en de voorzieningen bedoeld in het derde lid alsmede op de termijn bedoeld in het vierde lid.

7. Bij algemene maatregel van bestuur wordt bepaald welke persoonlijke omstandigheden bedoeld in het derde lid, het faculteitsbestuur in zijn beoordeling betreft.

Artikel 5.53. Verwijzing in postpropedeutische fase

1. Indien een bacheloropleiding na de propedeutische fase meer dan een afstudeerrichting omvat, kan het faculteitsbestuur ten aanzien van opleidingen die daartoe door het college van bestuur zijn aangewezen, beslissen dat een voor die opleiding ingeschreven student slechts toegang heeft tot een of meer daarbij aan te geven afstudeerrichtingen. Het faculteitsbestuur kan van de bevoegdheid krachtens dit lid slechts gebruikmaken, indien de aard en inhoud van de verschillende afstudeerrichtingen van de opleiding zodanig van elkaar verschillen dat toepassing van deze bevoegdheid gerechtvaardigd is.

2. Bij de toepassing van het eerste lid baseert het faculteitsbestuur zijn beslissing:

- a. op de studieresultaten van de student,
- b. op het door de student gevolgde studieprogramma, of
- c. op een combinatie van a en b.

3. Het faculteitsbestuur stelt de student alvorens tot een beslissing over te gaan in de gelegenheid te worden gehoord.

4. Bij de weging van de studieresultaten bedoeld in het tweede lid, onder a en c, houdt het instellingsbestuur rekening met de persoonlijke omstandigheden van de student. Bij algemene maatregel van bestuur wordt bepaald welke persoonlijke omstandigheden het faculteitsbestuur in zijn beoordeling betreft.

5. Het faculteitsbestuur stelt ter uitvoering van de voorgaande leden nadere regels vast. Deze regels hebben in elk geval betrekking op het verschil in afstudeerrichtingen bedoeld in het eerste lid, op de studieresultaten bedoeld in het tweede lid, onder a, en op de aansluiting van het studieprogramma bedoeld in het tweede lid, onder b, en de afstudeerrichtingen van de opleiding.

Paragraaf 2. Selectie bij numerus fixus

Artikel 5.54. Identificatie opleidingen en definities

1. Voor de toepassing van de artikelen 5.58 en 5.60, vierde en vijfde lid, gelden door universiteiten, onderscheidenlijk hogescholen verzorgde opleidingen met dezelfde naam en bovendien door universiteiten, onderscheidenlijk hogescholen verzorgde groepen van verwante opleidingen als dezelfde opleidingen

2. In deze paragraaf wordt verstaan onder:

- a. selectieprocedure: de procedure beschreven in de artikelen 5.56 tot en met 5.59;
- b. lotingsprocedure: de procedure beschreven in de artikelen 5.56, eerste lid, tweede lid, aanhef en onder b tot en met e, derde en vierde lid, en 5.57, tweede en derde lid.

Artikel 5.55. Algemeen

1. De eerste inschrijving van een student voor de propedeutische fase van een bacheloropleiding, verbonden aan een universiteit of een hogeschool, waarvoor op grond van titel 2, paragraaf 4, van dit hoofdstuk een toelatingsbeperking van kracht is, geschiedt niet dan na overlegging van een door Onze minister afgegeven bewijs van toelating, tenzij bij of krachtens deze paragraaf anders is bepaald.
2. Bij ministeriële regeling worden voorschriften vastgesteld in verband met de afgifte en de geldigheidsduur van het bewijs van toelating.

Artikel 5.56. Voorbereiding afgifte bewijzen van toelating

1. Onze minister deelt degenen die op grond van artikel 3.14, eerste of tweede lid, inschrijving verlangen voor een opleiding, aan de hand van het behaalde gemiddelde eindexamencijfer in vijf klassen in.
2. De in het eerste lid bedoelde klassen hebben als grenzen:
 - a. hoger dan of gelijk aan 8,
 - b. lager dan 8 maar hoger dan of gelijk aan 7,5,
 - c. lager dan 7,5 maar hoger dan of gelijk aan 7,
 - d. lager dan 7 maar hoger dan of gelijk aan 6,5 en
 - e. lager dan 6,5.

De klassen b tot en met e worden aangeduid als lotingsklassen.

3. De wijze van indeling in de lotingsklassen van degenen die een onderwijsvorm hebben afgerond waaraan geen cijferlijst is verbonden, wordt geregeld in de ministeriële regeling bedoeld in artikel 5.55, tweede lid.
4. Onze minister deelt degenen die op grond van de artikelen 3.19 of 3.20 zijn vrijgesteld van de in artikel 3.14, eerste of tweede lid, bedoelde toegangsvoorwaarden in de lotingsklasse bedoeld in het tweede lid onder c, in.
5. Onze minister deelt de door hem aangewezen aanstaande studenten uit de Nederlandse Antillen en Aruba in de klasse bedoeld in het tweede lid onder a, in. De wijze waarop die aanwijzing geschiedt en het aantal aanstaande studenten dat ten hoogste kan worden aangewezen, wordt bepaald in de ministeriële regeling bedoeld in artikel 5.55, tweede lid.

Artikel 5.57. Afgifte bewijzen van toelating

1. Onze minister verstrekt een bewijs van toelating aan degenen die zijn ingedeeld in de klasse bedoeld in artikel 5.56, tweede lid onder a.
2. Onze minister verstrekt aan degenen die in de lotingsklassen bedoeld in artikel 5.56, tweede lid onder b tot en met e, zijn ingedeeld, en die door het lot zijn aangewezen, een bewijs van toelating.
3. Bij de loting bedoeld in het tweede lid, verhouden de inlotingskansen, voor zover kleiner dan honderd procent, zich voor de in artikel 5.56, tweede lid, onder b tot en met e, bedoelde lotingsklassen als respectievelijk 9 : 6 : 4 : 3.
4. In de ministeriële regeling bedoeld in artikel 5.55, tweede lid, kan worden bepaald dat Onze minister ten hoogste een in die regeling vast te stellen percentage van het aantal plaatsen per opleiding kan toewijzen aan gegadigden jegens wie uitloting een onbillijkheid van overwegende aard zou opleveren.

Artikel 5.58. Afgifte bewijzen van toelating voor dezelfde opleiding aan meer dan een universiteit of hogeschool

1. Indien een opleiding door meer dan één universiteit, onderscheidenlijk meer dan één hogeschool wordt verzorgd, wordt de lotingsprocedure voor die opleidingen gezamenlijk uitgevoerd. Daarbij worden de artikelen 5.56 en 5.57 toegepast, met inachtneming van het tweede en derde lid. De gegadigden delen aan Onze minister de volgorde van hun voorkeur voor universiteiten, onderscheidenlijk hogescholen mede.
2. Onze minister bepaalt, zoveel mogelijk rekening houdend met de voorkeur van de aanstaande student, doch overigens aan de hand van het lot voor welke universiteit, onderscheidenlijk hogeschool het bewijs van toelating geldt. Artikel 5.57, derde lid, is van overeenkomstige toepassing.
3. Onze minister kan ten hoogste vijf procent van het aantal plaatsen per opleiding toewijzen aan gegadigden die na toepassing van het tweede lid in het bezit zijn van een bewijs van toelating voor dezelfde opleiding aan een andere universiteit dan die van de eerste voorkeur, indien dit een onbillijkheid van overwegende aard zou opleveren.

Artikel 5.59. Selectie door instellingen

1. Met inachtneming van de toelatingsrechten bedoeld in artikel 5.57, eerste lid, kan het college van bestuur een door hem te bepalen percentage van de opleidingsplaatsen van een opleiding toewijzen aan door het desbetreffende faculteitsbestuur geselecteerde gegadigden die naar het oordeel van dat faculteitsbestuur beschikken over bijzondere kwalificaties.
2. Indien het college van bestuur toepassing geeft aan het eerste lid, maakt het desbetreffende faculteitsbestuur tijdig bekend:
 - a. de bijzondere kwalificaties die het in aanmerking wil nemen,
 - b. eventuele nadere selectiecriteria,
 - c. regels van administratieve aard, voor zover niet voortvloeiend uit de ministeriële regeling bedoeld in het vijfde lid,
 - d. het door het college van bestuur bepaalde percentage bedoeld in het eerste lid, en
 - e. de beslissing of gegadigden één, twee dan wel drie maal tot deelname aan de selectieprocedure zullen worden toegelaten.
3. Tot de bijzondere kwalificaties bedoeld in het eerste en tweede lid, behoren niet de behaalde eindexamencijfers.
4. De gegadigde die in aanmerking wenst te komen voor de selectie bedoeld in het eerste lid, wordt op zijn verzoek door Onze minister aan het desbetreffende college van bestuur bekendgemaakt, mits hij aan de lotingsprocedure blijft deelnemen.
5. In de ministeriële regeling bedoeld in artikel 5.55, tweede lid, worden nadere voorschriften van procedurele aard opgenomen voor de toepassing van dit artikel.

Artikel 5.60. Beperkingen van deelname aan de selectieprocedure

1. Indien krachtens artikel 3.15 nadere toegangsvoorwaarden zijn gesteld, kan aan de selectieprocedure uitsluitend worden deelgenomen door degene die ten genoegen van Onze minister het bewijs levert, dat door hem uiterlijk op een in de ministeriële regeling bedoeld in artikel 5.55, tweede lid, te bepalen tijdstip aan die eisen wordt voldaan.
2. Indien na toepassing van het eerste lid blijkt dat bij een of meer instellingen die toepassing hebben gegeven aan artikel 3.15, vierde lid, tweede volzin, nog plaatsen beschikbaar zijn, vindt, in afwijking van het eerste lid, alsnog selectie plaats van degenen die zich overeenkomstig het

bepaalde krachtens artikel 5.34, eerste lid, hebben aangemeld, doch niet voldoen aan de krachtens artikel 3.15 gestelde nadere toegangsvoorwaarden. Deze selectie geschiedt met toepassing van artikel 5.57, eerste lid, en met overeenkomstige toepassing van de lotingsprocedure. In de ministeriële regeling bedoeld in artikel 5.55, tweede lid, kunnen voor de toepassing van dit lid nadere regels worden gesteld.

3. Degene die heeft deelgenomen aan de lotingsprocedure voor een bepaalde opleiding en geen bewijs van toelating heeft verkregen, kan nadien nog ten hoogste twee maal aan de lotingsprocedure voor die opleiding deelnemen.

4. Aan de selectieprocedure kan niet worden deelgenomen door degene die voor een opleiding is ingeschreven of in enig studiejaar was ingeschreven en inschrijving wenst voor dezelfde opleiding aan een andere instelling.

Artikel 5.61. Afwijkende bezwaar- en reactietermijnen

In afwijking van de artikelen 6:7 en 7:10 van de Algemene wet bestuursrecht bedraagt de termijn twee weken voor het indienen van een bezwaarschrift tegen een besluit van Onze minister inzake afgifte van een bewijs van toelating, onderscheidenlijk vier weken na ontvangst van het bezwaarschrift voor de beslissing van Onze minister.

Titel 4. Medezeggenschap studenten

Paragraaf 1. Algemene bepalingen

Artikel 5.62. Regeling medezeggenschap studenten

1. De medezeggenschap van de studenten van een instelling wordt geregeld bij of krachtens de statuten van de rechtspersoon die de instelling in stand houdt. Bij deze regeling van de medezeggenschap worden de volgende artikelen van deze titel in acht genomen voor zover de eigen levensbeschouwelijke aard van de instelling zich daartegen naar het oordeel van bestuur van die rechtspersoon niet verzet.

2. Artikel 5.1, tweede tot en met vierde lid, zijn van overeenkomstige toepassing.

Artikel 5.63. Studentenraden

1. Aan een instelling is een centrale studentenraad verbonden, waarvan de leden door en uit de studenten van de instelling worden gekozen.

2. Aan elke faculteit is, met uitzondering van de faculteiten van de Open Universiteit Nederland, een facultaire studentenraad verbonden, waarvan de leden door en uit de studenten in de tot die faculteit behorende opleidingen worden gekozen.

3. Indien een instelling slechts een faculteit omvat, worden de taken en bevoegdheden van de facultaire studentenraad uitgeoefend door de centrale studentenraad.

Artikel 5.64. Zitting en verkiezingen studentenraad

1. De zitting van een studentenraad vangt aan op 1 september en eindigt op 31 augustus daaropvolgend.

2. De leden van een studentenraad worden gekozen voor de termijn van één zitting. Voor een lid dat een tussentijds opgevallende plaats inneemt, wordt die termijn verminderd met de zittingsduur die het lid dat wordt vervangen, had voltooid.

3. De verkiezing van de leden van een studentenraad geschiedt bij geheime schriftelijke stemming. Stemming voor de raad vindt slechts plaats, indien het aantal kandidaat-leden groter is dan het aantal zetels.
4. Zolang na afloop van een zitting nog geen uitslag van nieuwe verkiezingen onaantastbaar is geworden, behouden de aftredende leden in afwachting daarvan hun lidmaatschap. Aftredende leden zijn terstond herkiesbaar.

Artikel 5.65. Voorzitter, vergaderingen en reglement van orde

1. Een studentenraad raad kiest al dan niet uit zijn midden een voorzitter en een of meer plaatsvervangende voorzitters. De voorzitter, of bij diens verhindering een plaatsvervangende voorzitter, vertegenwoordigt de raad in rechte.
2. Een studentenraad stelt een reglement van orde vast voor zijn vergaderingen. In dat reglement worden in ieder geval regels opgenomen met betrekking tot:
 - a. het bijeenroepen van de vergaderingen van de studentenraad,
 - b. de termijn voor toezending van vergaderstukken,
 - c. de wijze van beraadslagen en besluiten, daaronder begrepen het quorum,
 - d. de ondertekening van besluiten,
 - e. de vorm en vaststelling van de verslagen van de vergaderingen van de raad,
 - f. het inwinnen van inlichtingen, al dan niet in een vergadering,
 - g. de openbare en niet-openbare vergaderstukken,
 - h. inzage in de agenda en de vergaderstukken, en
 - i. het instellen van commissies door de raad.
3. Indien bij een bepaalde vergadering van de studentenraad of bij een gedeelte van die vergadering een bij uitstek persoonlijk belang van een van de leden van de raad in het geding is, kan de raad besluiten dat het betrokken lid aan die vergadering of dat gedeelte daarvan niet deelneemt. De raad besluit dan tevens dat de behandeling van de desbetreffende aangelegenheid in een besloten vergadering plaats vindt.

Artikel 5.66. Reglement studentenraden

1. Het college van bestuur stelt voor de studentenraden een reglement vast, waarin worden geregeld:
 - a. het aantal leden van elke studentenraad,
 - b. de wijze en organisatie van de verkiezingen van de leden van de studentenraden,
 - c. de wijze waarop het college van bestuur, onderscheidenlijk faculteitsbestuur informatie verschafft aan de raad, en
 - d. de termijnen binnen welke advies dient te worden uitgebracht.
2. In het reglement bedoeld in het eerste lid, kan aan de centrale studentenraad of aan facultaire studentenraden instemmingsrecht worden toegekend ten aanzien van voorgenomen besluiten van het college van bestuur, onderscheidenlijk faculteitsbestuur over in het reglement te omschrijven aangelegenheden, niet zijnde aangelegenheden van strategische, organisatorische of financieel-economische aard noch aangelegenheden die in de onderwijs- en examenregeling worden geregeld ingevolge hoofdstuk 3, titel 2, titel 3, paragrafen 1, 2 en 3, en artikel 3.33, tweede lid onder a tot en met f, of aangelegenheden als bedoeld in de artikelen 5.52, 5.53 en 5.59.
3. Het voorgenomen reglement van het college van bestuur tot vaststelling of wijziging van het reglement voor de studentenraden behoeft de instemming van twee derden van het aantal leden van de centrale studentenraad.

4. In het reglement kan worden bepaald dat een of meer groepen van personen die anders dan op grond van een inschrijving als student aan de instelling zijn verbonden, worden aangemerkt als studenten.

Paragraaf 2. De centrale studentenraad

Artikel 5.67. Overleg van college van bestuur en centrale studentenraad

1. Het college van bestuur stelt de centrale studentenraad ten minste twee maal per jaar in de gelegenheid het onderwijsbeleid van de instelling en de algemene gang van zaken betreffende het onderwijs binnen de instelling met hem te bespreken.
2. Het college van bestuur en de centrale studentenraad komen bijeen, indien daarom onder opgave van redenen wordt verzocht door het college of door ten minste vier leden van de raad.
3. Het overleg tussen het college van bestuur en de centrale studentenraad wordt voorgezeten door de voorzitter van het college van bestuur of een door het college van bestuur aangewezen ander lid van het college, voor zover het college en de centrale studentenraad niet anders zijn overeengekomen.

Artikel 5.68. Informatierecht centrale studentenraad

1. Het college van bestuur verstrekt de centrale studentenraad, al dan niet gevraagd, tijdig de inlichtingen over de gang van zaken binnen de instelling die de raad voor de vervulling van zijn taak redelijkerwijze nodig heeft.
2. De studentenraad ontvangt ten minste eenmaal per jaar inlichtingen over:
 - a. de organisatie van de instelling,
 - b. de hoofdpunten van het onderwijsbeleid dat in het verstreken tijdvak is gevoerd en in het komende jaar zal worden gevoerd, en
 - c. de inrichting en werking van het systeem van kwaliteitszorg van de instelling ten aanzien van het onderwijs.
3. Het college van bestuur doet de studentenraad het in artikel 4.11 bedoelde verslag toekomen.

Artikel 5.69. Voorstelrecht centrale studentenraad

1. De centrale studentenraad is bevoegd over alle aangelegenheden het onderwijs binnen de instelling betreffende waarin het college van bestuur bevoegd is een besluit te nemen, aan het college voorstellen te doen en standpunten kenbaar te maken.
2. Het college van bestuur brengt binnen zes weken op een voorstel bedoeld in het eerste lid, een met redenen omklede reactie uit aan de centrale studentenraad. Voordat het college zijn reactie uitbrengt, stelt het de raad ten minste eenmaal in de gelegenheid met hem overleg te plegen.

Artikel 5.70. Adviesrecht centrale studentenraad

Het college van bestuur stelt de centrale studentenraad in ieder geval in de gelegenheid advies uit te brengen over elk voorgenomen besluit inzake:

- a. een wijziging van de doelstelling of de grondslag van de instelling,
- b. de gehele of een gedeeltelijke opheffing van de instelling dan wel het overdragen van de zeggenschap over de instelling dan wel een fusie of splitsing van de instelling,

- c. het aangaan of verbreken van een duurzame samenwerking op het gebied van het onderwijs met een andere instelling,
- d. een belangrijke wijziging in de organisatie voor zover deze voor het onderwijs rechtstreeks gevolgen heeft en niet uitsluitend binnen een faculteit plaatsvindt;
- e. een verhuizing of ingrijpende verbouwing, voor zover deze voor het onderwijs rechtstreeks gevolgen heeft, daaronder mede begrepen een structurele wijziging van de plaats waar een opleiding geheel of gedeeltelijk wordt verzorgd,
- f. een belangrijke inkrimping, uitbreiding of andere wijziging van de werkzaamheden op het gebied van het onderwijs,
- g. de vaststelling of wijziging van de begroting van de instelling;
- h. de vaststelling van meerjarenplannen, voor zover deze betrekking hebben op het onderwijs,
- i. de vaststelling van het beleid van de instelling met betrekking van de kwaliteitszorg ten aanzien van het onderwijs,
- j. de vaststelling van het beleid met betrekking tot het instellingscollegegeld bedoeld in artikel 5.41, eerste lid,
- k. de voorzieningen tot financiële ondersteuning van studenten bedoeld in artikel 5.44,
- l. de vaststelling van het aantal studenten dat ten hoogste voor de eerste maal kan worden ingeschreven voor de propedeutische fase van een bacheloropleiding bedoeld in artikel 5.46, eerste en tweede lid, en de aanmelding bedoeld in artikel 5.46, vierde lid,
- m. de voorziening voor de behandeling van klachten van studenten en extranei bedoeld in artikel 5.89,
- n. de vaststelling of wijziging van de regels bedoeld in de artikelen 3.27, 3.35, 5.28, 5.36, eerste lid, 5.52, zesde lid, 5.59, tweede lid onder c, en 5.84, eerste lid, alsmede van andere regels die rechtstreeks op de positie van de studenten van de instelling betrekking hebben, en van het algemeen studentenstatuut bedoeld in artikel 5.86, alsmede over
- o. elk voorgenomen besluit inzake aangelegenheden die de goede gang van zaken bij het onderwijs binnen de instelling betreffen.

Artikel 5.71. Nadere bepalingen met betrekking tot het adviesrecht

1. Indien een te nemen besluit op grond van artikel 5.70 of op grond van het in artikel 5.66 bedoelde reglement, vooraf voor advies dient te worden voorgelegd aan de centrale studentenraad, draagt het college van bestuur er zorg voor dat:
 - a. advies wordt gevraagd op een zodanig tijdstip dat het advies van wezenlijke invloed kan zijn op de besluitvorming,
 - b. de raad in de gelegenheid wordt gesteld met hem overleg te voeren voordat advies wordt uitgebracht,
 - c. de raad zo spoedig mogelijk schriftelijk in kennis wordt gesteld van de wijze waarop aan het uitgebrachte advies gevolg wordt gegeven, en
 - d. de raad, indien het college van bestuur het advies niet of niet geheel wil volgen, in de gelegenheid wordt gesteld nader overleg met hem te voeren alvorens het besluit definitief wordt genomen.
2. Tenzij het besluit van het college van bestuur overeenstemt met het advies van de centrale studentenraad, is het college verplicht de uitvoering van zijn besluit op te schorten tot een maand na de dag waarop de centrale studentenraad van het besluit in kennis is gesteld. De verplichting vervalt wanneer de raad zulks te kennen geeft.

Paragraaf 3. Facultaire studentenraden

Artikel 5.72. Algemene bepaling

De facultaire studentenraad oefent tegenover het faculteitsbestuur de rechten uit bedoeld in de artikelen 5.67 tot en met 5.69, voor zover het aangelegenheden met betrekking tot het onderwijs betreft die de faculteit in het bijzonder aangaan en de desbetreffende bevoegdheden tevens aan het faculteitsbestuur zijn toegekend.

Artikel 5.73. Adviesrecht facultaire studentenraad

1. Het faculteitsbestuur stelt de facultaire studentenraad voorts in ieder geval in de gelegenheid advies uit te brengen over elk voorgenomen besluit inzake:

- a. het faculteitsreglement bedoeld in artikel 5.12, tweede lid,
- b. een belangrijke wijziging van de organisatie van de faculteit voor zover deze voor het onderwijs rechtstreeks gevolgen heeft;
- c. het vaststellen van het beleid van de faculteit met betrekking van de kwaliteitszorg ten aanzien van het onderwijs,
- d. het instellen van de examencommissies bedoeld in artikel 3.31, eerste lid,
- e. de vaststelling of wijziging van de onderwijs- en examenregeling bedoeld in artikel 3.33, en van het verslag aan het college van bestuur over de uitvoering van die regeling bedoeld in artikel 5.13, eerste lid onder d,
- f. het instellen van opleidingscommissies bedoeld in artikel 5.17, eerste lid,
- g. het sluiten of opzeggen van een gemeenschappelijke regeling ten behoeve van het onderwijs met een of meer besturen van andere faculteiten van de instelling,
- h. de vaststelling of wijziging van de regels bedoeld in artikel 5.53, vijfde lid, van andere regels die rechtstreeks op de positie van de studenten van de faculteit betrekking hebben, en van het facultair studentenstatuut bedoeld in artikel 5.87, alsmede over
- i. elk voorgenomen besluit met betrekking tot aangelegenheden die de goede gang van zaken bij het onderwijs binnen de faculteit betreffen.

2. Artikel 5.71 is van overeenkomstige toepassing.

Paragraaf 4. Overige bepalingen

Artikel 5.74. Deskundigen

1. Een studentenraad kan ten behoeve van een bepaald onderwerp een of meer deskundigen uitnodigen tot het bijwonen van zijn vergadering of van een commissie van de raad. De raad kan een deskundige uitnodigen over een bepaald onderwerp een schriftelijk advies uit te brengen.

2. Indien aan de toepassing van de in het eerste lid bedoelde bevoegdheden, anders dan vergoeding van de reis- en verblijfskosten overeenkomstig de voor de instelling geldende regels, kosten zijn verbonden die de centrale of facultaire studentenraad niet uit de hem ter beschikking staande middelen kan bekostigen, vindt de uitnodiging niet plaats dan nadat het college van bestuur, onderscheidenlijk het faculteitsbestuur daarmee heeft ingestemd.

Artikel 5.75. Ondersteuning en scholing

1. Het college van bestuur, onderscheidenlijk het faculteitsbestuur draagt zorg voor de nodige administratieve en secretariële ondersteuning van de desbetreffende studentenraad.
2. De leden van een studentenraad worden in de gelegenheid gesteld om gedurende een door het college van bestuur en de centrale studentenraad gezamenlijk vast te stellen hoeveelheid tijd scholing te ontvangen die zij voor de vervulling van hun taken nodig hebben.
3. De kosten die redelijkerwijze noodzakelijk zijn voor de vervulling van de taken van een studentenraad, waaronder mede begrepen ondersteuning en scholing als bedoeld in eerste en tweede lid, komen voor rekening van de instelling.

Artikel 5.76. Voorkomen van benadeling

Het college van bestuur, onderscheidenlijk faculteitsbestuur draagt er jegens de desbetreffende studentenraad zorg voor dat de leden van die raad niet uit hoofde van hun lidmaatschap daarvan worden benadeeld in hun positie met betrekking tot de instelling. Eenzelfde plicht geldt ten aanzien van kandidaat-leden en de voormalige leden van de studentenraad.

Artikel 5.77. Verslag van werkzaamheden

Een studentenraad doet jaarlijks verslag van zijn werkzaamheden. Hij draagt er zorg voor dat een exemplaar van dat verslag wordt gezonden aan het college van bestuur of faculteitsbestuur en de raad van toezicht alsmede aan de ondernemingsraad of desbetreffende onderdeelcommissie en dat alle bij de instelling, onderscheidenlijk faculteit betrokkenen van het verslag kennis kunnen nemen.

Paragraaf 5. Geschillen inzake de medezeggenschap van studenten**Artikel 5.78. Geschillen inzake het reglement voor de studentenraden**

1. Heeft het college van bestuur of faculteitsbestuur voor een voorgenomen besluit waarvoor instemming van de desbetreffende studentenraad vereist is, geen instemming van de studentenraad verkregen, dan kan het college de kantonrechter toestemming vragen om het besluit te nemen.
2. De kantonrechter geeft slechts toestemming, indien de beslissing van de studentenraad om geen instemming te geven onredelijk is, of het voorgenomen besluit van het college van bestuur of faculteitsbestuur geveerd wordt door zwaarwegende organisatorische, economische of sociale redenen.

Artikel 5.79. Geschillen naar aanleiding van het adviesrecht

1. Een studentenraad kan bij de ondernemingskamer van het gerechtshof te Amsterdam beroep instellen tegen een besluit van het college van bestuur, onderscheidenlijk faculteitsbestuur als bedoeld in artikel 5.71, tweede lid, hetzij wanneer dat besluit niet in overeenstemming is met het advies van de studentenraad, hetzij wanneer feiten of omstandigheden bekend zijn geworden, die, waren zij aan de raad bekend geweest ten tijde van het uitbrengen van zijn advies, aanleiding zouden kunnen zijn geweest om dat advies niet uit te brengen zoals het is uitgebracht.
2. Het beroep wordt ingediend bij verzoekschrift, binnen een maand nadat de studentenraad van het in het eerste lid bedoelde besluit in kennis is gesteld.

3. Het college van bestuur dan wel het faculteitsbestuur wordt van het ingestelde beroep in kennis gesteld.
 4. Het beroep kan uitsluitend worden ingesteld ter zake dat het college van bestuur of het faculteitsbestuur bij afweging van de betrokken belangen niet in redelijkheid tot zijn besluit had kunnen komen.
 5. De ondernemingskamer behandelt het verzoek met de meeste spoed. Alvorens te beslissen kan zij, ook ambtshalve, deskundigen, alsmede in de instelling werkzame personen horen. Indien de ondernemingskamer het beroep gegrond bevindt, verklaart zij dat het college van bestuur of het faculteitsbestuur bij afweging van de betrokken belangen niet in redelijkheid tot het betrokken besluit had kunnen komen. Zij kan voorts, indien de desbetreffende studentenraad daarom heeft verzocht, een of meer van de volgende voorzieningen treffen:
 - a. het opleggen van de verplichting aan het college van bestuur of faculteitsbestuur om het besluit geheel of ten dele in te trekken, alsmede om aan te wijzen gevolgen van dat besluit ongedaan te maken;
 - b. het opleggen van een verbod aan de college van bestuur of faculteitsbestuur om handelingen te verrichten of te doen verrichten ter uitvoering van het besluit of van onderdelen daarvan.
- Een voorziening van de ondernemingskamer kan door derden verworven rechten niet aantasten.
6. Het is verboden een verplichting of een verbod als bedoeld in het vijfde lid niet na te komen, onderscheidenlijk te overtreden.
 7. De ondernemingskamer kan haar beslissing op een verzoek tot het treffen van voorzieningen voor een door haar te bepalen termijn aanhouden, indien beide partijen daarom verzoeken, dan wel indien het college van bestuur of het faculteitsbestuur op zich neemt het besluit waartegen beroep is ingesteld, in te trekken of te wijzigen, of bepaalde gevolgen van het besluit ongedaan te maken.
 8. Nadat het verzoekschrift is ingediend kan de ondernemingskamer, zo nodig onverwijld, voorlopige voorzieningen treffen. Het vijfde lid, vierde en vijfde volzin, en het zesde lid, zijn van overeenkomstige toepassing.
 9. Van een beschikking van de ondernemingskamer staat uitsluitend beroep in cassatie open.

Artikel 5.80. Overige geschillen inzake de medezeggenschap van studenten

1. Een studentenraad en het college van bestuur of faculteitsbestuur kunnen de kantonrechter schriftelijk verzoeken het college van bestuur of het faculteitsbestuur, onderscheidenlijk de centrale studentenraad of de facultaire studentenraad te bevelen gevolg te geven aan hetgeen overigens bij of krachtens deze titel is bepaald, een en ander voor zover dit van het college van bestuur of faculteitsbestuur, onderscheidenlijk desbetreffende studentenraad afhangt.
2. Een studentenraad die dan wel een college van bestuur of faculteitsbestuur dat niet vooraf schriftelijk aan het college van bestuur of faculteitsbestuur, onderscheidenlijk aan de desbetreffende studentenraad heeft verzocht te handelen overeenkomstig hetgeen in het verzoekschrift is verzocht en deze daarbij niet een redelijke termijn heeft gegeven om aan dat verzoek te voldoen, wordt niet-ontvankelijk verklaard.
3. Het verzoekschrift aan de kantonrechter wordt ingediend binnen dertig dagen na het verstrijken van de in het tweede lid bedoelde termijn.
4. Een verzoekschrift aan de kantonrechter met betrekking tot de naleving van artikel 5.70 of 5.73 ten aanzien van een besluit als in het desbetreffende artikel bedoeld, wordt niet ontvankelijk verklaard, indien blijkt dat de studentenraad voor of na de indiening van het verzoekschrift tegen dat besluit beroep heeft ingesteld bij de ondernemingskamer van het gerechtshof te Amsterdam.

5. De kantonrechter kan in zijn beschikking aan het college van bestuur of het faculteitsbestuur, onderscheidenlijk de desbetreffende studentenraad de verplichting opleggen bepaalde handelingen te verrichten of na te laten.

Artikel 5.81. Kosten rechtsgedingen

1. In rechtsgedingen als bedoeld in deze paragraaf kan een studentenraad niet in de proceskosten worden veroordeeld.
2. De kosten van het voeren van rechtsgedingen door een studentenraad als bedoeld in deze paragraaf, komen slechts ten laste van de instelling indien het college van bestuur, onderscheidenlijk het faculteitsbestuur van de te maken kosten vooraf in kennis is gesteld.

Titel 5. Studiefonds

Artikel 5.82. Studiefonds

1. Het college van bestuur treft voorzieningen voor de financiële ondersteuning van een student die:
 - a. aan de desbetreffende instelling is ingeschreven voor een initiële opleiding waarvan hij nog niet het afsluitend examen met goed gevolg heeft afgelegd en het wettelijk collegegeld verschuldigd is,
 - b. voor die opleiding aanspraak heeft of heeft gehad op prestatiebeurs als bedoeld in hoofdstuk 5 van de Wet studiefinanciering 2000, en
 - c. in verband met de aanwezigheid van een bijzondere omstandigheid de opleiding niet of niet geheel volgt, of
 - d. studievertraging heeft opgelopen of naar verwachting zal oplopen als gevolg van bijzondere omstandigheden, of
 - e. is ingeschreven voor een opleiding waarop het college van bestuur artikel 3.7, tweede lid, tweede volzin, of 3.8, tweede lid, tweede volzin, achtste lid, heeft toegepast.
2. Het college van bestuur kan voorzieningen treffen voor de financiële ondersteuning van een student die:
 - a. aan de desbetreffende instelling is ingeschreven voor een initiële opleiding waarvan hij nog niet het afsluitend examen met goed gevolg heeft afgelegd,
 - b. niet voldoet aan een nationaliteitseis als bedoeld in artikel 5.40, eerste lid onder c, en
 - c. woonachtig is in Nederland, België, Luxemburg of een van de deelstaten Noord-Rijnland-Westfalen, Neder-Saksen en Bremen van de Bondsrepubliek Duitsland.
3. De financiële ondersteuning krachtens het eerste en tweede lid is, behoudens het vierde lid, niet hoger dan de studiefinanciering die betrokkene geniet uit hoofde van hoofdstuk 3 van de Wet studiefinanciering 2000, dan wel zou hebben genoten, indien hij daarop aanspraak zou maken of zou hebben mogen maken.
4. In aanvulling op de voorzieningen bedoeld in het eerste en tweede lid, kan een voorziening voor financiële ondersteuning worden getroffen die samen met de financiële ondersteuning ingevolge de voorzieningen bedoeld in het eerste en tweede lid, hoger is dan de studiefinanciering die betrokkene geniet uit hoofde van hoofdstuk 3 van de Wet studiefinanciering 2000, dan wel zou hebben genoten, indien hij daarop aanspraak zou maken of zou hebben mogen maken. Deze aanvulling wordt verstrekt onder de benaming: voorziening voor aanvullende ondersteuning.
5. Het eerste tot en met vierde lid zijn van overeenkomstige toepassing op een student die aan de Open Universiteit Nederland is ingeschreven voor een onderwijseenheid.

Artikel 5.83. Bijzondere omstandigheden

De bijzondere omstandigheden bedoeld in artikel 5.81, eerste lid onder b en c, zijn:

- a. het lidmaatschap van het bestuur van een studentenorganisatie van enige omvang met volledige rechtsbevoegdheid, een opleidingscommissie als bedoeld in artikel 5.17, of een studentenraad als bedoeld in artikel 6.62,
- b. activiteiten op bestuurlijk of maatschappelijk gebied die naar het oordeel van het college van bestuur mede in het belang zijn van de instelling of van het onderwijs dat de student volgt,
- c. ziekte of zwangerschap en bevalling,
- d. een lichamelijke, zintuiglijke of andere functiestoornis,
- e. bijzondere familieomstandigheden,
- f. studievertraging die het gevolg is van de wijze waarop de instelling de opleiding feitelijk verzorgt,
- g. andere dan de in de onderdelen a tot en met f bedoelde omstandigheden die, indien een daarop gebaseerd verzoek om financiële ondersteuning door het college van bestuur niet zou worden gehonoreerd, zouden leiden tot een onbillijkheid van overwegende aard.

Artikel 5.84. Nadere regels studiefonds

1. Het college van bestuur stelt regels van procedurele aard vast met betrekking tot de toepassing van de artikelen 5.82 en 5.83, waartoe in ieder geval behoren regels over de aanvang, de duur en de hoogte van de financiële ondersteuning.
2. De duur van de financiële ondersteuning aan een student als bedoeld in artikel 5.82, eerste lid onder d, bedraagt de periode die overeenstemt met de studielast die uitgaat boven zestig studiepunten.
3. Het instellingsbestuur kan aan de toekenning van financiële ondersteuning de voorwaarde verbinden dat de student feitelijk studierend is.

Artikel 5.85. Financiële ondersteuning door de minister

1. Onze minister treft voorzieningen voor de financiële ondersteuning van een student die bestuurslid is van een van een rechtspersoon met volledige rechtsbevoegdheid uitgaande politieke of andere maatschappelijke jongerenorganisatie van enige omvang of van een landelijke organisatie van enige omvang die voor het hoger onderwijs relevante activiteiten ontplooit, en die daartoe daadwerkelijke activiteiten ontplooit.
2. Bij ministeriële regeling worden de voorwaarden gesteld waaronder de in het eerste lid bedoelde financiële ondersteuning plaatsvindt.

Titel 6. Rechtsbescherming studenten en extranei**Paragraaf 1. Studentenstatuut****Artikel 5.86. Algemeen studentenstatuut**

1. Het college van bestuur stelt het algemeen studentenstatuut vast en draagt er zorg voor dat dit statuut op toegankelijke wijze bij voorkeur langs elektronische weg wordt gepubliceerd.
2. Het algemeen studentenstatuut bevat in elk geval:

- a. een beschrijving van de rechten en verplichtingen van de studenten die voortvloeien uit het bepaalde bij of krachtens deze wet, met uitzondering van de rechten en plichten die uit een onderwijs- en examenregeling voortvloeien, en
- b. een beschrijving van de binnen de instelling geldende procedures voor de behandeling van klachten en geschillen, van de procedures voor de behandeling van geschillen inzake de medezeggenschap van studenten alsmede van de beroepsrechten die kunnen worden ontleend aan deze wet en andere wettelijke regelingen.

Artikel 5.87. Facultair studentenstatuut

1. Het faculteitsbestuur stelt het facultair studentenstatuut vast en draagt er zorg voor dat dit statuut op toegankelijke wijze bij voorkeur langs elektronische weg wordt gepubliceerd.
2. Het facultair studentenstatuut bevat in elk geval:
 - a. een beschrijving van de studieopbouw alsmede informatie over de opzet, organisatie en uitvoering van het onderwijs,
 - b. de ondersteunende faciliteiten die de student door de faculteit worden aangeboden, waaronder in ieder geval worden begrepen de faciliteiten betreffende de studiebegeleiding, en
 - c. de onderwijs- en examenregeling.

Paragraaf 2. Klachten en geschillen algemeen

Artikel 5.88. Algemene bepalingen klachten, bezwaar en beroep

Indien een geschrift houdende een klacht dan wel een bezwaar- of beroepschrift wordt ingediend bij een onbevoegd orgaan of onbevoegde functionaris, wordt het, nadat daarop de datum van ontvangst is aangetekend, zo spoedig mogelijk doorgezonden aan het bevoegde orgaan of de bevoegde functionaris, onder gelijktijdige mededeling hiervan aan de afzender. De artikelen 3:45, 6:15, tweede en derde lid, en 6:23 van de Algemene wet bestuursrecht zijn van overeenkomstige toepassing.

Paragraaf 3. Klachten

Artikel 5.89. Algemene klachtenregeling

1. Het college van bestuur treft een voorziening voor de behandeling van klachten van studenten en extranei, daaronder mede begrepen aanstaande of gewezen studenten en extranei, voor zover voor de behandeling van deze klachten binnen de instelling geen bijzondere voorzieningen zijn getroffen.
2. Titel 9.1 van de Algemene wet bestuursrecht is van overeenkomstige toepassing.

Artikel 5.90. Collectief recht van beklag

1. Het faculteitsreglement bepaalt op welke wijze aan een groep van studenten de gelegenheid wordt geboden bij het faculteitsbestuur hun beklag te doen ter zake van de naleving van verplichtingen van de faculteit jegens studenten, zomede binnen welke termijn dat bestuur voorzieningen treft in de gevallen waarin naar zijn oordeel het beklag gegrond is.

2. Het beklag bedoeld in het eerste lid, evenals de op grond daarvan door het faculteitsbestuur getroffen voorzieningen laten onverlet de rechten die een belanghebbende ingevolge de wet heeft.

Paragraaf 4. College van beroep voor de examens

Artikel 5.91. College van beroep voor de examens

1. Elke instelling een college van beroep voor de examens.
2. Het college van beroep heeft drie of vijf leden. Het aantal plaatsvervangende leden is niet groter dan het aantal leden. Het college houdt voltallig zitting.
3. Het college kan besluiten kamers in te stellen. Indien het college daartoe besluit, bestaat het college uit ten minste zes en ten hoogste vijftien leden. Het aantal plaatsvervangende leden is niet groter dan het aantal leden. Elke kamer heeft drie of vijf leden. Zij houdt voltallig zitting.
4. De voorzitter, de plaatsvervangend voorzitter of voorzitters en de overige leden en de eventuele plaatsvervangende leden worden door het instellingsbestuur benoemd voor een termijn van ten minste drie en ten hoogste vijf jaar of, voor zover het studenten betreft, voor een termijn van ten minste een en ten hoogste twee jaar. De leden en plaatsvervangende leden maken geen deel uit van het college van bestuur, een faculteitsbestuur of van de inspectie bedoeld in de Wet op het onderwijstoezicht. Buiten de voorzitter bestaat het college voor tenminste de helft uit docenten, onderscheidenlijk leden van het wetenschappelijke personeel.
5. De voorzitter en de plaatsvervangende voorzitter of voorzitters moeten voldoen aan de vereisten voor benoembaarheid tot rechterlijk ambtenaar bedoeld in artikel 5 van de Wet rechtspositie rechterlijke ambtenaren.
6. Op eigen verzoek wordt aan de leden en plaatsvervangende leden van het college van beroep ontslag verleend. Bij het bereiken van de leeftijd van zeventig jaar wordt hun ontslag verleend met ingang van de eerstvolgende maand. Zij worden ontslagen indien zij uit hoofde van ziekte of gebreken ongeschikt zijn hun functie te vervullen alsmede indien zij bij onherroepelijk geworden rechterlijke uitspraak wegens misdrijf zijn veroordeeld. Alvorens het ontslag op grond van het in de derde volzin bepaalde wordt verleend, wordt de betrokkene van het voornemen tot ontslag in kennis gesteld en wordt hem de gelegenheid geboden zich terzake te doen horen.

Artikel 5.92. Bevoegdheid

1. Het college van beroep voor de examens is bevoegd ten aanzien van de volgende besluiten, niet zijnde besluiten van algemene strekking:
 - a. beslissingen van examencommissies en examinatoren,
 - b. beslissingen van faculteitsbesturen genomen op grond van artikel 5.13, eerste lid onder e, juncto de artikelen 3.15 tot en met 3.26 en 3.28, en
 - c. beslissingen van faculteitsbesturen als bedoeld in de artikelen 5.52, derde lid, en 5.53, eerste lid.
2. Behoudens het derde, vierde, vijfde en zesde lid, zijn de hoofdstukken 6 en 7, afdeling 7.3, van de Algemene wet bestuursrecht van overeenkomstige toepassing.
3. Het beroep kan in afwijking van hoofdstuk 7 van de Algemene wet bestuursrecht worden ingesteld door de belanghebbende terzake dat een beslissing in strijd is met het recht.
4. Alvorens het beroep in behandeling te nemen zendt het college van beroep, in afwijking van hoofdstuk 7, afdeling 7.3, van de Algemene wet bestuursrecht, het beroepsschrift aan het orgaan waartegen het beroep is gericht, met uitnodiging om in overleg met betrokkenen na te gaan of

een minnelijke schikking van het geschil mogelijk is. Ingeval het beroep is gericht tegen een beslissing van een examinator, geschiedt de in deze toezending aan de desbetreffende examencommissie. Het desbetreffende orgaan deelt binnen drie weken aan het college van beroep, onder overlegging van de daarop betrekking hebbende stukken, mede tot welke uitkomst het beraad heeft geleid. Is een minnelijke schikking niet mogelijk gebleken, dan wordt het beroepschrift door het college in behandeling genomen.

5. Het college van beroep beslist, in afwijking van artikel 7:24, tweede lid, van de Algemene wet bestuursrecht, binnen tien weken gerekend vanaf de dag na die waarop de termijn voor het indienen van het beroepschrift is verstreken.

6. Indien het college van beroep het beroep gegrond acht, vernietigt het de beslissing geheel of gedeeltelijk. Het college is, in afwijking van artikel 7:25 van de Algemene wet bestuursrecht, niet bevoegd in de plaats van de geheel of gedeeltelijk vernietigde beslissing een nieuwe beslissing te nemen. Het kan bepalen dat opnieuw of, indien de beslissing is geweigerd, alsnog in de zaak wordt beslist, dan wel dat het tentamen, het examen, het toelatingsonderzoek, het aanvullend onderzoek of enig onderdeel daarvan opnieuw wordt afgenomen onder door het college van beroep te stellen voorwaarden. Het orgaan waarvan de beslissing is vernietigd, voorziet voor zover nodig opnieuw in de zaak met inachtneming van de uitspraak van het college van beroep. Het college kan daarvoor in zijn uitspraak een termijn stellen.

7. Indien onverwijld spoed dat vereist kan de voorzitter van het college van beroep een voorlopige voorziening treffen op verzoek van de indiener van het beroepschrift, onverminderd artikel 8:81 van de Algemene wet bestuursrecht. De voorzitter beslist op dit verzoek na het desbetreffende orgaan dan wel de desbetreffende examinator te hebben gehoord, althans te hebben opgeroepen.

Artikel 5.93. Reglement van orde

1. Het college van beroep voor de examens stelt een reglement van orde vast, waarin nadere regels worden gesteld ten aanzien van:

- a. de omvang en samenstelling van het college van beroep,
- b. indien nodig, de splitsing in kamers, alsmede de verdeling van de werkzaamheden over de verschillende kamers,
- c. de zittingstermijn van de leden en eventuele plaatsvervangende leden van het college van beroep,
- d. de wijze waarop het lidmaatschap of plaatsvervangend lidmaatschap van het college van beroep eindigt,
- e. de in artikel 5.92, derde lid bedoelde procedure en de gevallen waarin deze procedure achterwege kan worden gelaten,
- f. de wijze waarop in het secretariaat van het college van beroep wordt voorzien, alsmede
- g. de wijze waarop de voorzitter wordt vervangen.

2. Het reglement van orde alsmede wijzigingen daarvan, behoeven de goedkeuring van het college van bestuur.

Artikel 5.94. Inlichtingenplicht

De organen en personeelsleden alsmede de examinatoren van de instelling verstrekken aan het college van beroep voor de examens de gegevens die dit college voor de uitvoering van zijn taak nodig oordeelt.

Paragraaf 5. Bezwaar- en beroep bij het college van bestuur

Artikel 5.95. Bezwaar en beroep

1. Tegen beslissingen van het college van bestuur of een faculteitsbestuur, niet zijnde besluiten als bedoeld in artikel 5.79 of artikel 5.92, eerste lid, noch besluiten van algemene strekking, kan een belanghebbende bij het college van bestuur bezwaar maken, onderscheidenlijk beroep instellen.
2. Het college van bestuur beslist na ontvangst van het bezwaar of beroep na het advies te hebben ingewonnen van de commissie bedoeld in artikel 5.96.
3. De hoofdstukken 6 en 7 van de Algemene wet bestuursrecht zijn van overeenkomstige toepassing met dien verstande dat het horen van belanghebbende geschiedt door de commissie bedoeld in artikel 5.96 en dat het college van bestuur op het bezwaar of beroep beslist binnen tien weken, onverminderd beslissingen op grond van de procedure bedoeld in artikel 5.96, vierde lid.

Artikel 5.96. commissie voor de beroep- en bezwaarschriften

1. Elke instelling heeft een commissie voor de beroep en bezwaarschriften. Op deze commissie zijn artikel 7:13, eerste tot en met zesde lid, van de Algemene wet bestuursrecht van overeenkomstige toepassing.
2. De commissie brengt aan het college van bestuur advies uit over bezwaren en beroepen als bedoeld in artikel 5.95, eerste lid.
3. De commissie gaat na of een minnelijke schikking tussen partijen mogelijk is.
4. Indien sprake is van onverwijlde spoed kan de voorzitter van de commissie desgevraagd bepalen dat de commissie zo spoedig mogelijk advies uitbrengt aan het college van bestuur. De voorzitter bepaalt binnen een week na ontvangst van het bezwaar of beroep of sprake is van onverwijlde spoed en brengt de belanghebbende en het college van bestuur alsmede ingeval van beroep tegen een beslissing van een faculteitsbestuur, dat faculteitsbestuur hiervan zo spoedig mogelijk op de hoogte. Het college van bestuur neemt dan binnen vier weken na de ontvangst van het bezwaar of beroep een beslissing.

Paragraaf 6. Beroep op de rechter

Artikel 5.97. Beroep op de onderwijskamer van de rechtbank

1. Tegen een beslissing van een orgaan van een instelling voor hoger onderwijs die jegens hem op grond van deze wet en daarop gebaseerde regelingen is genomen, kan student of extraneus, daaronder mede begrepen een aanstaande of gewezen student of extraneus, beroep instellen bij de onderwijskamer van het Gerechtshof te Den Haag.
2. Van een uitspraak van de onderwijskamer staat geen hoger beroep of beroep in cassatie open.

HOOFSTUK 6. UNIVERSITAIRE MEDISCHE CENTRA

Titel 1. Algemene bepalingen

Artikel 6.1. Aanspraak op bekostiging

1. Een universitair medisch centrum heeft voor zijn werkzaamheden ten dienste van het wetenschappelijk geneeskundig onderwijs en onderzoek van de universiteit waarmee het is verbonden, aanspraak op een door Onze minister te bepalen deel van de rijksbijdrage van die universiteit.
2. Een universitair medisch centrum heeft bovendien jegens de universiteit waarmee het is verbonden, aanspraak op bekostiging van de taak bedoeld in 1.5, tweede lid, tweede volzin, overeenkomstig hetgeen daarover is vastgelegd in het samenwerkingsdocument bedoeld in artikel 6.15.

Artikel 6.2. Bekostigingsvoorwaarde

Inachtneming van het bij of krachtens dit hoofdstuk bepaalde is voorwaarde voor bekostiging van het universitair medisch centrum.

Artikel 6.3. Beroep

Tegen een beslissing op grond van artikel 6.1, eerste lid, houdende vaststelling van het deel van de rijksbijdrage voor de universiteit waarop het universitair medisch centrum ingevolge dat lid aanspraak heeft, kan bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State beroep worden ingesteld door het college van bestuur van de universiteit waaraan het centrum is verbonden in overeenstemming met de raad van bestuur van het centrum.

Titel 2. Bestuursorganisatie

Paragraaf 1. Algemene bepalingen

Artikel 6.4. Regeling bestuursorganisatie

1. De bestuursorganisatie van een universitair medisch centrum wordt geregeld bij of krachtens de statuten van de rechtspersoon die dat centrum in stand houdt. Bij deze regeling van de bestuursorganisatie worden de volgende artikelen van deze titel in acht genomen.
2. Het bestuur van de rechtspersoon brengt de regeling van de bestuursorganisatie van de instelling en elke wijziging daarvan onverwijld ter kennis van Onze minister.
3. Bij het bestuur en de inrichting van het academisch ziekenhuis wordt voor zover de belangen van de patiënten dat toelaten, rekening gehouden met de belangen van het wetenschappelijk geneeskundig onderwijs en onderzoek bij de universiteit.
4. In het bijzonder worden hoogleraren van de faculteit waarin de opleiding tot arts is ingesteld, wier vakgebied hen daarvoor in aanmerking doet komen, en de andere leden van het wetenschappelijk personeel die op het desbetreffende vakgebied werkzaam zijn, in de gelegenheid gesteld tot het geven van wetenschappelijk geneeskundig onderwijs en het doen van wetenschappelijk geneeskundig onderzoek.

Paragraaf 2. Raad van bestuur

Artikel 6.5. Taken en bevoegdheden raad van bestuur

De raad van bestuur is belast met het bestuur van het universitair medisch centrum in zijn geheel en met het beheer daarvan, voor zover in de statuten van de rechtspersoon met inachtneming van dit hoofdstuk niet anders is bepaald.

Artikel 6.6. Samenstelling raad van bestuur

1. De raad van bestuur bestaat uit een voorzitter en ten hoogste drie andere leden. Tot de leden van de raad van bestuur behoort de decaan van de faculteit waarin de opleiding tot arts is ingesteld. In bijzondere gevallen kan worden bepaald dat de raad van bestuur uit een voorzitter en vier andere leden bestaat.

2. De leden van de raad van bestuur worden door de raad van toezicht benoemd en ontslagen. Hun benoeming en hun ontslag behoeven de voorafgaande instemming van het college van bestuur van de universiteit waarmee het universitair medisch centrum is verbonden. In afwijking van de eerste en tweede volzin wordt de decaan bedoeld in het eerste lid, tweede volzin, benoemd en ontslagen door dat college van bestuur. Zijn benoeming en zijn ontslag behoeven de voorafgaande instemming van de raad van toezicht van het centrum. De voorzitter van de raad van bestuur wordt uit de leden benoemd.

3. Bij de benoeming van de leden van de raad van bestuur wordt zoveel mogelijk rekening gehouden met een evenwichtige verdeling van de zetels over mannen en vrouwen.

4. Met uitzondering van de decaan worden de leden van de raad van bestuur voor een door de raad van toezicht te bepalen termijn benoemd. Een lid van de raad van bestuur kan om gewichtige redenen tussentijds worden ontslagen.

5. Alvorens tot de benoeming of ontslag anders dan op eigen verzoek van een lid van de raad van bestuur wordt overgegaan, hoort de raad van toezicht vertrouwelijk de ondernemingsraad over het voorgenomen besluit tot benoeming of ontslag. Het horen geschiedt op een zodanig tijdstip dat het van wezenlijke invloed kan zijn op de besluitvorming.

Artikel 6.7. Arbeidsvoorwaarden raad van bestuur

De raad van toezicht stelt de beloning van de leden van de raad van bestuur en hun overige arbeidsvoorwaarden vast met inachtneming van hetgeen daaromtrent bij wet is bepaald.

Artikel 6.8. Verantwoordingsplicht raad van bestuur

De raad van bestuur is verantwoording verschuldigd aan de raad van toezicht. Het verstrekt de raad van toezicht de gevraagde inlichtingen.

Paragraaf 3. Raad van toezicht

Artikel 6.9. Taken en bevoegdheden raad van toezicht

1. De raad van toezicht heeft tot taak toezicht te houden op de uitoefening van bevoegdheden door de raad van bestuur en staat de raad van bestuur met raad ter zijde. Bij de vervulling van hun taak richten de leden van de raad van toezicht naar het belang van het universitair medisch centrum.

2. Onder het toezicht bedoeld in het eerste lid, is mede begrepen het toezicht op naleving door de raad van bestuur van het bepaalde bij of krachtens de wet of de statuten van de rechtspersoon die het centrum in stand houdt, alsmede het toezicht op de rechtmatige verwerving en op de doelmatige en rechtmatige bestemming en aanwending van de financiële middelen van het centrum.
3. Onverminderd het bepaalde in de artikelen 6.6 en 6.7 is de raad van toezicht in elk geval belast met:
 - a. de goedkeuring van het strategisch plan van het universitair medisch centrum.
 - b. de goedkeuring van een nadere regeling van de bestuursorganisatie van het centrum voor zover de vaststelling daarvan krachtens de statuten van de rechtspersoon die het centrum in stand houdt, met inachtneming van deze wet aan de raad van bestuur is opgedragen,
 - c. de goedkeuring van de wijze waarop aan het systeem van kwaliteitszorg is vormgegeven;
 - d. de goedkeuring van de begroting en het jaarverslag en de jaarrekening, en
 - e. het aanwijzen van een accountant als bedoeld in artikel 393, eerste lid, van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek, voor de controle van de jaarrekening.
4. De in het derde lid, onder e, bedoelde accountant brengt aan de raad van toezicht verslag uit;
5. De raad van toezicht legt jaarlijks in het jaarverslag van het centrum verantwoording af over de uitvoering van zijn taken en de uitoefening van zijn bevoegdheden.
6. De raad van toezicht pleegt ten minste een keer per jaar overleg met de ondernemingsraad.

Artikel 6.10. Samenstelling raad van toezicht

1. De raad van toezicht bestaat uit vijf of zeven leden.
2. Een van de leden wordt benoemd op voordracht van de ondernemingsraad. De voordracht bevat ten minste twee namen. Indien de voorgedragen kandidaten niet worden benoemd, wordt een nieuwe voordracht gedaan. Van de tweede voordracht kan bij met redenen omkleed besluit worden afgeweken.
3. Bij de benoeming wordt zoveel mogelijk rekening gehouden met een evenwichtige verdeling van de zetels over mannen en vrouwen.
4. De benoeming van de leden van de raad van toezicht geschiedt voor een periode van ten hoogste vier jaren. Een lid kan om gewichtige redenen tussentijds worden ontslagen.
5. De samenstelling, taken en bevoegdheden van de raad van toezicht zijn zodanig dat de raad een deugdelijk en onafhankelijk toezicht kan uitoefenen. De leden van de raad van toezicht hebben geen directe belangen bij het centrum. De leden van de raad zijn niet tevens werkzaam bij een ministerie dan wel lid van de Eerste of Tweede Kamer der Staten-Generaal. Zij hebben zitting op persoonlijke titel en oefenen hun functie uit zonder last of ruggespraak.
6. De benoeming van de leden van de raad van toezicht geschiedt op basis van vooraf openbaar gemaakte profielen. De ondernemingsraad wordt in de gelegenheid gesteld om aan de raad van toezicht over de profielen advies uit te brengen.
7. De raad van toezicht wordt ondersteund door een secretaris, die door de raad van bestuur, na verkregen goedkeuring door de raad van toezicht, wordt benoemd en ontslagen.
8. De leden van de raad van bestuur wonen de vergaderingen van de raad van toezicht bij tenzij de raad anders beslist. Zij hebben daarin een adviserende stem.

Artikel 6.11. Tegemoetkomingen raad van toezicht

Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur worden regels vastgesteld omtrent tegemoetkomingen aan de leden van de raad van toezicht.

Paragraaf 4. Afdelingen, afdelingshoofden en stafconvent**Artikel 6.12. Afdelingen en andere onderdelen**

Met inachtneming van het bepaalde bij of krachtens de Wet toelating zorginstellingen beslist de raad van bestuur, na overleg met het college van bestuur van de universiteit waaraan het universitair medisch centrum is verbonden, welke afdelingen en andere onderdelen het centrum omvat.

Artikel 6.13. Afdelingshoofden

1. Onverminderd de verantwoordelijkheid van de raad van bestuur berust de verantwoordelijkheid voor de geneeskundige behandeling en verzorging der patiënten bij de hoofden van de desbetreffende afdelingen. Zij nemen daarbij de organisatorische en financiële kaders als aangegeven door de raad van bestuur in acht.
2. De afdelingshoofden worden als zodanig benoemd en ontslagen door de raad van bestuur. Tot afdelingshoofd wordt, in het algemeen, slechts benoemd een hoogleraar van de universiteit wiens vakgebied hem daarvoor in aanmerking doet komen.

Artikel 6.14. Stafconvent

1. Er is een stafconvent, dat overeenkomstig een door de raad van bestuur vast te stellen regeling meewerkt aan het bestuur van het universitair medisch centrum.
2. De samenstelling van het stafconvent wordt vastgesteld in de regeling bedoeld in het eerste lid, met dien verstande dat de afdelingshoofden in elk geval zitting hebben in dit convent.
3. De leden van het stafconvent kiezen uit hun midden een voorzitter en een secretaris overeenkomstig de in het eerste lid bedoelde regeling.

Titel 3. Samenwerkingsdocument**Artikel 6.15. Samenwerkingsdocument**

1. De raad van bestuur en het college van bestuur van de universiteit waaraan het universitair medisch centrum is verbonden, bevorderen een doelmatige samenwerking op het gebied van het wetenschappelijk geneeskundig onderwijs en onderzoek tussen de het centrum en de universiteit en plegen daartoe regelmatig onderling overleg.
2. De raad van bestuur en het college van bestuur maken in elk geval afspraken over de uitvoering door het centrum van de taken die dit namens en onder verantwoordelijkheid van de universiteit uitvoert en over de onderlinge dienstverlening en leggen deze afspraken vast in een samenwerkingsdocument.

Artikel 6.16. Inlichtingplicht raad van bestuur en college van bestuur

De raad van bestuur en het college van bestuur verstrekken elkaar de nodige inlichtingen.

Titel 4. Overige bepalingen

Artikel 6.17. Buitengebruikstelling gebouwen en terreinen

1. Het bestuur van de rechtspersoon die een universitair medisch centrum in stand houdt, dat voornemens is om gebouwen of terreinen ten behoeve waarvan een rijksbijdrage is verleend, blijvend niet meer voor het universitair medisch centrum te gebruiken, doet hiervan onverwijld mededeling aan Onze minister.
2. Onze minister kan binnen negentig dagen na ontvangst van de mededeling bedoeld in het eerste lid, beslissen dat de gebouwen of terreinen worden overgedragen aan het Rijk dan wel ten behoeve van onderwijs of onderzoek aan een andere door hem aan te wijzen rechtspersoon. De overdracht geschiedt door de inschrijving van de desbetreffende beslissing van Onze minister in de openbare registers bedoeld in afdeling 2 van titel 1 van Boek 3 van het Burgerlijk Wetboek.
3. Het in het eerste lid bedoelde bestuur kan de gebouwen of terreinen niet verhuren, vervreemden of aan enig beperkt recht onderwerpen tenzij Onze minister, in overeenstemming met Onze Minister van Financiën, mededeelt van zijn in het tweede lid bedoelde bevoegdheid geen gebruik te maken.
4. Bij de overgang van de eigendom van gebouwen of terreinen ingevolge het tweede lid, vergoedt het Rijk, voor zover deze gebouwen of terreinen door de rechtspersoon uit eigen middelen zijn betaald en hiervoor geen rijksbijdrage werd verstrekt, een door Onze minister te bepalen bedrag. Onze minister stelt dit bedrag vast in verhouding tot de waarde in het economisch verkeer van die gebouwen of terreinen.

HOOFDSTUK 7. HANDHAVING, SANCTIE- EN STRAFBEPALINGEN

Artikel 7.1. Inhouding bekostiging

1. Indien het instellingsbestuur dan wel een of meer andere organen van een krachtens deze wet bekostigde instelling dan wel een of meer organen van een universitair medisch centrum in strijd handelen met het bepaalde bij of krachtens deze wet, kan Onze minister bepalen dat de rijksbijdrage, een voorschot daaronder begrepen, geheel of gedeeltelijk wordt ingehouden dan wel wordt opgeschort.
2. Het eerste lid is van overeenkomstige toepassing indien het instellingsbestuur of het personeel van een instelling in strijd handelt met artikel 5:20 van de Algemene wet bestuursrecht.
3. Onze minister kent de rijksbijdrage wederom toe, indien blijkt dat de reden voor de toepassing van het eerste of tweede lid is vervallen.

Artikel 7.2. Bestuurlijke sanctie

1. Indien het instellingsbestuur dan wel een of meer andere organen van een krachtens deze wet accreditatie maar niet bekostigde instelling in strijd handelen met het bepaalde bij of krachtens deze wet, kan de Nederlands-Vlaamse Accreditatie Organisatie aan die instelling een bestuurlijke sanctie opleggen als bedoeld in artikel 5:2, eerste lid onder a, van de Algemene wet bestuursrecht in de vorm van een geldboete.
2. Het eerste lid is van overeenkomstige toepassing indien het instellingsbestuur of het personeel van een instelling in strijd handelt met artikel 5:20 van de Algemene wet bestuursrecht.

3. Bij algemene maatregel van bestuur wordt de hoogte van de geldboete bedoeld in het eerste lid, bepaald.

Artikel 7.3. Verplichting tot overleg en aangifte inzake zedenmisdrijven

1. Indien het instellingsbestuur, onderscheidenlijk de raad van bestuur van een universitair medisch centrum op enigerlei wijze bekend is geworden dat een ten behoeve van zijn instelling of centrum met taken belast persoon zich mogelijk schuldig maakt of heeft gemaakt aan een misdrijf tegen de zeden als bedoeld in Titel XIV van het Wetboek van Strafrecht jegens een minderjarige student van de instelling, treedt het instellingsbestuur, onderscheidenlijk de raad van bestuur onverwijld in overleg met de vertrouwensinspecteur bedoeld in artikel 6 van de Wet op het onderwijstoezicht.

2. Indien uit het overleg bedoeld in het eerste lid, moet worden geconcludeerd dat er sprake is van een redelijk vermoeden dat de desbetreffende persoon zich schuldig heeft gemaakt aan een misdrijf als bedoeld in het eerste lid, jegens een minderjarige student van de instelling, doet het instellingsbestuur, onderscheidenlijk de raad van bestuur onverwijld aangifte bij een opsporingsambtenaar als bedoeld in artikel 127 juncto artikel 141 van het Wetboek van Strafvordering, en stelt het instellingsbestuur de vertrouwensinspecteur daarvan onverwijld in kennis. Voordat het instellingsbestuur of de raad van bestuur overgaat tot het doen van aangifte, stelt het instellingsbestuur, onderscheidenlijk – door tussenkomst van het instellingsbestuur – de raad van bestuur de ouders van de betrokken student, onderscheidenlijk de desbetreffende ten behoeve van de instelling of het centrum met taken belaste persoon, hiervan op de hoogte.

3. Indien een personeelslid bekend is geworden dat een ten behoeve van de instelling of het universitair medisch centrum met taken belast persoon zich mogelijk schuldig maakt of heeft gemaakt aan een misdrijf als bedoeld in het eerste lid jegens een minderjarige student van de instelling, stelt het personeelslid het instellingsbestuur, onderscheidenlijk de raad van bestuur daarvan onverwijld in kennis.

Artikel 7.4. Schadevergoeding niet-gerechtigde deelname onderwijs

Degene die niet is ingeschreven en gebruikmaakt van onderwijs- of examenvoorzieningen ten behoeve van initieel onderwijs van een krachtens deze wet bekostigde instelling, is deswege aan die instelling een schadevergoeding verschuldigd, die door het college van bestuur wordt vastgesteld op ten minste het wettelijk collegegeld en ten hoogste het instellingscollegegeld.

Artikel 7.5. Geldboete niet-gerechtigde deelname onderwijs

Degene die niet is ingeschreven en gebruikt maakt van onderwijs- of examenvoorzieningen ten behoeve van initieel onderwijs van een krachtens deze wet bekostigde instelling, wordt gestraft met geldboete van de tweede categorie.

Artikel 7.6. Geldboete niet-nakoming identificatieplicht

1. Degene die aan onderwijs- of examenvoorzieningen ten behoeve van initieel onderwijs aan een krachtens deze wet bekostigde instelling deelneemt, is verplicht bij die gelegenheid of onmiddellijk daarna op eerste vordering van of vanwege het college van bestuur aan dat bestuur dan wel aan een door dat bestuur aangewezen persoon of personen zijn naam en adres bekend te maken en het bewijs waaruit blijkt dat hij gerechtigd is daaraan deel te nemen, behoorlijk ter inzage te geven.

2. Degene die in strijd handelt met het eerste lid, wordt gestraft met geldboete van de eerste categorie.

Artikel 7.7. Geldboete ten onrechte afgegeven getuigschriften

Degene die aan een krachtens deze wet bekostigde instelling meewerkt aan het afgeven van een getuigschrift zonder dat ten aanzien van degene die het desbetreffende examen of onderzoek met goed gevolg heeft afgelegd onderscheidenlijk heeft ondergaan, door het college van bestuur is verklaard dat het getuigschrift kan worden afgegeven, wordt gestraft met geldboete van de derde categorie.

Artikel 7.8. Geldboete niet-gerechtigde verlening titels

1. Het is verboden titels als genoemd in de artikelen 3.45, 3.46 en 3.49, eerste lid, te verlenen, tenzij de instelling krachtens deze wet is geaccrediteerd of artikel 2.4, eerste lid, tweede en derde volzin, zijn toegepast.
2. Het is verboden titels als genoemd in de artikelen 3.48 en 3.49, tweede lid, te verlenen.
3. Degene die handelt in strijd met het eerste of tweede lid, wordt gestraft met geldboete van de eerste categorie.

Artikel 7.9. Geldboete niet-gerechtigd Nederlandse universiteit of hogeschool

1. Het is een organisatie, niet zijnde een Nederlandse universiteit of hogeschool, of onderdeel daarvan verboden zich uit te geven of aan te prijzen als een Nederlandse universiteit of hogeschool dan wel zich zodanig te gedragen dat de indruk wordt gewekt dat de organisatie of het onderdeel daarvan een instelling is in de zin van deze wet.
2. Degene die handelt in strijd met het eerste lid, wordt gestraft met geldboete van de vijfde categorie.

Artikel 7.10. Karakter strafbare feiten

De in de artikelen 7.5, 7.6, 7.7, 7.8 en 7.9 strafbaar gestelde feiten zijn overtredingen.

HOOFDSTUK 8. OVERLEG

Artikel 8.1. Overleg met studentenorganisaties

1. Onze minister pleegt geregeld overleg met de daarvoor in aanmerking komende belangenorganisaties van studenten over aangelegenheden van algemeen belang voor studenten.
2. Onze minister treft een regeling ter financiële ondersteuning van de vertegenwoordigers van de in het eerste lid bedoelde belangenorganisaties in verband met door hen te verrichten werkzaamheden.

HOOFDSTUK 9. SLOTBEPALINGEN

Artikel 9.1. Citeertitel

Deze wet kan worden aangehaald als: Wet op het hoger onderwijs en onderzoek.

Artikel 9.2. Inwerkingtreding

Deze wet treedt in werking op een bij de wet regelende het invoerings- en overgangsrecht te bepalen tijdstip.

Lasten en bevelen dat deze in het Staatsblad zal worden geplaatst dat alle ministeries, autoriteiten, colleges en ambtenaren wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven

De Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,

De Minister van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie,

MEMORIE VAN TOELICHTING

ALGEMEEN

1. Inleiding

De Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek (WHW) stamt uit 1992. Sedertdien is de WHW meer dan honderd maal gewijzigd. In veel gevallen ging het daarbij om wijzigingen van meer of minder technische aard, zoals aanpassingen aan de Algemene wet bestuursrecht (Awb), wijziging van de hoogte van het griffierecht, enz. De WHW is echter ook op een aantal inhoudelijke punten gewijzigd. Het gaat hierbij de decentralisatie van huisvestingsbeslissingen (1993, 1994), de decentralisatie van de arbeidsvoorwaardenvorming (1994), de vervanging – in het kader van de Wet modernisering universitaire bestuursorganisatie (MUB) – van het systeem van universitaire bestuursraden door een stelsel van medezeggenschap (1997), de introductie van de bachelor-masterstructuur (2002) en van accreditatie van opleidingen (2002), de “versterking besturing” (2010) en de aanpassing van het accreditatiestelsel (2010). Al deze wijzigingen, waarbij bepalingen zijn geschrapt, gewijzigd, vervangen en ingevoegd, hebben de leesbaarheid van de WHW niet bevorderd. Bovendien is de WHW door deze wijzigingen niet meer op alle punten consistent. Dit feit is op zich zelf voldoende reden voor het onderhavige voorstel om de WHW te vervangen door een nieuwe Wet op het hoger onderwijs en onderzoek (WHOO).

Belangrijker is echter het feit dat sedert begin van deze eeuw de omgeving waarin de Nederlandse universiteiten en hogescholen opereren door de ontwikkelingen zoals in het bijzonder de voortschrijdende internationalisering en globalisering aanzienlijk is gewijzigd. De universiteiten en hogescholen zijn spelers geworden op een Europese en zelfs op een mondiale markt van kennisinstellingen, die onderling gewikkeld zijn in een stevige concurrentieslag om de beste medewerkers en de beste studenten. Niet alleen de introductie van de bachelor-masterstructuur heeft hieraan bijgedragen maar ook het feit dat hoe langer hoe meer het toenemend belang wordt onderkend van wetenschap en techniek en van de ontwikkeling van talent voor de economie, de welvaart en het welzijn. Bij de concurrentie tussen de kennisinstellingen op de internationale markt, zijn rankings van instellingen een steeds grotere rol gaan spelen.

Deze ontwikkelingen nopen ertoe de WHW meer fundamenteel te herzien. De Nederlandse instellingen moeten voor medewerkers en studenten aantrekkelijk zijn. Daarvoor is niet alleen noodzakelijk dat het onderwijs en het onderzoek van hoog niveau zijn maar is ook nodig dat de instellingen aantrekkelijke initiële en niet-initiële opleidingen en promotietrajecten aanbieden. De Nederlandse overheid behoort de Nederlandse kennisinstellingen, i.c. de universiteiten en hogescholen, in staat te stellen hun positie op de internationale markt te behouden en te verbeteren. Daartoe moet de zelfstandigheid van de instellingen, die in de tweede helft van de vorige eeuw vooral vergroot is op het gebied van de bedrijfsvoering, ook op het gebied van het onderwijsaanbod worden vergroot.

Op dit ogenblik is voor de overheid het niveau van sturing de individuele opleiding. Het instellen van nieuwe opleidingen behoeft de toestemming van de minister, die deze toestemming geeft na een positieve toetsing aan criteria van nationale aard, die betrekking hebben op een doelmatige landelijke spreiding van hoger onderwijsvoorzieningen, waarbij ook nog een adviescommissie wordt ingeschakeld. Nieuwe opleidingen moeten een toets nieuwe opleiding ondergaan, uitgevoerd door de Nederlands-Vlaamse Accreditatie Organisatie (NVAO);

bestaande opleidingen moeten iedere zes jaar door de NVAO worden geaccrediteerd. Wijziging van de vestigingsplaats van opleidingen behoeft de instemming van de minister.

Zonder afbreuk te doen aan in het bijzonder de werkzaamheden van de NVAO, die ertoe hebben geleid dat het gehele bestand van opleidingen van hoger onderwijs op kwaliteit is getoetst, moet worden vastgesteld dat de rechtstreekse koppeling van accreditatie aan visitatie van opleidingen door onafhankelijke commissies van “peers” heeft geleid tot een bureaucratisch gejuridiseerd proces van kwaliteitszorg, waardoor aan het sedert eind jaren tachtig van de vorige eeuw het eerst bij de universiteiten geïntroduceerde systeem van kwaliteitszorg ernstig onder druk is komen te staan. De bemoeienis van de minister met individuele opleidingen in het kader van de macrodoelmatigheidstoets en ter zake van de vestigingsplaats van opleidingen in verband met een landelijke spreiding van hoger onderwijsvoorzieningen, is door de internationale ontwikkelingen achterhaald en belemmert de flexibiliteit en slagkracht van de instellingen.

In het onderhavige voorstel van WHOO wordt dan ook voorgesteld de accreditatie van individuele opleidingen te vervangen door accreditatie van instellingen, de macrodoelmatigheidstoets te handhaven maar deze in de lijn van de nota Hoger Onderwijs: Autonomie en Kwaliteit (HOAK) te beleggen op een hoger aggregatieniveau, in het onderhavige wetsvoorstel aangeduid als “domeinen”, en de eis van ministeriële instemming op wijziging van de vestigingsplaats van individuele opleidingen te laten vervallen.

In het wetsvoorstel worden voorts nog andere belangrijke wijzigingen voorgesteld. Deze hebben betrekking op de introductie van een meer modern en meer flexibel open bestel ten aanzien van de instellingen voor hoger onderwijs, de omzetting van de openbare universiteiten in universiteiten met een privaatrechtelijke rechtsvorm, de introductie van de faculteit bij hogescholen als verplichte eenheid ter versterking van de positie van professionals binnen de organisatie, de medezeggenschap en rechtsbescherming van personeel en studenten, en de relatie universiteit en academisch ziekenhuis.

2. Uitgangspunten van het wetsvoorstel

2.1. De zelfstandigheid van de instellingen

Evenals in de WHW en de aan de WHW voorafgaande wetten is in dit wetsvoorstel de zelfstandigheid van de instellingen voor hoger onderwijs uitgangspunt. Deze zelfstandigheid is niet alleen een zaak van doelmatigheid maar legt ook de verantwoordelijkheid voor de primaire processen, onderwijs en onderzoek, en voor de ondersteunende processen daar waar deze behoort, nl. bij de docenten en onderzoekers van de instellingen en hun besturen. De voorgestelde vergroting van de zelfstandigheid van de instellingen op het gebied van het onderwijsaanbod stelt hen in staat met meer flexibiliteit en slagkracht in te spelen op nieuwe ontwikkelingen. Deze vergroting van de zelfstandigheid betekent uiteraard niet, dat de overheid geen rol meer heeft. De rol van de overheid heeft echter niet meer (mede) betrekking op individuele opleidingen maar op het stelsel van hoger onderwijs als zodanig. De overheid is en verantwoordelijk voor een optimaal ingericht stelsel. Het stelsel moet zo zijn ingericht dat het optimaal, zowel kwantitatief als kwalitatief, aan de behoeften van de samenleving, in de meest ruime zin, aan hoger onderwijs en onderzoek tegemoet komt en dat het stelsel voor ieder die over het vereiste talent beschikt zonder oneigenlijke belemmeringen toegankelijk is. De overheid blijft daartoe over een aantal wezenlijke bevoegdheden beschikken. Deze hebben betrekking op het verlenen en beëindigen van accreditatie, het verlenen en beëindigen van

bekostiging van instellingen en het toezicht op de naleving van bij en krachtens wet gestelde voorwaarden voor accreditatie en bekostiging.

In het wetsvoorstel wordt, zoals in paragraaf 1 aangekondigd, voorgesteld de zelfstandigheid van de instellingen te vergroten ook op het gebied van het onderwijs. De zelfstandigheid van de (bekostigde) instellingen is de afgelopen decennia alleen op het gebied van de bedrijfsvoering en inrichting van de interne organisatie vergroot. Het is zaak deze nu ook op het gebied van het onderwijsaanbod te vergroten. Op dat gebied is hun zelfstandigheid ten gevolge van de bepalingen van de WHW inzake de macrodoelmatigheidstoets, de vestigingsplaats van opleidingen en de accreditatie van opleidingen in hoge mate beperkt. Een grotere zelfstandigheid wordt verkregen door het vervallen van de opleiding als aangrijpingspunt van overheidssturing op het gebied van de kwaliteitszorg van het onderwijs en de beoordeling van de macrodoelmatigheid alsmede door het schrappen van de voorschriften over de vestigingsplaats. Dit kan geschieden zonder dat daardoor aan de verantwoordelijkheid van de overheid afbreuk wordt gedaan. Hierop wordt in paragraaf 3 nader ingegaan.

2.2. Een open bestel en een gelijk speelveld

Voor een eerlijke concurrentie tussen de Nederlandse instellingen op zowel de nationale als internationale markt is een meer open bestel en een zoveel mogelijk gelijk speelveld voor alle Nederlandse instellingen van hoger onderwijs wezenlijk. Op een meer open en flexibel bestel heeft ook de Tweede Kamer aangedrongen door middel van de motie Tichelaar (PvdA)/Visser (VVD)/Kranefeldt (PvdA)/Van Dam PvdA) (Kamerstukken II, 2003-2004, 29 410, nr 4). De Grondwet maakt het mogelijk dat ieder, natuurlijk of rechtspersoon, die dat wenst, een instelling voor hoger onderwijs kan oprichten. Met een dergelijke instelling heeft de overheid geen relatie. In het kader van het in het wetsvoorstel neergelegde open bestel kunnen echter instellingen voor hoger onderwijs die wat betreft hun onderwijs en onderzoek kwalitatief aan de maat zijn, als universiteit of hogeschool worden geaccrediteerd. Hiervoor moet aan een aantal in de wet omschreven voorwaarden worden voldaan. Onder andere moet de continuïteit van de instelling voldoende zijn gewaarborgd, om welke reden uitsluitend instellingen die door een rechtspersoon in stand worden gehouden, voor accreditatie in aanmerking komen. Daarnaast kunnen geaccrediteerde instellingen in beginsel van de overheid bekostiging verkrijgen. Dit laatste hoeft niet door de wetgever te worden besloten maar kan aan de minister worden overgelaten, die in het kader van zijn besluitvorming aan een aantal in de wet omschreven criteria zal moeten toetsen. Een instelling die niet eerder krachtens de wet is bekostigd, zal uitsluitend kunnen worden bekostigd als zij in stand wordt gehouden door een rechtspersoon zonder winstgevoelmerk. Voor commerciële instellingen is bekostiging uit de openbare kas niet aan de orde. Voorts moet, gelet op de aard en inhoud van het onderwijsaanbod van de desbetreffende instelling of de bijzondere wijze waarop het onderwijs van die instelling wordt verzorgd, toetreding van die instelling tot de categorie van bekostigde instellingen meerwaarde hebben voor het stelsel van hoger onderwijs en onderzoek. De nieuw te bekostigen instelling moet dus aan het stelsel niet meer van hetzelfde toevoegen. Bovendien mag de bekostiging van die instelling op langere termijn niet tot substantieel of bovenmatig nadelige effecten leiden voor het bij de bekostigde instellingen bestaande onderwijsaanbod of voor de benutting van de bij deze instellingen bestaande capaciteit en infrastructuur. De bekostiging van de instelling mag dus niet leiden tot ondoelmatigheid binnen het stelsel.

Een zoveel mogelijk gelijk speelveld voor alle instellingen voor hoger onderwijs brengt mee dat de verschillen tussen openbare en bijzondere instellingen moeten worden geëlimineerd. Alsdan

gaan voor alle universiteiten en hogescholen dezelfde regels gelden. Dit kan door alle thans nog openbare universiteiten bij wet een privaatrechtelijke status te verlenen. Ook de hogescholen hebben inmiddels alle een privaatrechtelijke status. Een openbare status is geen *conditio sine qua non* om te opereren in het algemeen belang. Het algemeen belang is ook de reden dat de overheid de instellingen bekostigt. In het kader van een zoveel mogelijk gelijk speelveld is ook de categorie levensbeschouwelijke universiteiten met hun beperkte doelstelling als zodanig uit de wet geschrapt. Dit zijn immers gewoon universiteiten. Ook technische of agrarische universiteiten en hogescholen worden niet als een afzonderlijke categorie benoemd. Dit alles laat onverlet dat universiteiten of hogescholen onderling op tal van punten aanzienlijk kunnen verschillen zoals wat betreft het profiel, de omvang enz. Het profiel wordt mede bepaald door de domeinen die een instelling omvat.

De voorwaarden die de overheid stelt ten aanzien de kwaliteit van onderwijs en onderzoek, moeten dezelfde zijn voor bekostigde en niet bekostigde instellingen. Deze voorwaarden worden in het wetsvoorstel aangeduid als accreditatievoorwaarden. Deze accreditatievoorwaarden zijn voor bekostigde instellingen tevens bekostigingsvoorwaarden. Bovendien gelden voor bekostigde instellingen nog overige bekostigingsvoorwaarden. Bekostigingsvoorwaarden gelden uiteraard alleen voor zover deze instellingen bekostigd worden. Zo worden zij onder andere niet bekostigd voor postinitiële opleidingen. Ten aanzien van deze opleidingen gelden echter wel weer accreditatievoorwaarden. Een zoveel mogelijk gelijk speelveld voor alle instellingen brengt mee dat bekostigde instellingen voor zover zij activiteiten ondernemen waarvoor zij niet worden bekostigd, gehouden worden aan de regelgeving op het gebied van de mededinging. Zij mogen als zij met die activiteiten een sector in de markt betreden waarin andere niet-bekostigde instellingen opereren die markt niet verstoren en moeten wat die activiteiten betreft aan dezelfde voorwaarden voldoen als niet-bekostigde instellingen. Bekostigde instellingen voor hoger onderwijs verrichten voor zover zij opleidingen verzorgen waarvoor zij bekostiging ontvangen, geen economische activiteit en zijn dus alsdan geen ondernemer in de zin van de Mededingingswet. Dit is echter anders als het gaat om het verzorgen van bijv. opleidingen waarvoor zij geen bekostiging ontvangen. Het is dus mogelijk dat een instelling voor hoger onderwijs voor een deel van haar activiteiten niet als onderneming in de zin van de Mededingingswet moeten worden beschouwd en voor een ander deel wel. Geaccrediteerde niet bekostigde instellingen daarentegen moeten voor het geheel van hun activiteiten worden beschouwd als ondernemingen in de zin van die wet.

De concurrentie tussen bekostigde instellingen mag uiteraard niet leiden tot ondoelmatige besteding van overheidsmiddelen. In verband daarmee is in het wetsvoorstel een toets op macrodoelmatigheid behouden. Deze heeft echter betrekking op de domeinen die een bekostigde instelling omvat. Ook hierop wordt in paragraaf 3 nader ingegaan.

2.3. Normalisatie

Een zoveel mogelijk gelijk speelveld voor bekostigde en niet-bekostigde instellingen brengt ook mee dat allerlei bijzondere regelingen voor bekostigde instellingen die op zich zelf niet met de bekostiging van doen hebben zoveel als mogelijk is worden afgeschaft. Uitgangspunt is dat voor bekostigde instellingen zoveel mogelijk de regels gelden die in het algemeen in Nederland gelden en dus ook op de niet-bekostigde instellingen van toepassing zijn. Het hoger onderwijs is een onderdeel van de maatschappij. Wat in de maatschappij gangbaar is, kan en moet ook voor de instellingen voor hoger onderwijs gelden. De hoger onderwijswetgeving moet als het ware worden “genormaliseerd”. Hiermee is inmiddels al een begin gemaakt door wat de voor-

schriften over de inrichting van de jaarverslaggeving betreft aan te sluiten bij de desbetreffende bepalingen van het Burgerlijk Wetboek Maar normalisatie dient ook betrekking te hebben op onderwerpen als personeelsbeleid, arbeidsvoorwaarden medezeggenschap en rechtsbescherming van personeel. Er is geen goede grond om deze onderwerpen voor het hoger onderwijs op een bijzondere wijze, afwijkend van wat elders in de maatschappij gangbaar is, te regelen. Zo is er geen goede grond om voor personeel van bekostigde instellingen voor hoger onderwijs een vorm van medezeggenschap te regelen die in strijd is met de uitgangspunten van de WOR. De WOR als algemene kaderregeling van medezeggenschap van personeel in arbeidsorganisaties moet ook in het hoger onderwijs onverkort worden ingevoerd in plaats van de huidige modellen van (semi)gesplitste en ongespitste medezeggenschap. Voor studenten is in een regeling van de medezeggenschap voorzien. Hierbij is aansluiting gezocht bij de wettelijke regeling van de cliëntenraden in de zorgsector. Hierop wordt nader ingegaan in paragraaf 3.

3. Hoofdpijnen van het wetsvoorstel

3.1. Instellingsaccreditatie

Instellingsaccreditatie is in het Nederlands hoger onderwijs niet nieuw. Voordat de WHW in 2010 werd gewijzigd in het kader van de “versterking besturing”, kende de WHW – overeenkomstig het systeem van de WWO 1960 en de WWO 1986 – aangewezen universiteiten en hogescholen alsmede bekostigde universiteiten en hogescholen. Instellingen voor hoger onderwijs konden door de minister worden aangewezen als universiteit of als hogeschool. Bij wet konden zij door vermelding in de bijlage bij de WHW de status van bekostigde universiteit of hogeschool verkrijgen. Zowel de aanwijzing door de minister als de vermelding in de bijlage bij de WHW door de wetgever waren vormen van instellingsaccreditatie. Onder de WWO 1960 en de WWO 1986 geschiedde de aanwijzing nog bij koninklijk besluit, de Raad van State gehoord. De belangrijkste voorwaarde die voor aanwijzing resp. voor een aangewezen instelling gold, was dat zij de wettelijke bepalingen in acht moest nemen die voor de bekostigde instellingen voorwaarde voor erkenning en bekostiging waren. Deze bepalingen hadden betrekking op de toegang tot de examens (d.w.z. de vooropleidingseisen), de studierichtingen en opleidingen van de tweede fase alsmede op de doctoraten, de cursusduur, de examens en de hoedanigheden. Tot deze wettelijke bepalingen behoorden behalve de desbetreffende bepalingen van de wet zelf ook de bepalingen van het Academisch Statuut. Deze amvb regelde onder andere de inhoud en inrichting van de examens en werd, aangevuld met de academische traditie, destijds gezien als een belangrijke waarborg voor de kwaliteit van het onderwijs en de examens. Onder de WWO 1986 werd de kwaliteitszorg bij de instellingen door middel van visitatiecommissies waarin externe deskundigen zitting hadden, belangrijker dan het Academisch Statuut. Met de invoering van de WHW is daarvan ter uitvoering van de HOAK-nota de consequentie getrokken en is het Academisch Statuut vervallen. Een Hbo-statuuut en een OU-statuuut zijn zelfs nooit tot stand gekomen.

Het is niet gebleken dat bij de introductie van opleidingsaccreditatie dit systeem is onderkend. Bij deze opleidingsaccreditatie is een rechtstreekse koppeling tot stand gebracht tussen de visitatie van de opleiding door externe peers en de accreditatie van de opleiding. Een negatief oordeel van de peers of een oordeel van de peers dat door de NVAO als negatief wordt gepercipieerd, heeft onmiddellijk gevolgen voor de accreditatie en dus het voortbestaan van de opleiding. Dit heeft ertoe geleid dat de visitatie verworpen is tot een bureaucratisch juridisch proces waarin meer aandacht bestaat voor het afvinken van elk onderdeel van het accreditatiekader dan voor de inhoud. Daardoor is ook de verbeterfunctie van de visitatie onder druk

komen te staan. Onbevangenheid bij docenten, visitatiecommissies en instellingsbesturen, is vervangen door behoedzaamheid. Zo passen de visitatiecommissies wel op zichtbaar voor de NVAO aan te geven op welke punten de opleiding moet worden verbeterd en als zij dat doen, letten zij nauwkeurig op de door hen gebruikte formuleringen opdat de NVAO de verbeterpunten niet als tekortkomingen opvat. Voor hun “timmermansoog” is geen plaats meer. De introductie van de instellingstoets kwaliteitszorg in 2010 werd gezien als een stap vooruit omdat bij een positief besluit van de NVAO naar aanleiding van die toets de visitatiecommissies een aantal instellingsbrede aspecten van kwaliteit bij de visitatie van een opleiding niet meer behoeven te beoordelen om dat dit in het kader van die toets al is gebeurd. Maar zij geeft de instellingen en visitatiecommissies geen reden hun behoedzame gedrag te wijzigen omdat de directe koppeling van visitatie en accreditatie met de daaraan verbonden rechtsgevolgen de jurisdisering van het proces in stand houdt.

Er is dan ook goede reden om de instellingsaccreditering in hoger onderwijs weer in ere te herstellen. Bij instellingsaccreditering is er geen directe koppeling meer van visitatie van opleidingen en de accreditatie en kan de visitatie weer haar oorspronkelijke karakter krijgen waar docenten en leden van commissies het met elkaar hebben over de inhoud. Dan wordt de kwaliteitscultuur binnen de instellingen bevorderd en komt ook de verbeterfunctie van de visitatie weer tot haar recht. Instellingen voor hoger onderwijs worden in deze opzet geaccrediteerd als universiteit of hogeschool als is vastgesteld dat zij wetenschappelijk onderwijs verzorgen en wetenschappelijk onderzoek verrichten, resp. hoger beroepsonderwijs verzorgen en onderzoek verrichten dat is gericht op de beroepspraktijk, en als is vastgesteld dat zij beschikken over een adequaat systeem van kwaliteitszorg voor onderwijs en onderzoek door middel van visitatiecommissies bestaande uit externe deskundigen (peer reviews based assessments) en met betrokkenheid van studenten. Daarbij is het niet voldoende dat de desbetreffende instelling beschikt over een goed systeem van kwaliteitszorg. Het moet ook vaststaan dat dit systeem daadwerkelijk functioneert.

Bij de beoordeling van het systeem van kwaliteitszorg en het toezien op de werking daarvan heeft de NVAO een essentiële rol. De accreditatie zelf wordt echter niet verleend door de NVAO maar door de minister. De NVAO adviseert de minister terzake. Een positief advies van de NVAO is voorwaarde voor accreditatie van de instelling maar niet de enige voorwaarde. Een tweede voorwaarde is dat het bestuur van de betrokken instelling aantoonde dat de continuïteit van instelling voldoende is gewaarborgd. Een derde voorwaarde heeft betrekking op de integriteit van de bestuurders en dus van het bestuur van de instelling. Personen van wie vaststaat dat zij zich – in welke hoedanigheid ook – hebben schuldig gemaakt aan een aantal in het wetsvoorstel opgesomde gedragingen of, hoewel zij in de positie waren in geval van dergelijke gedragingen van anderen maatregelen daartegen te nemen, dit achterwege hebben gelaten, behoren geen deel uit te maken van het bestuur van een instelling waaraan de overheid door middel van accreditatie vertrouwen schenkt. Bij deze gedragingen moet worden gedacht aan onherroepelijke veroordeling wegens misdrijf, aan fraude bij het afnemen van examens en fraude bij de verwerving en besteding van overheidsmiddelen. Uiteraard moet de instelling zich houden aan de in de wet opgenomen voorwaarden van accreditatie (zie paragraaf 4).

Ook bij instellingsaccreditering is voldoende gewaarborgd is dat elke opleiding aan de kwaliteitseisen voldoet. Het kwaliteitszorgsysteem van de geaccrediteerde instelling moet zodanig zijn dat elke opleiding aan de maat is en indien blijkt dat de kwaliteit van een bepaalde opleiding niet meer aan de maat is, tijdig adequate maatregelen worden genomen. De NVAO dient behalve de minister te adviseren over het kwaliteitszorgsysteem van een instelling die

accreditatie wenst. Ook heeft zij tot taak, steekproefsgewijze, uit eigen beweging of naar aanleiding van aanhoudende klachten van bijv. studenten na te gaan of het kwaliteitszorgsysteem van de desbetreffende instelling adequaat functioneert, of aanbevelingen in visitatierapporten worden uitgevoerd en of de wettelijke accreditatievoorwaarden worden nageleefd. De NVAO kan als toezichthouder, uitgerust met de benodigde bevoegdheden van een toezichthouder krachtens de Awb, hier de plaats innemen van de inspectie voor het onderwijs, die zich met andere zaken kan bezighouden m.n. het ten behoeve van de minister van OCW uitvoeren van taken op het gebied van het financieel toezicht en de naleving van bekostigingsvoorwaarden voor zover deze niet tevens voorwaarden voor accreditatie zijn. Hiermee wordt tevens bereikt dat de instellingen niet ten aanzien van hetzelfde onderwerp worden geconfronteerd met twee verschillende toezichthouders.

Bij zijn besluit tot accreditatie van een instelling als universiteit of hogeschool vermeldt de minister welke domeinen aan de desbetreffende instelling zijn verbonden. Alleen aan opleidingen die tot een of meer van deze toegewezen domeinen behoren, is de wettelijke titulatuur verbonden. Bij zijn besluit tot bekostiging van een instelling, bepaalt de minister voor welke van die domeinen die instelling zal worden bekostigd. Het begrip domein is ruimer dan het begrip opleiding maar weer niet zo ruim als het begrip sector zoals dat in het ontwerp van de WHW werd voorgesteld. Binnen het geheel van aan de instelling toegewezen domeinen is de instelling vrij opleidingen in te stellen. Een opleiding kan dus behoren tot één of tot meerdere domeinen. Welke domeinen universiteiten resp. hogescholen zouden kunnen omvatten, zal nog onderwerp van overleg met deze instellingen moeten zijn.

De opleiding blijft, ook met de introductie van domeinen, een centraal begrip in het wetsvoorstel. Een aanzienlijk aantal accreditatievoorwaarden heeft betrekking op de opleiding. Hierbij gaat het om bepalingen over de studielast, de onderwijs- en examenregeling, de examencommissie, de titulatuur enz. Ook de inschrijving van studenten bij bekostigde instellingen blijft plaatsvinden voor een opleiding. Niet alleen de geaccrediteerde instellingen maar ook hun opleidingen moeten worden geregistreerd in het Centraal Register Opleidingen Hoger Onderwijs (CROHO).

3.2. Open bestel

In de WHW zijn de bekostigde instellingen vermeld in de bijlage bij die wet. Vermelding in die bijlage vereist wetswijziging en is dus afhankelijk van de politieke wil van de wetgever. Het wetsvoorstel breekt in zoverre met dat systeem dat niet meer de wetgever maar de minister over de bekostiging van een instelling beslist.

De minister kan, zo wordt voorgesteld, besluiten dat een rechtspersoon met volledige rechtsbevoegdheid die een krachtens deze wet geaccrediteerde instelling in stand houdt, voor die instelling aanspraak heeft op bekostiging overeenkomstig het bepaalde bij of krachtens de WHOO. Het moet gaan om instellingen die in stand worden gehouden door rechtspersonen zonder winstoogmerk. Er is geen reden commerciële instellingen te bekostigen. De minister moet een positief besluit nemen als naar zijn oordeel is komen vast te staan dat de desbetreffende – niet eerder krachtens de WHOO bekostigde – instelling, zoals reeds in paragraaf 2.2 is aangegeven, voor het stelsel van hoger onderwijs en onderzoek meerwaarde heeft, en de toets op macrodoelmatigheid doorstaat.

Voor bekostiging van een instelling is voorwaarde dat de instelling is geaccrediteerd. De thans bekostigde instellingen zullen hun bekostiging behouden mits zij binnen een krachtens het invoerings- en overgangsrecht te bepalen termijn worden geaccrediteerd. Bij de accreditatie van de instelling worden aan die instelling domeinen toegewezen. Bij zijn besluit dat de instelling wordt bekostigd, geeft de minister de domeinen aan waarvoor de instelling wordt bekostigd. De aanspraak op bekostiging wordt verleend voor de duur dat de desbetreffende instelling krachtens de WHOO is geaccrediteerd.

Een bekostigde instelling kan ook domeinen omvatten waarvoor zij niet wordt bekostigd. Ook kan zij binnen domeinen waarvoor zij wordt bekostigd, opleidingen instellen waarvan de studenten, getuigschriften en eventuele andere gegevens geen rol spelen bij de berekening van de rijksbijdrage. Het gaat daarbij in de regel om postinitiële masteropleidingen.

Voor bekostigde instellingen gelden bekostigingsvoorwaarden. Deze voorwaarden gelden uiteraard uitsluitend voor zover de instelling wordt bekostigd. Hiertoe behoren in de eerste plaats de accreditatievoorwaarden en in de tweede plaats de overige bekostigingsvoorwaarden. Deze voorwaarden komen aan de orde bij de bespreking van de structuur van het onderhavige wetsvoorstel in paragraaf 4.

3.3. Macrodoelmatigheidstoets

Nieuwe (initiële) opleidingen die een bekostigde universiteit of hogeschool wil instellen, zijn thans ingevolge de WHW onderworpen aan een ministeriële macrodoelmatigheidstoets. Deze toets houdt in de beoordeling door de minister van de vraag of de nieuwe (initiële) opleiding – gelet op het geheel van voorzieningen op het gebied van het hoger onderwijs – al dan niet in strijd is met een doelmatige taakverdeling tussen de instellingen. De achtergrond van deze toets is de verantwoordelijkheid van de minister voor een doelmatige besteding van overheidsmiddelen. Bij de bestaande macrodoelmatigheidstoets gaat het om de beoordeling of sprake is van een doelmatige taakverdeling tussen de (bekostigde) instellingen, gelet op het geheel van voorzieningen op het gebied van het hoger onderwijs. In het onderhavige wetsvoorstel wordt voorgesteld de macrodoelmatigheidstoets te handhaven maar deze te verleggen naar het niveau van het domein en ook het daarbij te hanteren criterium aan te scherpen. Bij zijn besluit een instelling te bekostigen zal de minister aangeven voor welke – door hem in het kader van zijn besluit tot accreditatie van de instelling toegewezen – domeinen de instelling zal worden bekostigd.

De macrodoelmatigheidstoets heeft in de opzet van het onderhavige wetsvoorstel niet uitsluitend betrekking op nieuw te bekostigen instellingen maar ook op reeds bekostigde instellingen. De minister kan, zo wordt in het wetsvoorstel voorgesteld, de bekostiging van een instelling voor een of meer van haar domeinen beëindigen indien voortzetting van de bekostiging van die instelling voor dat domein of die domeinen op langere termijn redelijkerwijze zal leiden tot substantieel of bovenmatig nadelige effecten voor het bij de bekostigde instellingen met hetzelfde domein of dezelfde domeinen bestaande onderwijsaanbod of voor de benutting van de bij deze instellingen bestaande capaciteit en infrastructuur, en beëindiging van de bekostiging voor dat domein of die domeinen mogelijk is zonder ernstig nadeel voor het onderwijs en onderzoek van die instelling binnen haar overige domeinen en de positie die de desbetreffende instelling internationaal inneemt. De laatste zinsnede van de vorige zin maakt duidelijk dat de minister bij zijn besluit in het kader van de macrodoelmatigheid belangen moet afwegen waaronder mede de belangen van de betrokken instelling. Hierbij gaat het zowel om het belang

van het overig onderwijs en onderzoek binnen de instelling maar ook om het belang dat zij heeft haar positie op internationale markt van kennisinstellingen te behouden. Overigens leidt een eventueel besluit van de minister een instelling voor een bepaald domein niet meer te bekostigen, er niet automatisch toe dat de instelling dat domein verliest. Het domein is immers door de minister toegewezen in het kader van de accreditatie. Studenten, getuigschriften of andere gegevens betreffende de opleiding of opleidingen binnen dat domein, spelen echter geen rol meer bij de berekening van de rijksbijdrage voor die instelling. Het is aan het bestuur van de betrokken instelling zelf om de afweging te maken of het desbetreffende domein en de daarbinnen ingestelde opleidingen moeten worden gehandhaafd of opgeheven.

3.4. Vestigingsplaats

De voorschriften van de WHW over de vestigingsplaats van de opleiding komen in het onderhavige wetsvoorstel niet voor. Ook in de op de WHW geënte Wet educatie en beroepsonderwijs (WEB) komen dergelijke voorschriften niet voor. Dergelijke voorschriften zijn ook niet nodig. Voor de vestiging van een opleiding in een andere plaats zal een instelling goede redenen hebben. Er zullen in de regel ook kosten aan verbonden zijn. Het is een zaak van het instellingsbestuur de baten en lasten daarvan af te wegen. De medezeggenschap is hierbij betrokken. De ondernemingsraad heeft adviesrecht over een voorgenomen besluit tot wijziging van de plaats waar de onderneming haar werkzaamheden uitoefent. Daarvan is sprake als de plaats waar een opleiding feitelijk wordt verzorgd, wordt gewijzigd. Ook de in het wetsvoorstel geïntroduceerde centrale studentenraad heeft in deze adviesrecht. Hetzelfde geldt voor een buitenlandse vestiging van de instelling. Een buitenlandse vestiging kan van belang zijn voor het onderwijs en onderzoek. Zij kan onderzoekers en studenten van de instelling of van andere Nederlandse instellingen ten behoeve van hun onderzoek of ten behoeve van hun al dan niet verplicht buitenlandverblijf huisvesting bieden, voor hen contacten leggen met autoriteiten en ondernemingen bijv. ter verkrijging van stageplaatsen, enz. Indien buitenlandse vestigingen zouden worden gebruikt enkel en alleen om in buitenlandse studenten op te leiden, gefinancierd uit de rijksbijdrage waarmee de Nederlandse overheid die instelling bekostigt, zal al gauw sprake zijn van een ondoelmatige besteding van de rijksbijdrage met de daaraan door de overheid te verbinden sancties.

3.5. Bestuursorganisatie

Het wetsvoorstel gaat ervan uit dat de openbare universiteiten in het kader van het invoeringsrecht van kleur zullen verschieten en dus alle instellingen voor hoger onderwijs een privaatrechtelijke status hebben. De bestuursorganisatie van deze instellingen moet dan ook worden geregeld bij of krachtens de statuten van de rechtspersoon die de desbetreffende instelling in stand houdt. Daarbij dienen echter voor de bekostigde instellingen – bij wijze van bekostigingsvoorwaarde – de wettelijke bepalingen over de bestuursorganisatie in acht te worden genomen. Alleen de eigen levensbeschouwelijke aard van de instelling kan een reden zijn van deze wettelijke bepalingen af te wijken. Een beroep van het instellingsbestuur op deze eigen aard is – zoals dat ook in de WHW ten aanzien van de bijzondere universiteiten is geregeld – onderworpen aan een toets van de minister aan de redelijkheid. Een adequate bestuursorganisatie moet worden beschouwd als een waarborg voor een rechtmatige verwerving en een rechtmatige en doelmatige besteding van de overheidsmiddelen. Uiteraard is dit geen absolute waarborg en ook geen waarborg tegen wanbeleid, maar de kans dat zaken verkeerd gaan, is bij een goed ingericht bestuur kleiner dan wanneer in de bestuursorganisatie de noodzakelijke checks en balances niet gewaarborgd zijn. Rechtspersonen die niet bekostigde

universiteiten en hogescholen in stand houden, zijn wat de inrichting van die universiteiten en hogescholen betreft slechts verplicht bij wijze van accrediteringsvoorwaarde de wettelijke bepalingen inzake de examencommissie en, voor zover het universiteiten betreft, bovendien die inzake het college voor promoties in acht te nemen. Het gaat daarbij om organen die besluiten nemen waaraan de overheid direct of indirect rechtsgevolgen verbindt.

College van bestuur en raad van toezicht

De wettelijke regeling gaat uit van een organisatorische scheiding van bestuur en toezicht. Een functionele scheiding van bestuur en toezicht binnen één orgaan blijft echter mogelijk, zij het uitsluitend indien de eigen aard deze afwijking van de wet in redelijkheid meebrengt. In de opzet van de wettelijke regeling wordt het bestuur uitgeoefend door het college van bestuur en het toezicht door de raad van toezicht. De competentie van het college van bestuur is algemeen omschreven: het college van bestuur heeft alle bevoegdheden die niet bij of krachtens de statuten – met inachtneming van de wet – aan andere organen zijn opgedragen. De raad van toezicht heeft uitsluitend de taken en verantwoordelijkheden die hem bij of krachtens de statuten – met inachtneming van de wet – zijn toegekend. De mogelijkheid die de WHW aan het college van bestuur van een hogeschool bood om bepaalde bevoegdheden te delegeren, is geschrapt. Bij of krachtens de statuten kunnen aan andere organen dan het college van bestuur eigen bevoegdheden worden toegekend. Het college blijft echter altijd verantwoordelijk voor en aanspreekbaar op de rechtmatige verwerving van de Rijksbijdrage, het doelmatig beheer van de door de overheid verstrekte middelen en de rechtmatige en doelmatige besteding daarvan. Het college van bestuur wordt benoemd en ontslagen door de raad van toezicht. Het college is aan de raad van toezicht verantwoording verschuldigd. Het heeft jegens de minister een inlichtingplicht. Benoeming en ontslag van de leden van de raad van toezicht moet worden geregeld in de statuten van de rechtspersoon die de instelling in stand houdt. De medezeggenschapsorganen hebben hierbij ingevolge de wet een rol.

Faculteiten

Elke instelling omvat, zo wordt in het wetsvoorstel voorgesteld, verplicht een of meer faculteiten, waarin het onderwijs en onderzoek plaatsvinden. “Faculteit” is vanouds bij een universiteit de aanduiding van een tak van wetenschap of van verwante wetenschappen, dus een verzameling verwante vakgebieden, en is ook de benaming van de organisatie-eenheid die daarop is gebaseerd. In het wetsvoorstel wordt evenwel – overigens net zoals in de WHW – de faculteit als organisatie-eenheid niet gedefinieerd. Dit betekent dat desgewenst elke organisatie-eenheid, hoe ook genaamd, tot “faculteit” kan worden bestempeld, ongeacht de grondslag van die eenheid. Het is aan het instellingsbestuur te bepalen op welke grondslag (bijv. vakgebied of een ander cluster samenhangende activiteiten) de faculteit als organisatie-eenheid wordt gebaseerd. Ook aanduidingen als “afdeling”, “cluster” e.d. kunnen dan nog steeds worden gebruikt. Aan de faculteit – hoe ook aangeduid – zijn echter consequenties verbonden, die ook de reden vormen dat de faculteit verplicht wordt gesteld: onderwijs en onderzoek vinden plaats in de faculteit. Allen die rechtstreeks betrokken zijn bij de uitvoering van het onderwijs en het onderzoek, dus de docenten en onderzoekers, dienen in een faculteit te worden ingedeeld. De faculteit is een eenheid van professionals. Ook de leiding – één- of meerhoofdig – van de faculteit dient in handen te worden gelegd van docenten en onderzoekers, die in de leidinggevende functie worden benoemd door het college van bestuur. Met de introductie ook bij de hogeschool van de faculteit als relatief autonome eenheid waarin het onderwijs en onderzoek van de instelling

plaatsvindt, wordt de positie van de professionals binnen de hogeschool, nl. de lectoren en docenten, ten opzichte van het instellingsbestuur versterkt.

De faculteit staat onder leiding van een één- of meerhoofdig faculteitsbestuur met een (beperkt) aantal eigen taken en bevoegdheden. Deze facultaire autonomie is echter relatief. Zo kan het college van bestuur uit een oogpunt van organisatie en coördinatie aan de faculteitsbesturen voor de uitvoering van hun taken en uitoefening van hun bevoegdheden (bindende) richtlijnen geven. Het faculteitsbestuur kan de faculteit nader inrichten en daarbinnen weer andere organisatorische eenheden instellen zoals vakgroepen, capaciteitsgroepen, instituten, enz. Het college van bestuur kan daarvoor in het kader van zijn bevoegdheid richtlijnen te geven, bijvoorbeeld een model-reglement voorschrijven. Het faculteitsbestuur stelt de opleidingscommissies en examencommissies in. Het stelt voorts de onderwijs- en examenregeling vast alsmede richtlijnen voor het onderzoek en het jaarlijks onderzoekprogramma van de faculteit. Het faculteitsbestuur is belast met het houden van toezicht op de uitvoering van de onderwijs- en examenregeling en het onderzoekprogramma, en moet daarvan regelmatig verslag uitbrengen aan het college van bestuur. Het faculteitsbestuur is verantwoordelijk voor de toelating tot bachelor- of masteropleidingen, voor zover daarbij selectie mogelijk is of aanvullend onderzoek nodig is. Het faculteitsbestuur brengt ook in voorkomende gevallen het bindend studieadvies uit. Het faculteitsbestuur wordt benoemd en ontslagen door het college van bestuur. Het faculteitsbestuur is aan het college verantwoording verschuldigd.

Binnen de faculteit fungeren in elk geval opleidingscommissies en examencommissies. Examencommissies fungeren uiteraard ook binnen niet-bekostigde geaccrediteerde instellingen.

Opleidingscommissies

Een opleidingscommissie wordt door het faculteitsbestuur ingesteld voor een opleiding of een groep van opleidingen. De opleidingscommissie is geen medezeggenschapsorgaan maar een orgaan van overleg en advies. In de opleidingscommissie voeren docenten en studenten van de desbetreffende opleiding of opleidingen overleg over de wijze waarop de uitvoering van het onderwijs in die opleiding kan worden verbeterd. Dat overleg kan leiden tot adviezen aan het faculteitsbestuur over de onderwijs- en examenregeling of tot adviezen aan het faculteitsbestuur dan wel degene of degenen die door het faculteitsbestuur met het bestuur van de desbetreffende opleiding of opleidingen is of zijn belast, over alle aangelegenheden betreffende het onderwijs in die opleiding of opleidingen. Invalshoek bij deze adviezen is en blijft (de verbetering van) de kwaliteit van de uitvoering van de onderwijs- en examenregeling. De opleidingscommissie heeft naast haar taken op het gebied van overleg en advisering ook tot taak het jaarlijks beoordelen van de wijze waarop de onderwijs- en examenregeling wordt uitgevoerd.

Examencommissies en examinatoren

Examencommissies worden door het instellingsbestuur ingesteld. Bij bekostigde universiteiten en hogescholen is in dit geval het instellingsbestuur niet het college van bestuur maar het faculteitsbestuur. Zij worden ingesteld voor een opleiding of groep van opleidingen. Indien een bacheloropleiding een propedeutisch examen omvat, kan daarvoor een afzonderlijke examencommissie worden ingesteld. Het instellingsbestuur benoemt en ontslaat de leden van de examencommissie. Het benoemt deze leden uit de docenten van de desbetreffende opleiding of opleidingen. Dit is – vanouds – de hoofdregel. Zij zijn immers bij uitstek terzake deskundig. Het kan mede personen van buiten de instelling in de examencommissie benoemen. Het be-

noemt de leden van een examencommissie op basis van hun deskundigheid op het gebied van de desbetreffende opleiding of opleidingen. Externe leden van de examencommissie kunnen afkomstig zijn uit het beroepenveld waarop de opleiding is gericht of het wetenschapsgebied waarop de opleiding betrekking heeft.

De examencommissie is verantwoordelijk voor de kwaliteit van het examen en de daartoe behorende tentamens en het examineren. Zij is ook verantwoordelijk voor de organisatie en coördinatie van de tentamens. In dat kader wijst zij voor het afnemen van tentamens en het vaststellen van de uitslag daarvan examinatoren aan en stelt zij regels vast voor de goede gang van zaken tijdens de tentamens en voor de in dat verband te nemen maatregelen. De examinatoren moeten worden aangewezen uit de docenten van de desbetreffende opleiding of opleidingen maar ook deskundigen van buiten de instelling kunnen als examinerator worden aangewezen. De examinatoren hebben een zelfstandige positie in deze zin dat zij niet ondergeschikt zijn aan de examencommissie. Daarom is uitdrukkelijk bepaald dat zij de examencommissie de gevraagde inlichtingen verstrekken en dat de examencommissie binnen het kader van de onderwijs- en examenregeling aan de examinatoren richtlijnen en aanwijzingen kan geven voor de beoordeling van degene die het tentamen aflegt, en voor de vaststelling van de uitslag van het tentamen.

De examencommissie is onafhankelijk in deze zin dat noch instellingsbestuur noch enig ander orgaan of enige functionaris van de instelling aan de examencommissie aanwijzingen kan geven inzake de door de examencommissie te nemen besluiten die een beoordeling inhouden van de kennis, het inzicht en de vaardigheden van individuele personen. De onafhankelijkheid van de examencommissie mag echter niet worden verabsoluteerd; zij is en blijft een orgaan van de instelling. Zij is dan ook gehouden aan hetgeen is bepaald in de desbetreffende onderwijs- en examenregeling en wat bijv. de vorm en inhoud van de getuigschriften betreft aan de algemene binnen de instelling geldende regelingen. Ook kunnen (bij een bekostigde instelling) haar besluiten, voor zover daartegen geen beroep is of kon worden ingesteld, door het college van bestuur wegens strijd met het recht of het algemeen belang worden vernietigd. Het gaat hierbij dus niet om besluiten van de examencommissie met betrekking tot individuele personen zoals de beoordeling bij een examen of het verlenen van een vrijstelling, maar om de vaststelling door de examencommissie van algemene regels bijv. regels omtrent de goede gang van zaken tijdens de examens. Deze regels mogen niet in strijd zijn met het recht, zoals bijv. de interne regelgeving van de instelling, of het algemeen belang, waartoe mede behoort het algemeen instellingsbelang.

De examencommissie oordeelt over vrijstelling van het afleggen van één of meer tentamens. Studiepunten worden niet alleen behaald door het met goed gevolg afleggen van een tentamen, maar ook door middel van vrijstelling van het afleggen daarvan. Deze vrijstelling kan ook worden verleend op grond van buiten de universiteit of hogeschool geleverde prestaties. Voor het verkrijgen van vrijstelling behoeft de betrokkene voor de desbetreffende opleiding als student of extraneus niet te zijn ingeschreven. Omdat het al dan niet verkrijgen van vrijstelling bepalend kan zijn voor de vraag of betrokkene zich zal inschrijven, ligt het voor de hand dat vrijstelling bij de examencommissie wordt verzocht voordat betrokkene zich eventueel laat inschrijven. De vrijstelling wordt uiteraard pas geëffectueerd en studiepunten worden op grond daarvan pas verkregen, als de betrokkene zich metterdaad voor de desbetreffende opleiding heeft ingeschreven. Gezien deze bevoegdheid van de examencommissie is aan een regeling van een procedure voor de erkenning van verworven competenties (EVC), dus van buiten het hoger onderwijs opgedane kennis of vaardigheden, geen behoefte. Die procedure, in de WHW bij de

wijzigingswet inzake “versterking besturing” geïntroduceerd, is dan ook niet in het wetsvoorstel opgenomen.

De examencommissie dient fraude bij examens en tentamens zo veel mogelijk te voorkomen en zal daarvoor preventieve maatregelen moeten nemen. Zo ligt het in de rede dat elke examinandus zich zal moeten legitimeren. Indien een examinandus fraudeert, kan de examencommissie repressief optreden. Zij kan de betrokkene het recht ontnemen één of meer door haar aan te wijzen tentamens of examens af te leggen, gedurende een door haar te bepalen termijn van ten hoogste een jaar. Bij ernstige fraude kan zij het college van bestuur voorstellen de inschrijving voor de opleiding van de betrokkene definitief te beëindigen. Hierbij kan worden gedacht aan de situatie waarin de examinandus niet zelf examen aflegt maar dit een ander in zijn plaats en onder zijn naam laat doen of aan diefstal van examenopgaven. “Definitief beëindigen” impliceert dat betrokkene niet opnieuw voor dezelfde opleiding aan dezelfde instelling wordt ingeschreven.

In het hoger onderwijs worden propedeutische, associate-degree examens, bachelor- en masterexamens afgenomen. Examens worden tientallen jaren niet meer in hun geheel afgenomen maar in de vorm van examenonderdelen: tentamens. Een tentamen omvat een onderzoek naar de kennis, het inzicht en de vaardigheden van de examinandus, alsmede de beoordeling van de uitkomsten van dat onderzoek. Met uitzondering van de vrijstelling voor het afleggen van een examenonderdeel, is elke beoordeling van de prestaties van de student of extraneus die bij een positieve uitkomst leidt tot de verwerving van studiepunten, een tentamen. Ook de beoordeling van een praktische oefening zoals een scriptie, stage enz. is een tentamen. Een toets waarmee geen studiepunten kunnen worden verworven, daarentegen is geen tentamen maar een onderdeel van het onderwijs.

De tentamens worden afgenomen door de door de examencommissie aangewezen examinatoren. Indien alle tentamens van de tot een opleiding of propedeutische fase van een bacheloropleiding behorende onderwijseenheden met goed gevolg zijn afgelegd, is het examen afgelegd. Dit is de hoofdregel. De examencommissie kan echter bepalen dat het examen tevens een door haar zelf te verrichten onderzoek naar de kennis, het inzicht en de vaardigheden van de examinandus omvat. Van de examencommissie mag worden verwacht dat zij in een regeling aangeeft in welke gevallen zij dat onderzoek zal verrichten. De studenten en extranei moeten hiervan tijdig op de hoogte zijn zodat willekeur wordt uitgesloten. Ook kan de examencommissie in afwijking van de hoofdregel onder door haar te stellen voorwaarden bepalen dat niet ieder tentamen met goed gevolg afgelegd behoeft te zijn om vast te stellen dat het examen met goed gevolg is afgelegd. Voor een mogelijke compensatie van onvoldoendes voor bepaalde tentamens door voldoende voor andere tentamens zal de examencommissie ook regels moeten vaststellen. Compensatie mag uiteraard geen afbreuk doen aan de eis dat de examinandus beschikt over de kennis, het inzicht en de vaardigheden die ingevolge de onderwijs- en examenregeling van de desbetreffende opleiding in het kader van het examen moeten zijn gebleken.

Ten bewijze dat het examen met goed gevolg is afgelegd, wordt door de examencommissie een getuigschrift uitgereikt. Dit getuigschrift is het authentieke bewijstuk dat het examen met goed gevolg is afgelegd. Het getuigschrift zal door alle leden van de examencommissie en dus niet slechts door de voorzitter en secretaris, moeten zijn ondertekend. Zij staan er immers borg voor dat de betrokkene aan de gestelde eisen heeft voldaan. Zij verbinden daaraan als het ware hun reputatie. Per opleiding kan slechts één getuigschrift worden uitgereikt ook al is betrokkene in meerdere afstudeerrichtingen binnen de opleiding geëxamineerd. In het kader van de uitreiking

van het getuigschrift wordt aan de afgestudeerde de aan het examen verbonden titel verleend. Dit geschiedt dus door de examencommissie en niet door het instellingsbestuur zoals in de WHW bepaald. Het instellingsbestuur is voor het verlenen van titulatuur niet het geschikte orgaan. Het is immers niet op voorhand samengesteld uit personen die op het desbetreffende vakgebied of de desbetreffende vakgebieden deskundig zijn. De rol van het instellingsbestuur is bij de instelling van een opleiding te regelen welke titulatuur aan het afsluitend examen van die opleiding is verbonden. Het gaat hierbij om toevoegingen als «of Arts», «of Science» e.d. Aan een getuigschrift van het met goed gevolg afgelegde afsluitend examen moet de examencommissie een supplement toevoegen. Degene die meer dan één tentamen met goed gevolg heeft afgelegd en aan wie geen getuigschrift uitgereikt nl. omdat hij niet alle tot het examen behorende tentamens met goed gevolg heeft afgelegd, ontvangt desgevraagd een door de desbetreffende examencommissie af te geven verklaring waarin in elk geval de tentamens zijn vermeld die door hem met goed gevolg zijn afgelegd.

College voor promoties

De universiteiten en dus ook een instellingengemeenschap zoals de Nederlandse Open Universiteit hebben het recht de titel Doctor te verlenen. Deze titel wordt op grond van de promotie aan betrokkene verleend door het college voor promoties, dat aan elke universiteit en de Open Universiteit is verbonden.

De samenstelling van het college voor promoties en de benoeming van de leden daarvan moet nader door het instellingsbestuur worden geregeld. Het college voor promoties kan echter alleen bestaan uit hoogleraren. Alleen hoogleraren hebben immers het “*ius promovendi*” d.w.z. het recht als promotor op te treden. Dit recht van de hoogleraar blijkt uit de bepaling dat voor elke promotie het college voor promoties een hoogleraar van een universiteit als promotor aanwijst. De hoogleraar heeft evenwel niet het recht om in een concreet geval daadwerkelijk als promotor te worden aangewezen. Het is aan het college voor promoties daarover te beslissen.

Niet alleen hoogleraren van de eigen universiteit maar ook hoogleraren van andere, binnen- of buitenlandse universiteiten, kunnen als promotor worden aangewezen. In dit geval pleegt altijd ook een hoogleraar van de eigen universiteit als promotor te worden aangewezen. Voorts kunnen bijzondere hoogleraren die bij een universiteit benoemd zijn door het bestuur van een rechtspersoon die aan die universiteit een bijzondere leerstoel in stand houdt, als promotor optreden. Eervol ontslagen hoogleraren behouden nog gedurende vijf jaren na hun ontslag het recht als promotor op te treden.

De gang van zaken met betrekking tot de voorbereiding van de promotie en met betrekking tot de promotie zelf, daaronder begrepen de taak en bevoegdheden van ieder die bij de promotie is of kan worden betrokken, moet nader geregeld worden in het door het college voor promoties vastgestelde promotiereglement. In dat reglement moeten ook de voorzieningen worden geregeld betreffende de beslechting van geschillen die zich met betrekking tot de voorbereiding van de promotie en de promotie zelf kunnen voordoen.

Ten slotte zij nog vermeld dat het college voor promoties bevoegd is om, op voordracht van het instellingsbestuur, aan natuurlijke personen wegens zeer uitstekende verdiensten de graad Doctor honoris causa te verlenen. Bij een bekostigde universiteit gaat om een voordracht door het faculteitsbestuur. Nu een doctoraat honoris causa gevolgen kan hebben voor de reputatie van de universiteit, zeker indien het wordt verleend op een andere grond dan zeer uitstekende

wetenschappelijke verdiensten, dient zulk een doctoraat niet te worden verleend indien het instellingsbestuur dit niet wenst. Bij een bekostigde universiteit is dat in dit geval het college van bestuur. Om die reden behoeft de toekenning van een eredoctoraat de voorafgaande instemming van het instellingsbestuur.

3.5. Personeel

De overheid heeft geen inhoudelijke bemoeienis met de arbeidsvoorwaarden van het personeel van de universiteiten en hogescholen noch met het personeelsbeleid en -beheer. Dat alles is een zaak van het bestuur van de instelling als werkgever en de vakorganisaties, resp. de desbetreffende medezeggenschapsorganen. Er is geen reden hierin wijziging te brengen en de minister alsnog bevoegdheden terzake te geven. De praktijk heeft geleerd dat er geen vrees behoeft te bestaan dat hierdoor het zgn. voorzieningenniveau wordt aangetast. De belangen van werkgever en werknemersvertegenwoordigers lopen in hoge mate parallel. Werkgever en werknemer hebben er belang bij dat hun instelling bekend staat als een goed werkgever, goede arbeidsvoorwaarden biedt en daardoor aantrekkelijk is voor goede docenten en onderzoekers. Aan de andere kan hebben beiden er belang bij dat de arbeidsvoorwaarden niet ten koste gaan van de werkgelegenheid en de kwaliteit van het onderwijs, het onderzoek en de ondersteunende faciliteiten. De kwaliteit van het onderwijs en onderzoek geeft de instelling prestige, dat afstraalt op haar personeel en een relevante factor kan zijn in de verdere loopbaan.

In de lijn van het vorenstaande zijn in het wetsvoorstel de bepaling dat het personeel van een bekostigde hogeschool gezamenlijk en in overleg met het college van bestuur vorm en inhoud geeft aan de zeggenschap over het onderwijskundig en kwaliteitsbeleid in de hogeschool, en de bepaling dat het college van bestuur van de hogeschool met dat personeel een regeling voor het werkoverleg moet vaststellen, niet overgenomen. Dat deze wettelijke bepalingen niet nodig zijn, blijkt al uit het feit zij voortvloeien uit het convenant met betrekking tot het hoger beroepsonderwijs dat op 17 november 2008 is ondertekend door de bewindslieden van OCW, de HBO-raad en de ACOP, de CCOP en tot de CMHF behorende Unie Nederlandse Federatie voor Tertiair Onderwijs (Unie NFTO). Het was voldoende geweest als dat convenant uitsluitend was ondertekend door de HBO-raad als werkgeversorganisatie en de werknemersorganisaties. Personeelsbeleid incl. de versterking van de positie van de leraar in de hogeschool is een zaak van werkgevers en werknemers en niet van de minister van OCW.

In het wetsvoorstel is wel de omschrijving van de positie van de hoogleraar omschreven. Dit is gebeurd vooral in verband met het recht van de hoogleraar als promotor op te treden. Gelet op de ontwikkeling van het lectoraat bij de hogescholen, is ook een artikel gewijd aan de positie van de lector.

Voor de medezeggenschap van het personeel is in het onderhavige wetsvoorstel geen specifieke regeling opgenomen. Het uitgangspunt van normalisatie brengt mee, dat op de medezeggenschap van het personeel de Wet op de ondernemingsraden (WOR) van toepassing is.

3.6. Studenten

Onderwijs, en dus ook hoger onderwijs, berust in de kern op de relatie docent en student. De docent verzorgt het onderwijs in de opleiding dat hem door het opleidingsbestuur of ander bevoegd orgaan is opgedragen overeenkomstig de onderwijs- en examenregeling en het eventuele nadere onderwijsprogramma. De student participeert in het onderwijs. Niet alleen de

kwaliteit van de onderwijs- en examenregeling en het eventuele nadere onderwijsprogramma en niet alleen de kwaliteit van de docent bepalen de kwaliteit van het onderwijs, ook de student is hiervoor essentieel. Universiteiten en hogescholen zien de student graag als iemand die actief participeert aan het onderwijs en ook overigens actief is binnen de universitaire of hogeschoolgemeenschap. Het merendeel van de studenten gedraagt zich evenwel als consument. Het is aan de instellingen zelf om op dit punt een visie te ontwikkelen.

Het wetsvoorstel regelt, evenals de WHW, de positie van de student aan de bekostigde instellingen. Het betreft hier de inschrijving, de voorwaarden voor inschrijving, de rechten en plichten aan de inschrijving verbonden, de collegegeldheffing, de medezeggenschap en de rechtsbescherming van de student. Het wetsvoorstel verschilt wat deze onderwerpen betreft, uitgezonderd de medezeggenschap, niet inhoudelijk van de WHW. Deze regels gelden ook bij bekostigde instellingen uitsluitend voor opleidingen waarvoor de instelling wordt bekostigd. Zo zijn bijv. studenten in postinitiële opleidingen geen studenten in de zin van de wet. Er is geen grond dit anders te regelen. Waar niet wordt bekostigd, kunnen immers per definitie geen bekostigingsvoorwaarden gelden.

De wettelijke bepalingen inzake de positie van de student zijn bekostigingsvoorwaarden. Dit betekent dat de instellingen zich ten aanzien van de student en aanstaande student stipt te dienen gedragen overeenkomstig de wettelijke bepalingen. Deze kunnen weliswaar, indien gewenst, door de instellingen in eigen regelingen worden “vertaald”, als die eigen regelingen maar volstrekt conform de wettelijke bepalingen luiden. De desbetreffende wettelijke bepalingen creëren als keerzijde van de verplichting die de wet oplegt aan de instellingsbesturen, voor de studenten van deze instellingen een rechtstreekse aanspraak.

De student ontleent zijn rechten niet alleen rechtstreeks aan de wettelijke bepalingen maar ook indirect aan verschillende door de bevoegde organen van de universiteit of hogeschool krachtens de wet vastgestelde regelingen zoals de onderwijs- en examenregelingen. Niet alle door deze organen vastgestelde regelen evenwel creëren rechten voor de student, met name niet het door het college van bestuur en faculteitsbesturen vast te stellen algemene studentenstatuut, resp. facultaire studentenstatuut. Het studentenstatuut geeft niet meer dan informatie over de door de bevoegde organen eerder vastgestelde regelingen met betrekking tot de studieopbouw, ondersteunende faciliteiten, studentenvoorzieningen, de rechten en plichten van studenten alsmede over verschillende procedures. Het kan aan de rechten en plichten van studenten zoals neergelegd in de wettelijke bepalingen en krachtens de wet in de door de bevoegde organen vastgestelde regelingen, niets toevoegen noch daar iets aan afdoen.

Inschrijvingsrecht en selectie aan de poort

In het wetsvoorstel is een van de belangrijkste rechten van de (aanstaande) student onverkort gehandhaafd: het zgn. inschrijvingsrecht. Ieder die aan de bij of krachtens de wet gestelde onderwijskundige, financiële en administratieve voorwaarden heeft voldaan, moet op zijn verzoek door het college van bestuur voor de gekozen bacheloropleiding worden ingeschreven. Niet bekostigde instellingen kunnen in alle gevallen aan de poort selecteren. Bij bekostigde instellingen blijft selectie aan de poort uitzondering; zij is in een beperkt aantal gevallen mogelijk:

- in die gevallen waarin geen inschrijvingsrecht bestaat: nl. waar de (bekostigde) instelling niet voor opleidingen wordt bekostigd, bijv. postinitiële opleidingen;

- in een aantal gevallen waarin dat inschrijvingsrecht pas bestaat als betrokkene over het bewijs beschikt hij met goed gevolg door de selectieprocedure is gekomen. Het gaat hierbij om de volgende gevallen:

Bacheloropleidingen

1^e voor bacheloropleidingen binnen het domein van de kunst en voor de lerarenopleidingen op het gebied van de kunst,

2^e voor bacheloropleidingen indien de uitoefening van het beroep of de beroepen waarop een bacheloropleiding voorbereidt dan wel, voor zover het hoger hotelonderwijs betreft, de organisatie en de inrichting van het onderwijs specifieke eisen stelt ten aanzien van kennis of vaardigheden die niet of niet in voldoende mate onderdeel zijn van het voortgezet onderwijs of van het beroepsonderwijs bedoeld in de WEB, of specifieke eisen stelt ten aanzien van de eigenschappen van de student,

3^e voor bacheloropleidingen waarin kleinschalig en intensief onderwijs wordt gegeven dat gericht is op een bovengemiddeld onderwijsrendement en waarbij de activiteiten binnen en buiten het curriculum met elkaar zijn verbonden, zoals – maar niet uitsluitend – university colleges,

4^e in het kader van een colloquium doctum, en

5^e in geval van een numerus fixus.

Masteropleidingen

In het wetsvoorstel is ook de zgn. doorstroommaster gehandhaafd. Alleen voor hen voor wie de gekozen masteropleiding geen doorstroommaster is, geldt een selectieprocedure.

Zeker waar selectie aan de poort niet kan plaatsvinden, is het zaak voor de universiteiten en hogescholen alternatieve maatregelen te nemen om te bevorderen dat er zo snel mogelijk een goede match ontstaat tussen student en opleiding en studie-uitval tengevolge van een verkeerde studiekeuze zo veel mogelijk wordt voorkomen. Hierbij is te denken aan goede studievoorlichting, aan het aanbieden aan aanstaande studenten van competentietoetsen, motivatietoetsen, studiekeuzelijsten en studiekeuzegesprekken met de docenten om zelfselectie van aanstaande studenten te bevorderen.

Het vorenstaande laat onverlet dat ingeval binnen een opleiding een speciaal traject is ingericht voor een bepaalde doelgroep bijv. excellente studenten, voor de toelating tot dat traject kan worden geselecteerd. Hiervoor is geen regeling in de wet nodig.

In de rechten en plichten van studenten die uit de inschrijving voortvloeien en de collegegeldheffing is in het wetsvoorstel geen inhoudelijke wijziging gebracht.

Medezeggenschap

Zoals uit paragraaf 5 is in het wetsvoorstel voor de medezeggenschap van het personeel gekozen voor de WOR. Het wetsvoorstel biedt niet meer het alternatief van een stelsel van ongesplitste medezeggenschap. De consequentie hiervan is dat het wetsvoorstel de medezeggenschap van studenten regelt.

Naar analogie van hetgeen in het wetsvoorstel is bepaald inzake de bestuursorganisatie, wordt in het wetsvoorstel voorgeschreven dat de medezeggenschap van studenten wordt geregeld bij of krachtens de statuten van de rechtspersoon die de instelling in stand houdt. Daarbij moet – bij

wijze van bekostigingsvoorwaarde – de wettelijke regeling in acht worden genomen. Die wettelijke regeling voorziet in een centrale studentenraad en in facultaire studentenraden. Evenals bij de regeling van de bestuursstructuur kan uitsluitend van de wettelijke regeling worden afgeweken op grond van de eigen levensbeschouwelijke aard. Een beroep daarop is onderworpen aan ministeriële toetsing aan de redelijkheid.

Bij de regeling van de bevoegdheden van de studentenraden is recht gedaan aan de uitgangspunten van de WOR en de Wet medezeggenschap cliënten zorginstellingen. Dit betekent dat met het toekennen van instemmingsrecht aan de studentenraden in het wetsvoorstel spaarzaam is omgegaan. Instemmingrecht is in het voorstel alleen gegeven ten aanzien van het door het college van bestuur vast te stellen reglement voor de studentenraden. In dat reglement kan ook instemmingsrecht worden gegeven aan andere voorgenomen besluiten van college van bestuur of faculteitsbestuur. Conform de uitgangspunten van de WOR kan geen instemmingsrecht worden gegeven ten aanzien van voorgenomen besluiten op strategisch, organisatorisch of bedrijfseconomisch gebied. Ook kan geen instemmingsrecht worden gegeven ten aanzien van voorgenomen besluiten tot vaststelling of wijziging van een aantal regels die ingevolge het hoofdstuk inzake de overige voorwaarden voor accreditatie moeten worden vastgesteld.

De studentenraden hebben adviesrecht onder andere op alle voorgenomen besluiten tot vaststelling van het beleid van de instelling met betrekking van de kwaliteitszorg ten aanzien van het onderwijs, op alle voorgenomen besluiten waarbij regels worden vastgesteld of gewijzigd die rechtstreeks op de positie van de studenten van de instelling, resp. faculteit betrekking hebben, en van het algemeen resp. facultair studentenstatuut, alsmede op alle voorgenomen besluiten met betrekking tot aangelegenheden die de goede gang van zaken bij het onderwijs binnen de instelling resp. binnen de faculteit betreffen.

Het advies van een studentenraad is een serieuze zaak. Het advies moet worden gevraagd op een zodanig tijdstip dat het van wezenlijke invloed kan zijn op de besluitvorming, het desbetreffende bestuur moet de raad in de gelegenheid stellen met hem overleg te voeren voordat advies wordt uitgebracht en de raad zo spoedig mogelijk schriftelijk in kennis stellen van de wijze waarop aan het uitgebrachte advies gevolg wordt gegeven. Indien het bestuur het advies niet of niet geheel wil volgen, moet de raad in de gelegenheid worden gesteld nader overleg met het bestuur te voeren alvorens het besluit definitief wordt genomen. Als het besluit van het bestuur niet overeenstemt met het advies van de studentenraad, is het verplicht de uitvoering van zijn besluit op te schorten tot een maand na de dag waarop de studentenraad van het besluit in kennis is gesteld. De verplichting vervalt wanneer de raad te kennen geeft daaraan geen behoefte te hebben. Binnen die termijn kan de studentenraad bij de ondernemingskamer van het gerechtshof te Amsterdam beroep instellen tegen een besluit van het bestuur. Beroep kan ook worden wanneer feiten of omstandigheden bekend zijn geworden, die, waren zij aan de studentenraad bekend geweest ten tijde van het uitbrengen van zijn advies, aanleiding zouden kunnen zijn geweest om dat advies niet uit te brengen zoals het is uitgebracht. Deze regeling is ontleend aan de Wet op de ondernemingsraden.

Rechtsbescherming

In de bestaande rechtsbescherming van studenten brengt het voorstel geen wijziging behoudens drie uitzonderingen:

- het College van beroep voor het hoger onderwijs wordt ingebed in de rechterlijke macht,

- het in het kader van “versterking besturing” uit de WHW geschrapte collectief klachtrecht van studenten wordt weer ingevoerd, uiteraard met behoud van het individuele klachtrecht en
- de in het kader van “versterking besturing” geïntroduceerde “toegankelijke en eenduidige faciliteit” wordt geschrapt.
- aan het studentenstatuut wordt opgedragen een beschrijving te geven van de binnen de instelling geldende procedures voor de behandeling van klachten en geschillen, van de procedures voor de behandeling van geschillen inzake de medezeggenschap van studenten alsmede van de beroepsrechten die kunnen worden ontleend aan deze wet en andere wettelijke regelingen. Het statuut moet op toegankelijke wijze langs elektronische weg wordt gepubliceerd. Ieder kan zich dus op deze wijze op de hoogte stellen bij welk orgaan en binnen welke termijn een klacht, bezwaar of beroep kan worden ingediend. Aan de bedoelde faciliteit is overigens al door de meeste instellingen virtueel vorm gegeven.

3.7. Universitaire medische centra

In het wetsvoorstel is de regeling van de academische ziekenhuizen aangepast aan de vorming van universitaire medische centra. Hierbij worden de doelstelling van deze centra geregeld, waaronder het, uit naam en onder verantwoordelijkheid van de universiteit waarmee zij zijn verbonden, verzorgen van wetenschappelijk geneeskundig onderwijs en verrichten van wetenschappelijk geneeskundig onderzoek. Ook wordt deze doelstelling geconcretiseerd in de taak het namens die universiteit verzorgen van in elk geval de bachelor- en masteropleidingen geneeskunde. Voorts heeft de regeling betrekking op de aanspraak van deze centra op bekostiging. Daarbij gaat het om de aanspraak van het centrum op het geoordeelde deel van de rijksbijdrage aan de universiteit in verband met de werkplaatsfunctie maar ook om de aanspraak van het centrum jegens de universiteit waarmee het is verbonden, op bekostiging van de taken die het op naam en onder verantwoordelijkheid van de universiteit uitvoert. Over de omvang hiervan en de daarvoor in aanvulling op de wet geldende nadere bekostigingsvoorwaarden zullen het college van bestuur en de raad van bestuur van het centrum afspraken moeten maken.

De in de desbetreffende overeenkomst vast te leggen nadere bekostigingsvoorwaarden dienen erin elk geval in te voorzien dat de opleidingen die het centrum verzorgt waaraan wettelijke titels zijn verbonden, onderworpen zijn aan het kwaliteitszorgsysteem van de universiteit en dat de academische vrijheid in acht wordt genomen. In die voorwaarden zal ook moeten worden aangegeven welke informatie het centrum aan de universiteit verstrekt. De studenten blijven aan de universiteit ingeschreven; zij moeten op dezelfde wijze worden behandeld als alle studenten van de universiteit. Het personeel dat binnen het centrum de opleidingen verzorgt of wetenschappelijk geneeskundig onderzoek verricht, is in dienst van het centrum voor zover de universiteit en het centrum niet anders overeenkomen. Hoogleraren kunnen als zodanig echter uitsluitend aan de universiteit worden benoemd.

De huidige regeling van de bestuursorganisatie in de WHW die voorziet in een raad van bestuur, raad van toezicht en stafconvent is gehandhaafd. Wel is expliciet bepaald dat de raad van bestuur van het centrum tevens fungeert als faculteitsbestuur, dat de decaan geneeskunde in die raad zitting heeft, dat de decaan wordt benoemd en ontslagen door het college van bestuur in overeenstemming met de raad van toezicht van het centrum en de overige leden van de raad van bestuur worden benoemd en ontslagen door de raad van toezicht van het centrum in overeenstemming met het college van bestuur.

Het wetsvoorstel gaat ervan uit dat ook de thans bestaande openbare academisch ziekenhuizen een privaatrechtelijke status zullen hebben verkregen. Om deze reden zijn, de bepalingen van de WHW over gemeenschappelijke organen van universiteit en universitair medisch centrum en die over de dubbele aanstelling van het personeel niet overgenomen. Net zo min als voor de universiteiten behoeft de wet regels te geven voor de arbeidsvoorwaarden en medezeggenschap van het personeel van het universitair medisch centrum. Daarvoor gelden de normale regels. Voor de medezeggenschap van de studenten binnen het universitair medisch centrum, moet worden voorzien in een studentenraad.

4. Structuur van het wetsvoorstel

Het wetsvoorstel is opgebouwd rond de twee belangrijkste bevoegdheden van de minister: het besluiten over accreditatie van instellingen en het besluiten over bekostiging van instellingen. In hoofdstuk 2 is de accreditatie geregeld en in hoofdstuk 4 de bekostiging. Hoofdstuk 3 regelt, in aanvulling op hoofdstuk 2, de overige accreditatievoorwaarden en hoofdstuk 5, in aanvulling op hoofdstuk 4, de overige bekostigingsvoorwaarden. In hoofdstuk 6 zijn de universitaire medische centra geregeld die verbonden zijn aan bekostigde universiteiten waaraan een opleiding tot arts is verbonden. Hoofdstuk 1 bevat een aantal algemene bepalingen. Hoofdstuk 7 bevat bepalingen over handhaving alsmede sanctie- en strafbepalingen. Hoofdstuk 8 betreft het overleg van minister en studentenorganisaties in de zgn. Studentenkamer. Hoofdstuk 9 ten slotte bevat enkele slotbepalingen. Waar de bepalingen van de hoofdstuk 1, 7, 8 en 9 op instellingen betrekking hebben, hebben naar hun aard rechtstreekse werking.

De overige accreditatievoorwaarden, die zijn neergelegd in hoofdstuk 3, hebben betrekking op de opleiding, de verschillende typen opleidingen, gezamenlijke opleidingen, de vorm waarin het onderwijs in een opleiding kan worden verzorgd, de studielast, beroepsvereisten, de vooropleidingseisen, de examens, tentamens en doctoraten, getuigschriften, verklaringen en titulatuur. De vooropleidingseisen – in het wetsvoorstel aangeduid als toegangs- en toelatingsvoorwaarden – brengen tot uitdrukking het beginniveau dat bachelor-, initiële master- resp. postinitiële masteropleidingen ten minste moeten hebben. Deze overige accreditatievoorwaarden van hoofdstuk 3 gelden voor alle geaccrediteerde instellingen, zowel voor de instellingen die worden bekostigd als voor de instellingen die niet worden bekostigd.

De overige bekostigingsvoorwaarden, neergelegd in hoofdstuk 5, hebben betrekking op de bestuursstructuur, de inschrijving van studenten, de weigering en beëindiging van de inschrijving, het inschrijvingsrecht, de rechten en plichten aan de inschrijving verbonden, de collegegeldheffing, het bindend studieadvies, numerus fixus en selectie in geval van een numerus fixus, de medezeggenschap en de rechtsbescherming van studenten.

5. Invoerings- en overgangsrecht

Gelet op de complexiteit van het invoerings- en overgangsrecht zal daarvoor een afzonderlijke wet moeten komen. In dat invoerings- en overgangsrecht moet de omzetting van de openbare universiteiten in universiteiten met een privaatrechtelijke status worden geregeld met de gevolgen daarvan zoals de omzetting van de ambtelijke aanstelling van het personeel in civielrechtelijke arbeidsovereenkomsten. Er zullen voorts termijnen moeten worden aangegeven waarbinnen accreditatie van de verschillende instellingen moet worden gevraagd. Dit zal gefaseerd moeten gebeuren om te voorkomen dat er nu en over tien jaar telkens weer een veelheid van aanvragen tegelijkertijd wordt gedaan. Binnen de instellingen moet de

medezeggenschap worden aangepast. Het College van beroep voor het hoger onderwijs moet worden ingepast in de rechterlijke macht met behoud van de laagdrempeligheid (geen verplichte procesvertegenwoordiging; laag griffierecht). Verkregen rechten van studenten en afgestudeerden moeten worden gewaarborgd. De bepalingen van de WHW betreffende de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen en de Koninklijke Bibliotheek alsmede die betreffende de educatieve voorziening bij de academische ziekenhuizen zullen moeten worden gehandhaafd. Het ligt voor de hand dat de nieuwe wet ingevolge de invoerings- en overgangswet voor verschillende instellingen of typen instellingen op verschillende tijdstippen in werking treedt. Niet alle instellingen zullen zich tijdig op de nieuwe wet kunnen voorbereiden. Bij de invoeringswet ten slotte zal een aantal andere wetten technisch moeten worden aangepast.

6. Deregulering

Met de voorgestelde privaatrechtelijke status van alle instellingen voor hoger onderwijs, instellingsaccreditatie, macrodoelmatigheidstoets op domeinniveau en het schrappen van regels inzake de vestigingsplaats van opleidingen wordt de speelruimte van de instellingen voor hoger onderwijs aanzienlijk vergroot. Tevens is een aantal overbodige regels, zoals die inzake onderzoeksinstituten binnen faculteiten, tussen faculteiten en instellingen geschrapt. Deze kunnen binnen instellingen worden opgericht bij gemeenschappelijke regeling en tussen instellingen bij overeenkomst.

Voorts wordt voorgesteld een aantal ministeriële regelingen te schrappen. Het betreft hier regelingen inzake toevoegingen aan titels in het wetenschappelijk onderwijs en inzake de omzetting van buitenlandse titel in de typisch Nederlandse titels ingenieur, meester, doctorandus en baccalaureus. Het vaststellen van eventuele toevoegingen aan titels is – zoals dat ook al in het hoger beroepsonderwijs het geval is – overgelaten aan het instellingsbestuur. Over de omzetting van buitenlandse titels in Nederlandse titels beslist de minister in individuele gevallen.

Voorts zijn de voorgeschreven algemene maatregel van bestuur en ministeriële regeling waarbij opleidingen worden aangewezen waarbij aan de poort mag worden geselecteerd, resp. specifieke eisen worden geformuleerd die bij een dergelijke selectie gelden voor opleidingen op het gebied van de kunst vervallen. In het wetsvoorstel wordt nauwkeurig omschreven in welke – beperkte – gevallen bij een bekostigde instelling selectie aan de poort mogelijk is. De desbetreffende bepalingen zijn aangescherpt. Zij zijn bovendien geformuleerd als accreditatievoorwaarden en voor de bekostigde instellingen tevens als bekostigingsvoorwaarden. Mocht een bekostigde instelling zich hier niet aan houden, zijn repressieve maatregelen mogelijk, waaronder als ultimum remedium beëindiging van de accreditatie en de bekostiging. In verband met dit laatste is ook geen behoefte aan de zeer gedetailleerde regelgeving in het kader van “ruim baan voor talent”. Deze is dan ook niet overgenomen net zomin als de beperkingen om binnen een opleiding voor een speciaal traject gericht te selecteren. Het was en is altijd mogelijk binnen een opleiding voor een specifieke doelgroep een bijzonder traject te organiseren. Daarvoor is geen wettelijke regeling nodig mits, afgezien van dat traject, de opleiding zelf toegankelijk blijft voor hen die daartoe op grond van hun vooropleiding toegang hebben.

Ook wordt nog voorgesteld de ministeriële regeling te schrappen op grond waarvan het instellingsbestuur aan de bezitter van een al dan niet in Nederland afgegeven diploma vrijstelling

verleent van de toegangsvoorwaarden. Deze regeling is niet nodig, gezien de bevoegdheid van het instellingsbestuur hierover in individuele gevallen te beslissen.

Ten slotte is de zeer gedetailleerde bureaucratische wettelijke regeling inzake experimenten in het kader van ruimte voor innovatie niet overgenomen. Met de ruimte die dit wetsvoorstel aan de instellingen geeft, is aan zo'n regeling geen behoefte.

ARTIKELEN

Algemene bepalingen

Artikel 1.1. In dit artikel, dat vergelijkbaar is met artikel 1.1 van de WHW is een aantal wets-technische definities opgenomen, dat wil zeggen definities die een belangrijke systematische of redactionele vereenvoudiging mogelijk maken. Definities die in dit licht niet noodzakelijk zijn, zoals die van «inspectie», «duale opleiding», «studiepunt» «Accreditatieverdrag» en «Ad-programma», alsmede definities die niet passen bij de in het wetsvoorstel opgenomen voorstellen, zoals die van «instelling voor hoger onderwijs», «toets nieuwe opleiding», «toets nieuw Ad-programma», «graad» en «rechtspersoon voor hoger onderwijs», zijn niet overgenomen. Evenmin is overgenomen de in de WHW opgenomen leerstellige definitie van «accreditatie». Een dergelijke definitie behoort eerder thuis in een toelichting dan in de tekst van een wet. De definitie van «Onze minister» is aangepast in verband met de vorming van het Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie. In de definitie van «hoger beroepsonderwijs» is theoretische kennis vervangen door wetenschappelijke kennis.

Artikel 1.2. In dit artikel is bepaald dat Nederlandse universiteiten en hogescholen uitsluitend zijn de krachtens de WHOO geaccrediteerde universiteiten en hogescholen. Deze bepaling is opgenomen naar aanleiding van het rapport van prof. mr. P.J.J. Zoontjens en drs. A.J. Nijssen, getiteld “De universiteit, onderzoek naar de bescherming van instellingsbenamingen, graden en titels” (Kamerstukken II, 2009-2010, 31 821, bijlage bij nr. 78). Met dit artikel hangt samen het voorgestelde artikel 7.9 dat verbiedt een organisatie die geen Nederlandse universiteit of hogeschool is of een onderdeel daarvan zich uit te geven of aan te prijzen als een Nederlandse universiteit of hogeschool dan wel zich zodanig te gedragen dat de indruk wordt gewekt dat de organisatie of het onderdeel daarvan een instelling is in de zin van de wet.

Artikel 1.3. Universiteiten zijn gericht op het verzorgen van wetenschappelijk onderwijs en het verrichten van wetenschappelijk onderzoek. Hogescholen zijn gericht op het verzorgen van hoger beroepsonderwijs. Deze wettelijke doelomschrijving bepaalt het werkgebied van de universiteit, resp. hogeschool. De wet legt binnen de wettelijke doelstelling aan universiteiten en hogescholen expliciet bepaalde taken op. Op deze wettelijke taken wordt hierna ingegaan. Zij kunnen uiteraard naast die wettelijke taken allerlei andere activiteiten ondernemen als deze maar dienstig zijn aan de verwezenlijking van hun wettelijke doelstelling. Binnen hun wettelijke doelstelling zijn zij daarin vrij. Daarbij hebben zij uiteraard het geschreven en ongeschreven recht zoals dat voor ieder in Nederland geldt, in acht te nemen. De wettelijke doelomschrijving is niet alleen bepalend voor de aard van de activiteiten van de universiteit of hogeschool. Zij is ook bepalend voor de interne organisatie van de instelling en voor de eisen die zij aan haar personeel stelt. De interne organisatie dient zodanig te zijn ingericht dat het doel van de instelling optimaal kan worden gerealiseerd. Het personeel moet over zodanige kwaliteiten beschikken dat het optimaal aan de verwezenlijking van de doelstelling kan bijdragen.

De wettelijke doelstellingen van de universiteiten en hogescholen worden in het onderhavige artikel vervolgens geconcretiseerd in wettelijke taken, d.w.z. taken die zij in elk geval moeten verrichten. Deze taken kunnen uiteraard uitsluitend aan de bekostigde instellingen worden opgelegd. Voor de uitvoering van die taken worden zij immers bekostigd (art. 4.2). Bekostigde universiteiten hebben tot taak het verzorgen van initiële opleidingen in het wetenschappelijk onderwijs, het verrichten van wetenschappelijk onderzoek, het voorzien in de opleiding tot wetenschappelijk onderzoeker of technologisch ontwerper en het overdragen van kennis ten behoeve van de maatschappij. Bekostigde hogescholen hebben tot taak het verzorgen van bacheloropleidingen en, in voorkomende gevallen, van initiële masteropleidingen in het hoger beroepsonderwijs alsmede het overdragen van kennis ten behoeve van de maatschappij en het verrichten van ontwerp- en ontwikkelactiviteiten of onderzoek gericht op de beroepspraktijk.

Levensbeschouwelijke universiteiten komen in het wetsvoorstel als een aparte categorie niet meer voor. Daar is ook geen reden voor. Technische universiteiten of hogescholen en “groene” universiteiten en hogescholen zijn immers ook niet als afzonderlijke categorieën opgenomen. Het is ook niet nodig dit te doen met deze levensbeschouwelijke universiteiten. Bovendien belemmert de positionering in de wet van de levensbeschouwelijke universiteiten als een afzonderlijke categorie universiteiten met een beperkte wettelijke doelstelling waarin het door hen gegeven onderwijs stringent aan een levensbeschouwelijk ambt of beroep wordt gekoppeld, de verdere ontwikkelingsmogelijkheden van deze instellingen. Op deze wijze wordt het hen onmogelijk gemaakt opleidingen aan te bieden die weliswaar geïnspireerd zijn door de desbetreffende levensbeschouwing maar niet tot een specifiek levensbeschouwelijk ambt of beroep opleiden. Overigens wordt ook aan andere (bijzondere) universiteiten en hogescholen onderwijs verzorgd voor een levensbeschouwelijk ambt of beroep en onderzoek verricht op levensbeschouwelijk terrein. De levensbeschouwelijke universiteiten zijn dan ook “gewoon” universiteiten met de doelstelling van de universiteit zoals deze het wetsvoorstel is omschreven. Wanneer het bijzondere levensbeschouwelijke karakter van de betrokken instellingen of van andere instellingen zich tegen toepassing van bepaalde wetsbepalingen zou verzetten, is daarin altijd in het wetsvoorstel, zoals ook nu het geval is op het gebied van de bestuursorganisatie en de medezeggenschap van de studenten (artt. 5.1 en 5.62).

Artikel 1.4. In het algemeen deel van deze memorie van toelichting is uiteengezet, waarom het wenselijk is de zelfstandigheid van de universiteiten en hogescholen ook op het gebied van het onderwijs te vergroten. In verband hiermee wordt voorgesteld de opleiding als aangrijpingspunt voor bemoeienis van de overheid te verlaten. Wat de accreditatie betreft wordt voorgesteld de accreditatie van individuele opleidingen te vervangen door accreditatie van de instelling. Voor de macrodoelmatigheidstoets wordt voorgesteld het hogere aggregatieniveau van het domein. Een domein is niet zo ruim als het begrip sector dat in de nota “Hoger Onderwijs: Autonomie en Kwaliteit” (HOAK) (Kamerstukken II, 1985-1986, 19 253, nr 2) en het oorspronkelijk ontwerp van de WHW (Kamerstukken II, 1988-1989, 21 073, nr 2) werd voorgesteld. Een domein ligt tussen het niveau van de opleiding en het niveau van de sector in. Bij de accreditatie van een instelling als universiteit of hogeschool wijst de minister aan die universiteit of hogeschool domeinen toe. Alleen binnen (het geheel van) de aan die instelling toegewezen domeinen kunnen opleidingen worden ingesteld in de zin van de WHOO met de wettelijk titulatuur. In het kader van de beslissing van de minister over de bekostiging van een universiteit of hogeschool bepaalt de minister voor welke domeinen de instelling wordt bekostigd. Hiervoor is de uitkomst van de macrodoelmatigheidstoets beslissend. De minister kan voorts bepalen dat een instelling voor een of meer van haar domeinen niet langer wordt bekostigd. Verwezen zij naar de toelichting op de artikelen 4.1 en 4.3.

In het onderhavige artikel is een lijst opgenomen van mogelijke domeinen van een universiteit. Ook zijn enige mogelijke domeinen van een hogeschool genoemd. Om te komen tot een definitieve lijst van domeinen is overleg met de besturen van deze instellingen nodig.

Artikel 1.5. Sedert het eind van de jaren negentig van de vorige eeuw hebben zich in de relatie universiteit en academisch ziekenhuis ontwikkelingen voorgedaan die hebben geresulteerd in de vorming van universitaire medische centra. Daarbij is de faculteit der geneeskunde in vergaande mate in het ziekenhuis geïntegreerd. Het wezen van een universitair medisch centrum bestaat hierin dat het niet alleen de taken uitvoert van het academisch ziekenhuis maar ook belast is met de uitvoering van de taken van de faculteit: het verzorgen van het wetenschappelijk geneeskundig onderwijs en het verrichten van het wetenschappelijk geneeskundig onderzoek. Hierbij moet de kanttekening worden gemaakt dat in een universitair medisch centrum wetenschappelijk geneeskundig onderwijs wordt verzorgd en het wetenschappelijk geneeskundig onderzoek wordt verricht *op naam en onder verantwoordelijkheid van de desbetreffende universiteit*. Bij het wetenschappelijk geneeskundig onderwijs gaat het om initieel en postinitieel onderwijs dat wordt verzorgd in de vorm van opleidingen in de zin van de WHOO. Voor medische vervolgopleidingen is het universitair medisch centrum zelf verantwoordelijk. Het wetsvoorstel gaat uit van het bestaan van universitaire medische centra: in het onderhavige artikel wordt bepaald dat aan elke krachtens de WHOO bekostigde universiteit met een domein Geneeskunde waarin een opleiding tot arts is ingesteld, een universitair medisch centrum is verbonden. Voorts worden de wettelijke doelstellingen omschreven alsmede de wettelijke taken van het centrum. Uitsluitend de taak die bestaat in het verzorgen van bachelor- en masteropleidingen binnen het domein der geneeskunde van die universiteit en het verrichten van wetenschappelijk geneeskundig onderzoek worden de centra via de betrokken universiteit bekostigd. Verwezen zij naar de toelichting op de artikelen 4.6 en 6.1.

Artikel 1.6. Een rechtspersoon kan een of meer instellingen voor hoger onderwijs, universiteiten dan wel hogescholen, in stand houden. Indien een rechtspersoon zowel een universiteit als hogeschool in stand houdt, kan in de statuten van die rechtspersoon worden bepaald dat die universiteit en hogeschool een instellingengemeenschap vormen. Een instellingengemeenschap wordt in het wetsvoorstel als een instelling beschouwd. Dit betekent dat er één bestuurlijke organisatie is met onder andere één college van bestuur en één raad van toezicht. Twee of meer hogescholen dan wel twee of meer universiteiten die van één rechtspersoon uitgaan, kunnen geen instellingengemeenschap vormen. In dat geval zijn er evenveel colleges van bestuur als er instellingen zijn. De Open Universiteit Nederland omvat een universiteit en een hogeschool. Zij is dus, als dat in de statuten zal zijn aangegeven, een instellingengemeenschap. Het bijzondere van de Open Universiteit Nederland is dat zij de bachelor- en initiële masteropleidingen opleidingen in het wetenschappelijk onderwijs en het hoger beroepsonderwijs verzorgt in de vorm van afstandsonderwijs. Zij heeft daarop overigens geen monopolie. Indien echter andere bekostigde instellingen hoger afstandsonderwijs gaan verzorgen, kan echter als dit wordt gefinancierd uit de rijksbijdrage, sprake zijn van een ondoelmatige besteding daarvan.

Artikel 1.7. In dit artikel is, in het voetspoor van de WWO 1986 en de WHW, het fundamentele beginsel van de academische vrijheid verankerd. De academische vrijheid is een recht dat ten nauwste samenhangt met de vrijheid van meningsvorming en meningsuiting en dat specifiek gericht is op de positie van de individuele docenten en onderzoekers maar ook op die van de studenten. In wezen gaat het erom dat zij in vrijheid onderwijs geven, onderzoek verrichten, respectievelijk onderwijs ontvangen. Zij hebben de vrijheid om eigen wetenschappelijke inzichten te volgen en daarbij niet afhankelijk te zijn van bepaalde politieke, filosofische of

wetenschapstheoretische opvattingen. De academische vrijheid kent drie aspecten: de vrijheid in het geven van onderwijs, de vrijheid in het ontvangen van onderwijs en de vrijheid in het beoefenen van de wetenschap. De vrijheid in het geven van onderwijs duidt allereerst op de vrijheid van de docent om op zijn vakgebied die wetenschappelijke opvattingen te verkondigen die naar zijn mening de juiste zijn en vervolgens op zijn bevoegdheid inhoud en methode van het door hem te geven onderwijs te bepalen. Uiteraard is dit recht niet onbeperkt. De docent werkt in het kader van een door het faculteitsbestuur vastgestelde onderwijs- en examenregeling. Zijn onderwijs dient er ook op gericht te zijn om op didactisch verantwoorde wijze studenten verder te brengen in het vak. Terzijde zij opgemerkt dat voor de docenten aan bijzondere universiteiten op een levensbeschouwelijke grondslag daarboven nog een bijzondere beperking kan zijn gelegen, doordat zij zich kunnen hebben verbonden tot een bepaalde gedragswijze in relatie tot de grondslag en identiteit van die instelling. Maar binnen die kaders mag de docent er aanspraak op maken dat hem de ruimte wordt gelaten voor eigen inzichten en creativiteit, opdat hij volgens de aan de professie ontleende standaarden verantwoord onderwijs kan geven en geen compromissen behoeft te sluiten met zijn wetenschappelijke en morele integriteit. De vrijheid in het ontvangen van onderwijs duidt op de vrijheid van de student om niet te worden gedwongen bepaalde wetenschappelijke opvattingen aan te hangen of te verkondigen. Zij duidt dus niet op de vrijheid om naar tijd en plaats onbeperkt onderwijs te ontvangen, maar op een vrijwaring van indoctrinatie. De vrijheid in het beoefenen van de wetenschap houdt de vrijheid van de wetenschapsbeoefenaar in om zelf het onderzoekthema te initiëren en bij het verrichten van onderzoek eigen inzichten te volgen. Ook deze vrijheid is niet geheel onbeperkt. Het onderzoekthema moet passen in het door het faculteitsbestuur vastgestelde onderzoekprogramma. Het te verrichten onderzoek zal moeten voldoen aan maatschappelijke en ethische normen; zo is het vanzelfsprekend dat niemand aan de vrijheid van onderzoek zonder meer het recht kan ontnemen om proeven op mensen en dieren te doen. En het onderzoek zal uiteraard moeten voldoen aan door de vakgenoten erkende maatstaven. Hetgeen is gesteld ten aanzien van de vrijheid in het geven van onderwijs gaat ook hier op: de onderzoeker moet het door hem te verrichten onderzoek kunnen verantwoorden met zijn wetenschappelijke en morele integriteit en daartoe dient hem de nodige ruimte te worden gelaten.

Het beginsel van de academische vrijheid is voor het wetenschappelijk onderzoek van het grootste belang geweest om te waarborgen dat onderzoekers in alle vrijheid onderzoek kunnen verrichten en de resultaten kunnen publiceren. Voor het hoger beroepsonderwijs speelt een aspect van academische vrijheid een rol zowel bij de overdracht van door wetenschappelijk onderzoek verworven kennis en inzichten als bij het op de beroepspraktijk gerichte onderzoek. Met de introductie van lectoren in het hoger beroepsonderwijs en het belangrijker worden van het onderzoek bij hogescholen, is ook voor het hoger beroepsonderwijs het belang van het beginsel van de academische vrijheid toegenomen, niet alleen meer als de vrijheid in het geven van onderwijs en de vrijheid in het ontvangen van onderwijs maar ook als de vrijheid in het verrichten van onderzoek.

Om duidelijk te maken dat het beginsel van de academische vrijheid niet alleen in acht moet worden genomen door functionarissen en organen binnen de instelling maar ook door bijv. externe opdrachtgevers is de bepaling opnieuw geformuleerd in deze zin dat niet “aan de instellingen” maar “ten aanzien van de docenten, onderzoekers en studenten van een instelling dan wel van een universitair medisch centrum” de academische vrijheid in acht wordt genomen.

Artikel 1.8. Gehandhaafd is de bepaling over de richtlijnen met betrekking tot de ethische aspecten verbonden aan de werkzaamheden van de instelling. Het in deze context minder

gelukkige woord “richtlijnen” is vervangen door het woord regels. Richtlijnen in de zin van het wetsvoorstel worden gegeven aan functionarissen en organen niet aan personeelsleden en studenten. Het gaat erom dat degenen die de werkzaamheden verrichten, de docenten en onderzoekers en in voorkomende gevallen studenten de vastgestelde regels in acht te nemen. De bepaling is voorts facultatief geformuleerd. Het is aan het instellingsbestuur resp. de raad van bestuur van een universitair medisch centrum vaststellen of en in hoeverre deze regels nodig zijn. Indien ten behoeve van de werkzaamheden van de instelling gebruik wordt gemaakt van dieren dan wel mensen voor proeven, onderscheidenlijk voor demonstraties of proeven, moeten de regels daarop mede betrekking hebben.

ACCREDITATIE

Artikel 2.1. In dit artikel is aangegeven wat de betekenis is van accreditatie van een instelling. Uitsluitend aan de met goed gevolg afgelegde examens van opleidingen aan geaccrediteerde instelling zijn de in deze wet genoemde titels verbonden. Uitsluitend aan het door een krachtens deze wet geaccrediteerde universiteit verleend doctoraat is de doctorstitel verbonden. Voorts hebben degenen die het in voltijdse vorm verzorgde onderwijs volgen van een opleiding aan een geaccrediteerde instelling met het oog op het afleggen van de examens van die opleiding, en overigens aan de desbetreffende voorschriften van de Wet studiefinanciering 2000 voldoen, aanspraak op studiefinanciering. Accreditatie is dus conditio sine qua non voor het recht van een instelling in Nederland de titels te verlenen genoemd in de artikelen 3.45 en 3.46 en, voor zover het een universiteit betreft, de titel Doctor, genoemd in artikel 3.49, eerste lid. In artikel 7.8, eerste lid, is het verlenen van de titels door anderen strafbaar gesteld. Accreditatie is ten gevolge hiervan ook – indirect – conditio sine qua non voor het overige civiel effect i.c. benoembaarheid in bepaalde beroepen.

Artikel 2.2. Zoals in paragraaf 2.2 van het algemeen deel van deze memorie is gezegd, is een van de uitgangspunten van het wetsvoorstel de introductie van een meer open systeem. De door de Grondwet gewaarborgde vrijheid van onderwijs brengt mee dat elke natuurlijk persoon of rechtspersoon een instelling voor hoger onderwijs mag oprichten. Een instelling voor hoger onderwijs die beschikt over een goed ingericht en adequaat werkend systeem van kwaliteitszorg kan door de minister indien tevens aan een aantal in het wetsvoorstel aangegeven is voldaan, worden geaccrediteerd als universiteit of hogeschool, al naar gelang het onderwijs wetenschappelijk onderwijs of hoger beroepsonderwijs is. De accreditatie wordt verleend door de minister op verzoek van het bestuur van de rechtspersoon die de instelling in stand houdt waarvoor accreditatie wordt verzocht. De minister moet de verzochte accreditatie verlenen indien hij heeft vastgesteld:

- dat de desbetreffende instelling wetenschappelijk onderwijs verzorgt en wetenschappelijk onderzoek verricht dan wel hoger beroepsonderwijs verzorgt en onderzoek verricht dat gericht is op de beroepspraktijk,
- de inrichting en werking van het systeem van kwaliteitszorg van de desbetreffende instelling ten aanzien van het onderwijs en onderzoek van de instelling naar het oordeel van de NVAO voldoet aan de eisen die daaraan, gelet op hetgeen internationaal gebruikelijk is, kunnen worden gesteld,
- de continuïteit van de rechtspersoon en van de desbetreffende instelling naar het oordeel van de minister voldoende is gewaarborgd, en
- de integriteit van het bestuur van de rechtspersoon dan wel van de desbetreffende instelling naar het oordeel van de minister voldoende is gewaarborgd.

De NVAO heeft een essentiële rol bij de advisering van de minister omtrent de opzet en werking van het kwaliteitszorgsysteem van de betrokken instelling. De beslissing inzake accreditatie wordt, zo wordt voorgesteld, niet bij de NVAO zelf belegd. Een goed opgezet en goed werkend kwaliteitszorgsysteem is immers niet de enige voorwaarde voor accreditatie. Ook de continuïteit van de instelling moet gewaarborgd zijn en voorts mag uit een oogpunt van integriteit niets op de bestuurders zijn aan te merken. Bij de beoordeling van de continuïteit gaat het mede om de financiële positie van de betrokken instelling. Deze continuïteit moet ook gedurende de accreditatietermijn worden gemonitord aan de hand van de jaarverslagen en -rekeningen van de instelling. Hiervoor is expertise op financieel gebied noodzakelijk. Deze expertise is bij het ministerie van OCW en bij de inspectie voor het onderwijs aanwezig. Het ministerie en de inspectie hebben een essentiële rol bij de beoordeling van de rechtmatigheid van de verkrijging van de rijksbijdrage door de bekostigde instellingen, van de rechtmatigheid en doelmatigheid van de besteding van die rijksbijdrage alsmede van de vraag of deze instellingen zich aan de bekostigingsvoorwaarden houden. Deze beoordeling kan niet aan de NVAO worden overgelaten. Het is de minister die hiervoor verantwoordelijk is jegens de Staten-Generaal. Het is ondoelmatig een deel van deze financiële expertise alleen wat betreft de beoordeling van de continuïteit van de niet-bekostigde instellingen voor hoger onderwijs bij de NVAO te beleggen en daardoor deze expertise te versnipperen.

De integriteit van bestuur is in elk geval onvoldoende gewaarborgd indien van het bestuur van de rechtspersoon of van de instelling dan wel van het orgaan dat met het toezicht op het bestuur is belast, een of meer personen deel uitmaken van wie vaststaat dat zij onherroepelijke veroordeeld zijn wegens misdrijf, zich – in welke hoedanigheid ook – hebben schuldig gemaakt aan handelen of nalaten dat ernstig nadeel heeft toegebracht aan de goede gang binnen een instelling voor hoger onderwijs, aan fraude bij het afnemen van examens of bij de verwerving van bekostiging dan wel, hoewel zij in de positie waren in geval van dergelijk handelen of nalaten van anderen daartegen maatregelen te nemen, dit achterwege hebben gelaten. Dergelijke personen geen deel uit te maken van het bestuur van een instelling waaraan de overheid door middel van accreditatie vertrouwen schenkt.

Afhankelijk van de vraag of de instelling wetenschappelijk onderwijs verzorgt en wetenschappelijk onderzoek verricht dan wel hoger beroeps onderwijs verzorgt en onderzoek gericht op de beroepspraktijk verricht, wordt zij geaccrediteerd als universiteit of hogeschool. Bij zijn besluit vermeldt de minister welke domeinen aan de instelling zijn verbonden. Alleen aan opleidingen binnen en of meer van die domeinen is de wettelijke titulatuur verbonden. Bij opleidingen die niet tot die domeinen behoren, is dit niet het geval. Zij zijn geen opleidingen in de zin van de wet. Indien het bestuur van een geaccrediteerde instelling op een later tijdstip uitbreiding van de instelling wenst met een of meer andere domeinen, moet het bestuur dit aan de minister verzoeken. Zo'n verzoek moet de minister honoreren. Er zij op gewezen dat het bezit van een domein voor een instelling niet vrijblijvend is. Domeinen waarbinnen geen opleiding wordt verzorgd of mede verzorgd, dienen aan die instelling te worden opgeheven.

De accreditatie wordt verleend voor een termijn van tien jaar. Gedurende de termijn van accreditatie moeten het instellingsbestuur en de desbetreffende andere organen van de instelling de overige voorwaarden voor accreditatie acht nemen. Deze overige accreditatievoorwaarden zijn neergelegd in hoofdstuk 3 van het wetsvoorstel.

Een aantal zaken van procedurele aard, te weten de vorm en inhoud waaraan het verzoek om accreditatie moet voldoen en welke informatie daarbij moet worden verstrekt alsmede welke

termijnen die bij de indiening en beoordeling van het verzoek in acht worden genomen, is gedelegeerd aan een algemene maatregel van bestuur. Indien een verzochte accreditatie wordt geweigerd, voorziet artikel 2.6 in de mogelijkheid van beroep bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State.

Artikel 2.3. Hoewel de accreditatie wordt verleend voor een termijn van tien jaar, kan zij door de minister tussentijds worden beëindigd als niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden voor accreditatie. Het gaat hierbij niet alleen om de voorwaarden waaraan moest worden voldaan om voor accreditatie in aanmerking te komen maar ook om de overige accreditatievoorwaarden die zijn neergelegd in hoofdstuk 3. Indien deze overige accreditatievoorwaarden worden overtreden kan de NVAO ingevolge artikel 7.2 een bestuurlijke boete opleggen. Indien deze voorwaarden echter stelselmatig worden overtreden, zal de NVAO de minister moeten adviseren de accreditatie te beëindigen. Een beëindiging van de accreditatie op de grond of mede op de grond dat niet meer wordt voldaan aan de eisen omtrent de inrichting en werking van het systeem van kwaliteitszorg is uitsluitend mogelijk indien de NVAO daartoe heeft geadviseerd. Voordat de minister zijn besluit tot beëindiging van de accreditatie neemt, moet hij het bestuur van de rechtspersoon die de instelling in stand houdt, schriftelijk een waarschuwing geven. Indien binnen een hersteltermijn van zes maanden aan deze waarschuwing geen gevolg is gegeven, wordt de accreditatie van de instelling beëindigd. Tegen het besluit van de minister staat ingevolge artikel 2.6 beroep open bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State. De werking van het besluit van de minister wordt opgeschort totdat de beroepstermijn is verstreken of, indien beroep is ingesteld, op het beroep is beslist.

Artikel 2.4. Accreditatie van een instelling kan eindigen door het verstrijken van de termijn waarvoor accreditatie is verleend. Zij kan tussentijds ook eindigen door een besluit van de minister. In beide geval rust op het bestuur van de rechtspersoon die de instelling in stand houdt, de plicht ervoor te zorgen dat degenen die in een opleiding van de instelling het onderwijs volgen, hun studie binnen redelijke termijn aan een geaccrediteerde instelling kunnen voltooien. De opleiding kan dus niet meer aan de desbetreffende instelling zelf worden voltooid. Het bestuur moet een geaccrediteerde instelling bereid vinden om de studenten “over te nemen” of om de gehele opleiding al dan niet tijdelijk over te nemen. Dit is de hoofdregel. Alleen indien dat bestuur deze zorgplicht niet kan nakomen, kan de minister op verzoek van dat bestuur bepalen, dat de studenten hun studie aan de instelling kunnen voltooien en dat aan de door hen met goed gevolg afgelegde examens alsnog de in deze wet genoemde titels zijn verbonden en hun aanspraak op studiefinanciering overeenkomstig de bepalingen van de Wet studiefinanciering 2000 behouden blijft. Bij zijn besluit stelt de minister daarvoor een redelijke termijn. Deze afwijking van de hoofdregel geldt niet voor hen die zich aan de desbetreffende instelling op de promotie voorbereiden. Hier blijft de hoofdregel gelden: het bestuur moet er zorg voor dragen dat zij alsnog binnen redelijke termijn aan een geaccrediteerde universiteit kunnen promoveren.

Artikel 2.5. De minister moet zijn besluiten tot accreditatie of beëindiging van accreditatie bekend maken in de Staatscourant. Hij zal ingevolge artikel 3.40 ook de registratie van de instelling in het Centraal register opleidingen hoger onderwijs (CROHO) beëindigen en dus ook van al haar opleidingen.

Artikel 2.6. In dit artikel is voorzien in de mogelijkheid van beroep tegen een besluit van de minister een verzochte accreditatie te weigeren of een verleende accreditatie te beëindigen. Een

belanghebbende kan hiertegen beroep instellen bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State.

Artikel 2.7. In het eerste lid is aangegeven dat de Nederlands-Vlaamse Accreditatie Organisatie (NVAO) bedoeld in het Verdrag tussen Nederland en de Vlaamse Gemeenschap van België de accreditatieorganisatie is, die in het wetsvoorstel wordt bedoeld. Het verdrag regelt de taken van de NVAO alsmede de samenstelling, benoeming en taken van het bestuur en de adviesraad van de NVAO alsmede de financiering van de NVAO. De NVAO bezit rechtspersoonlijkheid en is gevestigd te Den Haag. Op de NVAO is – in aanvulling op het Accreditatieverdrag – de Kaderwet zelfstandige bestuursorganen van toepassing. Die wet regelt onderwerpen als de rechtspositie van het personeel, de begroting en de inrichting daarvan, de jaarrekening, het jaarverslag, de vorming van een egalisatiereserve, de vernietiging van besluiten en het treffen van voorzieningen in geval van verwaarlozing van bestuur. Deze onderwerpen behoeven dus niet in het onderhavige wetsvoorstel te worden geregeld.

In het derde en vierde lid zijn de taken van de NVAO genoemd. Het verdrag moet hieraan worden aangepast omdat dit nog uitgaat van accreditatie van opleidingen. De NVAO heeft een adviserende en toezichthoudende taak. Zij adviseert de minister over de vraag of bij de instelling waarvoor accreditatie wordt verzocht, de inrichting en werking van het systeem van kwaliteitszorg ten aanzien van het onderwijs en onderzoek voldoet aan de eisen die daaraan, gelet op hetgeen internationaal gebruikelijk is, kunnen worden gesteld. Zij ziet erop toe de voorwaarden voor accreditatie worden nageleefd. Zij beschikt daartoe over een aantal bevoegdheden die in de Algemene wet bestuursrecht (Awb) aan een toezichthouder zijn verleend. De NVAO is bevoegd inlichtingen te vorderen alsmede inzage van zakelijke gegevens en bescheiden. Zij is bevoegd van de gegevens en bescheiden kopieën te maken en als het maken van kopieën niet ter plaatse kan geschieden, de gegevens en bescheiden voor dat doel voor korte tijd mee te nemen tegen een door haar af te geven schriftelijk bewijs. Voorts is ieder verplicht aan de NVAO binnen de door haar gestelde redelijke termijn alle medewerking te verlenen die zij redelijkerwijs kan vorderen bij de uitoefening van haar bevoegdheden. Zij die uit hoofde van ambt, beroep of wettelijk voorschrift verplicht zijn tot geheimhouding, kunnen het verlenen van medewerking uitsluitend weigeren, voor zover dit uit hun geheimhoudingsplicht voortvloeit. Indien de NVAO heeft vastgesteld dat niet meer aan de accreditatievoorwaarden wordt voldaan, adviseert zij de minister de accreditatie te beëindigen. Het vijfde lid opent de mogelijkheid dat de NVAO nog andere taken krijgt opgedragen mits deze taken de hoofdtaken van de NVO ondersteunen of aanvullen. Het Accreditatieverdrag maakt dit expliciet mogelijk. Hiervoor is een ministeriële regeling nodig.

Artikel 2.8. Bij een verzoek om accreditatie of heraccreditatie adviseert de NVAO de minister over de vraag of de inrichting en werking van het systeem van kwaliteitszorg van de desbetreffende instelling ten aanzien van het onderwijs en onderzoek van de instelling voldoet aan de eisen die daaraan, gelet op hetgeen internationaal gebruikelijk is, kunnen worden gesteld. De NVAO moet behalve haar werkwijze ook deze eisen in een accreditatiekader concretiseren. Deze concretisering dient zich beperken tot de essentialia:

- de aanwezigheid bij de desbetreffende instelling van een systeem van kwaliteitszorg dat voorziet in self assessment, visitatie met site visit,
- de waarborgen dat visitatiecommissies bestaan uit onafhankelijke deskundigen en
- de waarborgen voor de betrokkenheid van studenten.

Voor het verkrijgen van het nodige draagvlak voor het accreditatiekader is in het tweede lid bepaald dat de NVAO voordat zij het accreditatiekader vaststelt of wijzigt, overleg pleegt met vertegenwoordigers van de geaccrediteerde instellingen en andere betrokkenen, waaronder de daarvoor in aanmerking komende belangenorganisaties van studenten en vakorganisaties van overheids- en onderwijspersoneel. In verband met het feit dat bij de beoordeling van het systeem van kwaliteitszorg moet worden gelet op hetgeen internationaal gebruikelijk is, is in het derde lid bepaald dat de NVAO over het accreditatiekader overleg pleegt met daarvoor in aanmerking komende instanties in de andere Europese landen, in het bijzonder met instanties in de grenslanden.

Het accreditatiekader of een wijziging daarvan behoeft de goedkeuring van de minister, die de goedkeuring uitsluitend kan onthouden in geval van strijd met het recht of het algemeen belang. De minister verleent zijn goedkeuring niet dan nadat vier weken zijn verstreken nadat zijn voornemen daartoe aan de beide kamers der Staten-Generaal is voorgelegd. Het besluit omtrent goedkeuring wordt binnen drie maanden na de verzending ter goedkeuring bekendgemaakt aan de NVAO. Het accreditatiekader of de wijziging daarvan wordt bekendgemaakt door plaatsing in de Staatscourant.

Artikel 2.9. De bestuursleden van de NVAO worden benoemd door het Comité van Ministers. Dit wordt gevormd door de Nederlandse minister van OCW en de Vlaamse minister die voor hoger onderwijs bevoegd is. Ingevolge het Verdrag wordt 60% van de bestuursleden voorgedragen door de Nederlandse Minister. In het onderhavige artikel is bepaald dat de minister van OCW voordat hij een voordracht doet, de geaccrediteerde instellingen gezamenlijk en de daarvoor in aanmerking komende vakorganisaties van overheids- en onderwijspersoneel in de gelegenheid stel om te worden gehoord. In verband met het benoemen van twee bestuursleden worden ook de belangenorganisaties van studenten gezamenlijk in de gelegenheid gesteld te worden gehoord. Ook voordat het Comité van Ministers een door de minister voorgedragen bestuurslid schorst of ontslaat, worden de instellingen en vakorganisaties door de minister gehoord. Om de onafhankelijkheid van de NVAO te waarborgen is expliciet bepaald dat aan de minister ondergeschikte ambtenaren niet als bestuurlid kunnen worden voorgedragen.

Artikel 2.10. Hoewel in het wetsvoorstel is voorzien in een duidelijke taakafbakening tussen NVAO en de inspectie voor het onderwijs, is de bepaling gehandhaafd dat de inspectie in de gelegenheid wordt gesteld de vergaderingen van de NVAO bij te wonen. Onderlinge afstemming blijft immers nodig zeker nu voor de bekostigde instellingen de accreditatievoorwaarden tevens bekostigingsvoorwaarden zijn.

Artikel 2.11. Nederland financiert 60% van de kosten van de NVAO. Daartoe stelt de minister van OCW minister stelt jaarlijks ten laste van de begroting van zijn ministerie aan de NVAO financiële middelen ter beschikking. Jaarlijks voor 1 september van enig kalenderjaar, maar niet dan nadat hij daarover met de NVAO heeft overlegd, stelt de minister het bedrag vast dat voor het daaropvolgende kalenderjaar aan de NVAO ter beschikking zal worden gesteld. Hij neemt dit bedrag op in het voorstel van wet tot vaststelling van de begroting van zijn ministerie. Het bij de begrotingswet vastgestelde bedrag wordt door de minister betaald in maandelijkse termijnen. Zolang de begrotingswet nog niet in werking is getreden, moet hij maandelijks voorschotten verstrekken.

Overige voorwaarden voor accreditatie

Artikel 3.1. De bepalingen van hoofdstuk 3 zijn voor geaccrediteerde instellingen, naast de in artikel 2.2, tweede lid, genoemde voorwaarden, overige voorwaarden voor accreditatie, waaraan ten minste moet worden voldaan. Deze overige accreditatievoorwaarden gelden dus voor alle geaccrediteerde instellingen, ongeacht of zij worden bekostigd of niet worden bekostigd. In verband hiermee is een aantal van deze bepalingen ten opzichte van de WHW technisch aangepast. Zo zijn termen zoals “inschrijving” en “student” die uitsluitend betekenis hebben voor bekostigde instellingen, door andere termen vervangen. Voorts is in deze bepalingen als orgaan van de instelling – naast de examencommissie en het college voor promoties – genoemd het instellingsbestuur. Bij bekostigde instellingen is dat het college van bestuur tenzij – met inachtneming van hoofdstuk 5, titel 1 – in de statuten van de rechtspersoon die de instelling in stand houdt, anders is bepaald. In een aantal gevallen moet ingevolge hoofdstuk 5, titel 1, in de statuten het instellingsbestuur worden “vertaald” als faculteitsbestuur. Bij niet bekostigde instellingen wordt ook in de statuten aangegeven welk orgaan ten aanzien van de desbetreffende bevoegdheid onder instellingsbestuur moet worden verstaan. Hoofdstuk 5, titel 1, geldt echter niet voor deze instellingen.

Artikel 3.2. In het wetsvoorstel is vastgehouden aan de opleiding als centraal begrip. Het onderwijs wordt door de instellingen aangeboden in de vorm van opleidingen. Met “onderwijs” wordt hier uiteraard bedoeld het onderwijs dat bij wet wordt geregeld, dus het onderwijs dat leidt tot examens waaraan de wettelijke titulatuur is verbonden. Ander hoger onderwijs zoals cursussen op het gebied van het postacademisch of post-hoger beroepsonderwijs, cursussen in het kader van het hoger onderwijs voor ouderen (HOVO), enz., leiden niet tot die titulatuur en zijn dan ook geen opleidingen in de zin van de wet. In het wetsvoorstel is het begrip “opleiding” omschreven aan de hand van de doelstelling: een opleiding is gericht op de verwezenlijking van welomschreven doelstellingen op het gebied van kennis, inzicht en vaardigheden waarover degene die de opleiding voltooit, dient te beschikken: de eindtermen. Zij bestaat uit een aantal onderwijseenheden. Aan het instellingsbestuur – bij een bekostigde instelling is dit in dit geval het faculteitsbestuur – is de plicht opgelegd ervoor te zorgen dat de onderwijseenheden van een opleiding een samenhangend geheel vormen. Een onderwijseenheid kan betrekking hebben op de praktische voorbereiding op de beroepsuitoefening zoals een stage en op de beroepsuitoefening in verband met het onderwijs in een duale opleiding, voor zover deze activiteiten onder begeleiding van de instelling plaatsvinden. Als deze begeleiding ontbreekt, is er geen sprake van een onderwijseenheid. In dat geval kunnen deze activiteiten echter wel voor de examencommissie grond zijn de examinandus geheel of gedeeltelijk vrij te stellen van het tentamen dat aan zo’n onderwijseenheid is verbonden.

Artikel 3.3. Binnen het wetenschappelijk onderwijs en het hoger beroepsonderwijs moet onderscheid worden gemaakt tussen bacheloropleidingen, initiële masteropleidingen en postinitiële masteropleidingen. Dit onderscheid is van belang voor de toegang of toelating tot de opleiding, de mogelijkheid van studiefinanciering en, voor zover het bekostigde instellingen betreft, voor de bekostiging. In het wetsvoorstel behoeven masteropleidingen in het hoger beroepsonderwijs niet meer door de minister als zodanig te worden aangemerkt. Ook in het hoger beroepsonderwijs kunnen zonder tussenkomst van de minister initiële en postinitiële masteropleidingen worden ingesteld. Opleidingen kunnen binnen een universiteit of hogeschool worden ingesteld; zij kunnen door meerdere universiteiten gezamenlijk, door meerdere hogescholen gezamenlijk dan wel door een universiteit of hogeschool met een buitenlandse instelling gezamenlijk worden ingesteld. Hiervoor zij verwezen naar artikel 3.4. Het onderwijs

in een opleiding kan in voltijdse vorm, in deeltijdse vorm of duale vorm worden verzorgd. Hierop heeft artikel 3.10 betrekking.

Artikel 3.4. Een instelling kan gezamenlijk met een of meer Nederlandse of buitenlandse instellingen voor hoger onderwijs een opleiding of een afstudeerrichting van een opleiding verzorgen. Het gaat hierbij om een opleiding of afstudeerrichting van een opleiding leidend tot een “joint degree”. Een joint degree is een bachelor- of mastertitel die een Nederlandse instelling verleent, samen met een of meer instellingen in binnen- of buitenland, nadat de student een studieprogramma heeft doorlopen waarvoor de samenwerkende instellingen gezamenlijk verantwoordelijk zijn. Een joint degree is niet mogelijk op basis van een programma dat deels wetenschappelijk onderwijs en deels hoger beroepsonderwijs is. Dat zou immers in strijd zijn met het binaire stelsel in het Nederlands hoger onderwijs. In een overeenkomst moet worden vastgelegd welk instellingsbestuur verantwoordelijk is of welke instellingsbesturen gezamenlijk verantwoordelijk zijn voor de uitoefening van de in deze wet bedoelde taken en bevoegdheden die op een opleiding of afstudeerrichting betrekking hebben. Daarbij zijn uiteraard alleen de Nederlandse instellingen verantwoordelijk voor het naleven van de Nederlandse wettelijke voorschriften. Buitenlandse instellingen die niet in Nederland zijn gevestigd, vallen buiten het bereik van de Nederlandse wetgeving. De Nederlandse instellingsbesturen blijven voor de uitoefening van deze taken en bevoegdheden gezamenlijk verantwoordelijk ten opzichte van belanghebbenden buiten de instelling.

Artikel 3.5. Dit artikel betreft de mogelijkheid dat degene die dat wenst, zelf een programma samenstelt waaraan een examen is verbonden dat leidt tot een bachelor- of mastergraad. Deze mogelijkheid is in de WHW uitsluitend geopend voor het wetenschappelijk onderwijs. Zij is in het hoger beroepsonderwijs afgeschaft omdat in het hoger beroepsonderwijs de praktijk was gegroeid om op grond van deze bepaling «vrije studierichtingen» gestandaardiseerd aan te bieden om geen last te hebben van de macrodoelmatigheidstoets en de voorschriften over de vestigingsplaats van een opleiding. Nu in dit wetsvoorstel wordt voorgesteld de macrodoelmatigheidstoets op een hoger aggregatieniveau te beleggen en de regeling omtrent de vestigingsplaats uit de wet te schrappen, is er geen reden de mogelijkheid van een vrij programma voor het hoger beroepsonderwijs uit te sluiten.

De toestemming van de examencommissie is voorgeschreven ter waarborging van de samenhang, kwaliteit en het niveau van het door de betrokkene samengestelde vrije programma. Aan dat programma is immers een examen verbonden dat als het met goed gevolg is afgelegd, tot de bachelor- of mastertitel leidt. De examencommissie moet bij het verlenen van haar toestemming aangeven tot welke door de instelling aangeboden opleiding het door de betrokkene samengestelde programma voor de toepassing van de wet wordt geacht te behoren. Dit is nodig omdat bij een bekostigde instelling de inschrijving alleen kan voor een opleiding. Omdat niet op voorhand zal vaststaan welke examencommissie bevoegd is de toestemming te verlenen, is bepaald dat, indien nodig, het instellingsbestuur de examencommissie aanwijst die met het nemen van de beslissing inzake de toestemming is belast.

Artikelen 3.6. Dit artikel heeft betrekking op de studielast. De studielast van elke opleiding en elke onderwijsseenheid moet door het instellingsbestuur – dat is bij een bekostigde instelling het faculteitsbestuur – worden uitgedrukt in studiepunten. Zestig studiepunten staan gelijk aan een studiebelasting van 1680 uur, dus één studiepunt staat gelijk met 28 uren studie. Deze studiepunten zijn studiepunten in de zin van het Europees Systeem voor de overdracht en de accumulatie van studiebelastingpunten of, in het Engels, het European Credit Transfer System

(ECTS). Bij de bepaling van een studiepoint moet worden uitgegaan de gemiddelde student. In eerste lid is een relatie gelegd tussen de studielast uitgedrukt in studiepunten en een cursusjaar bij een voltijdse studie: de studielast voor een cursusjaar bedraagt in geval van een in voltijdse vorm verzorgde opleiding zestig studiepunten. In het tweede lid is bepaald dat een opleiding zodanig wordt ingericht dat een student in redelijkheid in staat wordt gesteld binnen de cursusduur de opleiding met goed gevolg te voltooien.

Artikelen 3.7 en 38. De studielast van een bacheloropleiding in het wetenschappelijk onderwijs bedraagt 180 studiepunten. De studielast van een bacheloropleiding in het hoger beroepsonderwijs bedraagt 240 studiepunten. De studielast van een masteropleiding in het wetenschappelijk onderwijs of in het hoger beroepsonderwijs bedraagt zestig studiepunten. Dit is de hoofdregel. De onderhavige artikelen geven voor bepaalde opleidingen of categorieën opleidingen een grotere studielast aan. Buiten deze gevallen kan ook het instellingsbestuur bepalen dat een masteropleiding een grotere studielast heeft dan zestig studiepunten. In dat geval heeft de student voor zover zijn opleiding die grotere studielast heeft, geen aanspraak op studiefinanciering. Bij een bekostigde instelling heeft hij in plaats daarvan een aanspraak op het studiefonds bedoeld in artikel 5.82, althans voor zover het een initiële masteropleiding betreft.

Artikel 3.9. Dit artikel geeft waarborgen voor studenten die een bepaalde beroepsopleiding volgen. Als een instelling een opleiding aanbiedt die voorbereidt op de uitoefening van een bepaald beroep en ten aanzien van een dergelijke opleiding vereisten zijn gesteld bij of krachtens een andere dan deze wet, zoals de wetgeving van andere ministeries, bijvoorbeeld die van het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport en van Infrastructuur en Milieu, of het ministerie van OCW wat betreft de uitoefening van het beroep van leraar, dan is de instelling gehouden de student in de gelegenheid te stellen aan die vereisten te voldoen. Het tweede lid incorporeert de niet rechtstreeks werkende Europese Richtlijn van 7 september 2005 voor bepaalde beroepskwalificaties in de wettelijke eisen bedoeld in het eerste lid. De in het tweede lid genoemde richtlijn is vermeld met verwijzing naar het Publicatieblad EU. Latere wijzigingen van de richtlijn zijn daarin begrepen en niet afzonderlijk aangegeven. In het derde lid is de verplichting opgenomen, dat opleidingen die in het bijzonder gericht zijn op bepaalde beroepen, in elk geval een stagecomponent kennen. Dit betekent dat in beginsel alle opleidingen in het hoger beroepsonderwijs een stage omvatten. In het vierde lid is expliciet bepaald dat het eerste en derde lid van overeenkomstige toepassing zijn op opleidingen tot leraar die leiden tot een getuigschrift als bedoeld in artikel 33, lid 1a, van de Wet op het voortgezet onderwijs.

Artikel 3.10. Dit artikel bepaalt dat opleidingen voltijds, deeltijds of duaal kunnen zijn ingericht. Het uitgangspunt van de wet is dat opleidingen worden onderscheiden aan de hand van hun eindtermen. Indien meerdere opleidingen dezelfde eindtermen hebben, zijn zij dezelfde opleiding, indien meerdere opleidingen verschillende eindtermen hebben, zijn zij verschillende opleidingen. Dit geldt echter alleen binnen de instelling. Zo zijn zgn. voltijdse, deeltijdse en duale opleidingen van dezelfde instelling die dezelfde eindtermen hebben, een en dezelfde opleiding. Het gaat dus om één opleiding waarvan het onderwijs zowel in voltijdse als deeltijdse en/of duale vorm wordt verzorgd. Het gebruik van de terminologie voltijdse, deeltijdse, resp. duale opleidingen heeft geen onderwijskundige betekenis maar is niets anders dan een wetstechnische constructie om een redactionele en systematische vereenvoudiging te bereiken met name bij de bepalingen van de wet betreffende de inschrijving en collegegeldheffing alsmede in de Wet studiefinanciering 2000.

Duale leerwegen zijn mogelijk zowel in het wetenschappelijk als in het hoger beroepsonderwijs. Essentieel kenmerk van een duale leerweg is dat er – binnen de arbeidsrelatie die in die leerweg aan de orde is – sprake moet zijn van een duidelijke samenhang tussen werk en onderwijs. Duale leerwegen kunnen een belangrijke functie vervullen in het versterken van de aansluiting tussen (de beroepsopleidingen in) het hoger onderwijs en de arbeidsmarkt en bieden een aantrekkelijk onderwijstraject voor bepaalde groepen studenten. Belangrijk neveneffect is bovendien dat er minder beroep op studiefinanciering wordt gedaan, doordat er geen aanspraak op studiefinanciering wordt gedaan gedurende de periode dat in het kader van de duale opleiding een beroep wordt uitgeoefend. In dit wetsvoorstel worden condities gecreëerd voor het verzorgen van duale opleidingen. De duale opleiding moet zodanig zijn ingericht dat het volgen van onderwijs gedurende een of meer perioden wordt afgewisseld met beroepsuitoefening in verband met dat onderwijs. De in de WHW opgenomen beperking dat deze beroepsuitoefening in het wetenschappelijk onderwijs niet kan plaatsvinden gedurende de propedeutische fase van een bacheloropleiding is geschrapt. Voor die beperking en dan nog alleen in het wetenschappelijk onderwijs is geen goede grond. Het spreekt voorts vanzelf dat de beroepsuitoefening binnen een duale opleiding moet plaatsvinden op basis van een overeenkomst. Partijen bij deze overeenkomst zijn de instelling, de student en het desbetreffende bedrijf of de desbetreffende andere organisatie, en dat de overeenkomst de rechten en verplichtingen van partijen moet regelen. De overeenkomst moet ten minste bepalingen bevatten over de duur van de overeenkomst en de tijdsduur van de periode(n) van de beroepsuitoefening, de begeleiding van de student, welke eindtermen de student tijdens de periode(n) van de beroepsuitoefening dient te realiseren, en de beoordeling daarvan, en de gevallen waarin en de wijze waarop de overeenkomst voortijdig kan worden ontbonden. De som van de studielast van het onderwijsdeel en de studielast van het deel van de duale opleiding dat wordt gevormd door de beroepsuitoefening, moet uiteraard gelijk zijn aan de studielast van de opleiding zoals deze in artikel 3.7 of 3.8 is bepaald.

Artikel 3.11. Elke bacheloropleiding kent een propedeutische fase. De studielast van de propedeutische fase bedraagt zestig studiepunten. De gekunstelde constructie van de WHW die in het wetenschappelijk onderwijs als alternatief voor de propedeutische fase “de eerste periode in een bacheloropleiding in het wetenschappelijk onderwijs met een studielast van 60 punten” kende, is niet overgenomen. In de WHW werd die periode immers in voorkomende gevallen gelijkgesteld met de propedeutische fase. De propedeutische fase wordt zodanig ingericht dat er sprake is van het verkrijgen van inzicht in de inhoud van de bacheloropleiding. Hoofdgeregeld is dat aan de propedeutische fase een propedeutisch examen is verbonden. In de onderwijs- en examenregeling kan van deze hoofdgeregeld worden afgeweken.

Artikel 3.12. Het instellingsbestuur kan bij een bacheloropleiding in het hoger beroepsonderwijs een associate degree-programma instellen met een studielast van ten minste 120 studiepunten. Het woord “bij” maakt duidelijk enerzijds dat het programma bij een bepaalde bacheloropleiding moet behoren en anderzijds dat het formeel geen onderdeel uitmaakt van die bacheloropleiding maar een afzonderlijke (korte) opleiding is. Het programma leidt tot een examen waaraan een eigen titel (Associate degree, afgekort tot Ad) is verbonden. Bij bekostigde instellingen wordt bovendien degene die een associate degree-programma wil volgen, voor dat programma ingeschreven en niet voor de bacheloropleiding waarbij het programma behoort. Dat het programma behoort bij een bepaalde bacheloropleiding, houdt in dat degene die het programma met goed gevolg heeft afgerond, zijn studie desgewenst in die bacheloropleiding kan voortzetten en dan binnen twee jaar zijn bachelortitel kan behalen. Het programma van de

bacheloropleiding moet naadloos aansluiten op het bij die opleiding behorende associate degree-programma.

Artikel 3.13. Het staat het instellingsbestuur vrij binnen de aan de instelling verbonden domeinen opleidingen in te stellen en op te heffen. Indien het instellingbestuur besluit een opleiding te beëindigen, legt dit artikel aan dat bestuur de plicht op er zorg voor te dragen dat degenen die in die opleiding het onderwijs volgen, hun studie binnen redelijke termijn aan een geaccrediteerde instelling kunnen voltooien. Dit kan ook de eigen instelling zijn, uiteraard zolang deze geaccrediteerd is.

Artikel 3.14 t/m 3.28. De onderhavige artikelen hebben betrekking op de toegangsvoorwaarden toelatingseisen. Hiermee wordt hetzelfde bedoeld als met de in de WHW gebruikte terminologie vooropleidingseisen voor de inschrijving. Deze terminologie is echter niet zuiver omdat inschrijving in de zin van de wet uitsluitend plaats vindt bij de bekostigde instellingen terwijl de onderhavige bepalingen gelden voor alle geaccrediteerde instellingen of ze nu worden bekostigd of niet. Deze bepalingen zijn accreditatievoorwaarden voor de instellingen. Zij brengen het aanvangsniveau tot uitdrukking dat bacheloropleidingen, resp. initiële masteropleidingen en postinitiële masteropleidingen ten minste moeten hebben. De term toelatingseisen wordt gebruikt daar waar in elk geval selectie aan de poort plaatsvindt. Zij die in een opleiding willen gaan studeren, kunnen aan deze bepalingen evenwel geen rechten ontleen. Alleen wanneer het een bekostigde instelling betreft, is er sprake van een inschrijvingsrecht en is het aantal gevallen waarin selectie aan de poort kan plaatsvinden gelimiteerd. Dit vloeit echter voort uit de bekostigingsvoorwaarden. Deze kunnen per definitie niet worden gesteld waar de overheid niet bekostigt. Niet bekostigde instellingen kunnen dan ook onbeperkt selecteren, zij het dat zij niet mogen discrimineren op geslacht, leeftijd, nationaliteit, enz. Wel mogen niet bekostigde instellingen op levensbeschouwelijke grondslag verlangen dat de grondslag wordt onderschreven dan wel wordt verklaard dat die grondslag zal worden gerespecteerd.

De onderhavige artikelen komen inhoudelijk overeen met de artikelen 7.23a t/m 7.30e WHW behoudens een aantal uitzonderingen. Deze uitzonderingen worden hierna toegelicht.

Artikel 3.14. De bepaling dat voor de inschrijving aan de Open Universiteit Nederland geen vooropleidingseisen gelden (art. 7.24, derde lid, WHW) is met aangepaste terminologie ondergebracht in artikel 5.25, tweede lid.

Artikel 3.15. De nadere vooropleidingseisen (art. 7.25, eerste t/m derde lid) worden in plaats van aan bepaalde opleidingen of groepen opleidingen gerelateerd aan de opleidingen binnen een bepaald domein. Gehandhaafd is de regeling (art. 7.35, vierde lid) dat het instellingsbestuur kan bepalen kan de bezitter van een diploma als genoemd in het eerste of derde lid, dat niet voldoet aan de in het eerste, tweede of derde lid bedoelde voorwaarden, toch tot de door hem gekozen opleiding toelaten, onder de voorwaarde dat blijkens een onderzoek wordt voldaan aan inhoudelijk daarmee vergelijkbare eisen. De bepaling dat aan die eisen moet zijn voldaan voor de aanvang van de opleiding, behoudens de mogelijkheid dat bij ministeriële regeling voor bepaalde opleidingen wordt bepaald aan deze eisen moet zijn voldaan uiterlijk bij afronding van de propedeutische fase, is vervallen. In plaats daarvan is in het onderhavige vierde lid bepaald dat in alle gevallen aan deze eisen moet zijn voldaan uiterlijk bij afronding van de propedeutische fase.

Artikel 3.16. Het is evident dat voor het volgen van onderwijs op het gebied van de kunst bij betrokkene artistieke aanleg en vaak ook technische en fysieke vaardigheden aanwezig moeten zijn. Om die reden vindt voor de bacheloropleidingen binnen het domein van de kunst en voor de lerarenopleidingen op het gebied van de kunst selectie aan de poort plaats. De hiervoor geldende specifieke eisen in verband met de kennis of vaardigheden van de aanstaande studenten – die in aanvulling op de toegangsvoorwaarden en nadere toegangsvoorwaarden bedoeld in de artikelen 3.14 en 3.15 worden gesteld – behoeven niet in een ministeriële regeling te worden vastgelegd. De vaststelling van die eisen kan aan het instellingsbestuur worden overgelaten. De specifieke eisen moeten door het instellingsbestuur worden geconcretiseerd in criteria betreffende selectie en toelating van degenen die tot die opleidingen wensen te worden toegelaten. De specifieke eisen en de in het tweede lid bedoelde criteria worden vastgesteld in de onderwijs- en examenregeling (OER). Bij bekostigde instellingen wordt de OER en worden derhalve de specifieke eisen en criteria ingevolge artikel 5.13, eerste lid onder e, door het faculteitsbestuur vastgesteld. Het instellingsbestuur regelt de wijze waarop wordt onderzocht of de betrokkene aan die eisen en criteria voldoet. Het bericht de betrokkene over de uitslag van het onderzoek en reikt hem, indien het resultaat van het onderzoek daartoe aanleiding geeft, ten bewijze daarvan een bewijs van toelating uit. Ook deze bevoegdheden van het instellingsbestuur worden bij een bekostigde instelling uitgeoefend door het faculteitsbestuur (art. 5.13, eerste lid onder e). Van het besluit waarbij toelating wordt geweigerd, is bij bekostigde instellingen ingevolge artikel 5.92, eerste lid onder b, beroep mogelijk op het College van beroep voor de examens.

Artikel 3.17. Behalve bij opleidingen en lerarenopleidingen op het gebied van de kunst is selectie aan de poort ook mogelijk indien in verband met de uitoefening van het beroep of de beroepen waarop een bacheloropleiding voorbereidt dan wel de organisatie en de inrichting van het onderwijs specifieke eisen stelt ten aanzien van kennis of vaardigheden die niet of niet in voldoende mate onderdeel zijn van het voortgezet onderwijs of van het beroepsonderwijs bedoeld in de Wet educatie en beroepsonderwijs, onderscheidenlijk specifieke eisen stelt ten aanzien van de eigenschappen van de student (eerste lid). Voor zover de grond voor het stellen van deze specifieke eisen is gelegen in de organisatie en inrichting van het onderwijs, is deze beperkt tot opleidingen op het gebied van het hoger hotelonderwijs. Specifieke eisen in verband met de uitoefening van het beroep zijn onder andere aan de orde bij het nautische opleidingen en sportopleidingen. Specifieke eisen als kan het instellingsbestuur ook stellen indien het een bacheloropleiding met kleinschalig en intensief onderwijs betreft dat gericht is op een bovengemiddeld onderwijsrendement en waarbij de activiteiten binnen en buiten het curriculum met elkaar zijn verbonden (tweede lid). Het gaat in dit geval niet om een traject binnen een opleiding als bijv. een honoursclass maar om een opleiding als zodanig. Het onderwijsconcept is daarbij bepalend. Hierbij is in het bijzonder te denken aan het university college. De specifieke worden vastgesteld in de onderwijs- en examenregeling (OER). De NVAO zal in het kader van haar taak toe te zien op de naleving van de accreditatievoorwaarden ook toezien op de toepassing van dit artikel en in het bijzonder op de vraag of de in dit artikel geboden mogelijkheid van selectie aan de poort uitsluitend wordt gehanteerd in de gevallen waarvoor deze mogelijkheid is bedoeld.

Bij bekostigde instellingen wordt de OER en worden derhalve de specifieke eisen en criteria ingevolge artikel 5.13, eerste lid onder e, door het faculteitsbestuur vastgesteld. Het instellingsbestuur regelt de wijze waarop wordt onderzocht of de betrokkene aan die eisen en criteria voldoet. Het bericht de betrokkene over de uitslag van het onderzoek en reikt hem, indien het resultaat van het onderzoek daartoe aanleiding geeft, ten bewijze daarvan een bewijs van

toelating uit. Ook deze bevoegdheden van het instellingsbestuur worden bij een bekostigde instelling uitgeoefend door het faculteitsbestuur (art. 5.13, eerste lid onder e). Van het besluit waarbij toelating wordt geweigerd, is bij bekostigde instellingen ingevolge artikel 5.92, eerste lid onder b, beroep mogelijk op het College van beroep voor de examens.

Artikel 3.18. In dit artikel is, voor zover het de inschrijving voor een deeltijdse opleiding betreft, voorzien in de mogelijkheid dat aanvullende eisen worden gesteld die betrekking hebben op het verrichten van werkzaamheden tijdens het volgen van de opleiding. De desbetreffende werkzaamheden moeten dan wel in de onderwijs- en examenregeling als onderwijseenheden zijn aangemerkt. Het gaat om het verrichten van werkzaamheden naast de (deeltijdse) opleiding die in het kader van de opleiding relevant zijn. Zo kan bijv. een instelling verlangen dat de student die voor een deeltijdopleiding Verpleging wil worden ingeschreven als assistent-verpleegkundige werkzaam is. Het instellingsbestuur – dat is in dit geval bij een bekostigde instelling ingevolge artikel 5.13, eerste lid onder e, het faculteitsbestuur – regelt de wijze waarop wordt onderzocht of de betrokkene voldoet aan de in het eerste lid bedoelde eisen en bericht de betrokkene over de uitslag van het onderzoek en reikt hem, indien het resultaat van het onderzoek daartoe aanleiding geeft, ten bewijze daarvan een bewijs van toelating uit.

Artikel 3.19. In twee gevallen is in het wetsvoorstel voorzien in vrijstelling van rechtswege van de toegangsvoorwaarden voor een bacheloropleiding. Vrijgesteld daarvan is in de eerste plaats degene die een titel heeft verkregen en dus een opleiding in het hoger onderwijs met goed gevolg heeft voltooid (eerste lid, eerste volzin). Ook de doctorsgraad geeft deze vrijstelling. In de tweede plaats is van de toegangsvoorwaarden vrijgesteld degene die toegang heeft tot het wetenschappelijk onderwijs of het hoger beroepsonderwijs in het land van een verdragspartij die het Verdrag van Lissabon heeft geratificeerd (eerste lid, tweede volzin), de zgn. “Lissabon-student”. Het instellingsbestuur is evenwel bevoegd betrokkene op grond van door dat bestuur aan te tonen aanzienlijke verschillen tussen de algemene eisen betreffende de toegang tot het hoger onderwijs bij de desbetreffende verdragspartij enerzijds en de Nederlandse eisen, de inschrijving te weigeren of van betrokkene te verlangen geconstateerde deficiënties alsnog aan te vullen. De vrijstelling van rechtswege van degene die met goed gevolg het propedeutisch examen aan een instelling voor hoger onderwijs heeft afgelegd (art. 7.28, eerste lid, eerste volzin, WHW) is vervangen door een mogelijkheid van vrijstelling in individuele gevallen, te verlenen door het instellingsbestuur (art. 3.20, derde lid. Naast deze vrijstellingen van rechtswege is voorzien in een vrijstelling van de toegangsvoorwaarden in individuele gevallen door het instellingsbestuur aan de bezitter van een al dan niet in Nederland afgegeven diploma, indien dat diploma naar het oordeel van het instellingsbestuur tenminste gelijkwaardig is aan het desbetreffende in artikel 3.14 bedoelde diploma (tweede lid).

In alle gevallen waarin het een buiten Nederland afgegeven diploma betreft – dus ook als het een Lissabon-student betreft – kan het instellingsbestuur bepalen dat geen examens of onderdelen daarvan worden afgelegd dan nadat ten genoegen van de desbetreffende examencommissie het bewijs is geleverd van voldoende beheersing van de Nederlandse taal voor het met vrucht kunnen volgen van het onderwijs. Het instellingsbestuur kan tevens bepalen dat betrokkene niet wordt toegelaten zolang dat bedoelde bewijs niet is geleverd. Als bij ministeriële regeling nadere toegangsvoorwaarden als bedoeld in artikel 3.15, zijn vastgesteld kan de betrokkene geen examens en dus ook geen tentamens afleggen voordat hij op een door het instellingsbestuur te bepalen wijze op grond van een aanvullend onderzoek heeft aangetoond te beschikken over de kennis en vaardigheden waarop die nadere toegangsvoorwaarden betrekking hebben. Als de nadere toegangsvoorwaarden naar het oordeel van het instellingsbestuur

van dien aard zijn dat redelijkerwijs verwacht kan worden dat niet tijdens het eerste cursusjaar van de opleiding op grond van dat onderzoek kan worden aangetoond dat betrokkene beschikt over de kennis en vaardigheden waarop die nadere voorwaarden betrekking hebben, kan het besluiten betrokkene niet toe te laten. Het instellingsbestuur bepaalt op welke wijze betrokkene op grond van een aanvullend onderzoek vrijgesteld kan worden van die nadere voorwaarden.

De bij het in dit artikel bedoelde onderzoek te stellen eisen worden vastgesteld in de OER. Het instellingsbestuur regelt de wijze waarop wordt onderzocht of de betrokkene aan die eisen voldoet en bericht de betrokkene over de uitslag van het onderzoek en reikt hem, indien het resultaat van het onderzoek daartoe aanleiding geeft, ten bewijze daarvan een bewijs, onderscheidenlijk een bewijs van toelating uit. Ook deze bevoegdheden van het instellingsbestuur worden bij een bekostigde instelling uitgeoefend door het faculteitsbestuur (art. 5.13, eerste lid onder e). Van het besluit waarbij toelating wordt geweigerd, is bij bekostigde instellingen ingevolge artikel 5.92, eerste lid onder b, beroep mogelijk op het College van beroep voor de examens.

Artikel 3.20. Dit artikel heeft betrekking op het colloquium doctum. In dit kader kan het instellingsbestuur personen van eenentwintig jaar en ouder die niet voldoen aan de toegangsvoorwaarden en nadere toegangsvoorwaarden, daarvan vrijstellen als zij bij een onderzoek blijken hebben gegeven van geschiktheid voor het desbetreffende onderwijs en van voldoende beheersing van de Nederlandse taal voor het met vrucht kunnen volgen van dat onderwijs. De vrijstelling geldt alleen voor de desbetreffende bacheloropleiding van de betrokken instelling. Wil betrokkene iets anders of elders in het hoger onderwijs gaan studeren en is hij nog niet in het bezit van bijv. het getuigschrift van een met goed gevolg afgelegd propedeutisch examen, zal opnieuw een onderzoek moeten plaatsvinden, zij het dat geheel of gedeeltelijke vrijstelling daarvan op grond van een eerder onderzoek mogelijk is. De leeftijdsgrens is gesteld om te voorkomen dat leerlingen van het vwo of van de havo via het colloquium doctum afwijken van de normale weg naar het hoger onderwijs en hun eindexamen overslaan. Van deze leeftijdsgrens kan worden afgeweken ten gunste de bezitter van een buiten Nederland afgegeven diploma dat in het eigen land toegang geeft tot een opleiding aan een instelling voor hoger onderwijs. Van die leeftijdsgrens kan het instellingsbestuur ook in bijzondere gevallen afwijken, bijv. in het geval van een vluchteling, die geen diploma kan overleggen. Ook ten aanzien van opleidingen op het gebied van de kunst kan in bijzondere gevallen van de leeftijdsgrens worden afgeweken. Talent moet niet worden gehinderd door formele regels. In het wetsvoorstel is de bepaling dat ieder die een propedeutisch examen heeft behaald in het hoger onderwijs, is vrijgesteld van de toegangsvoorwaarden geschrapt. Deze bepaling is vooral van belang voor bezitters van een havo-diploma die na het propedeutisch examen in het hoger beroepsonderwijs doorstromen in het wetenschappelijk onderwijs. Gelet op het geringe studiesucces van deze categorie studenten is deze generieke vrijstelling in dit wetsvoorstel vervangen door de mogelijkheid van een individuele toelating op grond van een colloquium doctum (derde lid). De leeftijdsgrens van eenentwintig jaar geldt hierbij niet. Ook vindt geen toets plaats omtrent de kennis van de Nederlandse taal. De bij het colloquium doctum te stellen eisen worden vastgesteld in de OER. Het instellingsbestuur – dit is bij een bekostigde instelling het faculteitsbestuur – regelt de wijze waarop wordt onderzocht of de betrokkene aan die eisen voldoet. Het is dus aan dat bestuur om te bepalen of het onderzoek wordt uitgevoerd door een commissie en of deze commissie het bestuur adviseert dan wel zelf namens het bestuur over de toelating beslist. Het bestuur bericht de betrokkene over de uitslag van het onderzoek en reikt hem, indien het resultaat van het onderzoek daartoe aanleiding geeft, ten bewijze daarvan een bewijs van toelating uit.

Artikel 3.21. Voor zover in de OER van een bacheloropleiding niet anders is bepaald, is aan de propedeutische fase een propedeutisch examen verbonden (art. 3.11, tweede lid). Indien dit het geval is, geldt voor de bacheloropleiding na het propedeutisch examen als eis dat betrokkene het propedeutisch examen van die opleiding of van het met goed gevolg afgelegde propedeutisch examen dat die opleiding en een of meer andere opleidingen gemeen hebben, met goed gevolg is afgelegd. Deze bepaling is bij een bekostigde instelling niet van belang voor de inschrijving omdat deze niet specifiek voor de postpropedeutische fase plaatsvindt. De bepaling betekent dat afsluitend examen van de bacheloropleiding en dus elk onderdeel daarvan, pas kan worden afgelegd als de betrokkene het propedeutisch examen als de bacheloropleiding dat examen kent of anders alle tentamens van de propedeutische fase met goed gevolg heeft afgelegd of daarvan is vrijgesteld. In bijzondere gevallen kan de examencommissie van deze regel afwijken en besluiten dat degene die nog geen toegang heeft tot het afsluitend examen toch een of meer van de tot dat examen behorende tentamens kan afleggen voordat hij het desbetreffende propedeutisch examen van die opleiding of alle propedeutische tentamens met goed gevolg heeft afgelegd.

Artikel 3.22. In de OER kan zijn bepaald dat zij die het afsluitend examen van een bacheloropleiding met goed gevolg hebben afgelegd, van rechtswege, dus zonder nadere toetsing, toegang hebben tot een bepaalde (initiële) masteropleiding. Alleen voor afgestudeerden van een bacheloropleiding in het wetenschappelijk onderwijs moet dit in de OER zijn bepaald. Alleen voor hen is gegarandeerd dat zij ten minste één masteropleiding kunnen volgen zonder nadere selectie, hetzij aan de eigen universiteit hetzij aan een andere universiteit waarmee de eigen universiteit daarover afspraken heeft gemaakt (art. 3.33, derde en vierde lid). Voor hen is deze masteropleiding een zgn. “doorstroommaster. Voor afgestudeerden in het hoger beroepsonderwijs zijn geen doorstroommasters noch in het hoger beroepsonderwijs noch in het wetenschappelijk onderwijs. Het kan ook zo zijn dat een student die een bachelorgraad in het wetenschappelijk onderwijs heeft behaald, tot een bepaalde masteropleiding slechts toegang heeft als zijn bachelorexamen op een bepaalde afstudeerrichting betrekking heeft gehad. De eis dat de betrokken student voor de inschrijving voor een masteropleiding die voor hem een doorstroommaster is, de bachelorgraad moet hebben behaald, staat bekend als de “harde knip”, nl. tussen de bacheloropleiding en de desbetreffende masteropleiding. Het instellingsbestuur – bij een bekostigde instelling is dit in dit geval het faculteitsbestuur – de mogelijkheid van deze eis in individuele gevallen af te wijken ten behoeve van studenten die voor een bacheloropleiding zijn ingeschreven maar nog niet het examen daarvan hebben behaald. Zij kunnen tot de desbetreffende masteropleiding worden toegelaten op grond van een hardheidsclausule (tweede lid). Hierbij kan onder andere worden gedacht aan situaties van ziekte, familieomstandigheden, stoornissen, handicaps en zwangerschap. Dit laat onverlet dat de vertraging ten gevolge van deze omstandigheden in de bacheloropleiding niet zo omvangrijk mag zijn, dat daardoor voor de betrokkene, die de immers tijdens de masteropleiding de ontbrekende bachelortentamens nog moet afleggen, een te zware belasting ontstaat om de masteropleiding met vrucht te kunnen volgen.

Artikel 3.23. Dit artikel geeft een bijzondere regeling inzake de toelating tot masteropleidingen in het wetenschappelijk onderwijs op het gebied van onderwijs: de lerarenopleidingen. Het bijzondere van deze masteropleidingen is dat zij volgen op andere masteropleidingen. Naast de nadere (in de desbetreffende OER opgenomen) eisen moet degene die tot zulk een opleiding wil worden toegelaten, de mastertitel hebben verworven, zij het dat hij daarvan door het instellingsbestuur kan worden vrijgesteld, indien uit een door dat bestuur in te stellen onderzoek blijkt dat de verzoeker beschikt over vergelijkbare kennis, inzicht en vaardigheden. Bij een

bekostigde instelling is ingevolge artikel 5.13, eerste lid onder e, het faculteitsbestuur bevoegd het in dit artikel bedoelde onderzoek in te stellen en de vrijstelling te verlenen.

Artikel 3.24. Toelating tot een andere initiële masteropleiding dan is bedoeld in artikel 3.23, moet – door hen die daartoe geen toegang van rechtswege hebben – worden verzocht aan het instellingsbestuur. Dit is bij een bekostigde instelling in dit geval het faculteitsbestuur. Indien tot toelating wordt besloten, wordt aan verzoeker een bewijs van toelating verstrekt. Dit bewijs heeft betrekking op het studiejaar dat gelegen is na het studiejaar waarin de aanvraag voor dat bewijs is ingediend, tenzij het bestuur anders beslist (vierde lid). In het kader van de toelatingsprocedure moet worden vastgesteld of de verzoeker voldoet aan de eisen zoals deze zijn opgenomen in de desbetreffende OER. Deze eisen moeten overeenkomen met de kwaliteiten op het gebied van kennis, inzicht en vaardigheden die moeten zijn of kunnen zijn verworven bij beëindiging van de desbetreffende bacheloropleiding (tweede lid). De masteropleiding moet derhalve wat het ingangsniveau betreft aansluiten op het eindniveau van een bacheloropleiding. Dit laat onverlet dat ingeval van initiële masteropleidingen waarvoor de instelling geen bekostiging ontvangt, in het kader van de toelating nadere eisen kunnen worden gesteld aan degenen die tot die opleiding willen worden toegelaten.

Artikel 3.25. De artikel betreft de toelating van zgn. “Lissabonstudenten” (art. 3.19, eerste lid, tweede volzin). Voor deze studenten is net zo min als voor studenten die aan een Nederlandse universiteit hun bachelorexamen hebben behaald en aan een andere instelling een masteropleiding willen volgen, geen toegang van rechtswege tot een (initiële) masteropleiding gegarandeerd. Zij zullen derhalve moeten verzoeken tot de door hen gekozen masteropleiding te worden toegelaten. Het kan niet zo zijn dat Lissabonstudenten rechtstreeks toegang zouden hebben tot masteropleidingen van Nederlandse universiteiten en hogescholen, waar – behoudens de “doorstroommaster – Nederlandse studenten toelating moeten verzoeken.

Ook bij de toelating van internationale studenten speelt de vooropleiding uiteraard een rol. Het Verdrag van Lissabon houdt voor Nederland in dat Nederlandse universiteiten en hogescholen in principe studenten uit de verdragslanden tot de masteropleiding moeten toelaten, tenzij de Nederlandse universiteit of hogeschool kan aantonen dat de buitenlandse student niet beschikt over een buitenlands diploma dat in eigen land toegang geeft tot een opleiding in het hoger onderwijs dan wel niet voldoende kennis, inzicht en vaardigheden heeft om de opleiding met succes te kunnen volgen en afronden. Voor de toelating mogen aan deze buitenlandse studenten geen hogere eisen worden gesteld dan aan Nederlandse studenten.

Artikel 3.26. Het is mogelijk dat in de vooropleiding van degene die tot een masteropleiding verzoekt te worden toegelaten, een aantal vakken of programmaonderdelen ontbreken die nodig zijn om de masteropleiding met succes te kunnen doorlopen, en hij daardoor niet voldoet aan de toelatingseisen. Indien redelijkerwijze kan worden verwacht dat hij daaraan binnen een redelijke termijn alsnog kan voldoen, moet hem de mogelijkheid worden geboden, de deficiëntie aan te vullen. Dit betekent niet dat betrokkene moet worden toegelaten tot de masteropleiding. Het is wel mogelijk. Zo zou iemand met een niet al te omvangrijke deficiëntie (bijv. van ten hoogste 15 studiepunten kunnen worden toegelaten met dien verstande dat hij het examen van deze masteropleiding dan wel een of meer onderdelen daarvan, pas kan afleggen nadat door of namens het instellingsbestuur is vastgesteld dat deze deficiëntie naar zijn genoegen is opgeheven.

De universiteit of hogeschool is niet verplicht buiten het reguliere onderwijs voor studenten met deficiënties specifiek onderwijs te verzorgen opdat zij deze kunnen aanvullen. Voor hen die een bachelorexamen in het hoger beroepsonderwijs hebben behaald en willen doorstromen naar een verwante masteropleiding in het wetenschappelijk onderwijs daarentegen verlangt de wet wel een actieve opstelling van de universiteiten en hogescholen: in de onderwijs- en examenregelingen van de betrokken opleidingen moet worden geregeld hoe aan degene die met goed gevolg het afsluitend examen van een bacheloropleiding in het hoger beroepsonderwijs heeft afgelegd, ondersteuning wordt geboden ter bevordering van een goede doorstroming naar een verwante masteropleiding in het wetenschappelijk onderwijs. Dit is in dit artikel bepaald. Hieraan kan op verschillende wijze uitvoering worden gegeven. Zo kan binnen de desbetreffende bacheloropleiding in het hoger beroepsonderwijs in samenwerking met de desbetreffende universiteit(en) een apart traject worden ontwikkeld dat ertoe leidt dat de betrokken studenten zonder belemmering, of via een in omvang beperkt "schakelprogramma in de masteropleiding in het wetenschappelijk onderwijs kunnen instromen.

Artikel 3.27. De formele procedure met betrekking tot de toelating moet door het instellingsbestuur worden vastgelegd in een reglement. Dat reglement moet aangegeven bij welk orgaan een verzoek tot toelating moet worden ingediend, aan welke eisen dat verzoek moet voldoen, welke bijlagen moeten worden toegevoegd, binnen welke termijn het verzoek moet worden ingediend, of er administratiekosten moeten worden betaald, welk orgaan tot het nemen van het besluit tot toelating bevoegd is, of dat orgaan daarbij moet worden geadviseerd, of toelating mogelijk is bij deficiënties en zo ja, hoe groot deze deficiënties mogen zijn, of er voorwaarden aan de toelating kunnen worden verbonden en zo ja, welke voorwaarden, enz.

Artikel 3.28. Dit artikel betreft de toelating tot postinitiële masteropleidingen. Dit is geheel een zaak van het desbetreffende instellingsbestuur, zij het dat als aanvangsniveau wordt verlangd dat de postinitiële master aan sluit bij eindniveau van een initiële masteropleiding (tweede lid).

Artikel 3.29. Het hoger onderwijs kent vier type examens: het propedeutisch examen binnen een bacheloropleiding, het examen van een associate-degreeprogramma, het examen van de bacheloropleiding en - het examen van de (initiële of postinitiële) masteropleiding. Zoals de opleidingen zijn opgebouwd uit onderwijseenheden zo zijn de examens zijn opgebouwd uit tentamens. Een tentamen omvat een onderzoek naar de kennis, het inzicht en de vaardigheden van de examinandus, alsmede de beoordeling van de uitkomsten van dat onderzoek. Ook de beoordeling van een praktische oefening zoals een scriptie, stage enz. is een tentamen. Het examen bestaat uit de som van de desbetreffende door de examinandus met goed gevolg afgelegde tentamens. Dat is de hoofdregel. Hierop zijn twee uitzonderingen. In de eerste plaats kan de desbetreffende examencommissie bepalen dat het examen ook een door haar zelf te verrichten onderzoek omvat naar de kennis, het inzicht en de vaardigheden van de examinandus incl. de beoordeling van de uitkomsten van dat onderzoek (derde lid). In de tweede plaats heeft de examencommissie de bevoegdheid onder door haar te stellen voorwaarden te bepalen dat niet ieder tentamen met goed gevolg behoeft te worden afgelegd (vierde lid). Zij kan dus een compensatieregeling vaststellen. Omdat een tentamen onderdeel van het examen, houdt het recht om een examen af te leggen ook het recht in om elk tentamen dat tot dat examen behoort, af te leggen. Hierop is één uitzondering: krachtens de WHW kan in de onderwijs- en examenregeling worden bepaald dat het met goed gevolg afgelegd hebben van een bepaald tentamen voorwaarde is voor het afleggen van een of meer andere bepaalde tentamens (art.3.33, tweede lid onder p).

Artikel 3.30. Ten bewijze dat een tentamen met goed gevolg is afgelegd, wordt door de desbetreffende examiner of examinatoren een daarop betrekking hebbend bewijsstuk uitgereikt (eerste lid). De schriftelijke verklaring dat de examinandus voor een bepaald tentamen een bepaald cijfer heeft behaald, is een authentiek bewijsstuk. De examinandus kan dus aan die verklaring rechten ontfanen. De verklaring moet door de examiner of namens hem, bijv. door de examenadministratie, worden afgegeven. In het huidige digitale tijdperk kan deze verklaring ook door middel van een e-mailbericht worden gegeven.

Ten bewijze dat het examen met goed gevolg is afgelegd, wordt door de examencommissie een getuigschrift uitgereikt (tweede lid). Het getuigschrift is een authentieke bewijsstuk. Dit kan, ook in het huidige digitale tijdperk, niet in e-mailbericht worden geïncorporeerd of als bijlage daarvan worden verzonden. Anders dan de verklaring van de examiner heeft het getuigschrift een functie in de maatschappij en wordt het bijv. bij sollicitaties gebruikt. Het getuigschrift behoort door alle leden van de examencommissie zijn ondertekend. Zij staan er borg voor dat de betrokkene aan de gestelde eisen heeft voldaan en verbinden daaraan als het ware hun reputatie.

Degene die meer dan één tentamen met goed gevolg heeft afgelegd en aan wie geen getuigschrift kan worden uitgereikt omdat hij de studie voortijdig staakt, ontvangt desgevraagd een door de desbetreffende examencommissie af te geven verklaring waarin in elk geval de tentamens zijn vermeld die door hem met goed gevolg zijn afgelegd (vijfde lid). Ook deze zgn. dossierverklaring kan niet in e-mailbericht worden geïncorporeerd of bijlage daarvan worden verzonden. Zij zal door of namens de examencommissie moeten zijn ondertekend.

Het getuigschrift moet een aantal vanzelfsprekende zaken bevatten: de naam van de instelling, de naam van de opleiding, de onderdelen van het examen, in voorkomende gevallen welke titel is verleend en welke bevoegdheid daaraan is verbonden (derde lid onder a t/m d). Indien het een gezamenlijke opleiding of een gezamenlijke afstudeerrichting betreft die leidt tot een joint degree, moet het getuigschrift de naam vermelden van de instelling of instellingen die de bedoelde opleiding of afstudeerrichting mede heeft of hebben verzorgd.

De examencommissie moet aan een getuigschrift van het met goed gevolg afgelegde afsluitend examen een supplement toevoegen, dat ten doel heeft inzicht te verschaffen in de aard en inhoud van de afgeronde opleiding, mede met het oog op internationale herkenbaarheid van opleidingen. Ook de introductie van het diplomasupplement is een uitvloeisel van de Bolognaverklaring. Het supplement moet in elk geval bevatten:

- de naam van de opleiding en de instelling die de opleiding verzorgt,
- of het een opleiding in het wetenschappelijk onderwijs dan wel een opleiding in het hoger beroepsonderwijs betreft,
- een beschrijving van de inhoud van de opleiding, en
- de studielast van de opleiding.

Het supplement moet worden opgesteld in het Nederlands of het Engels en voldoen aan het Europees overeengekomen standaardformat (vierde lid). Ook aan degene die het propedeutisch examen met goed gevolg heeft afgelegd, moet de examencommissie een getuigschrift afgeven. Een diplomasupplement wordt echter uitsluitend toegevoegd aan het getuigschrift van een afsluitend examen of examen verbonden aan een associate-degreeprogramma.

Degene die een examen heeft afgelegd, heeft aanspraak op het verkrijgen van het getuigschrift. Deze aanspraak is echter geclausuleerd: de examencommissie mag indien het een bekostigde instelling betreft het getuigschrift pas afgeven nadat het college van bestuur op grond van

artikel 5.54, vierde lid, heeft verklaard dat dit mag. Het college zal deze verklaring pas afgeven als de betrokkene aan zijn financiële verplichtingen jegens de instelling heeft voldaan. Degene die aan een bekostigde instelling meewerkt aan het afgeven van een getuigschrift zonder dat ten aanzien van degene die het desbetreffende examen met goed gevolg heeft afgelegd, door het instellingsbestuur is verklaard dat het getuigschrift kan worden afgegeven, is strafbaar. Hij wordt gestraft met geldboete van de derde categorie (art. 7.7): d.w.z. met geldboete van ten hoogste € 7.600 (art. 23 Wetboek van Strafrecht). Examinatoren, examencommissie en examenadministratie zullen zich ervan vergewissen dat het college van bestuur de bedoelde verklaring metterdaad heeft afgegeven.

Artikel 3.31. In dit artikel is bepaald dat het instellingsbestuur voor elke opleiding of groep van opleidingen een examencommissie instelt. Als een bacheloropleiding een propedeutisch examen kent, kan voor dat propedeutisch examen een afzonderlijke examencommissie worden ingesteld. Het instellingsbestuur benoemt en ontslaat ook de leden van de examencommissie. Het benoemt deze leden uit de docenten van de desbetreffende opleiding of opleidingen. Dit is de hoofdregel. Zij zijn immers bij uitstek deskundig op hun vakgebied. Bovendien zijn zij vanouds in het hoger onderwijs degenen die toetsen of het door hen gegeven onderwijs bij de examinandus in vruchtbare bodem is gevallen. Zij zijn krachtens hun benoeming tot het afnemen van examens en tentamens bevoegd zoals bijvoorbeeld hoogleraren bevoegd zijn als promotor op te treden. Voor aanwijzing als examinator en voor benoeming tot lid van de examencommissie komen dan ook primair de docenten van die opleiding als deskundigen in aanmerking. Het instellingsbestuur kan mede personen van buiten de instelling in de examencommissie benoemen. Denkbaar is bijv. dat bij opleidingen tot bepaalde beroepen een extern lid in de examencommissie wordt benoemd die uit het desbetreffende beroepenveld afkomstig is. In elk geval behoren studenten niet tot deze deskundigen. Wellicht ten overvloede is nog bepaald dat het instellingsbestuur de leden van een examencommissie benoemt op basis van hun deskundigheid op het gebied van de desbetreffende opleiding of opleidingen. Alvorens tot benoeming van een lid over te gaan, moet het instellingsbestuur de leden van de desbetreffende examencommissie horen. In dit artikel wordt ingevolge artikel 5.13, eerste lid onder f, bij een bekostigde instelling met instellingsbestuur het faculteitsbestuur bedoeld.

Artikel 3.32. De examencommissie vanouds het orgaan dat er borg voor staat dat degene die het examen met goed gevolg heeft afgelegd, beschikt over de kennis, het inzicht en de vaardigheden die ingevolge de onderwijs- en examenregeling (OER) van de desbetreffende opleiding in het kader van het examen moeten zijn gebleken. Dit is expliciet bepaald in het eerste lid: de examencommissie is verantwoordelijk voor de kwaliteit van het examen en de daartoe behorende tentamens en het examineren. Daarnaast is de examencommissie verantwoordelijk voor de organisatie en coördinatie van de tentamens. Om haar inhoudelijke alsmede processuele en logistieke verantwoordelijkheid waar te kunnen maken, beschikt zij over een aantal bevoegdheden.

Voor het afnemen van tentamens en de vaststelling van de uitslag daarvan wijst de examencommissie examinatoren aan (tweede lid). Dit is een daad van organisatie maar heeft ook kwaliteitsaspecten. Niet ieder kan als examinator worden aangewezen. Als examinator zal moeten worden aangewezen degene die op het desbetreffend vakgebied deskundig is. Dit zal in de regel de desbetreffende docent zijn. De docent is bevoegd als examinator te worden aangewezen waar het tentamens betreft op zijn vakgebied. De examencommissie kan mede deskundigen van buiten de instelling als examinator aanwijzen. Indien het om een vak gaat, dat niet aan de eigen instelling maar aan een andere instelling wordt onderwezen, ligt het voor de

hand dat de desbetreffende docent van die andere instelling als externe deskundige wordt aangewezen. Ook kan de examencommissie besluiten voor het afnemen van bepaalde tentamens meer dan één examinerator aan te wijzen. Zo ligt het bijv. voor de hand dat voor het beoordelen van schriftelijk gemaakte tentamens dan wel van scripties of werkstukken een tweede examinerator wordt aangewezen. De objectiviteit van de beoordeling van de examinandus wordt hiermee zo veel mogelijk zeker gesteld. Een examinerator treedt niet op in naam en onder verantwoordelijkheid van de examencommissie maar op eigen naam. De examinerator staat niet in een mandaatverhouding tot de examencommissie. Om deze reden is uitdrukkelijk bepaald dat de examineratoren de examencommissie de gevraagde inlichtingen verstrekken, dat de examencommissie aan de examineratoren richtlijnen en aanwijzingen kan geven voor de beoordeling van degene die het tentamen aflegt en voor de vaststelling van de uitslag van het tentamen – welke bepaling bij een mandaatverhouding overbodig zou zijn – en dat bij het college van beroep voor de examens in beroep kan worden gegaan van beslissingen van examineratoren.

Als daad van organisatie moet de examencommissie regels vaststellen voor de goede gang van zaken tijdens de tentamens en voor de in dat verband te nemen maatregelen. Indien een examinandus fraudeert, kan de examencommissie deze het recht ontnemen één of meer door de examencommissie aan te wijzen tentamens of examens af te leggen gedurende een door de examencommissie te bepalen termijn van ten hoogste een jaar. Bij ernstige fraude kan de examencommissie het instellingsbestuur voorstellen de betrokkene de toegang tot de opleiding te ontfen. Ingevolge artikel 5.32, derde lid, kan bij een bekostigde instelling het college van bestuur vervolgens de inschrijving van de student voor de opleiding beëindigen en hernieuwde inschrijving van betrokkene als student weigeren.

Het vierde lid waarborgt de onafhankelijkheid van de examencommissie van het instellingsbestuur. Het maakt duidelijk dat het college van bestuur, het faculteitsbestuur en andere organen en instanties zich hebben te onthouden van instructies aan de examencommissie of examineratoren waar het gaat om de beoordeling van individuele personen, of dit nu geschiedt bij het examineren, het beoordelen of er grond is voor vrijstellingen, het beoordelen van de vereiste van kennis van het Nederlands, enz. Dat betekent dat een college van bestuur, faculteitsbestuur en andere organen of instanties zich dienen te onthouden van bijv. aanwijzingen over het percentage examinandi dat minimaal of maximaal voor het examen of voor tentamens zou mogen slagen. Juist om inmenging van anderen in individuele zaken te voorkomen, is voorzien in een vorm van rechtsbescherming waarbij de beroepsinstantie i.c. het aan de betrokken instelling verbonden college van beroep voor de examens, niet op de stoel van de examencommissie of de examinerator kan gaan zitten (art. 5.92, vijfde lid).

Artikel 3.33. Voor het onderwijs en de examens is de onderwijs- en examenregeling (OER) een essentieel document. De OER wordt vastgesteld door instellingsbestuur voor elke door de instelling aangeboden opleiding of groep van opleidingen. Bij een bekostigde instelling is het instellingsbestuur in dit geval het faculteitsbestuur (art. 5.13, eerste lid onder a). In de OER moet een aantal zaken minimaal worden geregeld. Deze zijn opgesomd in het tweede lid. Daarnaast is in een aantal andere bepalingen, te weten de artikelen 3.10, derde en vierde lid, 3.11, tweede lid, 3.15, vierde lid, 3.16, derde lid, 3.18, eerste lid, 3.19, vijfde lid, 3.20, vierde lid, 3.22, eerste lid, 3.24, eerste lid onder b, 3.28, eerste lid onder a, en 3.29, tweede lid, voorgeschreven dat bepaalde zaken in de OER moeten worden geregeld of wordt in die bepalingen naar de OER verwezen.

Ingevolge het tweede lid moeten in de OER per opleiding of groep van opleidingen ten minste worden geregeld de inhoud van de opleiding en van de daaraan verbonden examens (tweede lid onder a), de inhoud van de eventuele afstudeerrichtingen binnen een opleiding (tweede lid onder b) en de kwaliteiten op het gebied van kennis, inzicht en vaardigheden die een student zich bij beëindiging van de opleiding moet hebben verworven, dus de eindtermen (tweede lid onder c). Ook moeten in de OER worden geregeld de inrichting van praktische oefeningen, waar dit nodig is (tweede lid onder d), de studielast van de opleiding en van elk van de daarvan deel uitmakende onderwijseenheden (tweede lid onder e) alsmede de voltijdse, deeltijdse of duale inrichting van de opleiding (tweede lid onder f).

Voorts moet in de OER een aantal onderwerpen worden geregeld over de examens en tentamens. De examencommissie en de examinatoren zijn hieraan gehouden. Het gaat hierbij om het aantal tentamens waaruit het examen bestaat en hun volgtijdelijkheid d.w.z. hun onderlinge volgorde in programmering (tweede lid onder g). Zo zal bijvoorbeeld een tentamen van een inleidend vak in het programma voorafgaan aan een tentamen dat betrekking heeft op een verdieping van dat vak. In de OER moet ook worden geregeld binnen welke tijdvakken wordt geëxamineerd, hoe vaak gelegenheid wordt gegeven de verschillende tentamens af te leggen (tweede lid onder h) en het aantal herkansingen (tweede lid onder i). Beperking van het aantal herkansingen kan studenten ertoe brengen zich niet zonder voldoende voorbereiding voor het afleggen van een tentamen op te geven. In de OER moet worden bepaald of de tentamens mondeling, schriftelijk of op een andere wijze worden afgelegd. Hoe zij bijv. schriftelijk worden afgelegd, is een zaak van de examencommissie. Deze commissie kan bovendien in bijzondere gevallen anders te bepalen (tweede lid onder j). In de OER moet voorts worden bepaald of mondeling af te nemen tentamens openbaar zijn. Als dit wordt bepaald, heeft de examencommissie de bevoegdheid in bijzondere gevallen anders te bepalen (tweede lid onder k). Er kunnen goede redenen zijn te bepalen dat mondelinge tentamens niet openbaar zijn. Hierbij is te denken aan bijv. de privacy van patiënten, die moet worden beschermd.

In de OER moet zijn aangegeven welke de voorzieningen zijn die ten behoeve van studerenden met een functiebeperking zijn getroffen (tweede lid onder l). Deze voorzieningen hebben zowel betrekking op het onderwijs als de examens. Ook de instelling zelf en in het bijzonder de ruimten waar onderwijs wordt gegeven of examen wordt afgenomen, moeten bereikbaar zijn voor studenten met een functiebeperking. Te denken valt aan de aanwezigheid van een invalidenparkeerplaats, de hoogte van de drempels in de gebouwen, aan aangepaste toiletten, aan markeringen voor visueel gehandicapten e.d. Expliciet moet in de OER worden bepaald hoe deze studenten redelijkerwijs in de gelegenheid worden gesteld de tentamens af te leggen. Hierbij is te denken aan voorzieningen als extra tentamentijd, de mogelijkheid van het gebruik van laptop, tentamenopgaven met extra grote letters, aparte tentamenruimte. Het ligt, gelet op de verantwoordelijkheid van de examencommissie voor de organisatie van de examens en tentamens, voor de hand dat de OER de examencommissie opdraagt over aanpassingen van de examinering te beslissen en die commissie tevens opdraagt in een regeling aan te geven welke criteria daarbij worden gehanteerd. Aangezien niet mag worden verwacht dat de examencommissie over voldoende kennis van de verschillende functiebeperkingen beschikt, zal zij de mogelijkheid moeten hebben advies van deskundigen in te winnen.

Als tentamens zijn afgelegd, moet de uitslag binnen redelijke termijn worden bekend gemaakt. In de OER moet deze termijn worden bepaald en moet tevens worden aangegeven of daarvan door de examencommissie of examinatoren kan worden afgeweken en zo ja in welke gevallen en welke mate daarvan kan worden afgeweken (tweede lid onder m). Ook moet in de OER zijn

aangegeven hoe en gedurende welke termijn degene die een schriftelijk tentamen heeft afgelegd, inzage verkrijgt in zijn beoordeelde werk, en kan kennis nemen van vragen en opdrachten, gesteld of gegeven in het kader van een schriftelijk afgenomen tentamen en van de normen aan de hand waarvan de beoordeling heeft plaatsgevonden (tweede lid onder n en o).

In de OER kan worden bepaald dat het met goed gevolg afgelegd hebben van tentamens voorwaarde is voor de toelating tot het afleggen van andere tentamens en kan de verplichting worden opgelegd tot het deelnemen aan praktische oefeningen met het oog op de toelating tot het afleggen van het desbetreffende tentamen. Praktische oefeningen zijn onderwijsvoorzieningen. Indien aan een (positieve) beoordeling daarvan studiepunten zijn verbonden, is die beoordeling een tentamen als in de vorige volzin bedoeld. De examencommissie is bevoegd van die verplichting vrijstelling te verlenen, al dan niet onder oplegging van vervangende eisen (tweede lid onder p en q). Als aan tentamens een geldigheidsduur wordt verbonden, dient dat in de OER te zijn aangegeven. Ook in dit geval heeft de examencommissie de bevoegdheid de regel ter zijde te stellen, en wel door in bijzondere en dus individuele gevallen die geldigheidsduur te verlengen (tweede lid onder r).

De OER moet de gronden omschrijven waarop de examencommissie vrijstelling kan verlenen van het afleggen van een of meer tentamens (tweede lid onder s). Grond voor vrijstelling kunnen zijn met goed gevolg afgelegde tentamens of examens in het hoger onderwijs maar ook buiten het hoger onderwijs opgedane kennis of vaardigheden. Vrijstelling kan worden verleend voor een of meer bepaalde tentamens dus in beginsel ook voor alle tentamens die tot een bepaald examen behoren en dus van het gehele examen. Met de mogelijkheid van vrijstelling van het examen moet zeer spaarzaam worden omgegaan, niet alleen omdat een vrijstelling meebrengt dat de betrokkene daardoor studiepunten verwerft maar ook in verband met de gevolgen zoals het civiel effect dat aan een examen is verbonden. Voor het verkrijgen van vrijstelling behoeft de betrokkene niet als student of extraneus te zijn ingeschreven. Een vrijstelling kan uiteraard pas worden geëffectueerd als de betrokkene zich metterdaad voor de desbetreffende opleiding heeft ingeschreven. Gezien deze bevoegdheid van de examencommissie is aan een regeling van een procedure voor de erkenning van verworven competenties (EVC), dus van buiten het hoger onderwijs opgedane kennis of vaardigheden, geen behoefte.

In de OER dienen regels te zijn opgenomen over de bewaking van studievoortgang en de individuele studiebegeleiding (tweede lid onder t). Bewaking van de studievoortgang is uiteraard alleen mogelijk als de studievoortgang van elke individuele student metterdaad wordt geregistreerd. Als een student onvoldoende voortgang met de studie maakt, zullen er maatregelen moeten worden getroffen. Zo kan de OER bepalen dat de student in dat geval voor een gesprek wordt uitgenodigd en/of ondersteuning krijgt bij zijn studieplanning. Artikel 5.52 schrijft voor dat bij een bekostigde instelling aan elke student aan het einde van diens eerste jaar van inschrijving voor de propedeutische fase van een voltijdse of duale opleiding wordt geadviseerd over de voortzetting van zijn studie in of buiten de bacheloropleiding. Daarbij speelt de studievoortgang in de propedeuse een buitengewoon belangrijke rol. Onvoldoende studievoortgang kan leiden tot het advies een andere studie te gaan volgen. Bovendien kan het advies, als het college van bestuur dit heeft bepaald, het karakter krijgen van een bindend studieadvies (bsa). Verwezen zij naar de toelichting op artikel 5.52. De student heeft ingevolge artikel 5.26, eerste lid onder e, recht op begeleiding bij zijn studie. De OER zal dit nader moeten concretiseren.

Het derde en vierde lid hebben betrekking op de zgn. doorstroommaster. In de OER van elke bacheloropleiding in het wetenschappelijk onderwijs moet met het oog op de doorstroming van degenen die het examen van die bacheloropleiding met goed gevolg heeft afgelegd, ten minste een masteropleiding worden aangewezen die aansluit op die bacheloropleiding. Die masteropleiding wordt aan de desbetreffende universiteit aangeboden, tenzij er uitzonderlijke redenen zijn waardoor dit niet mogelijk is. In dat geval kan het instellingsbestuur van deze universiteit met een andere universiteit overeenkomen dat de desbetreffende masteropleiding aan die andere universiteit wordt aangeboden. Voorts zij verwezen naar de toelichting op artikel 3.22.

Ten slotte schrijft het vijfde lid voor dat in de OER'en van de desbetreffende hogescholen en universiteiten de wijze moet worden geregeld waarop aan degene die met goed gevolg het examen verbonden aan een verwante bacheloropleiding in het hoger beroepsonderwijs heeft afgelegd, door de instelling ondersteuning wordt geboden ter bevordering van een goede doorstroming naar een verwante masteropleiding in het wetenschappelijk onderwijs. Dit veronderstelt dat de betrokken universiteiten en hogescholen daarover afspraken hebben gemaakt.

Artikel 3.34. Het instellingsbestuur – bij een bekostigde instelling is dit ingevolge artikel 5.13, eerste lid onder a, het faculteitsbestuur – moet ervoor zorgen dat de OER regelmatig wordt beoordeeld. Daarbij moet het, ten behoeve van de bewaking en zo nodig bijstelling van de studielast, het tijdsbeslag wegen dat daaruit voor de studenten voortvloeit. De opleiding moet ingevolge artikel 3.6, tweede lid, zodanig zijn ingericht dat een student in redelijkheid in staat wordt gesteld binnen de cursusduur de opleiding met goed gevolg te voltooien. Uit het eerste lid van dat artikel volgt dat de studielast voor een cursusjaar in geval van een in voltijdse vorm verzorgde opleiding gelijk staat aan 1680 uren studie voor de gemiddelde student. Van een gemiddelde student die het voltijdse programma volgt, mag derhalve worden verwacht dat hij ongeveer 42 uur per week aan zijn studie besteed.

Artikel 3.35. Bij het geven van onderwijs en het afnemen van de examens formuleert de geldt als hoofdregel dat het Nederlands de voertaal is (eerste volzin). Op deze regel is een aantal uitzonderingen mogelijk. Deze zijn limitatief opgesomd. Uiteraard kan een andere taal worden gebezigd wanneer het een opleiding met betrekking tot die taal betreft of wanneer het onderwijs betreft dat in het kader van een gastcollege door een anderstalige docent wordt gegeven (onder a en b). Naast deze gevallen biedt de wet evenwel de ruimte om ook op een of meer andere gronden het onderwijs in een andere taal aan te bieden (onder c). Deze gronden zijn de specifieke aard of de inrichting van het onderwijs, de kwaliteit van het onderwijs en de herkomst van de studenten. De specifieke aard en inrichting van het onderwijs kunnen verband houden met internationalisering en internationale uitwisselingsprogramma's. De kwaliteit van het onderwijs kan een uitzonderingsgrond vormen wanneer specifieke expertise niet in Nederland beschikbaar is en een buitenlandse docent aangetrokken moet worden. Ten slotte kan de herkomst van de studenten een grond zijn om het onderwijs in een andere taal dan het Nederlands aan te bieden. Op deze laatste grond bieden de meeste universiteiten hun masteropleidingen, behoudens uitzonderingen zoals bijv. initiële masteropleidingen op het gebied van het recht, in het Engels aan. Deze andere gronden moeten worden uitgewerkt in door het instellingsbestuur vast te stellen regels (aanhef). Deze regels hebben overigens betrekking op alle genoemde uitzonderingsgronden.

Artikel 3.36. Het CROHO is niet bedoeld voor de voorlichting van (aanstaande) studenten. Dat is de verantwoordelijkheid van de individuele instellingen. Zij geven inzicht in hun onderwijsaanbod door middel van brochures, folders, de website enz. Het onderhavige artikel schrijft voor dat het instellingsbestuur zodanige informatie aan studenten en aanstaande studenten verstrekt over de instelling, het te volgen onderwijs en de opleidingsnamen dat het die personen in staat stelt opleidingsmogelijkheden te vergelijken, zich een goed oordeel te vormen over de inhoud en de inrichting van het gevolgde of te volgen onderwijs en de examens (eerste lid). Voor zover het er om gaat de opleidingsmogelijkheden die bij verschillende instellingen bestaan, te vergelijken, moeten de instellingen samenwerken. Hiertoe hebben de HBO-raad, de VSNU, NRTO (v/h PAEPON), het ISO en de Lsvb, gezamenlijk het initiatief genomen voor de totstandkoming van de website “Studiekeuzel23”, welk initiatief mede mogelijk is gemaakt door het ministerie van OCW. Voor de uitvoering draag SURF zorg.

Voor zover het om de vergelijking van opleidingsmogelijkheden gaat, is in het tweede lid voorgeschreven voor dat de vertegenwoordiging van de instellingen en de daarvoor in aanmerking komende belangenorganisaties van studenten gezamenlijk afspraken maken over de specificaties van de informatie die moet worden verstrekt. Het gaat hierbij om informatie over verschillende aspecten van het onderwijs zoals toegankelijkheid, instroom en studentenpopulatie, onderwijs (inhoudelijk en resultaat), voorzieningen en doorstroommogelijkheden (waaronder arbeidsmarktsucces). Indien het niet lukt gezamenlijk tot afspraken te komen, kunnen die specificaties bij ministeriële regeling worden gegeven. Het gaat hier om specificaties van de inhoud en de vorm van de informatie die nodig is voor het vergelijken van opleidingen en het kiezen van een passende opleiding. In de ministeriële regeling kunnen voor verschillende groepen van instellingen verschillende specificaties worden gegeven. Mede ten behoeve van de vergelijkbaarheid van opleidingen is het een goede zaak als gelijksoortige opleidingen aan verschillende instellingen dezelfde naam dragen

Artikel 3.37. Ook bij het verleggen van het aangrijpingspunt voor de overheid van de opleiding naar het domein, blijft een door de overheid geautoriseerd overzicht van alle opleidingen in de zin van de wet, waaraan de wettelijke tituluur en eventueel ander civiel effect is verbonden, uit een oogpunt van rechtszekerheid noodzakelijk. Derhalve is het nodig het Centraal register instellingen en opleidingen hoger onderwijs (CROHO) te handhaven. Nieuw is dat in het register ook alle geaccrediteerde universiteiten en hogescholen moeten worden vermeld. Met de aanleg, het beheer en de bekendmaking van het register en met het verstrekken van informatie uit het register is de minister belast. Dit zal namens hem plaatsvinden door de Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO). De inrichting en de werking van het register moet bij amvb worden geregeld. Daarin worden ook bepalingen opgenomen omtrent het verstrekken van informatie uit het register aan instellingsbesturen en, tegen een bij de amvb vastgestelde vergoeding, aan anderen. De amvb bevat de indeling van het register in onderdelen en voor zover nodig subonderdelen. Deze onderdelen komen overeen met de domeinen. Indien een opleiding als gevolg van haar interdisciplinaire karakter tot meerdere domeinen behoort, zal zij moeten worden opgenomen het onderdeel dat overeenkomt met het domein dat daarvoor het meest in aanmerking komt.

Artikel 3.38. Het CROHO vermeldt de krachtens deze wet geaccrediteerde instellingen en bevat van elke aan die instellingen verzorgde opleiding de gegevens die de opleiding karakteriseren en nodig zijn om haar te kunnen identificeren. Andere gegevens dienen niet in het register te worden opgenomen. Of bijv. de opleiding een typische beroepsopleiding waarbij bij of krachtens de wet vereisten zijn gesteld ten aanzien van de kennis, het inzicht en de vaardigheden die betrokkenen zich op grond van die opleiding moeten hebben verworven, is

weliswaar van belang maar is een zaak van goede voorlichting die op grond van artikel 3.36 en in geval van een bekostigde instelling bovendien op grond van artikel 5.87, tweede lid onder c, juncto artikel 3.33, tweede lid, door de betrokken instelling zelf moet worden gegeven. Ook de indeling in het register is – per definitie – geen gegeven dat in het register moet worden opgenomen. Het is het instellingsbestuur dat aangeeft in welk onderdeel of, indien van toepassing, subonderdeel de opleiding naar zijn mening moet worden geregistreerd en het is de minister die beoordeelt of die opgave juist is. Bij de gegevens die in het CROHO moeten worden geregistreerd, gaat het om de naam van de opleiding en de instelling die de opleiding verzorgt en, als het een gezamenlijke opleiding of een gezamenlijke afstudeerrichting betreft, aan welke instellingen de opleiding of de afstudeerrichting wordt verzorgd, om de gemeente of de gemeenten waar de opleiding wordt verzorgd, of het hoger beroepsonderwijs dan wel wetenschappelijk onderwijs betreft, of het gaat om een bachelor-, initiële master- of postinitiële masteropleiding, om de grootte van de studielast, om het voltijdse, deeltijdse of duale karakter, om de vraag of aan een bacheloropleiding een propedeutisch examen is verbonden, om het tijdstip waarop voor het eerst toegang of toelating tot de opleiding mogelijk is, en als de opleiding niet langer zal worden verzorgd, het tijdstip waarop de registratie zal worden beëindigd, alsmede het tijdstip waarop voor het eerst toegang of toelating tot de opleiding niet meer mogelijk is.

Artikel 3.39. Het eerste lid verplicht de minister in geval van accreditatie van een instelling, deze instelling in CROH te vermelden. Daarentegen is – ingevolge het tweede lid – het instellingsbestuur verplicht elke door de instelling verzorgde opleiding bij de minister voor registratie in het CROHO aan te melden en daarbij de gegevens te vermelden die ingevolge artikel 3.38 daarin moeten worden geregistreerd. De minister moet, zo schrijft het derde lid voor, de opleiding binnen een redelijke termijn registreren in het door het instellingsbestuur vermelde onderdeel of indien van toepassing subonderdeel, en overeenkomstig de door het instellingsbestuur verstrekte gegevens. Als echter de gegevens niet volledig zijn of de door het instellingsbestuur verzochte indeling in het register naar het oordeel van de Onze minister in redelijkheid niet passend kan worden geacht voor de opleiding, moet hij ingevolge het vierde lid het instellingsbestuur in de gelegenheid stellen om, binnen een door hem te bepalen termijn, te voorzien in de ontbrekende gegevens of de verzochte indeling te herzien. De minister kan de registratie uitsluitend weigeren als hij de gegevens binnen deze termijn niet of niet volledig heeft ontvangen, of als hij constateert dat zij niet juist zijn, dan wel als de herziene indeling naar het oordeel van Onze minister in redelijkheid niet passend geoordeeld kan worden voor de opleiding. Indien de minister ten aanzien van een geregistreerde opleiding constateert dat de gegevens in het register onvolledig of onjuist zijn of de indeling niet passend is, past hij de gegevens of de indeling ambtshalve aan, zo bepaalt het vijfde lid. Het vorenstaande is van overeenkomstige toepassing bij wijziging van de in het CROHO opgenomen gegevens.

Artikel 3.40. Als de accreditatie van een instelling door het verstrijken van de termijn waarvoor zij is verleend, eindigt dan wel door een besluit van de minister wordt beëindigd, moet ook de registratie van de instelling in het CROHO worden beëindigd. In dit geval wordt uiteraard ook de registratie van alle opleidingen van die instelling beëindigd. Behalve in dit geval beëindigt de minister de registratie van een opleiding als het instellingsbestuur te kennen heeft gegeven dat de instelling de opleiding niet langer zal verzorgen en de in artikel 3.13 bedoelde overgangstermijn is verstreken. Deze kennisgeving geschiedt uiterlijk op 28 februari van het kalenderjaar voorafgaand aan het eerste studiejaar waarin toegang of toelating tot de desbetreffende opleiding niet meer mogelijk is. Daarbij moet het instellingsbestuur tevens aangeven hoe aan artikel 3.13 uitvoering wordt gegeven, dus waar de betrokken studenten de

opleiding kunnen voortzetten en wat de redelijke termijn is waarbinnen zij hun studie moeten afronden.

Artikel 3.41. In tegenstelling tot hogescholen hebben universiteiten en de Open Universiteit Nederland het recht de titel van Doctor te verlenen. De bevoegdheid deze titel te verlenen berust bij het college voor promoties, dat aan elke universiteit en de Open Universiteit Nederland aanwezig moet zijn. De titel wordt verleend op grond van de promotie. De samenstelling van het college voor promoties moet worden geregeld door het instellingsbestuur, dat ook de leden van het college voor promoties benoemt. Deze leden moeten worden benoemd uit de hoogleraren van de universiteit, onderscheidenlijk van de Open Universiteit Nederland. Alleen hoogleraren hebben immers het “ius promovendi” d.w.z. het recht als promotor op te treden. Dit recht van de hoogleraar blijkt uit artikel 3.42, derde lid, dat bepaalt dat voor elke promotie het college voor promoties een hoogleraar van een universiteit als promotor aanwijst

Artikel 3.42. Tot de promotie heeft toegang ieder die het examen van een initiële masteropleiding aan een krachtens deze wet geaccrediteerde universiteit met goed gevolg heeft afgelegd, als proeve van bekwaamheid tot het zelfstandig beoefenen van de wetenschap een proefschrift heeft geschreven dan wel een proefontwerp heeft vervaardigd, en heeft voldaan aan de eisen van het promotiereglement (eerste lid). In bijzondere gevallen kan het college voor promoties personen die het bedoelde examen niet hebben afgelegd maar wel aan de overige eisen voldoen, tot de promotie toelaten (tweede lid). Voor elke promotie wijst het college voor promoties een hoogleraar van een universiteit of de Open Universiteit Nederland aan als promotor (derde lid). De hoogleraar heeft evenwel niet het recht om in een concreet geval daadwerkelijk als promotor te worden aangewezen. Het is aan het college voor promoties daarover te beslissen. Niet alleen hoogleraren van de eigen universiteit maar ook hoogleraren van andere, binnen of buitenlandse universiteiten, kunnen als promotor worden aangewezen. In dit geval pleegt altijd ook een hoogleraar van de eigen universiteit als promotor te worden aangewezen. Voorts kunnen bijzondere hoogleraren bij een universiteit – die geen hoogleraren van die universiteit zijn – als promotor optreden (vierde lid). De promotie vindt plaats ten overstaan van het college voor promoties of van een commissie, door het college samen te stellen uit hoogleraren en andere personen ten aanzien van wie het heeft geoordeeld dat zij over voldoende bekwaamheid beschikken om in de commissie zitting te hebben, met inachtneming van promotiereglement (derde lid). De zgn. bipromotie, d.w.z. een promotie bij twee of meer universiteiten is niet geregeld. Het is altijd al mogelijk geweest te promoveren op een proefschrift dat tevens aan een buitenlandse universiteit is voorbereid en waarvoor zowel aan de Nederlandse als aan de buitenlandse universiteit een Doctorstitel wordt verleend. De Nederlandse universiteiten hebben tot nu toe in verband met hun reputatie het uitgangspunt gehuldigd dat zulk een bipromotie uitzondering moet zijn en blijven. Zij staan bipromoties alleen toe indien de Doctorsgraad altijd als eerste aan de Nederlandse instelling wordt verleend en de promotie onverkort plaatsvindt overeenkomstig het promotiereglement van de instelling en na goedkeuring door het college voor promoties. Hieraan dient mede omwille van de reputatie van de Nederlandse universiteiten onverkort te worden vastgehouden.

Artikel 3.43. Het college voor promoties is bevoegd om, op voordracht van het desbetreffende instellingsbestuur, wegens zeer uitstekende verdiensten aan natuurlijke personen de titel Doctor honoris causa te verlenen. Hiervoor is niet alleen een voordracht door het instellingsbestuur – waaronder in dit geval bij een bekostigde universiteit het faculteitsbestuur moet worden verstaan – nodig maar is ook indien het college voor promoties de voordracht overneemt, expliciet de instemming van het instellingsbestuur – waaronder in dit geval bij een bekostigde

universiteit het college van bestuur moet worden verstaan – voorgeschreven. Nu een doctoraat honoris causa gevolgen kan hebben voor de reputatie van de universiteit, zeker indien het wordt verleend op een andere grond dan zeer uitstekende wetenschappelijke verdiensten, dient zulk een doctoraat niet te worden verleend indien het college van bestuur dit niet wenst.

Artikel 3.44. De gang van zaken met betrekking tot de voorbereiding van de promotie en met betrekking tot de promotie zelf, daaronder begrepen de taak en bevoegdheden van ieder die bij de promotie is of kan worden betrokken, en de voorzieningen betreffende de beslechting van geschillen die zich met betrekking tot de voorbereiding van de promotie en de promotie zelf kunnen voordoen, moeten worden geregeld in het promotiereglement, dat het college voor promoties moet vaststellen.

Artikel 3.45 t/m 30.49. Anders dan de WHW worden in deze wet geen graden en titels van elkaar onderscheiden. Dat onderscheid was en is niet helder. In het wetsvoorstel is gekozen voor een eenduidige terminologie. Daarbij is gekozen voor de vanouds gebruikelijke term “titel”. Titels worden toegekend door het college voor promoties voor zover het gaat om de titel Doctor en door de desbetreffende examencommissie als het gaat om de titels Bachelor, Master of Associate degree. De examencommissie verleent deze – internationale – titels in het kader van de uitreiking van het getuigschrift (art. 3.30, derde lid onder d). De typisch Nederlandse titels ingenieur, meester, doctorandus, baccalaureus en doctor worden niet verleend. Degene die een door het college voor promoties of examencommissie verleende titel voert, mag van rechtswege in plaats daarvan de desbetreffende typisch Nederlandse titel voeren. Alleen voor de titel Master verleend op grond van het met goed gevolg afgelegd examen van een postinitiële opleiding bestaat geen Nederlands equivalent. In de onderhavige artikelen wordt aangegeven in welke gevallen welke titel mag worden gevoerd en hoe deze titels worden afgekort.

Afhankelijk van het vakgebied waarin het examen van een bacheloropleiding, resp. van een masteropleiding is afgelegd, wordt aan de verleende titel toegevoegd «of Arts» dan wel «of Science». Deze toevoegingen zijn niet meer exclusief voorbehouden aan het wetenschappelijk onderwijs. Het instellingsbestuur kan voor de opleidingen binnen een bepaald domein in een andere toevoeging worden vastgesteld, bijv. LLB, resp. LLM ingeval van bachelor- of masteropleidingen binnen het domein Recht. Ook voor het wetenschappelijk onderwijs kan dit geschieden door het instellingsbestuur. Een ministeriële regeling als voorgeschreven in de WHW is hiervoor niet nodig. Het is wel zaak dat het instellingsbestuur bij het vaststellen van andere toevoegingen dit zoveel mogelijk doet in samenwerking met het bestuur van andere instellingen met soortgelijke opleidingen. De examencommissie is gehouden, als dit in door het instellingsbestuur vast te stellen regels is bepaald, aan een titel de vermelding toe te voegen van het vakgebied of het beroepenveld waarop het examen op grond waarvan de titel is verleend, betrekking heeft.

Artikel 3.50. In het eerste en derde lid is het beginsel vastgelegd dat degene aan wie door een buitenlandse instelling voor hoger onderwijs een titel is verleend en die gerechtigd is die titel in het desbetreffende land te voeren, eveneens gerechtigd is die titel in Nederland te voeren op dezelfde wijze als in het desbetreffende land. De minister kan aan betrokkene toestaan in de plaats van die titel in Nederland een van de typisch Nederlandse titels ingenieur, meester, doctorandus of baccalaureus te voeren. Het gaat hierbij om individuele gevallen. Een ministeriële regeling op dit gebied zoals in de WHW voorgeschreven, is in dit wetsvoorstel niet opgenomen. Die regeling is nooit tot stand gebracht; ook is de noodzaak daarvan niet gebleken.

Bekostiging

Artikel 4.1. In het kader van het in dit wetsvoorstel geïntroduceerde flexibeler open bestel is het niet meer de wetgever maar de minister die beslist over het bekostigen van instellingen. Daarbij is de minister gehouden aan de daarvoor in het wetsvoorstel opgenomen criteria. In de eerste plaats moet het gaan om een geaccrediteerde instelling en in de tweede plaats om een instelling die in stand gehouden wordt door rechtspersoon met volledige rechtsbevoegdheid die blijkens de statuten geen winstoogmerk heeft (eerste lid). Bekostiging uit 's Rijks kas voor commerciële instellingen is niet aan de orde. Als het om een instelling gaat die niet eerder krachtens is bekostigd, gaat de bekostiging van die instelling voldoen aan de criteria “meerwaarde” en “macrodoelmatigheid” (tweede lid). Het criterium “meerwaarde” houdt in dat de bekostiging van de instelling, gelet op de aard en inhoud van haar onderwijsaanbod of de bijzondere wijze waarop het onderwijs van die instelling wordt verzorgd, voor het stelsel van hoger onderwijs en onderzoek in Nederland meerwaarde heeft. De nieuw te bekostigen instelling moet niet meer van hetzelfde brengen maar moet voorzien in nieuwe opleidingen, in opleidingen met een bijzonder profiel of in opleidingen waarin het onderwijs op een nieuwe – maar uiteraard wel verantwoorde – wijze wordt verzorgd. Het criterium “macrodoelmatigheid” houdt in dat de bekostiging van de instelling op langere termijn niet tot substantieel nadelige of bovenmatig nadelige effecten leidt voor het bij de reeds bekostigde instellingen bestaande onderwijsaanbod of voor de benutting van de bij deze instellingen bestaande capaciteit en infrastructuur. De concurrentie tussen de uit dezelfde kas bekostigde instellingen kan nadelige effecten hebben maar deze mogen op langere termijn niet zodanig effect hebben dat kapitaalvernietiging optreedt. Kapitaalintensieve onderwijs- en onderzoekvoorzieningen moeten optimaal worden benut. Ook moet schaarse deskundigheid niet worden versnipperd. Bij zijn besluit dat de instelling wordt bekostigd, geeft de minister aan de domeinen van de instelling waarvoor de instelling wordt bekostigd. De genoemde criteria zijn hierbij bepalend. De thans bekostigde instellingen blijven bekostigd. Zij zullen echter binnen een in het overgangsrecht te regelen termijn moeten worden geaccrediteerd. Indien het instellingsbestuur van een bekostigde instelling de minister verzoekt de instelling te bekostigen voor een of meer domeinen waarvoor de instelling nog niet wordt bekostigd, wordt ook dat verzoek beoordeeld aan de hand van die criteria (derde lid). De aanspraak op bekostiging wordt verleend voor onbepaalde tijd. Voor de beëindiging van de bekostiging zij verwezen naar de toelichting op artikel 4.3. Zolang de instelling wordt bekostigd, moeten de bekostigingsvoorwaarden worden nageleefd. Hiertoe behoren de accreditatievoorwaarden van hoofdstuk 3 en de overige bekostigingsvoorwaarden. Deze laatste zijn neergelegd in de titels 2 t/m 5 van hoofdstuk 4 en in hoofdstuk 5 alsmede, indien aan een universiteit een universitair medisch centrum is verbonden, in de artikelen 6.15 en 6.16.

Artikel 4.2. Dit artikel betreft de bekostigingsgrondslag. De bekostigde instellingen worden bekostigd voor hun wettelijke taken zoals omschreven in artikel 1.3, eerste, resp. tweede lid, uiteraard voor zover deze worden uitgevoerd binnen de domeinen bedoeld in artikel 4.1, derde lid. Het tweede lid legt de minister de verplichting op er zorg voor te dragen dat de bekostigde instellingen zodanig worden bekostigd dat zij hun krachtens deze wet opgedragen taken naar behoren kunnen uitvoeren. Het spreekt van zelf dat als de overheid aan instellingen taken opdraagt en van die instellingen verlangt dat deze taken naar behoren worden uitgevoerd, zij die instellingen daarvoor ook adequaat dient te bekostigen. Het onderhavige artikel heeft geen betrekking op de besteding van de bekostiging. De instellingen hebben bestedingsvrijheid met

dien verstande dat de rijksbijdrage rechtmatig en doelmatig moet worden besteed. Verwezen zij naar de toelichting op artikel 4.13.

Artikel 4.3. De aanspraak op bekostiging wordt voor onbepaalde tijd verleend. Het kan echter gebeuren dat de instelling niet meer voldoet aan de voorwaarden voor bekostiging. Zo moet de minister de bekostiging beëindigen als de termijn waarvoor accreditatie van de instelling is verleend is verstreken en de accreditatie niet opnieuw is verleend of de accreditatie door een besluit van de minister als bedoeld in artikel 2.3, wordt beëindigd. Ook als de rechtspersoon die de instelling in stand houdt, alsnog het maken van winst beoogt, moet de minister de bekostiging beëindigen (eerste lid). Als de overige bekostigingsvoorwaarden niet worden nageleefd, kan de minister ingevolge artikel 7.1 de bekostiging geheel of gedeeltelijk inhouden of opschorten. Als dit echter stelselmatig het geval is, kan de minister de bekostiging beëindigen (tweede lid). Voordat hij dit doet moet hij het bestuur van de rechtspersoon die de instelling in stand houdt, schriftelijk een waarschuwing geven. Als binnen zes maanden aan deze waarschuwing geen gevolg is gegeven, wordt de bekostiging van de instelling door de minister beëindigd (derde lid).

De minister kan ook bekostiging van een instelling voor een of meer van haar domeinen beëindigen (vierde lid). Het criterium hiervoor is dat van de macrodoelmatigheid, nl. als voortzetting van de bekostiging van die instelling voor dat domein of die domeinen op langere termijn redelijkerwijze zal leiden tot substantieel of bovenmatig nadelige effecten voor het bij de bekostigde instellingen met hetzelfde domein of dezelfde domeinen bestaande onderwijsaanbod of voor de benutting van de bij deze instellingen bestaande capaciteit en infrastructuur. De bekostiging voor een domein kan echter uitsluitend op deze grond worden beëindigd als dat mogelijk is zonder ernstig nadeel voor het onderwijs en onderzoek van die instelling binnen haar overige domeinen en de positie die de desbetreffende instelling internationaal inneemt.

Als de minister aan een instelling aanspraak op bekostiging verleent, geeft hij de domeinen aan waarvoor de instelling wordt bekostigd. Het kan gebeuren dat een instelling binnen de voor bekostiging aangewezen domeinen een opleiding instelt redelijkerwijze niet kan worden beschouwd tot die domeinen te behoren. In dat geval kan de minister bepalen dat de instelling voor die opleiding niet meer wordt bekostigd (vijfde lid). Dit betekent dat de studenten en getuigschriften van die opleiding geen rol spelen bij de berekening van de rijksbijdrage voor de instelling. Ook in dit geval moet de minister voordat hij zijn besluit neemt, de instelling een waarschuwing geven. Gelet op de hiermee gemoeide belangen wordt het besluit van de minister de bekostiging te beëindigen opgeschort totdat de beroepstermijn is verstreken of, indien beroep is ingesteld, op het beroep is beslist (zesde lid).

Artikel 4.4. Dit artikel regelt een aantal gevolgen van de beëindiging van de bekostiging. Bij de beëindiging van de bekostiging van een instelling, moet er met de minister worden afgerekend. Het instellingsbestuur moet zo spoedig mogelijk na de beëindiging van de bekostiging, zorgdragen voor de vaststelling van een eindafrekening. Deze moet aan de minister worden gezonden, vergezeld van een verklaring van een accountant als bedoeld in artikel 393, eerste lid, van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek. Als de eindafrekening een batig saldo bevat is het instellingsbestuur aan het Rijk een bedrag verschuldigd dat door de minister vastgesteld maar niet hoger mag zijn dan het saldo van de eindafrekening. Bij de vaststelling van het bedrag wordt rekening gehouden met door het instellingsbestuur uit de eigen middelen aan

investeringen bestede gelden. Het is mogelijk dat de minister met het instellingsbestuur een andere regeling treft.

Bij beëindiging van de bekostiging van de instelling en ook bij beëindiging van de bekostiging van een domein of een opleiding moet het instellingsbestuur maatregelen nemen teneinde te waarborgen dat de aan die instelling ingeschreven studenten de opleiding kunnen voltooien. Dit kan aan de eigen instelling mits deze geaccrediteerd blijft maar ook aan een andere geaccrediteerde instelling. Dit is ter beslissing aan het instellingsbestuur. Het bestuur moet de minister hierover zo spoedig mogelijk berichten. Voor het geval dat de bekostiging wordt beëindigd, is ook artikel 2.4 relevant. Naar de toelichting op dat artikel zij verwezen.

Artikel 4.5. Titel 4.2 van de Algemene wet bestuursrecht (Awb) bevat bepalingen met betrekking tot subsidie. Daaronder verstaat die wet de aanspraak op financiële middelen, door een bestuursorgaan verstrekt met het oog op bepaalde activiteiten van de aanvrager, anders dan als betaling voor aan het bestuursorgaan geleverde goederen of diensten. Die titel is in artikel 4:21, vierde lid, van die wet van overeenkomstige toepassing verklaard op de bekostiging van het onderwijs en onderzoek. Tal van bepalingen van de subsidietitel van de Awb verdragen zich echter niet met de regeling van de bekostiging van de instellingen zoals neergelegd in het onderhavige wetsontwerp. Dat is onderkend doordat in genoemd artikel de subsidietitel niet van toepassing maar van overeenkomstige toepassing is verklaard. Daardoor is het echter niet op voorhand duidelijk in hoeverre de bepalingen van de subsidietitel kunnen worden toegepast. Derhalve is in het wetsvoorstel gekozen voor een afgeronde regeling van de bekostiging van de instellingen en is uitdrukkelijk bepaald dat de subsidietitel van de Awb niet van toepassing is op de bekostiging bedoeld in het wetsvoorstel. In verband hiermee zijn enkele bepalingen in het wetsvoorstel opgenomen die ontleend zijn aan de Algemene wet bestuursrecht. Het betreft de bepalingen neergelegd in artikel 4.10.

Artikel 4.6. De middelen voor de bekostiging van het hoger onderwijs worden jaarlijks door de wetgever bij de begrotingswet vastgesteld. Deze middelen vormen het zgn. macrokader. Voor de universiteiten en de hogescholen worden verschillende macrokaders vastgesteld. Door middel van een in een amvb vastgelegde algemene berekeningswijze, wordt modelmatig aan de hand van een aantal parameters en procedures berekend op welk deel van het macrobudget de individuele universiteit of hogeschool aanspraak heeft (eerste lid). Met het bijvoeglijk naamwoord “algemene” wordt bedoeld dat deze berekeningswijze voor alle universiteiten, resp. hogescholen geldt. De in het tweede lid bedoelde “bijzondere berekeningswijze” geldt uitsluitend voor de Universiteit Maastricht in verband met de mede door haar opgerichte Stichting Transnationale Universiteit Limburg, de “Universiteit Limburg” (tUL). Op de berekeningswijzen wordt nader ingegaan in de toelichting op artikel 4.7. Het deel van het macrobudget waarop een individuele instelling aanspraak heeft, wordt door de minister vastgesteld als rijksbijdrage voor de desbetreffende instelling. De rijksbijdrage wordt jaarlijks door de minister vastgesteld in overeenstemming met het desbetreffende onderdeel van de voor dat begrotingsjaar vastgestelde rijksbegroting en als dat onderdeel van de voor het desbetreffende begrotingsjaar vastgestelde rijksbegroting wordt gewijzigd, wordt zij door de minister nader vastgesteld (derde en vierde lid). De rijksbijdrage wordt niet in een keer aan de desbetreffende instelling uitbetaald – dan zou de rijksoverheid te veel inkomsten in de vorm van rente moeten missen – maar volgens een door de minister te bepalen kasritme (vijfde lid). Zolang de rijksbijdrage niet is vastgesteld of nader vastgesteld, wordt daarop door de minister een voorschot verstrekt (zesde lid). Als aan een universiteit een universitair medisch centrum is verbonden, moet het college van bestuur zodra de betaling van de rijksbijdrage dan wel van een

voorschot daarop is ontvangen, aan dat centrum onverwijld het gedeelte van de rijksbijdrage waarop het academisch ziekenhuis voor de werkplaatsfunctie voor het wetenschappelijk geneeskundig onderwijs en onderzoek op grond van artikel 6.1, eerste lid, aanspraak heeft (zevende lid). De minister is bevoegd tot verrekening van vorderingen krachtens deze wet van of op een instelling met vorderingen van of op de minister krachtens een andere wet, bijv. de Wet overige OCW-subsidies (achtste lid).

Artikel 4.7. De algemene en bijzondere berekeningswijzen moeten worden vastgelegd in een amvb (eerste lid). Deze amvb moet worden “voorgehangen” d.w.z. dat de minister het ontwerp van de amvb of het ontwerp van een wijziging daarvan moet voorleggen aan beide Kamers der Staten-Generaal. Pas als dertig dagen na die voorlegging zijn verstreken – en een of beide Kamers niet hebben aangegeven daarover met de minister te willen overleggen – kan de minister het ontwerp van de amvb bij de Koningin voordragen ten behoeve van advisering door de Raad van State.

Aan deze amvb wordt geen “blanco cheque” gegeven. De algemene berekeningswijze moet voor alle instellingen of voor groepen van instellingen (zoals bijv. de groep van universiteiten of die van hogescholen) gelijkelijk geldende maatstaven bevatten. Deze maatstaven moeten betrekking hebben op de aard en omvang van de werkzaamheden en op de uitvoering daarvan (tweede lid). Dit is voor het onderwijs en het wetenschappelijk onderzoek nader uitgewerkt. Voor het onderwijs moet het in elk geval gaan om maatstaven die betrekking hebben op het aantal studenten en de studieresultaten (derde lid). Bij de aantallen studenten kan het gaan om alle studenten in de zin van de wet maar ook om deelpopulaties van studenten zoals alleen de eerstejaarsstudenten, alleen de onderwijsvragende studenten, alleen studenten die nog geen bachelortitel hebben enz. en alle mogelijke combinaties daarvan. De studenten moeten wel voldoen aan een aantal vereisten zoals neergelegd in het vierde en vijfde lid. Studenten die voor 1 oktober een verzoek hebben ingediend tot beëindiging van de inschrijving uiterlijk met ingang van 1 november, worden niet meegeteld. Deze laatste datum is ingevoegd omdat er geen grond is, de instelling bekostiging te onthouden als de student vóór 1 oktober verzoekt te worden uitgeschreven bijv. per 1 september daaropvolgend. Deze maatstaven kunnen verschillen per opleiding of groep van opleidingen. Per opleiding of groep van opleidingen kan dus een verschillend bekostigingsniveau worden gehanteerd. Zo kan worden bepaald dat bijv. de aantallen studenten van de ene opleiding met een andere factor moeten worden vermenigvuldigd dan de aantallen studenten van een andere opleiding. De achterliggende gedachte is studenten in relatief dure opleidingen zoals bijv. geneeskunde en tandheelkunde, voor de berekening van de rijksbijdrage aan de instelling een zwaarder gewicht moeten hebben dan studenten in relatief goedkope opleidingen. Voor het wetenschappelijk onderzoek moet het in elk geval gaan om maatstaven die betrekking hebben op de maatschappelijke en wetenschappelijke behoefte aan het onderzoek, waarbij rekening moet worden gehouden met het profiel van de instelling (zevende lid). Bij de maatschappelijke behoefte aan onderzoek kan het gaan om de prioriteiten en posterioriteiten die de overheid aangeeft in het Wetenschapsbudget (art. 16a NWO-wet), bij de wetenschappelijke behoefte aan onderzoek om aantallen publicaties, promoties enz. De maatstaven voor bekostiging van het onderzoek aan de hogescholen hebben in ieder geval betrekking op de maatschappelijke behoefte aan het onderzoek. Ook hier rekening moet worden gehouden met het profiel van de instelling (achtste lid).

Ten behoeve van de berekening van de rijksbijdragen van de individuele instellingen is het macrobudget voor de universiteiten resp. hogescholen in compartimenten verdeeld. Het macrobudget voor de universiteiten is thans gecompartmenteerd in een landelijk onderwijsdeel,

een landelijk onderzoekdeel en een deel ondersteuning geneeskundig onderwijs en onderzoek. Het macrobudget voor de hogescholen is gecompartmenteerd in een landelijk onderwijsdeel en een deel ontwerp en ontwikkeling hbo. De omvang van de verschillende compartimenten wordt in de toelichting op de begroting van de ministeries van OCW en EL&I vermeld. Voor de bepaling van de omvang van de landelijke onderwijsdelen worden de zgn. referentieramingen gebruikt. Deze ramingen van aantallen leerlingen en studenten worden jaarlijks opgesteld door het ministerie van OCW en ter beoordeling voorgelegd aan de Adviesgroep Leerlingen- en Studentenramingen (ALS): een adviesorgaan bestaande uit externe ramingexperts, externe gebruikers van de raming en vertegenwoordigers van het ministerie van OCW. Via de referentieramingen bepalen de geraamde aantallen studenten aan de universiteiten, resp. aan de hogescholen de landelijke onderwijsdelen en daarmee de macrobudgetten.

De compartimenten worden verdeeld aan de hand van maatstaven als bedoeld in de wet. Het landelijk onderwijsdeel is dat deel van het macrobudget dat over de instellingen wordt verdeeld aan de hand van parameters ontleend aan onderwijs of via procedures gerelateerd aan onderwijs. Het landelijk onderzoekdeel is dat deel van het macrobudget dat over de universiteiten wordt verdeeld aan de hand van parameters ontleend aan wetenschappelijk onderzoek of via procedures gerelateerd aan dat onderzoek. De landelijke compartimenten en de uit de verdeling daarvan over de instellingen resulterende delen van de individuele rijksbijdragen, zijn geen budgetten. Het onderwijsdeel is geen onderwijsbudget, het onderzoekdeel geen onderzoekbudget. De berekeningswijze is geen bestedingsmodel maar een berekeningsmodel. De verdeling in compartimenten heeft dus niets met de besteding van de uit die compartimenten aan individuele instellingen toegewezen middelen te maken. De rijksbijdrage wordt als een “lumpsum” toegewezen. De instellingen hebben bestedingsvrijheid Het onderwijsdeel van een rijksbijdrage heeft niet uitsluitend ten behoeve van onderwijs te worden besteed. Het onderzoekdeel van een rijksbijdrage heeft niet uitsluitend aan wetenschappelijk onderzoek te worden besteed. Aangezien euro's geen rugnummers of strikjes hebben, is ook niet na te gaan uit welk deel zij afkomstig zijn. Er is dus ook geen sprake van “onderwijsbekostiging” of “onderzoekbekostiging” maar van de bekostiging van instellingen aan de hand van parameters ontleend aan of procedures gerelateerd aan onderwijs en onderzoek. Het vorenstaande laat overigens onverlet dat moet worden bevorderd de landelijk delen te laten aansluiten bij de werkelijke – zij het te normeren – kosten van het onderwijs en onderzoek inclusief de daarvoor benodigde infrastructuur en andere noodzakelijke overhead. Uiteindelijk gaat het om financiering van de voor de uitvoering van de wettelijke taken werkelijk te maken kosten.

Artikel 4.8. De minister moet aan elke instelling jaarlijks uiterlijk in oktober bekend maken welke rijksbijdrage voor het komende begrotingsjaar voorlopig kan worden verwacht. Deze mededeling via de zgn. rijksbijdragebrief is voor de instelling essentieel voor het opstellen van de begroting voor het desbetreffende kalenderjaar. Bij zijn mededeling moet de minister aangeven op welke wijze de geraamde rijksbijdrage is berekend. De instelling moet de berekening kunnen controleren zodat zij als zij het met de berekening niet eens is, in bezwaar of eventueel beroep op de rechter dit kan aanvechten. Als de begrotingswet is vastgesteld, moet de minister aan elke instelling zo spoedig mogelijk na die vaststelling bekend maken, welke rijksbijdrage voor de instelling is vastgesteld. Dit geldt ook ingeval ten gevolge van een wijziging van de begrotingswet de rijksbijdrage nader wordt vastgesteld.

Artikel 4.9. Voor de berekening van de rijksbijdragen is het noodzakelijk dat het ministerie tijdig bekend is met de aantallen studenten, titels, promoties en ontwerperscertificaten die bij voor de bekostiging van de verschillende instellingen moeten worden meegeteld. Dit zijn de

zgn. bekostigingsgegevens. De procedure voor de levering van deze gegevens moet evenals dat thans het geval is, worden geregeld in een amvb. Bij het vaststellen van deze gegevens wordt door de minister mede gebruik gemaakt van het Centraal register inschrijvingen hoger onderwijs (CRIHO). Dit register heeft mede ten doel de minister op diens verzoek de noodzakelijke informatie te verstrekken ten behoeve van de planning en bekostiging van de instellingen. Op het CRIHO en de andere functies daarvan wordt ingegaan in de toelichting op artikel 5.51. De bekostigingsgegevens moeten vergezeld gaan van een verklaring van een accountant als bedoeld in artikel 393, eerste lid, van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek. Deze accountant moet worden aangewezen door de raad van toezicht (artikel 5.57, derde lid onder f).

Artikel 4.10. Het onderhavige artikel is ontleend aan de Algemene wet bestuursrecht. Het moet immers mogelijk zijn dat de minister kan een vastgestelde of nader vastgestelde rijksbijdrage ten nadele van de instelling wijzigt als het instellingsbestuur voor de berekening van de rijksbijdrage onjuiste of onvolledige gegevens heeft verstrekt en de verstrekking van juiste of volledige gegevens tot een andere rijksbijdrage zou hebben geleid. De wijziging werkt terug tot en met het tijdstip waarop de rijksbijdrage is vastgesteld of nader vastgesteld, tenzij bij de wijziging anders is bepaald. In het derde lid is een verjaringstermijn opgenomen. De rijksbijdrage kan niet meer ten nadele van de instelling worden gewijzigd indien vijf jaren zijn verstreken sedert de dag waarop de vastgestelde rijksbijdrage is bekendgemaakt.

Artikel 4.11. Van het financieel beheer, waartoe ook de besteding van de rijksbijdrage behoort, legt het college van bestuur door middel van het verslag verantwoording af aan de raad van toezicht. Het college van bestuur legt dus geen verantwoording af aan medezeggenschapsorganen noch aan de minister. De raad van toezicht beslist omtrent de goedkeuring van het verslag (artikel 5.57, derde lid onder e). Als de raad het verslag goedkeurt, is daarmee aan het college van bestuur gedechargeerd. Het verslag bestaat uit de jaarrekening met bijbehorende begroting, het jaarverslag en overige financiële gegevens (eerste lid). De jaarrekening wordt onderzocht door een registeraccountant of accountant-administratieconsulent die daartoe door de raad van toezicht is aangewezen en die omtrent zijn onderzoek verslag uitbrengt aan de raad van toezicht en dus niet aan de minister (artikel 5.57, derde lid onder f, juncto art. 393, eerste lid, Boek 2 van het BW). Na de goedkeuring door de raad van toezicht moet het verslag incl. de jaarrekening met de accountantsverklaring aan de minister worden gezonden. Op de rol van de minister ten aanzien van het verslag en met name ten aanzien van de jaarrekening wordt ingegaan in de toelichting op artikel 4.13. Het resultaat van het verslagjaar wordt verrekend met de algemene reserve van de instelling.

Artikel 4.12. In het kader van de normalisatie van de regelgeving voor het hoger onderwijs is op het verslag titel 9 van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek (BW) van toepassing. Dit zal, zo nodig, in het BW uitdrukkelijk worden bepaald. Niet alle bepalingen van het BW kunnen zonder meer van toepassing zijn. Om deze reden is in dit artikel aangegeven op welke punten wordt afgeweken. Dit moet als afwijking van wettelijke bepalingen in een wet zelf en kan niet aan een ministeriële richtlijn worden overgelaten. Als de rechtspersoon meer dan één instelling in stand houdt of naast een of meer instellingen mede een universitair medisch centrum in stand houdt, moet het verslag per instelling (universiteit of hogeschool) worden opgesteld. De rijksbijdrage wordt immers ten behoeve van een instelling verstrekt. Voorts is het verslagjaar altijd gelijk aan een kalenderjaar en moet het verslag worden gepubliceerd in de Nederlandse taal en in de in Nederland wettige valuta. De uitzondering onder d sluit de eventuele keuze voor toepassing van de IFRS standaarden door instellingen uit. Deze zijn uitgebreider dan de richtlijnen, bedoeld in deze regeling en zijn met name bedoeld voor beursgenoteerde

ondernemingen. De afwijking onder e verwijst naar het gestelde in artikel 383e van titel 9 van Boek 2 van het BW. Hierin is onder meer de verplichting opgenomen voor vennootschappen een expliciete opgave te verstrekken van beloningen van bestuurders en gewezen bestuurders. In dit onderdeel is bepaald op welke bestuurders van een onderwijsinstelling deze verplichting van overeenkomstige toepassing wordt verklaard. In het hoger onderwijs zijn dit de leden van het college van bestuur. Hiernaast is de Wet openbaarmaking uit publieke middelen gefinancierde topinkomens (WOPT) ook gewoon van toepassing. Ingevolge onderdeel f wordt de jaarverslaggeving ingericht en opgesteld overeenkomstig de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving, vastgesteld door de Raad voor de Jaarverslaggeving Deze zijn opgenomen in de RJ-bundel als hoofdstuk RJ 660. Dit hoofdstuk zal door de minister krachtens onderdeel f van dit artikel worden aangewezen. Het bepaalde onder g vloeit direct voort uit de afspraken die zijn opgenomen in het “Convenant lastenreductie doelsubsidies universiteiten” van 5 september 2007, dat is gesloten tussen diverse ministeries en de Vereniging Samenwerkende Nederlandse Universiteiten, waarbij ook de HBO-raad zich heeft aangesloten. De afspraak in het convenant luidt dat de tabel Financiële Specifieke Rijkssubsidies (FSR) als een apart document wordt geleverd aan de minister van OCW, gelijktijdig met het verslag maar niet als onderdeel van of bijlage bij het verslag. Deze tabel dient vergezeld te gaan van een aparte accountantsverklaring die komt naast de accountantsverklaring bij het verslag.

Artikel 4.13. De rijksbijdrage aan de instellingen heeft het karakter van een lump sum. De instellingen hebben ten aanzien van de rijksbijdrage bestedingsvrijheid. Behoudens enkele uitzonderingen staat het hun vrij de rijksbijdrage door middel van hun begroting de bestemming te geven die hun goedgevindt en de middelen overeenkomstig die bestemming te besteden. Zij dienen daarbij te blijven binnen hun wettelijke doelstelling: het verzorgen van wetenschappelijk onderwijs en het verrichten van wetenschappelijk onderzoek, resp. het verzorgen van hoger beroepsonderwijs incl. het verrichten van ontwerp- en ontwikkelactiviteiten of onderzoek gericht op de beroepspraktijk. Zij zijn vrij die rijksbijdrage te besteden ten behoeve van het verzorgen van dat onderwijs en het verrichten van dat onderzoek, daaronder mede begrepen al hetgeen voor de goede uitvoering daarvan noodzakelijk of dienstig is. Het is immers evident dat de rijksbijdrage niet uitsluitend aan het onderwijs en onderzoek zelf kan of moet worden besteed. Ook de bijv. de infrastructuur moet uit de rijksbijdrage worden gefinancierd. De bestedingsvrijheid laat onverlet dat de rijksbijdrage niet onrechtmatig of ondoelmatig mag worden besteed. Bij onrechtmatige besteding gaat het niet slechts om besteding van de rijksbijdrage in strijd met de onderwijswetgeving. Zo is het bijvoorbeeld ook in strijd met het recht de rijksbijdrage te gebruiken voor activiteiten in een marktsector waarin ook niet bekostigde instellingen actief zijn. Als uitgaven zijn geschied in strijd met het bepaalde bij of krachtens de wet, dan wel indien werkzaamheden ten behoeve waarvan de rijksbijdrage is verleend, niet behoorlijk zijn uitgevoerd of de rijksbijdrage ondoelmatig is aangewend, kan de minister bepalen, dat de daarmee gemoeide bedragen in mindering worden gebracht op de rijksbijdrage. Hij moet dit binnen een jaar na de ontvangst van de jaarrekening aan de aan het instellingsbestuur bekend maken..

Artikel 4.14. In dit artikel onder het kopje “Controleprotocol” is bepaald dat bij amvb voorschriften worden gegeven omtrent de controle van de jaarrekening, de besteding van de rijksbijdrage en de door de instelling opgegeven bekostigingsgegevens. Dit protocol geeft aan waarop bij de controle van de jaarstukken van instellingen door de accountant naar het oordeel van het ministerie in het bijzonder zou moeten worden gelet. Het controleprotocol is dus bedoeld voor de instellingsaccountant en geldt dus niet voor het instellingsbestuur. Naleving hiervan is dus ook geen bekostigingsvoorwaarde voor dat bestuur. Het controleprotocol kan de

accountant vragen in het bijzonder te letten op de vraag of aan bekostigingsvoorwaarde x is voldaan. Als het instellingsbestuur onverhoopt niet aan bekostigingsvoorwaarde x heeft voldaan, kan de bekostiging geheel of gedeeltelijk worden ingehouden. Niet omdat daarover iets is gezegd in het controleprotocol, maar omdat de desbetreffende wettelijke bekostigingsvoorwaarde is overtreden. Het controleprotocol bevat uitsluitend de vertaalslag van bekostigingsvoorwaarden uit de wet- en regelgeving naar de controleactiviteiten. Hiermee wordt tevens het sluitstuk van het toezicht verankerd. In het wetsvoorstel is voor de vaststelling van het controleprotocol de vorm van een amvb gekozen. Van een controleprotocol mag worden verwacht dat het een aantal jaren meegaat en niet voortdurend wordt gewijzigd.

Artikel 4.15. In het kader van de ministeriële verantwoordelijkheid voor de departementale jaarrekening blijft de bevoegdheid bestaan om aan de hand van de administratie van de instellingen een onderzoek in te stellen naar de besteding van de rijksbijdrage. Van deze mogelijkheid zal gebruik worden gemaakt als dit voor de verantwoording van de departementale jaarrekening noodzakelijk blijkt. Uiteraard zullen dit onderzoek en de conclusies ervan worden afgestemd met de externe accountant die door de raad van toezicht met de controle is belast. Een dergelijk onderzoek heeft geen andere functie dan een bijdrage te leveren aan de controle van de departementale jaarrekening. Het is dus geen instrument van ministerieel toezicht op de instellingen.

Artikel 4.16. Tegen een besluit van de minister jegens een bepaalde instelling genomen op grond van dit hoofdstuk, kan een belanghebbende beroep instellen bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State. Het gaat hierbij om de besluiten van de minister een instelling een verzochte aanspraak op bekostiging te verlenen of te weigeren, de bekostiging van een instelling, domein of opleiding te beëindigen, de vaststelling van de rijksbijdrage enz.

Overige voorwaarden voor bekostiging

Artikel 5.1. De wettelijke bepalingen betreffende de bestuursorganisatie zijn voor de bekostigde instellingen voorwaarden voor bekostiging. Derhalve moeten deze bepalingen bij de regeling van de organisatie van de instelling bij of krachtens de statuten van de rechtspersoon die de instelling in stand houdt, in acht worden genomen (eerste lid). Hierop is slechts één uitzondering nl. als de eigen levensbeschouwelijke aard van de instelling zich daartegen naar het oordeel van bestuur van de rechtspersoon verzet. Het bestuur van de rechtspersoon moet de regeling van de bestuursorganisatie van de instelling en elke wijziging daarvan onverwijld ter kennis brengen van de minister. Deze zal in het kader van zijn toezicht op de naleving van de (overige) bekostigingsvoorwaarden moeten nagaan of bij die regeling de wettelijke bepalingen in acht zijn genomen. De regeling van de bestuursorganisatie wordt geacht te voldoen aan de (overige) bekostigingsvoorwaarden, indien de minister niet binnen drie maanden na de ontvangst van de mededeling aan het bestuur van de rechtspersoon heeft verklaard van oordeel te zijn, dat dit bij de vaststelling van de regeling of de wijziging daarvan bepaalde wetsartikelen niet in acht heeft genomen en daartoe in redelijkheid geen beroep heeft kunnen doen op de eigen levensbeschouwelijke aard van de instelling. Binnen drie maanden moet dan het bezwaar ondervangen (derde lid). Tegen het besluit van de minister staat op grond van de Algemene wet bestuursrecht beroep open bij de rechtbank, sector bestuursrecht. De werking van het besluit van de minister wordt opgeschort totdat de beroepstermijn is verstreken of, indien beroep is ingesteld, op het beroep is beslist (vierde lid).

Artikel 5.2. De wettelijke bepalingen gaan uit van een organieke scheiding van bestuur en toezicht. Het bestuur wordt uitgeoefend door het college van bestuur. Het toezicht wordt uitgeoefend door de raad van toezicht. Alleen op grond van de levensbeschouwelijke aard van de instelling is een ander model n.l. dat van een functionele scheiding van bestuur en toezicht binnen één orgaan mogelijk. In het eerste lid is bepaald dat het college van bestuur is belast met het bestuur van de instelling in haar geheel en met het beheer daarvan. Het college kan zijn bevoegdheden op dit gebied niet delegeren. Hij kan slechts andere organen of functionarissen volmacht geven bepaalde bevoegdheden onder de verantwoordelijkheid van het college en in naam van het college uit te oefenen. Alleen de raad van toezicht, het faculteitsbestuur, de examencommissies, het college van beroep voor de examens en, bij universiteiten het college voor promoties, hebben eigen niet van het college van bestuur afgeleide bevoegdheden. Deze liggen echter niet op het gebied van het bestuur van de instelling in haar geheel noch op dat van het beheer. In het tweede lid is de bevoegdheid van het college van bestuur algemeen omschreven: het college oefent de taken en bevoegdheden uit die bij of krachtens de wet aan het instellingsbestuur zijn opgedragen, voor zover in de statuten van de rechtspersoon met inachtneming van dit hoofdstuk niet anders is bepaald. De competentie van de andere organen van de instelling, te weten raad van toezicht, faculteitsbestuur, de examencommissies, het college van beroep voor de examens en, bij universiteiten het college voor promoties, daarentegen is nauwkeurig omschreven. Aan de faculteitsbesturen kan het college van bestuur bindende richtlijnen geven met het oog op de organisatie en coördinatie van de uitoefening door de faculteitsbesturen van hun eigen bevoegdheden. Hierbij is bijv. te denken aan modellen van een faculteitsreglement, van een onderwijs- en examenregeling enz.

Artikel 5.3. De omvang van het college van bestuur is aan een maximum gebonden: het bestaat uit ten hoogste drie leden (eerste lid). Bij een te omvangrijk college van bestuur bestaat het gevaar dat de leden daarvan zich niet meer als bestuurders maar als diensthooften gaan gedragen. Bij een universiteit behoort tot deze leden de rector magnificus. De precieze omvang moet bij of krachtens de statuten worden bepaald. De leden van het college van bestuur worden door de raad van toezicht benoemd en ontslagen (tweede lid). De rector magnificus wordt benoemd uit de hoogleraren. De voorzitter van het college van bestuur wordt uit de leden benoemd. Bij een universiteit kan de rector magnificus tevens de voorzitter zijn. Dit is echter niet noodzakelijk. Het verdient overigens de voorkeur dat de leden van het college van bestuur zoveel mogelijk afkomstig zijn uit de wereld van het hoger onderwijs en uit ervaring weten wat er binnen instellingen voor hoger onderwijs speelt. Er is in het wetsvoorstel afgezien van bepalingen inzake incompatibiliteiten. Het is aan de wijsheid van de raad van toezicht overgelaten te bepalen met welke functies het lidmaatschap van het college van bestuur kan worden gecombineerd. Het spreekt van zelf dat hierbij het beginsel van integriteit van bestuur leidend zal zijn. Bij de benoeming van de leden van het college van bestuur wordt zoveel mogelijk rekening gehouden met een evenwichtige verdeling van de zetels over mannen en vrouwen (derde lid). De leden van het college van bestuur worden voor een bepaalde termijn benoemd (vierde lid). De raad van toezicht moet deze termijn bepalen. Deze termijn hoeft niet voor alle leden van het college dezelfde te zijn. Tussentijds ontslag van een lid van het college van bestuur is mogelijk om gewichtige redenen. Bij de benoeming of het ontslag van een lid van het college van bestuur hebben de ondernemingsraad en de centrale studentenraad invloed. Zij moeten daarover tijdig door de raad van toezicht vertrouwelijk worden gehoord (vijfde lid). Als een benoeming of ontslag heeft plaats gevonden, moet de raad van toezicht de minister daarover onverwijld informeren (zesde lid). Het college is immers het orgaan van de instelling waarmee de minister als het om de instelling gaat contacten heeft.

Artikel 5.4. De leden van het college van bestuur zijn in dienst van de instelling. Zij behoren dus tot het personeel van de instelling. De raad van toezicht stelt hun beloning en hun overige arbeidsvoorwaarden vast. Dit moet geschieden met inachtneming van hetgeen daaromtrent bij wet is bepaald.

Artikel 5.5. Het college van bestuur is uitsluitend aan de raad van toezicht verantwoording verschuldigd. Deze verantwoordingsplicht is geconcretiseerd in een inlichtingenplicht. Deze houdt in dat het college de raad van toezicht alle inlichtingen moet geven die de raad aan het college vraagt.

Artikel 5.6. De minister onderhoudt geen relatie met de raad van toezicht. Voor hem is het college van bestuur het aanspreekpunt. Het college moet de minister de inlichtingen omtrent de instelling geven die nodig zijn.

Artikel 5.7. De raad van toezicht heeft twee functies. Hij is in de eerste plaats toezichthouder en als zodanig belast met het toezicht op de uitvoering van werkzaamheden en de uitoefening van bevoegdheden door het college van bestuur, dus met het toezicht op het college van bestuur. In de tweede plaats is de raad adviseur van het college van bestuur: hij moet het college van bestuur met raad ter zijde te staan (eerste lid). Naar analogie van de slotzin van artikel 140, tweede lid, van Boek 2 van het BW is bepaald dat de leden van de raad van toezicht zich bij de vervulling van hun taak richten naar het belang van de instelling. Behoudens besluiten over benoeming, schorsing, ontslag en arbeidsvoorwaarden van leden van het college van bestuur, neemt de raad van toezicht in het kader van zijn toezichthoudende taak uitsluitend besluiten omtrent de goedkeuring van bepaalde door het college van bestuur genomen besluiten. Daarbij is aan het college van bestuur om bij zijn besluitvorming de daarbij betrokken belangen af te wegen. De raad van toezicht dient in het kader van de goedkeuring van besluiten van het college die belangenafweging niet nog eens over te doen. Hij dient niet op de stoel van het college van bestuur te gaan zitten. De raad zal zich ervan moeten vergewissen of het college de betrokken belangen op een zorgvuldige wijze heeft afgewogen (de procedure) en of de uitkomst daarvan de toets van de redelijkheid kan doorstaan (de inhoud).

Uitdrukkelijk is in het tweede lid bepaald dat onder het toezicht dat de raad van toezicht uitoefent, mede begrepen is het toezicht op naleving door het college van bestuur van het bepaalde bij of krachtens de wet of de statuten van de rechtspersoon die de instelling in stand houdt, alsmede het toezicht op de rechtmatige verwerving en op de doelmatige en rechtmatige bestemming en aanwending van de rijksbijdrage. De instrumenten die de raad van toezicht in dit kader heeft, bestaan in de goedkeuring van de begroting en van het verslag (jaarverslag en jaarrekening) alsmede het aanwijzen van een accountant als bedoeld in artikel 393, eerste lid, van Boek 2 van het BW, voor de controle van de juistheid van de bekostigingsgegevens en voor de controle van de jaarrekening en de besteding van overheidssubsidies (derde lid onder f en g). De accountant rapporteert aan de raad van toezicht (vierde lid).

De raad van toezicht is voorts belast met de goedkeuring van een aantal belangrijke besluiten van het college van bestuur: het strategisch plan van de instelling, de nadere regeling van de bestuursorganisatie van de instelling voor zover de vaststelling daarvan krachtens de statuten van de rechtspersoon die de instelling in stand houdt, aan het college van bestuur is opgedragen, de wijze waarop aan het systeem van kwaliteitszorg is vormgegeven en het instellen, beëindigen van bachelor- en masteropleidingen en het treasurystatuut (derde lid onder a t/m e).

Bij of krachtens de statuten kunnen nog andere bevoegdheden aan de raad van toezicht worden gegeven..

De raad van toezicht legt jaarlijks in het jaarverslag van de instelling verantwoording af over de uitvoering van zijn taken en de uitoefening van zijn bevoegdheden (vijfde lid). Voorts is voorgeschreven dat de raad van toezicht ten minste een keer per jaar overleg pleegt met de ondernemingsraad en de centrale studentenraad (zesde lid).

Artikel 5.8. De omvang van de raad van toezicht is aan een minimum en een maximum gebonden: het bestaat uit ten minste drie en ten hoogste vijf leden (eerste lid). De precieze omvang moet bij of krachtens de statuten worden bepaald. Ook de wijze van benoeming van de leden van de raad van toezicht moet bij of krachtens de statuten worden geregeld. Het is denkbaar dat de benoeming geschiedt door het bestuur van de rechtspersoon die de instelling in stand houdt, tenminste als het college van bestuur niet tevens het bestuur van die rechtspersoon is. Het is denkbaar dat de benoeming van de leden van de raad van toezicht geschiedt via coöptatie of door een externe instantie. Ook kunnen aan externe instantie voorstel- of voordrachtsrechten worden toegekend. In elk geval moet een van de leden worden benoemd op voordracht van de ondernemingsraad en de centrale studentenraad (tweede lid). Deze voordracht moet ten minste twee namen bevatten. Indien de voorgedragen kandidaten niet worden benoemd, moet een nieuwe voordracht worden gedaan, waarvan bij met redenen omkleed besluit kan worden afgeweken. Bij de benoeming wordt zoveel mogelijk rekening gehouden met een evenwichtige verdeling van de zetels over mannen en vrouwen (derde lid). De benoeming van de leden van de raad van toezicht geschiedt voor een periode van ten hoogste vier jaren. Een lid kan om gewichtige redenen tussentijds worden ontslagen (vierde lid). Bij of krachtens de statuten zal moeten worden bepaald wie een lid van de raad van toezicht tussentijds kan ontslaan. Dit zal in de regel degene zijn die het desbetreffende lid heeft benoemd.

De samenstelling, taken en bevoegdheden van de raad van toezicht moeten zodanig zijn dat de raad een deugdelijk en onafhankelijk toezicht kan uitoefenen. Mede ter waarborging hiervan is uitdrukkelijk bepaald dat de leden van de raad van toezicht geen directe belangen bij de instelling mogen hebben. Ook mogen de leden van de raad niet tevens werkzaam zijn bij een ministerie dan wel lid zijn van de Eerste of Tweede Kamer der Staten-Generaal. Zij hebben zitting op persoonlijke titel en oefenen hun functie uit zonder last of ruggespraak (vijfde lid). In dit verband is voorts bepaald dat de benoeming van de leden van de raad van toezicht geschiedt op basis van vooraf openbaar gemaakte profielen en dat de ondernemingsraad en de centrale studentenraad in de gelegenheid gesteld worden om aan de raad van toezicht over die profielen advies uit te brengen (zesde lid).

De raad van toezicht wordt ondersteund door een secretaris. Deze wordt door het college bestuur, na verkregen goedkeuring door de raad van toezicht, benoemd en ontslagen (zevende lid). De goedkeuring van de raad van toezicht is vereist in verband met de vertrouwensrelatie die tussen de raad en zijn secretaris moet bestaan. De secretaris van de raad van toezicht kan een personeelslid van de instelling zijn. Het ligt zelfs voor de hand dat de secretaris van de universiteit of hogeschool dan wel van het college van bestuur tevens als secretaris van de raad van toezicht wordt benoemd omdat deze bij uitstek zicht heeft op wat zich binnen de instelling afspeelt, de interne procedures goed kent en op de hoogte is van de stand van de besluitvorming

Wellicht ten overvloede is bepaald dat de leden van het college van bestuur de vergaderingen van de raad van toezicht bijwonen tenzij de raad anders beslist en dat zij daarin een adviserende stem hebben (achtste lid).

Artikel 5.9. Het ligt in de rede dat het lidmaatschap van de raad van toezicht van een instelling voor hoger onderwijs, behoudens in incidentele gevallen, geen dagtaak zal zijn. De leden van de raad van toezicht ontvangen dan ook geen loon maar een tegemoetkoming en kunnen daarnaast een – niet bovenmatige – vergoeding van de door hen gemaakte kosten ontvangen. Bij of krachtens amvb worden regels vastgesteld omtrent tegemoetkomingen aan de leden van de raad van toezicht. Fiscaal gezien zullen de leden van de raad van toezicht in het algemeen een fictieve dienstbetrekking met de instelling hebben.

Artikel 5.10. Ingevolge dit artikel omvat een universiteit of hogeschool een of meer faculteiten, waarin de verzorging van het onderwijs en het onderzoek plaatsvinden. Bij of krachtens de statuten moet worden bepaald welke faculteit of faculteiten de instelling omvat. Het instellen van ten minste één faculteit is dus verplicht. Een faculteit is een organisatie-eenheid. Het begrip “faculteit” is echter – zoals dat ook in de WHW het geval is – niet gedefinieerd. Dit betekent dat desgewenst elke organisatie-eenheid, hoe ook genaamd, tot “faculteit” kan worden bestempeld, ongeacht de grondslag van die eenheid (vakgebied, cluster verwante opleidingen, enz.). Aan de instelling van faculteiten zijn rechtsgevolgen verbonden: er is dan een faculteitsbestuur met een (beperkt) aantal eigen taken en bevoegdheden. De faculteit een eenheid van professionals. Allen die rechtstreeks betrokken zijn bij de uitvoering van de primaire taken van de instelling, dus de docenten en onderzoekers, dienen in een faculteit te worden ingedeeld. Ook de leiding – één- of meerhoofdig – van de faculteit dient in handen te worden gelegd van deze professionals, dus van de docenten en onderzoekers, die in de leidinggevende functie worden benoemd door het college van bestuur. Door de positionering van de faculteit als relatief autonome eenheid waarin het onderwijs en onderzoek van de instelling plaatsvindt, wordt de positie van de professionals binnen de instelling ten opzichte van het college van bestuur versterkt.

Het voorschrift dat het onderwijs en onderzoek plaatsvinden in de faculteit, laat uiteraard onverlet dat onderwijs wordt gegeven of onderzoek wordt verricht in interfacultaire eenheden binnen de universiteit of hogeschool dan wel in eenheden die door twee of meer universiteiten, resp. hogescholen zijn ingesteld. Binnen een universiteit of hogeschool zullen deze eenheden moeten worden ingesteld bij gemeenschappelijke regeling tussen twee of meer faculteiten. Voor de instelling van interfacultaire eenheden tussen twee of meer universiteiten resp. hogescholen is een overeenkomst tussen de betrokken instellingen nodig.

Artikel 5.11. Aan het hoofd van de faculteit staat een één- of meerhoofdig faculteitsbestuur. Het eenhoofdig faculteitsbestuur wordt gevormd door de decaan, een meerhoofdig faculteitsbestuur door de decaan als lid en voorzitter en een of meer andere leden. Als een instelling slechts een faculteit omvat – hetgeen vooral zal voorkomen bij kleinere instellingen – is een afzonderlijk faculteitsbestuur als bestuurslaag ondoelmatig. In dat geval worden de taken en bevoegdheden van het faculteitsbestuur uitgeoefend door het college van bestuur en is bij een universiteit de rector magnificus tevens de decaan.

Artikelen 5.12 en 5.13. Het faculteitsbestuur heeft een eigen aantal verantwoordelijkheden en bevoegdheden, dus verantwoordelijkheden en bevoegdheden niet zijn afgeleid van het bestuur van de rechtspersoon die de instelling in stand houdt, noch van het college van bestuur. Het gaat

hierbij om de algemene leiding van de faculteit, om het bestuur en de inrichting van de faculteit voor het onderwijs en het onderzoek en verantwoordelijkheden en bevoegdheden op het gebied van onderwijs en onderzoek. De autonomie van de faculteit die hierin tot uitdrukking komt, is evenwel behalve waar het de inhoud van het onderwijs en het onderzoek betreft, relatief: ingevolge artikel 5.2, derde lid kan het college van bestuur kan bindende richtlijnen vaststellen met het oog op de organisatie en coördinatie van de uitoefening door de faculteitsbesturen van hun bevoegdheden. Zo kan bijv. worden gewaarborgd dat de interne structuur van de verschillende faculteiten vergelijkbaar is, dat de onderwijs- en examenregelingen op dezelfde wijze zijn opgebouwd, enz. Ingevolge artikel 5.2, eerste lid, is het college van bestuur belast met het beheer van de universiteit. Het college kan deze bevoegdheden niet aan het faculteitsbestuur overdragen of delegeren. Het wetsvoorstel geeft deze mogelijkheid niet. Het college kan uiteraard wel volmacht geven aan het faculteitsbestuur bevoegdheden op het gebied van het beheer die betrekking hebben op de faculteit, namens en onder verantwoordelijkheid van het college uit te oefenen. Het college van bestuur kan het faculteitsbestuur terzake instructies geven en, zo nodig, overrulen. Het faculteitsbestuur heeft op dit gebied dus geen eigen bevoegdheden. Het college van bestuur blijft voor de uitoefening van deze bevoegdheden verantwoordelijk jegens de raad van toezicht en kan bovendien daarop door de minister worden aangesproken.

Ter concretisering van zijn eigen bevoegdheid de faculteit nader in te richten moet het faculteitsbestuur het faculteitsreglement vaststellen. Dit reglement behoeft de goedkeuring van het college van bestuur, die de goedkeuring slechts kan onthouden wegens strijd met het recht of het algemeen belang, waaronder moet worden verstaan het algemeen instellingsbelang (art. 5.12, tweede lid). Indien binnen een door het college van bestuur te bepalen termijn het faculteitsreglement niet of niet volledig is vastgesteld, stelt het college van bestuur het reglement of het ontbrekende gedeelte daarvan vast (art. 5.12, derde lid).

Het faculteitsbestuur is voorts belast met het vaststellen van de OER voor elke tot de faculteit behorende opleiding of groep opleidingen, met de regelmatige beoordeling daarvan en met het toezicht op de uitvoering van de OER (art. 5.13, eerste lid onder a en d). Het faculteitsbestuur moet ook het onderzoekprogramma van de faculteit vaststellen en op de uitvoering daarvan toezicht oefenen (art. 5.13, eerste lid onder b en d). Binnen de eenheden binnen de faculteit zoals instituten, kenniskringen e.d. zal het facultaire onderzoekprogramma nader moeten worden geconcretiseerd. Ten behoeve daarvan kan het faculteitsbestuur richtlijnen vaststellen (art. 5.13, eerste lid onder c).

In de artikelen 3.15 tot en met 3.26 en 3.28 zijn taken en bevoegdheden gegeven aan het instellingsbestuur. Daarmee is in die artikelen het faculteitsbestuur bedoeld (art. 5.13, eerste lid onder e). Die artikelen hebben betrekking op de toegangs- en toelatingsvoorwaarden tot bachelor- en masteropleidingen. Het faculteitsbestuur is belast met het in die artikelen bedoelde onderzoek of de betrokkenen aan de gestelde eisen voor toelating tot de gekozen opleiding voldoen. Het faculteitsbestuur kan daarvoor desgewenst commissies instellen, en is dan bevoegd de leden daarvan benoemen en ontslaan. Het faculteitsbestuur beslist over de toelating van betrokkenen en verstrekt hen, indien zij zijn toegelaten, bewijzen van toelating (art. 5.13, tweede lid).

Het faculteitsbestuur is belast met het instellen van de examencommissies en het benoemen en ontslaan van de leden van deze commissies (art. 5.13, eerste lid onder f) en met het instellen van opleidingscommissies (art. 5.17, eerste lid).

Het faculteitsbestuur is bevoegd met andere faculteitsbesturen van de instelling gemeenschappelijke regeling te sluiten ten behoeve van het onderwijs of het onderzoek (art. 5.13, eerste lid onder g). Voor formalisering van de samenwerking met een of meer faculteiten van een of meer andere instellingen is een overeenkomst vereist, tenzij de betrokken instellingen in stand worden gehouden door dezelfde rechtspersoon. In deze gevallen zal de medewerking van de colleges van bestuur nodig zijn, voor zover zij de faculteitsbesturen terzake geen volmacht hebben gegeven.

Het faculteitsbestuur is verantwoordelijk voor de begeleiding van de studenten bij de studie en moet daarbij bijzondere zorg besteden aan de begeleiding van studenten die behoren tot een etnische of culturele minderheid waarvan de deelname aan het hoger onderwijs in betekenende mate achterblijft bij de deelname van Nederlanders die niet behoren tot een dergelijke minderheid (art. 5.26, eerste lid onder e).

Het faculteitsbestuur kan het college van bestuur adviseren de inschrijving van een student voor een opleiding beëindigen dan wel de inschrijving als student weigeren, als de betrokkene door zijn gedragingen of uitlatingen blijkt heeft gegeven van ongeschiktheid voor de uitoefening van een of meer beroepen waartoe de door hem gevolgde opleiding hem opleidt, dan wel voor de praktische voorbereiding op de beroepsuitoefening (art. 5.31, eerste en derde lid).

Het faculteitsbestuur is belast met de advisering van de student aan het einde van diens eerste jaar van inschrijving voor de propedeutische fase over de voortzetting van zijn studie binnen of buiten de desbetreffende bacheloropleiding en kan, in geval de bacheloropleiding daartoe door het college van bestuur, is aangewezen aan zijn advies een afwijzing verbinden (art. 5.52). Het faculteitsbestuur is ook belast met de verwijzing in de propedeutische fase (art. 5.53).

Indien door het college van bestuur bij een numerus fixus is besloten tot decentrale selectie, bepaalt het faculteitsbestuur de bijzondere kwalificaties en de eventuele nadere criteria waaraan de aanstaande studenten moeten voldoen. Het faculteitsbestuur voert ook de selectie uit (art. 5.59, eerste en tweede lid).

Ten slotte is het faculteitsbestuur belast met de vaststelling en bekendmaking van het facultaire studentenstatuut (art. 5.87).

Artikel 5.14. De decaan heeft enkele bijzondere bevoegdheden. Hij werkt mede aan het bestuur van de instelling door onder meer het plegen van overleg met het college van bestuur ter zake van de voorbereiding van het strategisch plan en de begroting. Dit overleg heeft bij de meeste instellingen een structureel karakter en draagt namen als managementteam, groepsraad, bestuursberaad enz. De in artikel 3,43 bedoelde voordracht van het instellingsbestuur aan het college voor promoties is bevoegd wegens zeer uitstekende verdiensten aan natuurlijke personen de titel Doctor honoris causa te verlenen, wordt gedaan door de decaan.

Artikel 5.15. De leden van het faculteitsbestuur worden benoemd door het college van bestuur (eerste lid), behoudens in het geval dat de universiteit slechts één faculteit omvat. Dan treedt het college van bestuur op als faculteitsbestuur en treedt de rector magnificus op als decaan (art. 5.11, tweede lid). De leden van het faculteitsbestuur worden voor een door dit college te bepalen termijn benoemd. Zij kunnen tussentijds door het college van bestuur om gewichtige redenen worden geschorst en ontslagen (tweede lid). De decaan moet bij de professionals in zijn

faculteit gezag hebben. In verband hiermee moet de decaan bij een universiteit altijd een hoogleraar en bij een hogeschool altijd een lector zijn (eerste lid). Alvorens tot benoeming over te gaan moet het college van bestuur vertrouwelijk de desbetreffende onderdeelcommissie of decentrale ondernemingsraad en de facultaire studentenraad horen. Dit moet op een zodanig tijdstip dat het van wezenlijke invloed kan zijn op de besluitvorming (derde lid). Het spreekt vanzelf dat het college van bestuur alvorens een lid van het faculteitsbestuur te benoemen, over de voorgenomen benoeming de zittende leden van dat bestuur raadpleegt. Dit hoeft uiteraard niet als die zelf het te benoemen lid hebben voorgedragen.

Artikel 5.16. Het faculteitsbestuur is aan het college van bestuur verantwoording verschuldigd. Deze verantwoordingsplicht is geconcretiseerd in een inlichtingenplicht. Deze houdt in dat het faculteitsbestuur het college van bestuur alle inlichtingen moet geven die het college aan het faculteitsbestuur vraagt.

Artikel 5.17. Een opleidingscommissie wordt door het faculteitsbestuur ingesteld voor een opleiding of een groep van opleidingen (eerste lid). Zoals ook al in paragraaf 3.5 van het algemeen deel van deze memorie is opgemerkt, is de opleidingscommissie geen medezeggenschapsorgaan maar een orgaan van overleg en advies. In de opleidingscommissie voeren docenten en studenten van de desbetreffende opleiding of opleidingen overleg over de wijze waarop de uitvoering van het onderwijs in die opleiding kan worden verbeterd (tweede lid). Dat overleg kan leiden tot adviezen aan het faculteitsbestuur over de OER (derde lid onder a) of tot adviezen aan het faculteitsbestuur dan wel degene of degenen die door het faculteitsbestuur met het bestuur van de desbetreffende opleiding of opleidingen is of zijn belast, over alle aangelegenheden betreffende het onderwijs in die opleiding of opleidingen (derde lid onder c). Invalshoek bij deze adviezen is en blijft (de verbetering van) de kwaliteit van de uitvoering van de OER. De opleidingscommissie heeft tot taak het jaarlijks evalueren van de wijze waarop de OER wordt uitgevoerd (derde lid onder b). De commissie zendt haar adviezen in elk geval aan het faculteitsbestuur alsmede ter kennisneming aan de facultaire studentenraad (vierde lid). De studentenraad kan het faculteitsbestuur zo nodig aanspreken op de gevolgen die het advies naar het oordeel van de raad moet hebben. Op een advies van de opleidingscommissie is artikel 5.71, aanhef en onderdelen b en c, van overeenkomstige toepassing (vijfde lid). Dit betekent dat degene aan wie het advies wordt uitgebracht de opleidingscommissie in de gelegenheid moet stellen met hem overleg te voeren voordat advies wordt uitgebracht, en dat de opleidingscommissie zo spoedig mogelijk schriftelijk in kennis wordt gesteld van de wijze waarop aan het uitgebrachte advies gevolg wordt gegeven. In het faculteitsreglement worden de wijze van benoeming en samenstelling van de opleidingscommissie geregeld, met dien verstande dat de helft van het totaal aantal leden van de commissie voortkomt uit de voor de desbetreffende opleiding ingeschreven studenten (zesde lid). Hoewel de leden van de opleidingscommissie worden benoemd, is het denkbaar dat de benoeming van de studenten in de commissie plaatsvindt op basis van de uitkomst van verkiezingen van kandidaten door en uit de studenten van de desbetreffende opleiding of opleidingen.

Artikelen 5.18 en 5.19. Het personeelsbeleid en de arbeidsvoorwaardenvorming zijn aangelegenheden van de instelling zelf. Het personeel van de instellingen wordt in dienst genomen op arbeidsovereenkomst. De rechtspositie van dit personeel is geregeld in collectieve arbeidsovereenkomsten (Cao's) in de zin van de Wet op de collectieve arbeidsovereenkomst. Voor de rechtsbescherming van het personeel zijn het Burgerlijk Wetboek en het Buitengewoon Besluit Arbeidsverhoudingen 1945 (BBA) van toepassing. In de Cao kunnen daarover aanvullende bepalingen worden opgenomen zoals bijv. de instelling van een advies- of

bezwarencommissie. Dat is zaak van instellingsbesturen en vakbonden. De instelling van een dergelijke commissie behoort dan ook niet als bekostigingsvoorwaarde in een wet te worden opgelegd. In het wetsvoorstel zijn wat het personeel betreft uitsluitend bepalingen opgenomen over de hoogleraar en de lector.

De positie van de hoogleraar is geregeld in verband met het *ius promovendi* en in verband met het feit dat de functies van rector magnificus en decaan uitsluitend door hoogleraren kunnen worden vervuld. Ook de leden van het college voor promoties worden uit de hoogleraren benoemd. Voorgeschreven is dat in het benoemingsbesluit van de hoogleraar het wetenschapsgebied wordt vermeld waarop de hoogleraar zijn onderwijs- en onderzoektaken uitoefent (art. 9.19, eerste lid, tweede volzin). De wet schrijft niet voor dat in het benoemingsbesluit zelf ook de faculteit of faculteiten worden genoemd waarin betrokkene werkzaam zal zijn. Soms zullen werkzaamheden op het desbetreffende wetenschapsgebied buiten de eigen faculteit worden verricht zoals bijv. het verzorgen van onderwijs ten behoeve van een opleiding in een andere faculteit. De hoogleraren zijn, ingevolge de wet, bij uitstek verantwoordelijk voor de ontwikkeling van het hun toegewezen wetenschapsgebied en voor de inhoud van het te geven onderwijs op dat gebied (eerste lid). Dit laat uiteraard de wettelijke bevoegdheid van het faculteitsbestuur op het gebied van het onderwijs en onderzoek onverlet. Deze bepaling zal binnen de universiteit in de relatie van de hoogleraar met de andere met onderwijs en/of onderzoek op het desbetreffende wetenschapsgebied belaste medewerkers moeten worden geconcretiseerd: er zal moeten worden bepaald welke medewerkers voor de inrichting van hun onderwijs of onderzoek de instemming van de hoogleraar behoeven en welke medewerkers onder toezicht werkzaam zullen zijn. Voorts is bepaald dat eervol ontslagen hoogleraren nog gedurende vijf jaren na hun ontslag het recht behouden als promotor op te treden (derde lid). Deze bepaling is in het belang van de eventuele promovendi van de betrokken hoogleraar. Zij behoeven dus niet in de loop van het promotietraject de aanwijzing van een andere promotor te vragen. De hoogleraren zijn gerechtigd de titel professor te voeren. De oud-hoogleraren aan wie om gezondheidsredenen, wegens vrijwillig vervroegd uittreden dan wel bij of na het bereiken van de voor de openbare dienst geldende functionele leeftijdsgrens eervol ontslag als hoogleraar is verleend, zijn eveneens gerechtigd deze titel te voeren (vierde lid). De titel “professor” is overigens niet beschermd. De bepalingen met betrekking tot deze titel zijn in feite alleen relevant binnen de universiteiten zelf en in verband met wetenschappelijke voordrachten en publicaties.

Ook de positie van de lector wordt in het wetsvoorstel geregeld. Dit is niet alleen omdat alleen een lector decaan van de faculteit kan zijn maar ook en vooral in het kader van de versterking van de positie van de professionals in de hogeschool. De lectoraten moeten bijdragen aan het onderwijs en de professionalisering van docenten. Het onderzoek van de lectoren en de medewerkers die tot hun onderzoeksgroep behoren, dient te zijn geworteld in de beroepspraktijk. Het onderzoek aan hogescholen is dus geen wetenschappelijk onderzoek. Bij het onderzoek aan de hogescholen moet vraagstelling worden ingegeven door de professionele praktijk en moet kennis opleveren die ten goede komt aan die beroepspraktijk maar ook aan het onderwijs van de hogeschool. Lectoren en de medewerkers behoren, dienen hun onderzoek in te bedden in het onderwijs en de resultaten van hun onderzoek in te brengen in het onderwijs. Indien lectoraten derde geldstroommiddelen genereren, is dat voor de hogeschool op zich zelf een goede zaak. Dit is echter niet de voornaamste doelstelling van het lectoraat. In het benoemingsbesluit wordt vermeld het gebied waarop de lector zijn onderwijs- en onderzoektaken uitoefent. De lector is bij uitstek verantwoordelijk voor de ontwerp- en ontwikkelactiviteiten en het overige op de beroepspraktijk gerichte onderzoek op het hem toegewezen gebied en voor de bevordering van de verwevenheid van het op dat gebied te geven onderwijs met de beroepspraktijk. Ook deze

bepaling laat de wettelijke bevoegdheden van het faculteitsbestuur op het gebied van onderwijs en onderzoek onverlet.

Artikelen 5.20 en 5.21. De besluiten van het faculteitsbestuur en ook de door de examencommissie vast te stellen regels mogen uiteraard niet in strijd zijn met de wetgeving, de richtlijnen van het college van bestuur, de onderwijs- en examenregeling van de desbetreffende opleiding of andere interne regelingen. Het college van bestuur moet instrumenten hebben om besluiten van het faculteitsbestuur en de met andere regelgeving strijdige regels van de examencommissie te schorsen of te vernietigen. Wat de examencommissie betreft heeft dit schorsings- en vernietigingsrecht geen betrekking op besluiten in individuele gevallen, waar beroep mogelijk is of is geweest bij het College van beroep voor de examens. Het gaat om de door de examencommissie vast te stellen algemene regels, bijvoorbeeld wanneer daarbij de examencommissie niet opereert binnen de grenzen van de onderwijs- en examenregeling. Hoofdstuk 10, afdelingen 10.2.2 en 10.2.3 van de Algemene wet bestuursrecht zijn van overeenkomstige toepassing. In die afdelingen worden de gronden van vernietiging en schorsing geregeld, worden termijnen genoemd en ook de gevallen waarin vernietiging niet mogelijk is. Vernietiging kan alleen geschieden wegens strijd met het recht of het algemeen belang. Schorsing is mogelijk hangende het onderzoek of er reden is tot vernietiging van het desbetreffende over te gaan. Op enkele punten wordt daarvan in het wetsvoorstel afgeweken. De termijn van schorsing is ingekort van maximaal een jaar tot maximaal vier maanden. Voorts kunnen besluiten van het faculteitsbestuur betreffende de benoeming en het ontslag van leden van examencommissies en van leden van eventuele ingestelde colloquium doctum-commissies of andere commissies van toelating niet worden geschorst of vernietigd. Hetzelfde geldt de besluiten van examencommissies voor zover tegen die besluiten beroep krachtens deze wet openstaat of heeft opengestaan, dus besluiten in individuele gevallen. Besluiten van examinatoren kunnen niet worden geschorst of vernietigd. Hun besluiten betreffen immers uitsluitend individuele gevallen.

Artikel 5.22. In geval van verwaarlozing of in strijd met de wet functioneren van het bestuur van een faculteit of van een deel daarvan treft het college van bestuur voor een door het college te bepalen tijdvak van ten hoogste één jaar de voorzieningen die het noodzakelijk oordeelt. Indien nodig kan het college hierbij afwijken van de wettelijke bepalingen inzake de bestuursorganisatie van de faculteit. Het college doet hiervan onverwijld mededeling aan de raad van toezicht. De voorzieningen vervallen, indien zij niet binnen drie weken na de ontvangst van de mededeling van het college van bestuur door de raad van toezicht zijn bekrachtigd. Met het vervallen van die voorzieningen vervallen ook alle daarvoor vatbare rechtsgevolgen.

Artikel 5.23. Uitgangspunt van de wet is dat degene die aan een universiteit of hogeschool wenst te studeren – anders dan op de voet van contractonderwijs – zich bij die instelling door het college van bestuur moet laten inschrijven (eerste lid). Het wettelijk systeem van inschrijving heeft betrekking op het onderwijsaanbod voor zover dat betreft initiële opleidingen in de zin van de wet. De wettelijke regeling ziet dus niet op de inschrijving van studenten voor niet-initiële opleidingen. Hun inschrijving is geen inschrijving in de zin van de wet. Zij zijn ook geen studenten in de zin van de wet. Hetzelfde geldt voor degenen die op basis van contractonderwijs aan een universiteit of hogeschool studeren bijv. in het kader van het hoger onderwijs voor ouderen (HOVO), voor degenen die deelnemen aan postacademisch onderwijs of post-hoger beroepsonderwijs, enz. Formeel zijn deze studenten cursisten, die een cursusgeld betalen. De wettelijke regeling van de inschrijving is ook niet van toepassing op de niet-bekostigde instellingen. Inschrijving aan die instellingen is geen inschrijving in de zin van de

wet en studenten aan die rechtspersonen zijn geen studenten in de zin van de wet. Hetzelfde geldt voor de inschrijving van studenten voor een niet bekostigde opleiding aan een bekostigde instelling. Ook deze inschrijving is geen inschrijving in de zin van de wet en de studenten zijn geen studenten in de zin van de wet. Degene die zich bij een instelling laat inschrijven voor een gezamenlijke opleiding of afstudeerrichting, dient zich ook voor die opleiding, resp. voor de opleiding waartoe die afstudeerrichting behoort, te laten inschrijven bij de andere instelling voor zover het een Nederlandse instelling betreft (tweede lid).

De inschrijving kan geschieden in de primaire inschrijvingsvorm, als student, dan wel in een afgeleide inschrijvingsvorm, nl. als extraneus Inschrijving voor een duale opleiding dan wel aan de Open Universiteit Nederland is echter uitsluitend mogelijk als student (derde lid).

Artikel 5.24. De inschrijving heeft het karakter van een civielrechtelijke (onderwijs)overeenkomst. Deze overeenkomst is niet geregeld als bijzondere overeenkomst in (boek 7 van) het Burgerlijk Wetboek (BW). De algemene bepalingen van het BW met betrekking tot overeenkomsten zijn wel van toepassing.

De inschrijving geschiedt aan een universiteit of hogeschool voor een opleiding en aan de Open Universiteit Nederland voor een of meer onderwijseenheden. De inschrijving voor een opleiding geschiedt voor een periode van onbepaalde duur. Het college van bestuur van de Open Universiteit Nederland stelt de periode van de inschrijving voor een onderwijseenheid vast.

De inschrijving voor een opleiding eindigt in een aantal in de wet genoemde gevallen: beëindiging door het college van bestuur als sanctie op overtreding door de student of extraneus van de huisregels (art. 5.28, eerste of tweede lid), beëindiging op verzoek van de betrokkene (art. 5.29, eerste lid), beëindiging door het college van bestuur als de student of extraneus in gebreke blijft het verschuldigde collegegeld of examengeld te betalen (art. 5.29, tweede lid), beëindiging door het college van bestuur van instelling op levensbeschouwelijke grondslag als de student of extraneus deze grondslag niet respecteert of ernstig afbreuk doet aan de eigen aard van die instelling (art. 5.30, eerste of tweede lid), beëindiging door het college van bestuur in verband met gedragingen van de student in relatie tot toekomstige beroepsuitoefening (art. 5.31) of in geval van examenfraude door betrokkene (art. 5.32), als blijkt dat inschrijving heeft plaatsgevonden in strijd met de voorwaarden met betrekking tot nationaliteit en woonplaats (art. 5.33, tweede lid) en in geval van ene bindend studieadvies (art. 5.52, vijfde lid).

Artikel 5.25. In het eerste lid is het inschrijvingsrecht verankerd. Ieder die aan de bij of krachtens de wet gestelde voorwaarden voldoet, moet door het college van bestuur worden ingeschreven. Deze voorwaarden kunnen worden onderscheiden in onderwijskundige voorwaarden, financiële voorwaarden en administratieve voorwaarden. De onderwijskundige voorwaarden bestaan in toegangsvoorwaarden en toelatingseisen. Zij gelden ongeacht de inschrijvingsvorm: student of extraneus. Zij zijn niet van toepassing voor zover het betreft de inschrijving aan die instelling voor een of meer onderwijseenheden van een bacheloropleiding. Op de toegangsvoorwaarden en toelatingseisen heeft hoofdstuk 3, titel 3, betrekking. De financiële voorwaarden betreffen het collegegeld, dat voor de inschrijving als student verschuldigd is, en het examengeld, dat voor de inschrijving als extraneus verschuldigd is. Het collegegeld wordt onderscheiden in wettelijk collegegeld en instellingscollegegeld. Op het collegegeld en examengeld heeft hoofdstuk 5, titel 2, paragraaf 3, betrekking. De administratieve voorwaarden zijn van tweeërlei aard: zij omvatten eisen met betrekking tot de nationaliteit of

verblijfstitel en eisen van procedurele aard. Deze voorwaarden zijn neergelegd in hoofdstuk 5, titel 2, paragraaf 2 en krachtens artikel 5.36 in interne regels van de universiteit of hogeschool.

Artikel 5.26. De rechten van de student betreffen het onderwijs, de examens, toegang tot inrichtingen en verzamelingen, studentenvoorzieningen, studiebegeleiding en financiële ondersteuning.

De student heeft het recht aan het initieel onderwijs van de instelling deel te nemen. Het gaat hierbij om het gehele initiële onderwijs van de betrokken universiteit of hogeschool. Uiteraard heeft dit recht uitsluitend betrekking heeft op het reguliere onderwijs, dus het onderwijs zoals dat in de onderscheiden opleidingen wordt gegeven ter uitvoering van en overeenkomstig de desbetreffende onderwijs- en examenregeling zoals die eventueel door het opleidingsbestuur nader is geconcretiseerd. De onderhavige wettelijke bepaling ziet dus niet op het initieel onderwijs zoals dat specifiek voor een bepaalde doelgroep wordt gegeven zoals bijv. in het kader van een honoursprogramma voor excellente studenten. Zo'n programma is uitsluitend toegankelijk voor degenen die daarvoor zijn geselecteerd. Het recht om deel te nemen aan het gehele onderwijs van de instelling verzet zich ertegen dat van studenten een bijdrage wordt gevraagd voor het deelnemen aan ander onderwijs dan dat van de eigen opleiding. Een eigen bijdrage kan uiteraard wel worden gevraagd voor het deelnemen aan extracurriculair onderwijs dat voor een speciale selectie groep wordt georganiseerd zoals bijv. een honoursprogramma.

Een aantal gevallen waarin de toegang tot het reguliere initieel onderwijs kan worden beperkt. In de eerste plaats kan als voor de inschrijving voor een opleiding krachtens de wet een bewijs van toelating vereist is, de toegang worden beperkt voor hen die niet over zulk een bewijs beschikken. In de tweede plaats kan het faculteitsbestuur in het kader van de zgn. verwijzing in de postpropedeutische fase, bepalen een student slechts toegang heeft tot een of meer bepaalde afstudeerrichtingen binnen de bacheloropleiding. De student mag dan het onderwijs in het kader van de andere afstudeerrichtingen van die opleiding niet bijwonen (art. 5.53, eerste lid). Tenslotte kan de toegang tot het onderwijs in bepaalde opleidingen of afstudeerrichtingen aan een student worden ontzegd op grond van gedragingen van student in relatie tot toekomstige beroepsuitoefening (art. 5.31, derde lid).

Het feit dat de student een wettelijk recht heeft op het deelnemen aan het regulier initieel onderwijs, laat onverlet dat de instelling kan verlangen dat een student die in het kader van de opleiding waarvoor hij is ingeschreven, bijv. aan een bepaalde werkgroep of aan een bepaald practicum wil deelnemen, zich daar tijdig voor opgeeft en dat de instelling bij het bereiken van de maximum capaciteit voor die werkgroep of dat practicum de aanmelding daarvoor sluit. Dit mag uiteraard niet leiden tot studievertraging voor studenten die zich tijdig hebben opgegeven maar door de beperkte capaciteit van de werkgroep of het practicum buiten de boot vallen. De instelling heeft hiervoor een zorgplicht. Het ontstaan van wachtlijsten moet zoveel als mogelijk is, worden vermeden.

De student heeft het recht de tentamens af te leggen van de onderwijseenheden behorend tot de opleiding, alsmede de examens af te leggen van die opleiding. In tegenstelling tot het recht aan het onderwijs deel te nemen, is dit recht beperkt tot de opleiding waarvoor de student is ingeschreven (eerste lid onder b).

De student heeft recht van toegang tot de bij de instelling behorende inrichtingen en verzamelingen, tenzij naar het oordeel van het instellingsbestuur de aard of het belang van het

onderwijs of het onderzoek zich daartegen verzet (eerste lid onder c). Het gaat hier om de voor studenten relevante inrichtingen en verzamelingen zoals bijv. de bibliotheek en het herbarium. Een reden voor een beperking van de toegang tot een verzameling kan gelegen zijn in de grote waarde daarvan of de kwetsbaarheid van de stukken, die noodzaakt tot een zeer zorgvuldige behandeling daarvan.

De student heeft het recht gebruik te maken van andere ten behoeve van de studenten getroffen voorzieningen, daaronder begrepen de diensten van een studentendecaan (eerste lid onder d). Het gaat hier om de zgn. collectieve studentenvoorzieningen. Bij deze voorzieningen moet worden gedacht aan advisering door de studentendecaan, aan studentensportfaciliteiten en aan de vanouds bij de universiteiten bestaande noodfondsen. Overigens houdt het onderhavige recht niet in dat voor bijv. sportfaciliteiten geen financiële bijdrage van de student zou kunnen worden gevraagd noch dat deze faciliteiten door de instelling niet voor anderen dan studenten zouden mogen worden opgesteld.

De student heeft recht op begeleiding bij zijn studie. Daarbij moet bijzondere zorg worden besteed aan de begeleiding van studenten die behoren tot een etnische of culturele minderheid waarvan de deelname aan het hoger onderwijs in belangrijke mate achterblijft bij de deelname van Nederlanders die niet behoren tot een dergelijke minderheid (eerste lid onder e). Ook in het hoger onderwijs immers blijven de prestaties van allochtonen achter bij die van autochtonen.

Als het college van bestuur besluit een opleiding te beëindigen, moet het adequate overgangsvoorzieningen treffen voor de zittende studenten (tweede lid). Het college kan hiertoe immers besluiten ook als beëindiging van de accreditatie van de instelling of de bekostiging niet aan de orde is. Deze bepaling vormt derhalve een noodzakelijke aanvulling op de artikelen 2.4, eerste lid, en 4.4, derde lid.

Een student aan de Open Universiteit Nederland heeft dezelfde rechten als een student aan een van de andere instellingen voor hoger onderwijs. Daarnaast heeft hij echter het recht het benodigde cursusmateriaal te ontvangen en de daarbij behorende begeleiding te genieten. Het college van bestuur van de Open Universiteit Nederland moet ten aanzien van studenten die niet in Nederland wonen, regels vaststellen met betrekking tot de genoemde rechten (derde lid).

Artikel 5.27. Aan de inschrijving als extraneus, zijn uitsluitend verbonden het recht om in de opleiding waarvoor de inschrijving geldt, examen af te leggen en het recht van toegang tot de bij de instelling behorende inrichtingen en verzamelingen.

Artikel 5.28. Het bestuur van de rechtspersoon die de instelling in stand houdt, is bevoegd op grond van het aan die rechtspersoon toekomende eigendomsrecht, ander zakelijk recht of persoonlijk gebruiksrecht voorschriften te geven en maatregelen te nemen met betrekking tot de goede gang van zaken in de gebouwen en op de terreinen van de instelling, daaronder begrepen de bevoegdheid aan onbevoegde personen de toegang tot die gebouwen of terreinen dan wel gedeelten daarvan te ontfangen. De toegang tot die gebouwen, terreinen of gedeelten moet evenwel ook kunnen worden ontzegd aan personen die in het algemeen wel bevoegd zijn die gebouwen of terreinen dan wel gedeelten daarvan te betreden, met name indien zij de voorschriften met betrekking tot de goede gang van zaken hebben overtreden, i.c. studenten en extranei. De toegang kan hun worden ontzegd voor de tijd van ten hoogste een jaar. Ook kan de inschrijving gedurende eenzelfde periode worden beëindigd. Als student of extraneus die de voorschriften met betrekking tot de goede gang van zaken, overtreedt, ernstige overlast binnen

de gebouwen en terreinen van de instelling heeft veroorzaakt en deze overlast ook na aanmaning door of vanwege het college van bestuur niet heeft gestaakt, kan het college de inschrijving van die student of extraneus beëindigen, hem definitief de toegang tot de gebouwen en terreinen ontfeggen en een nieuwe inschrijving van betrokkene weigeren. Het spreekt vanzelf dat deze bevoegdheid met grote omzichtigheid dient te worden gehanteerd. Het gaat erom, dat kan worden opgetreden tegen gebruik van gebouwen en terreinen dat naar algemeen heersende opvatting onaanvaardbaar is.

Artikel 5.29. De inschrijving voor een opleiding geschiedt voor onbepaalde tijd. Het is in de regel aan de student of extraneus aan te geven of de inschrijving moet worden beëindigd. Hij hoeft daarvoor geen reden op te geven. De inschrijving wordt beëindigd met ingang van de maand die volgt op het verzoek van de betrokkene (eerste lid). Als een student of extraneus voorafgaand aan inschrijving heeft aangegeven dat hij aan de aan financiële voorwaarden (collegegeld resp. examengeld) zal voldoen totdat hij is uitgeschreven, wordt zijn inschrijving bij het uitblijven van betaling beëindigd nadat hem eerst een aanmaning is verzonden (tweede lid).

Artikel 5.30. Het bestuur van een rechtspersoon die een instelling op levensbeschouwelijke grondslag in stand houdt, kan bepalen dat degenen die wensen te worden ingeschreven, geacht worden de grondslag en de doelstellingen van de instelling te respecteren. De inschrijving kan door het college van bestuur worden geweigerd dan wel beëindigd indien betrokkene de grondslag en de doelstellingen van de instelling niet respecteert. Zij kan ook worden geweigerd dan wel beëindigd indien gegronde vrees bestaat dat de betrokkene van die inschrijving en daaraan verbonden rechten misbruik zal maken door in ernstige mate afbreuk te doen aan de eigen aard van die instelling, dan wel is gebleken dat de betrokkene van die inschrijving en daaraan verbonden rechten zulk een misbruik heeft gemaakt. Uiteraard moet de weigering dan wel beëindiging van de inschrijving schriftelijk plaatsvinden en gemotiveerd zijn.

Artikel 5.31. Dit artikel maakt het mogelijk dat de inschrijving wordt geweigerd (of beëindigd) als de betrokkene door zijn gedragingen of uitlatingen blijkt heeft gegeven van ongeschiktheid voor de uitoefening van een of meer beroepen waartoe de desbetreffende opleiding opleidt dan wel voor de praktische voorbereiding op de beroepsuitoefening. Voor een goed functioneren van een instelling van essentieel belang is dat studenten, docenten en andere betrokkenen bij het onderwijs in onderling vertrouwen kunnen deelnemen of bijdragen aan het onderwijsproces. In incidentele, ernstige gevallen kan er grote behoefte bestaan om studenten die door hun gedrag of hun uitlatingen een gevaar vormen voor andere betrokkenen (bij het onderwijs of beroep) uit te schrijven dan niet in te schrijven. Het gaat hierbij in de eerste plaats om personen die door hun gedragingen een bedreiging vormen voor anderen, zoals medestudenten, docenten maar ook voor degenen die op een andere manier betrokken zijn bij het onderwijs zoals patiënten of proefpersonen. De situatie zal zich met name voordoen bij praktische oefeningen zoals stages, practica of coassistentenschappen die voorbereiden op de beroepsuitoefening. In de tweede plaats gaat het om personen die zich zodanig uitlaten dat daaruit hun ongeschiktheid voor het desbetreffende beroep of de praktische voorbereiding op de beroepsuitoefening blijkt.

Het moge duidelijk zijn dat het hier om een vergaande bevoegdheid van het college van bestuur gaat. Om deze reden voorziet de wet in een zware procedure. In de eerste plaats is zij beperkt tot “bijzondere gevallen”. Een weigering van de inschrijving op de onderhavige grond moet dus uitzondering blijven. In de tweede plaats behoeft het college van bestuur een voorafgaand advies van de examencommissie of het faculteitsbestuur. In de derde plaats eist de wet een

zorgvuldige afweging van de betrokken belangen. Het gaat hierbij om de belangen van de betrokken student, van de instelling, van de bij de desbetreffende opleiding betrokken personen als docenten, andere studenten, proefpersonen, enz. Bij deze belangenafweging dienen ook zaken als de academische vrijheid en het recht op onderwijs van de student te worden betrokken.

Het college van bestuur is ook bevoegd de inschrijving van betrokkene te weigeren wanneer hij zich voor dezelfde of voor een verwante opleiding (opnieuw) wil inschrijven. De besturen van de andere instellingen zijn bevoegd de betrokkene de inschrijving voor eenzelfde of verwante opleiding te weigeren..

Wenst betrokkene zich in te schrijven voor een andere opleiding, maar kiest hij voor een afstudeerrichting waar hetzelfde probleem zich waarschijnlijk zal voordoen dan kan deze student de toegang tot die afstudeerrichting of andere onderdelen van die opleiding worden geweigerd. Ook hier is een voorafgaand advies van de examencommissie of het faculteitsbestuur en een zorgvuldige afweging van de betrokken belangen verplicht.

Artikel 5.32. Indien een examinandus fraudeert, kan de examencommissie deze het recht ontnemen één of meer door de examencommissie aan te wijzen tentamens of examens af te leggen gedurende een door de examencommissie te bepalen termijn van ten hoogste een jaar. Bij ernstige fraude kan de examencommissie het instellingsbestuur voorstellen de betrokkene de toegang tot de opleiding te ontfagen. Ingevolge dit artikel kan het college van bestuur vervolgens de inschrijving van de student of extraneus voor de opleiding beëindigen en hernieuwde inschrijving van betrokkene als student weigeren.

Artikel 5.33. In dit artikel wordt als administratieve voorwaarde gesteld dat voor de inschrijving wordt aangetoond dat de student hetzij de Nederlandse nationaliteit bezit of op grond van een wettelijke bepaling als Nederlander wordt behandeld, hetzij op de eerste dag waarop de opleiding begint waarvoor voor de eerste maal inschrijving wordt gewenst, rechtmatig verblijf houdt in de zin van artikel 8 van de Vreemdelingenwet 2000. Deze administratieve voorwaarde is geïntroduceerd bij de zgn. Koppelingswet, waarvan de strekking was de aanspraak van vreemdelingen jegens bestuursorganen op “verstrekkingen, voorzieningen en andere uitkeringen, ontheffingen en vergunningen” te koppelen aan het rechtmatig verblijf in Nederland.

De eis van een rechtmatig verblijf in Nederland geldt niet voor de vreemdeling die op de eerste dag waarop de opleiding begint waarvoor voor de eerste maal inschrijving wordt gewenst, jonger is dan 18 jaar (eerste lid onder b). De toegang tot het onderwijs kan ontfegd noch onthouden worden aan leerplichtige in Nederland verblijvende vreemdelingen, ongeacht hun status. Dit vloeit voort uit de verplichtingen in internationaal verband die ons land ten aanzien van het recht op onderwijs op zich heeft genomen.

Een vreemdeling kan echter ook worden ingeschreven als is aangetoond dat hij op de eerste dag waarop de opleiding begint waarvoor voor de eerste maal de inschrijving wordt gewenst, buiten Nederland verblijf houdt (eerste lid onder d). Om het onderwijs te volgen of examen te doen moet deze vreemdeling uiteraard naar Nederland komen en voldoen aan de bepalingen van de Vreemdelingenwet. Overigens behoeven de universiteiten of hogescholen een vreemdeling niet zonder meer in te schrijven. Zij kunnen nadere administratieve voorwaarden stellen. Deze zullen moeten zijn opgenomen in de door het instellingsbestuur vastgestelde regeling. Zo zal, in verband met de bekostiging van de universiteit of hogeschool, het college van bestuur in het algemeen pas tot inschrijving van de vreemdeling overgaan als een voorlopige verklaring van

het betrokken gemeentebestuur over de inschrijving in de Gemeentelijke Basisadministratie persoonsgegevens (GBA) is overgelegd. Aan zijn inschrijving aan een universiteit of hogeschool kan de vreemdeling overigens niet het recht ontfangen in ons land te mogen verblijven.

De vreemdeling die niet meer voldoet aan een van de voorwaarden die bij de Koppelingswet zijn geïntroduceerd, maar eerder in overeenstemming daarmee is ingeschreven voor een opleiding die nog steeds wordt gevolgd en nog niet is voltooid, mag wederom voor die opleiding worden ingeschreven (eerste lid onder e). Indien na de inschrijving van een vreemdeling blijkt dat deze op welke grond dan ook niet in overeenstemming met de voorwaarden heeft plaatsgevonden, moet de inschrijving door het instellingsbestuur onmiddellijk worden beëindigd (tweede lid).

Artikel 5.34. Dit artikel verplicht aanstaande studenten die voor het eerst willen worden ingeschreven voor het eerste cursusjaar van een bacheloropleiding aan een bepaalde instelling zich te voren aan te melden bij de minister van OCW (en wel bij de Dienst Uitvoering Onderwijs van zijn ministerie). Deze aanmelding, in het spraakgebruik ook wel “vooraanmelding” genoemd, moet niet worden verward met het indienen van een verzoek tot inschrijving. Het zijn twee verschillende handelingen, met verschillend gevolg, die beide door de aanstaande student moeten worden verricht. Het verzoek tot inschrijving moet worden gericht aan de universiteit of hogeschool waaraan men wil studeren en heeft als rechtsgevolg normaal gesproken de “inschrijving”; de aanmelding daarentegen moet worden gedaan bij de minister en is een administratieve voorwaarde die aan de inschrijving vooraf gaat. Het feit dat een verzoek tot inschrijving via Studielink wordt gedaan en Studielink vervolgens de gegevens, in voorkomende gevallen als aanmelding doorgeeft aan de minister, doet daar niet aan af. Bij ministeriële regeling zijn enkele nadere regels vastgesteld van procedurele aard. De minister verstrekt binnen acht weken na ontvangst van de aanmelding aan het bestuur van de instelling van eerste voorkeur van de aanstaande student, diens persoonsgebonden nummer en de overige gegevens die door de aanstaande student zijn verstrekt. De aanmelding is bedoeld ter beantwoording van de vraag of voor opleidingen een numerus fixus op grond van capaciteitsoverwegingen moet worden vastgesteld (art. 5.46). Dit maakt duidelijk dat voor een studie aan de Open Universiteit Nederland geen aanmelding bij de minister behoeft plaats te vinden.

Artikel 5.35. Dit artikel verplicht de aanstaande student of extraneus bij de inschrijving zijn persoonsgebonden nummer over te leggen door middel van een van overheidswege verstrekt document, waarop tevens zijn geslachtsnaam, voorletters, geboortedatum en geslacht zijn vermeld. Indien de aanstaande student of extraneus aannemelijk maakt dat hij geen persoonsgebonden nummer kan overleggen, meldt de instelling diens beschikbare gegevens aan de minister. Deze verstrekt de instelling binnen acht weken na ontvangst van de melding het burgerservicenummer van betrokkene en als is gebleken dat hem dat nummer niet van overheidswege is vertrekt, diens onderwijsnummer. Dit is een door de minister uitgegeven en aan de aanstaande student of extraneus toegekend persoonsgebonden nummer.

Artikel 5.36. De inschrijvingsprocedure moet door het college van bestuur nader worden geregeld: het college moet “regels van procedurele aard” vaststellen. Vanouds is de inschrijvingsplicht geconcretiseerd in de verplichting bij de betrokken universiteit of hogeschool een verzoek tot inschrijving voor de gekozen opleiding in te dienen. In de door het instellingsbestuur vastgestelde regels moeten alle administratieve voorwaarden zijn opgenomen waaraan moet zijn voldaan voor de inschrijving. Zo zal in die regels zijn aangegeven of het

verzoek tot inschrijving schriftelijk of elektronisch via Studielink moet worden ingediend, binnen welke termijn het moet worden ingediend, welke gegevens in dit kader moeten worden verstrekt, enz. Uiteraard zal in het verzoek moeten worden aangegeven of inschrijving als student of extraneus wordt verlangd en de opleiding waarop het verzoek betrekking heeft. In het tweede lid is expliciet bepaald dat aan degene die is ingeschreven, door het college van bestuur een bewijs van inschrijving (“collegekaart”) moet worden verstrekt, waarin zijn rechten zijn omschreven.

Artikel 5.37. Tot de voorwaarden waaraan moet zijn voldaan alvorens tot inschrijving kan worden overgegaan, behoren financiële voorwaarden. Deze hebben betrekking op de eigen bijdrage van de student in de vorm van collegegeld en die van de extraneus in de vorm van examengeld. Tot de inschrijving als student wordt niet overgegaan dan nadat het bewijs is overgelegd dat het verschuldigde collegegeld is of wordt. Dit betekent dat de student het verschuldigde collegegeld moet hebben betaald dan wel zich tot betaling daarvan moet hebben verbonden. Tot de inschrijving als extraneus wordt niet overgegaan dan nadat het examengeld is voldaan.

Het collegegeld moet door de betrokkene zelf of, bij zijn minderjarigheid, door zijn wettelijk vertegenwoordiger worden voldaan. Indien een derde, zoals bijv. een studiefonds of beursinstelling, dit voor de student of extraneus voldoet, moet de aanstaande student of in geval van een minderjarige zijn wettelijk vertegenwoordiger vóór de inschrijving schriftelijk hebben verklaard dat hij hiermee instemt. Het collegegeld wordt dan namens de student voldaan. De instemming moet schriftelijk worden gegeven en de derde moet daarin met naam en toenaam worden genoemd. Deze regeling is ingevoerd naar aanleiding van de zgn. HBO-fraude om te voorkomen dat personen zich laten inschrijven of zonder dat zij dit weten worden ingeschreven om de betrokken instelling aan meer studenten te helpen ten behoeve van het verkrijgen van meer bekostiging. Om deze reden behoeft deze regeling niet voor de inschrijving als extraneus te gelden.

Artikelen 5.38 en 5.39. De student of extraneus is collegegeld, resp. examengeld verschuldigd voor elk studiejaar dat hij is ingeschreven en wat de Open Universiteit betreft voor elke onderwijsseenheid waarvoor hij is ingeschreven. De student moet voor de aanvang van elk studiejaar het collegegeld voor dat jaar voldoen door betaling ineens of door betaling in termijnen, overeenkomstig een door het college van bestuur met hem te treffen betalingsregeling (art. 5.42). De extraneus heeft deze keuze niet: hij moet voor de aanvang van elk studiejaar het examengeld ineens betalen.

Artikel 5.40. Er moet onderscheid worden gemaakt tussen het wettelijk collegegeld en het instellingscollegegeld. De hoogte van het wettelijk collegegeld wordt vastgesteld bij amvb en wordt regelmatig geïndexeerd (zevende lid). Een student die is ingeschreven voor een voltijdse opleiding, is dit (volledige) wettelijk collegegeld verschuldigd. Een student die is ingeschreven voor een deeltijdse of duale opleiding, is een door het college van bestuur te bepalen deel van het wettelijk collegegeld verschuldigd dat ligt tussen een bij of krachtens algemene maatregel van bestuur te bepalen bedrag en dat van het volledige wettelijk collegegeld.

Het wettelijk collegegeld is verschuldigd door een student die aan een aantal wettelijke vereisten voldoet. Studenten die niet aan een of meer van deze vereisten voldoen, zijn het instellingscollegegeld verschuldigd (art. 5.41, eerste lid). Het instellingscollegegeld wordt door het college van bestuur vastgesteld. Het bedraagt ten minste het bedrag van het volledige wettelijk

collegegeld (art. 5.41, tweede lid). Ook een student die is toegelaten tot een bacheloropleiding waarvoor aan de poort wordt geselecteerd omdat het kleinschalig en intensief onderwijs betreft dat gericht is op een bovengemiddeld onderwijsrendement en waarbij de activiteiten binnen en buiten het curriculum met elkaar zijn verbonden (art. 3.17, tweede lid) is instellingscollegegeld verschuldigd, ook als hij voldoet aan de vereisten voor het wettelijk collegegeld.

De wettelijke vereisten betreffen de nationaliteit van de student, zijn woonplaats en zijn studieverleden. Aan deze vereisten moet cumulatief worden voldaan. Zij hangen samen met het feit dat het wettelijk collegegeld niet kostendekkend is en dus de student die dit verschuldigd is, door de Nederlandse overheid wordt gesubsidieerd. Daarbij mag geen onderscheid worden gemaakt tussen Nederlanders en anderen met een EER-nationaliteit maar mogen wel eisen aan de woonplaats worden gesteld. Ook is er geen grond een student die in Nederland al een bachelor- of opleiding met succes heeft afgerond en de bachelor- resp. mastertitel heeft behaald, voor een tweede bachelor- of masterstudie wederom te subsidiëren.

Nationaliteit

Om voor betaling van het wettelijk collegegeld in aanmerking te komen moet de betrokkene in de eerste plaats de Nederlandse of Surinaamse nationaliteit bezitten dan wel voor het terrein van de studiefinanciering met een Nederlander worden gelijkgesteld hetzij ingevolge een verdrag of een besluit van een volkenrechtelijke organisatie hetzij ingevolge een amvb krachtens artikel 2.2, eerste lid onder c, Wet Studiefinanciering 2000. Het gaat hierbij onder meer om studenten die de nationaliteit bezitten van een van de lidstaten van de EU respectievelijk EER, Turkije, Zwitserland, en de familieleden van de in Nederland wonende EU-burgers die niet de EER-nationaliteit hebben.

Woonplaats

In de tweede plaats moet de betrokkene woonachtig zijn in Nederland, België, Luxemburg of een van de deelstaten Noord-Rijnland-Westfalen, Nedersaksen en Bremen van de Bondsrepubliek Duitsland. Dit vereiste heeft geen gevolgen voor de student die in het kader van zijn opleiding een stage in het buitenland volgt of enige tijd aan een instelling voor hoger onderwijs in het buitenland moet verblijven en zich in verband daarmee uitschrijft uit de gemeentelijke basisadministratie. Als deze stage resp. dat verblijf niet langer duurt dan een jaar, spreekt het vanzelf dat de student – hoewel hij dan formeel niet meer voldoet aan het woonplaatsvereiste – in zo'n situatie geen instellingscollegegeld behoeft te betalen.

Studieverleden

In de derde plaats mag de betrokkene blijkens het Centraal register inschrijving hoger onderwijs (CRIHO) voor een inschrijving aan een bacheloropleiding niet eerder een bachelortitel hebben behaald of voor een inschrijving aan een masteropleiding niet eerder een mastertitel. De overheid is ervoor verantwoordelijk dat de student ten minste één bacheloropleiding, resp. één masteropleiding tegen gereduceerd tarief kan studeren. De student die nog geen bachelor- of mastertitel heeft behaald, is voor een tweede bachelor- of masteropleiding vrijgesteld van het wettelijk collegegeld. Indien hij in de loop van het studiejaar zijn eerste opleiding afrondt en de bachelor- resp. mastertitel behaalt, heeft hij recht op terugbetaling van het voor de eerste studie voor het resterende deel van het studiejaar betaalde wettelijk collegegeld. In verband met zijn tweede studie is hij evenwel voor dat resterende deel alsnog het wettelijk collegegeld verschuldigd. Na dat studiejaar moet hij het instellingscollegegeld betalen. Overigens geldt dit vereiste niet voor een student die al een titel heeft behaald, maar voor de eerste maal een opleiding op het gebied van onderwijs of gezondheidszorg volgt.

Bij amvb kan de categorie studenten op wie het wettelijk collegegeld van toepassing is, worden uitgebreid.

Wijzigingen in de omstandigheden die betrekking hebben op het nationaliteits- of woonplaatsvereiste gedurende het studiejaar kunnen geen grond zijn om voor de resterende deel van het studiejaar in plaats van het wettelijk collegegeld instellingscollegegeld te verlangen. In het wettelijk systeem is de student voor elk studiejaar dat hij is ingeschreven, het wettelijk of instellingscollegegeld verschuldigd. Als de student aan het begin van het studiejaar het wettelijk collegegeld verschuldigd is, geldt dat dus voor het gehele jaar. Dit blijkt ook uit de regeling inzake het collegegeld voor een tweede bachelor- of masterstudie: indien in de loop van het studiejaar op grond van de eerste studie de bachelor- of mastertitel wordt behaald, blijft voor het resterend deel in verband met de tweede studie het wettelijk collegegeld verschuldigd. Ook het omgekeerde geldt: als de student aan het begin van het studiejaar het instellingscollegegeld verschuldigd is, geldt dat voor het gehele jaar. Het is juist om deze reden dat de uitzondering hierop uitdrukkelijk in de wet zelf is geregeld: de student die in de loop van het jaar alsnog aan de vereisten inzake nationaliteit en woonplaats voldoet, is voor de resterende periode van het studiejaar het wettelijk collegegeld verschuldigd; hetgeen door hem in het kader van het instellingscollegegeld voor die resterende periode te veel is betaald, wordt op zijn verzoek terugbetaald.

Artikel 5.41. Het instellingscollegegeld is verschuldigd door de student die niet behoort tot degenen die het wettelijk collegegeld verschuldigd zijn. Het is bovendien altijd verschuldigd door de student die is toegelaten tot een bacheloropleiding waarvoor aan de poort wordt geselecteerd omdat het kleinschalig en intensief onderwijs betreft dat gericht is op een bovengemiddeld onderwijsrendement en waarbij de activiteiten binnen en buiten het curriculum met elkaar zijn verbonden (art. 3.17, tweede lid), dus ook als hij voldoet aan de vereisten voor het wettelijk collegegeld. Een bovengrens van het collegegeld voor dit geval als vijf maal het reguliere voor voltijds onderwijs geldend wettelijk collegegeld (het “volledige” wettelijk collegegeld), is niet opgenomen. Als het collegegeld te hoog wordt, zullen aanstaande studenten ongetwijfeld nog grondiger dan anders de baten en lasten van de desbetreffende opleiding tegen elkaar afwegen. Bij een te hoog collegegeld zal de instelling zich al gauw uit de markt prijzen. Het instellingscollegegeld heeft een ondergrens. Deze ondergrens bestaat in het bedrag van het volledige wettelijk collegegeld. Hierop is maar één uitzondering nl. ingeval de student voor een gezamenlijke opleiding of afstudeerrichting als bedoeld in artikel 3.4, is ingeschreven bij een buitenlandse instelling voor hoger onderwijs. Voorkomen moet worden dat een student in aan opleiding die tot een joint degree leidt, in het kader van die opleiding met hoge dubbele collegegeldlasten wordt geconfronteerd.

Artikel 5.42. Het collegegeld moet door of namens de student worden voldaan. Het woord “namens” maakt duidelijk dat een ander dit collegegeld voor de student uitsluitend kan doen met diens instemming. Het collegegeld moet worden voldaan hetzij door betaling ineens, hetzij door betaling in termijnen. Dit laatste is alleen mogelijk als de student zich jegens de instelling tot betaling heeft verbonden. Indien de student deze verbintenis niet nakomt, kan de instelling – naast beëindiging van de inschrijving van betrokkene (art. 5.29, tweede lid) – zich wenden tot de burgerlijke rechter om het achterstallige collegegeld in te vorderen. In geval van betaling in termijnen mag de instelling administratiekosten in rekening brengen. Het bedrag hiervan wordt door het college van bestuur vastgesteld. Dit bedrag mag niet hoger zijn dan een bij amvb vast te stellen bedrag. door Het examengeld moet altijd worden voldaan door betaling ineens.

Artikel 5.43. In het wetsvoorstel is niet meer voorzien in de mogelijkheid van vrijstelling van het wettelijk collegegeld. Er is geen enkele reden vrijstelling te verlenen van de betaling aan een universiteit of hogeschool van het wettelijk collegegeld omdat in hetzelfde studiejaar of gedeelte daarvan al les- of cursusgeld is op grond van de Les- en cursusgeldwet of collegegeld aan een andere instelling is betaald. Collegegeld is een bron van inkomsten van de universiteit of hogeschool. Door bij wet van de betaling daarvan vrijstelling te verlenen, wordt de universiteit of hogeschool gedupeerd. Indien bijv. studenten aan een hogeschool hun bachelortitel behalen en zich in de loop van hetzelfde studiejaar inschrijven voor een masteropleiding van een universiteit, zou door een vrijstelling van de betaling van het wettelijk collegegeld aan de universiteit de universiteiten worden benadeeld, ja zelfs dubbel worden benadeeld omdat zij voor deze studenten ook geen bekostiging ontvangt omdat het niet gaat om een “eerste inschrijving” in de zin van de bekostigingsregeling.

Vermindering van het wettelijk collegegeld vindt plaats als de student zich gedurende het studiejaar laat inschrijven. In dat geval wordt het verschuldigde bedrag berekend naar rato van het aantal resterende maanden van het desbetreffende studiejaar (eerste lid).

Terugbetaling van wettelijk collegegeld geschiedt in twee gevallen: overlijden van de student en beëindiging van de inschrijving. De bepaling is niet van toepassing op de Open Universiteit (tweede lid). Indien een student in de loop van het studiejaar overlijdt, wordt voor elke daaropvolgende maand van het studiejaar na diens overlijden, een twaalfde gedeelte van het betaalde wettelijk collegegeld terugbetaald. Indien de inschrijving van een student op zijn verzoek wordt beëindigd, heeft hij voor het resterende deel van het studiejaar recht op teruggave van het betaalde wettelijk collegegeld vanaf de maand na de maand waarin hij aan de instelling kenbaar heeft gemaakt de inschrijving te willen beëindigen. Voor zover het collegegeld voor dat deel nog niet is betaald, is hij dat dus niet meer verschuldigd. In geval van terugbetaling van het collegegeld wordt uitgegaan van een terugbetaling van 1/12 van het jaarbedrag per maand. Voor de maanden juli en augustus, waarin veel studenten al met vakantie zijn, vindt alleen teruggave of kwijtschelding van termijnen plaats als dat door het instellingsbestuur is geregeld. Terugbetaling doet betaling veronderstellen. Er kan dus per definitie alleen worden terugbetaald aan degene die heeft betaald. Als bijv. een derde met instemming van de student het collegegeld heeft betaald, zal de terugbetaling aan deze derde moeten plaatsvinden en niet aan de student.

Wat de Open Universiteit betreft draagt het derde lid het college van bestuur op een regeling vast te stellen waarin een voorziening in de vorm van een verlaging van het voor de Open Universiteit geldende wettelijk collegegeld wordt getroffen. Het gaat hierbij om een verlaging uitsluitend ten behoeve van studenten van wie het toetsingsinkomen, bedoeld in artikel 8, eerste tot en met vierde lid, Algemene wet inkomensafhankelijke regelingen, minder dan 110% van het belastbaar minimumloon bedraagt. In die regeling stelt het instellingsbestuur vast welke bescheiden voor het aanvragen van deze gedeeltelijke vrijstelling moeten worden ingediend. De hoogte van de verlaging is in elk geval afhankelijk van het inkomen van de betrokkene.

Vermindering of verlaging van het wettelijk collegegeld in andere gevallen dan in dit artikel geregeld, noch vrijstelling van wettelijk collegegeld is toegestaan. Dit verbod is evenals alle andere bepalingen van dit hoofdstuk een bekostigingsvoorwaarde.

Het is aan het college van bestuur desgewenst regels vast te stellen over vermindering, en terugbetaling van het instellingscollegegeld. Dit betekent echter niet dat het college hierbij volledige vrijheid heeft. Uitgangspunt van de wet is immers dat het instellingscollegegeld ten minste gelijk moet zijn aan het wettelijk collegegeld voor een voltijdse opleiding. Het instellingscollegegeld omvat als het ware twee componenten: een basisdeel dat gelijk is aan het wettelijk collegegeld voor een voltijdse opleiding en een eventueel surplus. Vermindering en terugbetaling van het instellingscollegegeld, voor zover dit betrekking heeft op dat basisdeel, is mogelijk maar uitsluitend in die gevallen waarin dat ook voor het wettelijk collegegeld mogelijk is. Vermindering en terugbetaling van het instellingscollegegeld wat het surplus betreft, is een zaak van college van bestuur. Het ligt in de rede dat waar in een bepaald geval aan een student vermindering of terugbetaling van het basisdeel wordt verleend, hem ook vermindering of terugbetaling van het surplus wordt verleend.

Artikel 5.44. In dit artikel is uitdrukkelijk bepaald dat de inschrijving niet afhankelijk mag worden gesteld van een andere geldelijke bijdrage dan het collegegeld, resp. examengeld (eerste lid. In afwijking hiervan kan bij amvb worden bepaald dat het college van bestuur met het oog op de inschrijving voor een opleiding waarvoor aanvullende eisen gelden (artt. 3.16 en 3.17), een bijdrage mag verlangen in de kosten die rechtstreeks verband houden met het onderwijs (tweede lid). Hierbij moet worden gedacht aan opleidingen op het gebied van de horeca en aan opleidingen in het nautisch onderwijs, waaraan internaten zijn verbonden. Ook kan worden gedacht aan het university college. De amvb moet bepalen op welke kostensoorten een dergelijke bijdrage betrekking kan hebben en welk bedrag ten hoogste gevorderd kan worden. Voor hen voor wie zulk een overige eigen bijdrage een onoverkomelijke belemmering voor de inschrijving vormt, moet het instellingsbestuur voorzieningen treffen tot financiële ondersteuning en daarvoor nadere regels vaststellen (derde lid).

Dit artikel verzet zich er niet tegen dat van ingeschreven studenten door de universiteit of hogeschool bijdragen kunnen worden verlangd voor aan deze studenten verstrekte onderwijsbenodigdheden zoals dictaten, syllabi, handleidingen, die al dan niet tegen betaling ter beschikking worden gesteld, voorts aan het instrumentarium voor studenten tandheelkunde, aan de microscoop en de witte jas, die gehuurd kunnen worden, enz. Studenten kunnen deze benodigdheden ook zelf aanschaffen. Het is hun vrije wil deze al dan niet van de universiteit of hogeschool te betrekken. Het feit dat dan door de universiteit of hogeschool een financiële bijdrage wordt gevraagd, is niet onredelijk. Ook kosten van extracurriculaire activiteiten zoals bijv. een buitenlands verblijf komen voor rekening van de student. Dit geldt ook indien het buitenlands verblijf in de OER van de desbetreffende opleiding is verplicht gesteld. Hierbij moet worden gedacht aan een talenstudie of onderzoekmaster. In de bekostiging door het Rijk van de universiteiten en hogescholen is hiermee geen rekening gehouden. Van de betrokken universiteit of hogeschool mag vanuit het oogpunt van een zorgvuldig studentenbeleid worden verwacht dat zij een dergelijk verblijf indien dat in de OER verplicht is gesteld, faciliteert en dat zij voor hen voor wie de kosten daarvan een onoverkomelijke belemmering vormen, bijv. vanuit een aan de universiteit of hogeschool gelieerd beurzenfonds financiële ondersteuning biedt dan wel voor dat buitenlandverblijf adequate alternatieven biedt in de opleiding. De in het verleden in het hoger beroepsonderwijs voorkomende praktijken om reiskosten van gastdocenten, nascholingskosten van docenten, bibliotheek- of mediatheekkosten e.d. aan studenten door te berekenen, zijn uiteraard niet toegestaan.

Artikel 5.45. Dit artikel bevat als sluitstuk van de verplichting collegegeld resp. examengeld te betalen, een regeling die tot strekking heeft te voorkomen dat een examencommissie een

getuigschrift afgeeft aan iemand die niet aan zijn collegegeld- resp. examengeldverplichting heeft voldaan. Het is de examencommissie verboden een getuigschrift af te geven als niet eerst het college van bestuur heeft verklaard dat dit getuigschrift ook daadwerkelijk kan worden afgegeven. Het college geeft deze verklaring pas af wanneer is gebleken dat voor elk studiejaar dat een examen of een tentamen is afgelegd, het verschuldigde collegegeld of examengeld is voldaan. Indien dat niet het geval is, kan het college van bestuur beslissen toch de verzochte verklaring af te geven maar niet dan nadat het verschuldigde collegegeld of examengeld alsnog is voldaan.

Artikel 5.46. Om de kwaliteit van het onderwijs in een bacheloropleiding hoog te kunnen houden, kan het nodig zijn dat het college van bestuur voor die opleiding het maximaal aantal studenten vaststelt, dat voor de eerste maal voor (de propedeutische fase van) die opleiding kan worden ingeschreven (eerste lid). Deze vaststelling geschiedt voor een studiejaar. Het college van bestuur moet het door hem vastgestelde aantal voor 1 december van het kalenderjaar voorafgaande aan het studiejaar waarvoor de eerste vaststelling geschiedt, aan de minister meedelen. Die datum is 1 april voor een bacheloropleiding die na de net genoemde datum van 1 december voor de eerste maal is opgenomen in het CRIHO. De minister vergelijkt de door het college van bestuur vastgestelde onderwijscapaciteit met de aanmeldingsgegevens voor de propedeutische fase van desbetreffende opleiding. Als het aantal aanmeldingen het aantal plaatsen dat het college van bestuur op grond van het eerste lid heeft vastgesteld, overtreft, meldt de minister dit voor 1 april aan het college van bestuur. Vervolgens deelt het college minister voor 1 mei mee of het aanleiding ziet het aantal plaatsen te verhogen (tweede lid). Als ook dan nog het aantal aanmeldingen de vastgestelde capaciteit overtreft, stelt de minister vast dat er een numerus fixus voor die opleiding geldt (derde lid). Hij stelt deze numerus fixus niet in maar constateert dat deze er van rechtswege is. Zijn besluit is dus slechts declaratoir. Bewaar- of beroep hiertegen is dus zonder zin. Een capaciteitsfixus ontstaat ook als het college van bestuur aan de minister meldt dat het in de verwachting verkeert dat het aantal inschrijvingen voor een bacheloropleiding meer zal bedragen dan de door het college vastgestelde onderwijscapaciteit, mits het college die opleiding daartoe voor 1 mei heeft aangemeld bij de minister. Het kan immers zo zijn dat het aantal aanmeldingen voor een bepaalde opleiding minder is dan de vastgestelde onderwijscapaciteit, maar dit bij soortgelijke opleidingen bij andere instellingen niet het geval is. Alsdan is de kans groot dat aanstaande studenten naar die opleiding uitwijken (vierde lid). Een eventuele instelling door de minister van een arbeidsmarktfixus op grond van artikel 5.49 brengt mee dat geen capaciteitsfixus kan worden vastgesteld. Wel laat dat de bevoegdheid van het college van bestuur om de maximale capaciteit van de desbetreffende bacheloropleiding vast te stellen, onverlet (vijfde lid).

Artikel 5.47. In geval van een capaciteitsfixus kan het instellingsbestuur de inschrijving voor de postpropedeutische fase van die opleiding weigeren aan hen die niet reeds ingeschreven zijn geweest aan die aan de instelling verbonden opleiding. Dit moet dan wel berusten op het oordeel dat de onderwijscapaciteit voor de postpropedeutische fase niet toereikend is

Artikel 5.48. Voor de Open Universiteit Nederland geldt een afwijkende regeling. Het college van bestuur van die instelling kan de inschrijvingsmogelijkheid voor een bepaalde opleiding of onderwijseenheid opschorten voor zover en voor zolang de organisatorische en technische capaciteit voor het verzorgen van deze opleiding of onderwijseenheid daartoe naar zijn oordeel noodzaakt. Als dat het geval is, geschiedt de inschrijving in de volgorde van aanmelding voor de desbetreffende opleiding of onderwijseenheid, volgens door het college van bestuur vast te stellen regels van procedurele aard. “Aanmelding” doelt hier op het indienen van een verzoek

tot inschrijving, niet op de aanmelding bij de minister. Voor een studie bij de Open Universiteit Nederland behoeft de betrokkene zich immers niet overeenkomstig artikel 5.34 bij de minister aan te melden.

Artikel 5.49. In tegenstelling tot de capaciteitsfixus wordt de arbeidsmarktfixus ingesteld en wel bij ministeriële regeling (eerste lid, aanhef). De term “regeling” maakt duidelijk dat het gaat om besluit dat een algemeen verbindend voorschrift inhoudt, waartegen bezwaar en beroep niet mogelijk is. De arbeidsmarktfixus kan worden ingesteld indien het aanbod van afgestudeerden van een bepaalde bacheloropleiding de behoefte daaraan op de arbeidsmarkt in aanmerkelijke mate dreigt te overtreffen of daadwerkelijk overtreft en dit naar verwachting gedurende een reeks van jaren het geval zal zijn (eerste lid, aanhef).

Een arbeidsmarktfixus kan dus niet alleen worden ingesteld als er op een bepaald moment sprake is van een aanmerkelijk overschot aan afgestudeerden in de desbetreffende opleiding en uit prognoses blijkt dat dit een reeks van jaren het geval zal zijn, maar ook als een feitelijk overschot op de arbeidsmarkt zich nog niet daadwerkelijk heeft gemanifesteerd. Daardoor kan zonder meer rekening worden gehouden met dreigende overschotten in de toekomst. Overheidsingrijpen is dus mogelijk voordat een overschot op de arbeidsmarkt ontstaat. Het kan en mag niet zo zijn, dat de overheid haar verantwoordelijkheid eerst kan nemen als het overschot op de arbeidsmarkt een voldongen feit is, terwijl zij reeds enkele jaren daaraan voorafgaande kan voorzien dat de arbeidsmarkt onvoldoende perspectief zal bieden voor de studenten die in een bepaalde opleiding zullen instromen.

De ministeriële regeling moet uiterlijk worden vastgesteld op 1 mei van het jaar voorafgaand aan het studiejaar waarin deze regeling voor het eerst van toepassing is (derde lid). Zij moet twee zaken regelen. In de eerste plaats moet de numerus fixus zelf instellen. Dit is de vaststelling van het aantal personen dat voor de twee daaropvolgende studiejaren ten hoogste voor de eerste maal kan worden ingeschreven voor de propedeutische fase van de desbetreffende opleiding aan alle universiteiten of hogescholen waaraan deze is verbonden (eerste lid onder a). In de tweede plaats moet zij de verdeling regelen van dat aantal over de betrokken instellingen. In geval van door hogescholen verzorgde lerarenopleidingen kan daarbij binnen het voor een instelling vastgestelde aantal onderscheid kan worden gemaakt tussen voltijdse, duale en deeltijdse opleidingen (eerste lid onder b).

De betrokken instellingen wordt overigens de gelegenheid geboden de minister een voorstel te doen over de verdeling van het aantal plaatsen. Dit voorstel moeten zij dan doen binnen twee maanden nadat de minister aan hen en aan de beide Kamers der Staten-Generaal heeft bekendgemaakt dat hij het voornemen heeft een arbeidsmarktfixus af te kondigen. Als er over de verdeling een gezamenlijk voorstel door alle betrokken instellingen wordt ingediend, wordt dat door de minister gevolgd. Blijft een dergelijk voorstel achterwege dan wordt zoveel mogelijk een evenredige spreiding over de afzonderlijke instellingen in acht genomen en wel naar evenredigheid van het gemiddelde aantal over de voorafgaande drie jaren voor de eerste maal voor de propedeutische fase ingeschreven studenten. Als de instelling de opleiding voor het tweede of het derde jaar verzorgt, heeft het gemiddelde aantal betrekking op het eerste, of het eerste en tweede jaar dat de opleiding is verzorgd (eerste lid onder b).

Indien een arbeidsmarktfixus is ingesteld, kan er voor de desbetreffende opleidingen daarnaast niet nog een capaciteitsfixus gelden (art. 5.46, vijfde lid). Het kan echter wel noodzakelijk zijn, gelet op de kwaliteit van de desbetreffende opleiding, dat een instelling voor een opleiding een

capaciteit vaststelt op een lager aantal in te schrijven eerstejaarsstudenten dan de arbeidsmarktfixus maximaal aan de betrokken instelling voor die opleiding toestaat. Dit is ook bij een arbeidsmarktfixus mogelijk.

Artikel 5.50. Sedert de inwerkingtreding van de WHW is de opleiding geïndividualiseerd. Opleidingen bij verschillende instellingen met dezelfde naam blijven verschillende opleidingen. Om deze reden is uitdrukkelijk bepaald dat voor de toepassing van de bepalingen betreffende de numerus fixus door universiteiten, resp. hogescholen verzorgde opleidingen met dezelfde naam als dezelfde opleidingen gelden. Voor de toepassing van artikel 5.49 gelden bovendien door universiteiten, onderscheidenlijk hogescholen verzorgde groepen van verwante opleidingen als dezelfde opleidingen.

Artikel 5.51. De dit artikel heeft betrekking op het Centraal register inschrijving hoger onderwijs (CRIHO). Dit register wordt gehouden door de minister van OCW. Deze is wat het CRIHO betreft, de verantwoordelijke in de zin van artikel 1 van de Wet bescherming persoonsgegevens (derde lid).

Het CRIHO heeft een driedelige doelstelling (eerste lid). In de eerste plaats heeft het ten doel de instellingsbesturen – dat van de Open Universiteit daaronder niet begrepen – op hun verzoek de noodzakelijke informatie te verstrekken over de inschrijving van hen die wensen te worden ingeschreven dan wel zijn ingeschreven aan een instelling. De betekenis hiervan is beperkt. Een instellingsbestuur beschikt vanaf de inschrijving aan de instelling over de relevante gegevens van de student. Raadpleging van het CRIHO is nodig om na te gaan of de betrokkene aan een andere instelling al een bachelor- of mastertitel heeft behaald in verband met de vraag of hij het wettelijk of instellingscollegegeld verschuldigd is dan wel of betrokkene ook elders is ingeschreven als het gaat om de vraag of betrokkene vrijstelling van collegegeld geniet of uitschrijving en teruggave van collegegeld vraagt. In de tweede plaats heeft het CRIHO ten doel de minister op zijn verzoek ten behoeve van beslissingen op verzoeken om toekenning van studiefinanciering, informatie te verstrekken omtrent de studievoortgang en het met goed gevolg hebben afgelegd van het afsluitend examen. In de derde plaats heeft het CRIHO ten doel de minister op diens verzoek de noodzakelijke informatie te verstrekken ten behoeve van de planning en bekostiging van de instellingen.

Het behoeft geen betoog dat de gegevens die in het CRIHO zijn opgenomen, voor zover zij herleidbaar zijn tot individuele (natuurlijke) personen, van gevoelige aard zijn en niet voor iedereen toegankelijk zijn. Het zijn alle persoonsgegevens in de zin van de Wet Bescherming Persoonsgegevens. De manier waarop de gegevens aan het CRIHO worden geleverd alsmede de vraag welke gegevens aan dat register worden geleverd zijn dan ook beide onderworpen aan de regels ten aanzien van de bescherming van persoonsgegevens.

Tot individuele personen herleidbare gegevens kunnen uiteraard worden verstrekt aan de desbetreffende geregistreerde persoon zelf of zijn gemachtigde(n), voorts aan het instellingsbestuur in het kader van de eerste doelstelling van het register. Zij zijn uiteraard toegankelijk voor de minister zelf in het kader van de tweede doelstelling van het register: de studiefinanciering. Ook zullen deze gegevens moeten kunnen worden verstrekt aan de minister in het kader van de derde doelstelling van het register: de bekostiging van de instellingen. Het gaat de minister hierbij niet om te weten of X als student is ingeschreven maar of de individuele studenten al dan niet terecht worden meegeteld voor de bekostiging van de desbetreffende instelling.

Mede in verband met fraudebestrijding kunnen tot individuele personen herleidbare gegevens worden verstrekt aan anderen dan degenen die deze nodig hebben in het kader van de doelstellingen van het register: zij worden desgevraagd verstrekt aan burgemeester en wethouders voor zover deze noodzakelijk zijn voor de uitvoering van de Wet werk en bijstand, de Wet investeren in jongeren, de Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers en de Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen alsmede aan de Sociale verzekeringsbank voor de uitvoering van de Algemene Kinderbijslagwet.

Tevens worden desgevraagd aan het Centraal bureau voor de statistiek gegevens verstrekt, die noodzakelijk zijn voor de uitvoering van zijn taak, bedoeld in artikel 3 Wet op het Centraal bureau voor de statistiek: het van overheidswege verrichten van statistisch onderzoek ten behoeve van praktijk, beleid en wetenschap en het openbaar maken van de op grond van zodanig onderzoek samengestelde statistieken.

Voorts kunnen desgevraagd aan andere door de minister aan te wijzen instanties gegevens worden verstrekt uitsluitend in verband met door hem aan te wijzen onderzoekdoeleinden. In het vigerende privacyreglement is bepaald dat dit slechts mogelijk is indien de verwerkte gegevens op zodanige wijze zijn bewerkt dat de te verstrekken informatie direct noch indirect tot de persoon herleidbaar is dan wel de betrokkene daarmee schriftelijk en ondubbelzinnig heeft ingestemd.

De minister kan ten behoeve van het CRIHO gebruikmaken van het burgerservicenummer, voor zover dit noodzakelijk is voor de uitvoering van de Wet werk en bijstand, de Wet investeren in jongeren, de Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers, de Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen, de Algemene Kinderbijslagwet en de Wet studiefinanciering 2000 (vierde lid).

Vanouds is het CRIHO lijdelijk, d.w.z. is het afhankelijk van de gegevens die het verkrijgt van de instellingsbesturen. De minister is niet bevoegd die gegevens indien deze naar zijn oordeel onjuist zijn, eigenmachtig te verbeteren. De instellingsbesturen zijn verplicht ten aanzien van elke student en extraneus het CRIHO steeds iedere beslissing door te geven – vóór een door de minister te bepalen datum en op een door hem te bepalen wijze – die betrekking heeft op de inschrijving, de studievoortgang en het met goed gevolg hebben afgelegd van het afsluitend examen. Immers alleen dan kan het CRIHO naar behoren functioneren. De instellingsbesturen zijn bovendien gehouden medewerking te verlenen aan procedures die er op zijn gericht te bevorderen dat de in het CRIHO opgenomen gegevens zoveel mogelijk juist en volledig zijn. Bij of krachtens amvb kunnen terzake nadere regels stellen (vijfde lid).

Artikel 5.52. In de onderwijs- en examenregeling dienen regels te zijn opgenomen over de bewaking van studievoortgang en de individuele studiebegeleiding (33, tweede lid onder t). Bewaking van de studievoortgang is uiteraard alleen mogelijk als de studievoortgang van elke individuele student metterdaad wordt geregistreerd. Als een student onvoldoende voortgang met de studie maakt, zullen er maatregelen moeten worden getroffen. Zo kan de OER bepalen dat de student in dat geval voor een gesprek wordt uitgenodigd en/of ondersteuning krijgt bij zijn studieplanning. Het eerste lid van het onderhavige artikel schrijft voor dat aan elke student aan het einde van diens eerste jaar van inschrijving voor de propedeutische fase van een voltijdse of duale opleiding wordt geadviseerd over de voortzetting van zijn studie in of buiten de bachelor-

opleiding. Daarbij speelt de studievoortgang in de propedeuse een buitengewoon belangrijke rol. Onvoldoende studievoortgang kan leiden tot het advies een andere studie te gaan volgen. Bovendien kan het advies, als het college van bestuur dit heeft bepaald, het karakter krijgen van een bindend studieadvies (bsa), dat inhoudt dat de inschrijving van de student voor de desbetreffende opleiding wordt beëindigd en dat hij niet opnieuw voor die studie aan die instelling kan worden ingeschreven (derde en vijfde lid).

Een bindend studieadvies kan worden gegeven als de student naar het oordeel van het faculteitsbestuur met inachtneming van zijn persoonlijke omstandigheden niet geschikt moet worden geacht voor de opleiding doordat zijn studieresultaten niet voldoen aan de vastgestelde eisen (derde lid). Het bindend studieadvies maakt selectie “na de poort” mogelijk. Het is een instrument om te bevorderen dat tijdig wordt vastgesteld of een student voor de gekozen studie geschikt is of beter een andere studie binnen of buiten de instelling kan volgen. Een bindend studieadvies is uitsluitend mogelijk als in de propedeutische fase van de desbetreffende opleiding is zorg gedragen voor zodanige voorzieningen dat de mogelijkheden voor een goede studievoortgang zijn gewaarborgd. Het mag dus niet aan de instelling liggen dat de student onvoldoende studievoortgang maakt. Voordat de student een bindend studieadvies wordt gegeven, moet hem een waarschuwing zijn gegeven met een redelijke termijn waarbinnen hij zijn studieresultaten in voldoende mate kan verbeteren (vierde lid). Bij amvb wordt bepaald welke persoonlijke omstandigheden bij de beoordeling of aan een student een bindend studieadvies zal worden gegeven, relevant zijn (zevende lid). Hierbij gaat het om ziekte, lichamelijke, zintuiglijke of andere functiestoornis en zwangerschap van betrokkene, bijzondere familie-omstandigheden, het lidmaatschap, incl. het voorzitterschap, van een studentenraad of een opleidingscommissie, het lidmaatschap van het bestuur van een stichting die blijkens haar statuten tot doel heeft de exploitatie van studentenvoorzieningen dan wel van een daarmee naar het oordeel van het college van bestuur gelet op de taak gelijk te stellen orgaan, andere aan te geven omstandigheden waarin betrokkene activiteiten ontplooit in het kader van de organisatie en het bestuur van de zaken van de instelling, en het lidmaatschap van het bestuur van een studentenorganisatie van enige omvang met volledige rechtsbevoegdheid dan wel van een vergelijkbare organisatie van enige omvang, waarbij de behartiging van het algemeen maatschappelijk belang op de voorgrond staat en die daartoe daadwerkelijk activiteiten ontplooit.

Ter uitvoering van de wettelijke bepalingen moet het college van bestuur nadere regels geven. Daarin moet de norm inzake de minimaal te behalen studieresultaten worden neergelegd en ook worden aangegeven wat de redelijke termijn is die de student in geval van een waarschuwing heeft om alsnog aan die norm te voldoen. Ook moet daarin worden aangegeven welke voorzieningen zijn getroffen om een goede studievoortgang te waarborgen (zesde lid).

Artikel 5.53. Indien een bacheloropleiding (na de propedeutische fase) meer dan een afstudeerrichting omvat, kan dit meebrengen dat de studenten niet elke afstudeerrichting kunnen volgen. Het college van bestuur kan opleidingen aanwijzen waarvoor geldt dat de desbetreffende studenten niet allemaal tot een of meer afstudeerrichtingen van de opleiding toegang hebben. Dit kan alleen als de aard en inhoud van de afstudeerrichtingen van de opleiding aanzienlijk van elkaar verschillen (eerste lid). Dit verschil moet in de OER worden geëxpliciteerd (vijfde lid). De student moet uiteraard wel toegang hebben tot ten minste één afstudeerrichting van de opleiding. Het besluit of in een concreet geval een student al dan niet tot een bepaalde afstudeerrichting toegang heeft, moet worden genomen door het faculteitsbestuur. Dit kan op twee verschillende gronden, die ook beide in combinatie kunnen worden gehanteerd: de studieresultaten van de student en het door de student gevolgde

studieprogramma (tweede lid). Het spreekt vanzelf dat de te hanteren gronden bekend moeten zijn voordat de studenten met hun studie in de gekozen opleiding beginnen. Bij eerste grond gaat het om de weging van de studieresultaten van de student. Daarbij kan het gaan om het aantal in de propedeuse behaalde studiepunten maar ook om de behaalde cijfers. Dit laatste is zelfs het enige criterium indien aan de propedeutische fase een propedeutisch examen is verbonden. Dan moet immers – in de regel – dat examen met goed gevolg zijn afgelegd voordat de student in de postpropedeutische fase kan instromen. De grond inzake het door de student gevolgde studieprogramma houdt in dat de keuze van een student voor een of meer bepaalde vakken in de propedeuse bepalend is voor de vraag tot welke afstudeerrichting hij toegang heeft. De studenten moeten in de gelegenheid zijn dat vak of die vakken zonder belemmeringen te kiezen. In de OER moet worden aangegeven welke afstudeerrichtingen aansluiten bij welke onderdelen van het studieprogramma (in de propedeuse). Alvorens tot een besluit wordt overgegaan moet, aldus de wet, de student in de gelegenheid worden gesteld te worden gehoord (derde lid). De student hoeft van deze gelegenheid geen gebruik te maken. Het horen heeft uiteraard alleen zin indien de grond inzake de studieresultaten (mede) wordt gehanteerd. Bij de weging van de studieresultaten moet rekening worden gehouden met de bij amvb aangegeven persoonlijke omstandigheden van de student (derde lid). Hiervoor zijn dezelfde omstandigheden aangewezen als die welke relevant zijn bij het bindend studieadvies. Anders dan bij het bindend studieadvies wordt in de wet niet voorzien in een waarschuwing aan de student. Er wordt vanuit gegaan dat een preadvies over het volgen van afstudeerrichtingen reeds zal zijn opgenomen in het reguliere (niet-bindende) studieadvies dat na één jaar wordt uitgebracht. Dat studieadvies bevat immers mede een advies over de voortzetting van de studie binnen de opleiding”.

Artikel 5.54. Ter toelichting op hete eerste lid zij verwezen naar de toelichting op artikel 5.50. Het tweede lid bevat de definitie van twee begrippen die in de onderhavige paragraaf veelvuldig worden gebruikt. Deze begrippen veronderstellen de twee manieren waarop de selectie kan plaatsvinden: gewogen loting en decentrale selectie.

Artikel 5.55. Indien een numerus fixus, hetzij een capaciteitsfixus hetzij een arbeidsmarktfixus is vastgesteld, vindt selectie plaats. Degene die worden geselecteerd ontvangen van de minister een bewijs van toelating. Het bezit van dit bewijs is een van de voorwaarden waaraan moet zijn voldaan om als student voor de eerste maal te kunnen worden ingeschreven voor de propedeutische fase van de desbetreffende bacheloropleiding. Bij ministeriële regeling worden voorschriften vastgesteld in verband met de afgifte en de geldigheidsduur van het bewijs van toelating.

Artikelen 5.56, 5.57 en 5.58. De selectie vindt in beginsel plaats door middel van een systeem van gewogen loting, d.w.z. een systeem van loting waarbij de lotingskansen hoger zijn naar mate het gemiddeld eindexamencijfer hoger is. Degenen met een gemiddeld eindexamencijfer dat hoger of gelijk is aan 8, behoeven niet te loten: zij ontvangen van de minister zonder meer een bewijs van toelating (art. 5.57, eerste lid). Hetzelfde geldt voor de door de minister aangewezen aanstaande studenten uit de Nederlandse Antillen en Aruba. De wijze waarop die aanwijzing geschiedt, en het aantal aanstaande studenten dat ten hoogste kan worden aangewezen, worden in een ministeriële regeling bepaald (art. 5.56, vijfde lid).

Ter voorbereiding van de afgifte van bewijzen van toelating worden de gegadigden voor de desbetreffende opleiding door de minister (feitelijk namens hem door de Dienst Uitvoering Onderwijs van zijn ministerie) aan de hand van het behaalde gemiddelde eindexamencijfer ingedeeld in vijf klassen met als grenzen: A. hoger dan of gelijk aan 8, B. lager dan 8 maar

hoger dan of gelijk aan 7,5, C. lager dan 7,5 maar hoger dan of gelijk aan 7, D. lager dan 7 maar hoger dan of gelijk aan 6,5 en E. lager dan 6,5. De klassen B tot en met E worden aangeduid als lotingsklassen (art. 5.56, eerste en tweede lid). Degenen die krachtens de wet zijn vrijgesteld van de toegangsvoorwaarden (artt. 3.19 en 3.20), worden door de minister in de lotingsklasse C ingedeeld (art. 5.56, vierde lid). De wijze van indeling van degenen die een onderwijsvorm hebben afgerond waaraan geen cijferlijst is verbonden – nl. een andere vooropleiding dan vwo, havo, mbo of een Europees baccalaureaat – is aan een ministeriële regeling gedelegeerd (art. 5.56, derde lid), die betrokkenen overigens ook in de lotingsklasse C indeelt. Bij de loting verhouden de inlotingskansen, voor zover kleiner dan honderd procent, van de lotingsklassen b tot en met e zich als resp. 9 : 6 : 4 : 3 (art. 7.57c, derde lid). De loting wordt uitgevoerd door een notaris. Aan degenen door het lot zijn aangewezen en dus zijn ingeloot, verstrekt de minister een bewijs van toelating.

Indien een opleiding door meer dan één universiteit wordt verzorgd, wordt de lotingsprocedure voor die opleidingen gezamenlijk uitgevoerd (art. 5.58, eerste lid). Gegadigden delen bij de aanmelding aan de minister de volgorde van hun voorkeur voor universiteiten of hogescholen mee die de opleiding die zij willen volgen, verzorgen. De minister houdt zoveel mogelijk rekening met de voorkeur van de aanstaande student, maar bepaalt overigens aan de hand van het lot voor welke instelling het bewijs van toelating geldt.

Zowel voor degenen die zijn uitgeloot als voor degenen die zijn ingeloot maar niet bij de instelling van eerste voorkeur, is voorzien in een hardheidsclausule indien ten aanzien van hen sprake is van een onbillijkheid van overwegende aard (art. 5.57, vierde lid, resp. art. 5.58, derde lid). Hiervoor houdt de minister een beperkt aantal plaatsen bij de opleiding (n) beschikbaar. Voor hen die zijn ingeloot maar liever aan een andere instelling studeren, faciliteert de minister een ruilbeurs waardoor het mogelijk is het bewijs van toelating te ruilen. De minister behandelt de ruilverzoeken op volgorde van binnenkomst. Alle ruilverzoeken lopen via de ruilbeurs van de minister. Het is niet mogelijk om op eigen initiatief met iemand te ruilen.

Artikel 5.59. Het college van bestuur heeft de mogelijkheid een door dat bestuur te bepalen percentage van de beschikbare plaatsen voor de propedeutische fase van een bacheloropleiding waarvoor een numerus fixus geldt, toe te wijzen aan door het faculteitsbestuur geselecteerde gegadigden (eerste lid). Dit percentage is niet aan een maximum gebonden. Uiteraard moet ook dan het college van bestuur wel het verzoek tot inschrijving honoreren van degenen die een bewijs van toelating hebben ontvangen omdat zij tot klasse “A” behoren dan wel, voor zover er nog voor een deel van de gegadigden een gewogen loting plaats vindt, zij zijn ingeloot. Als het college van bestuur van deze mogelijkheid gebruik maakt, moet het desbetreffende faculteitsbestuur tijdig bekend maken welke bijzondere kwalificaties het in aanmerking wil nemen en welke de eventuele nadere selectiecriteria zijn (tweede lid onder a en b). Tot de bijzondere kwalificaties mogen niet de behaalde eindexamencijfers behoren (art. derde lid). Het faculteitsbestuur moet ook tijdig bekend maken hoe groot het percentage opleidingsplaatsen is dat het college van bestuur ten behoeve van de decentrale selectie heeft vastgesteld gesteld en welke regels van administratieve aard het zelf heeft vastgesteld. Ten slotte moet het faculteitsbestuur tijdig bekend maken of gegadigden één-, twee- dan wel driemaal tot deelname aan de selectieprocedure zullen worden toegelaten zijn (tweede lid onder c, d en e).

De namen van de gegadigden die aan de decentrale selectie willen deelnemen, worden op hun verzoek door de minister aan het desbetreffende instellingsbestuur doorgegeven. Zij moeten wel aan de lotingsprocedure blijven deelnemen (vierde lid). Dit brengt mee, dat aan de

decentrale selectie alleen kan worden deelgenomen door degenen die ook deelnemen aan de gewogen loting. Wie ingevolge de wet niet (meer) aan de gewogen loting mag deelnemen, kan dus ook niet deelnemen aan de decentrale selectie. De kansen om te worden toegelaten tot een opleiding met een numerus fixus zijn dus beperkt. Het is uiteraard wel toegestaan om alleen aan de gewogen loting en niet aan decentrale selectie deel te nemen.

Artikel 5.60. Om de kans op inloting van de gegadigden zo groot mogelijk te maken, wordt de kring van gegadigden zo zuiver mogelijk gehouden. Daarvoor is in een aantal gevallen de mogelijkheid beperkt aan de selectieprocedure deel te nemen.

In de eerste plaats kan uitsluitend aan de selectieprocedure worden deelgenomen indien eventuele deficiënties tijdig worden aangevuld. Deficiënt wil in dit verband zeggen de gegadigde niet voldoet aan de nadere toegangsvoorwaarden een bacheloropleiding kunnen worden gesteld (art. 3.15). De betrokkene moet aan de minister het bewijs overleggen, dat hij aan die nadere voorwaarden heeft voldaan (eerste lid). In de tweede plaats kan een gegadigde maximaal drie maal aan de lotingsprocedure deelnemen. Omdat – zoals hiervoor al opgemerkt – aan de decentrale selectie alleen kan worden deelgenomen door personen die ook meedoen aan de gewogen loting (art. 5.59, vierde lid), impliceert dit dat degene die driemaal heeft deelgenomen aan de gewogen loting, daarna niet kan deelnemen aan de decentrale selectie. In de derde plaats kan het college van bestuur de deelname aan de decentrale selectie voor een bepaalde opleiding beperken tot één-, twee- of driemaal (art. 5.59, tweede lid onder e). In de vierde plaats kan aan de selectieprocedure niet worden deelgenomen door degene die voor een opleiding is ingeschreven of eerder was ingeschreven en inschrijving wenst voor dezelfde opleiding aan een andere instelling (vijfde lid). Deze bepaling brengt tot uiting dat degene die een bewijs van toelating heeft gebruikt voor inschrijving voor een bepaalde bacheloropleiding aan een bepaalde instelling, zich later niet meer kan aanmelden voor loting of decentrale selectie voor dezelfde opleiding (in de zin van art. 5.54) aan een andere instelling. Daarmee is niet uitgesloten dat betrokkene via ruil inschrijving aan een andere instelling kan verwezenlijken of dat hij in de postpropedeutische fase van instelling wisselt, indien de andere instelling dit niet heeft uitgesloten. De bepaling sluit ook niet uit dat een student na een kortere of langere studieonderbreking zich opnieuw laat inschrijven voor de opleiding aan de instelling waaraan hij voor die opleiding ingeschreven is geweest. Hieraan stelt de wet geen beperkingen.

Artikel 5.61. In verband met het belang dat spoedig duidelijk is of betrokkene met ed studie in de gekozen bacheloropleiding kan beginnen, zijn de termijnen voor het indienen van een bezwaarschrift tegen een besluit van de minister inzake afgifte van een bewijs van toelating en voor de beslissing van de minister ten opzichte van de bepalingen in de Algemene wet bestuursrecht ingekort.

Artikel 5.62. Evenals de bestuursorganisatie van de instelling moet ook de medezeggenschap van de studenten worden geregeld bij of krachtens de statuten van de rechtspersoon die de instelling in stand houdt. Daarbij moeten bij wijze van bekostigingsvoorwaarde de desbetreffende wettelijke bepalingen in acht worden genomen. Hierop is slechts één uitzondering nl. als de eigen levensbeschouwelijke aard van de instelling zich daartegen naar het oordeel van bestuur van de rechtspersoon verzet. Het bestuur van de rechtspersoon moet de regeling van de medezeggenschap van studenten en elke wijziging daarvan onverwijld ter kennis brengen van de minister. Deze zal in het kader van zijn toezicht op de naleving van de (overige) bekostigingsvoorwaarden moeten nagaan of bij die regeling de wettelijke bepalingen in acht zijn genomen. De regeling van de medezeggenschap wordt geacht te voldoen aan de

(overige) bekostigingsvoorwaarden, indien de minister niet binnen drie maanden na de ontvangst van de mededeling aan het bestuur van de rechtspersoon heeft verklaard van oordeel te zijn, dat dit bij de vaststelling van de regeling of de wijziging daarvan bepaalde wetsartikelen niet in acht heeft genomen en daartoe in redelijkheid geen beroep heeft kunnen doen op de eigen levensbeschouwelijke aard van de instelling. Binnen drie maanden moet dan het bezwaar ondervangen. Tegen het besluit van de minister staat op grond van de Algemene wet bestuursrecht beroep open bij de rechtbank, sector bestuursrecht. De werking van het besluit van de minister wordt opgeschort totdat de beroepstermijn is verstreken of, indien beroep is ingesteld, op het beroep is beslist.

Artikel 5.63. Aan instelling is een centrale studentenraad verbonden (eerste lid) en aan elke faculteit van die instelling is een facultaire studentenraad verbonden (tweede lid). Als de instelling slechts een faculteit omvat, wordt volstaan met één studentenraad (derde lid) uitgeoefend door de centrale studentenraad waarvan de leden door en uit de studenten van de instelling worden gekozen. Ook Open Universiteit Nederland heeft één studentenraad. De leden van de studentenraad worden gekozen door en uit de studenten van de instelling, resp. van de faculteit.

Artikel 5.64. Dit artikel heeft betrekking op de studentenraad, waarmee zowel op de centrale als facultaire studentenraad wordt gedoeld. Hetzelfde geldt voor alle artikelen van deze titel (met name in de paragrafen 1, 4 en 5) waarin van studentenraad of studentenraden wordt gesproken zonder de bijvoeglijke naamwoorden “centrale” of “facultaire”. Het onderhavige artikel bevat bepalingen over de zittingsduur van een studentenraad en de verkiezing van de leden van die raad. De omvang van de raad is een zaak die bij of krachtens de statuten van de rechtspersoon moet worden geregeld.

Artikel 5.65. Een studentenraad raad kiest zelf al dan niet uit zijn midden een voorzitter en een of meer plaatsvervangende voorzitters. Omdat een studentenraad in rechte kan optreden (artt. 5.78 e.v.), is bepaald dat de voorzitter of bij diens verhinderdheid een plaatsvervangende voorzitter de raad in rechte vertegenwoordigt. Het reglement van orde dat door de studentenraad zelf wordt vastgesteld (tweede lid), moet niet worden verward met het reglement voor de studentenraden dat het college van bestuur vaststelt (art. 5.66). Het reglement van orde regelt een aantal zaken van huishoudelijke aard zoals de wijze van bijeenroepen van de raad, het quorum, de wijze waarop het stemrecht in de vergaderingen wordt uitgeoefend, enz.

Artikel 5.66. Het college van bestuur moet voor de studentenraden, dus zowel voor de centrale studentenraad als de facultaire studentenraden, een reglement vaststellen. In dat reglement moeten (in elk geval) worden geregeld het aantal leden van elke studentenraad, de wijze en organisatie van de verkiezingen van de leden van de studentenraden, de wijze waarop het college van bestuur, resp. faculteitsbestuur informatie verschaft aan de studentenraad, en de termijnen binnen welke advies dient te worden uitgebracht. In het reglement kan ook aan studentenraden instemmingsrecht worden gegeven ten aanzien van voorgenomen besluiten van college van bestuur of faculteitsbestuur. Dit instemmingsrecht kan echter niet worden gegeven als het gaat om aangelegenheden van strategische, organisatorische of financieel-economische aard, dus niet ten aanzien van bijv. voorgenomen besluiten tot vaststelling of wijziging van een instellingsplan, een facultair meerjarenplan, een bestuur- en beheersreglement of faculteitsreglement, de begroting, jaarrekening. Ook kan het instemmingsrecht niet worden gegeven ten aanzien van een aantal onderwerpen te regelen in het OER (zoals bijv. de eindtermen) of voorgenomen besluiten die betrekking hebben op toelatingseisen, selectiecriteria

enz. Het voorgenomen reglement van het college van bestuur tot vaststelling of wijziging van het reglement voor de studentenraden behoeft de instemming van twee derden van het aantal leden van de centrale studentenraad. In het reglement kan worden bepaald dat een of meer groepen van personen die anders dan op grond van een inschrijving als student aan de instelling zijn verbonden, worden aangemerkt als studenten. Hierbij is bijv. te denken aan de studenten in postinitiële opleidingen, die geen student zijn in de zin van de wet.

Artikel 5.67. De centrale studentenraad is bevoegd tot overleg met het college van bestuur. Dit overleg vindt plaats in zgn. overlegvergaderingen. Dit zijn geen vergaderingen van de raad zelf maar gemeenschappelijke vergaderingen van het college van bestuur en de raad. Overigens behoeven bij overlegvergaderingen niet alle leden van het college van bestuur aanwezig zijn. Het college kan uit zijn midden een lid aanwijzen dat het overleg met de raad voert. Een overlegvergadering moet ten minste twee maal per jaar plaats vinden voor de bespreking van de algemene gang van zaken in de instelling (eerste lid). Indien een door het college van bestuur te nemen besluit vooraf voor advies dient te worden voorgelegd aan de raad, draagt het college van bestuur er zorg voor dat de raad in de gelegenheid wordt gesteld met hem overleg te voeren voordat advies wordt uitgebracht, en de raad, indien college het advies niet of niet geheel wil volgen, in de gelegenheid wordt gesteld nader overleg met hem te voeren alvorens het besluit definitief wordt genomen (art. 5.71). Ook indien de raad aan het college van bestuur een voorstel heeft gedaan, moet het college alvorens zijn reactie te geven de raad in de gelegenheid stellen met hem overleg te plegen en is dus een overlegvergadering nodig (art. 5.69). Ook moet een overlegvergadering worden gehouden indien het college van bestuur of ten minste vier leden van de raad daarom onder opgave van redenen verzoeken (tweede lid). De overlegvergaderingen worden geleid door de voorzitter van het college van bestuur of het voor het voeren van het overleg aangewezen lid van dat college, tenzij anders met de raad is afgesproken. Denkbaar is dat wordt afgesproken dat door de voorzitter van studentenraad de overleg vergadering voorzit. Dit kan structureel maar het is ook denkbaar dat bij de ene vergadering de leiding berust bij de voorzitter of het aangewezen lid van het college en bij de andere vergadering bij de voorzitter van de raad.

Artikel 5.68. Om zijn rol goed te kunnen vervullen, moet de centrale studentenraad beschikken over de nodige informatie. In het algemeen moet het college van bestuur de raad, al dan niet gevraagd, aan de raad tijdig alle inlichtingen over de gang van zaken binnen de instelling verschaffen die deze voor de vervulling van zijn taak redelijkerwijs nodig heeft. In het bijzonder moet het college ervoor zorgen dat de studentenraad ten minste eenmaal per jaar inlichtingen ontvangt over de organisatie van de instelling, de hoofdpunten van het onderwijsbeleid dat in het verstreken tijdvak is gevoerd en in het komende jaar zal worden gevoerd, en de inrichting en werking van het systeem van kwaliteitszorg van de instelling ten aanzien van het onderwijs. Ook moet het college de studentenraad het jaarverslag en de jaarrekening doen toekomen.

Artikel 5.69. De centrale studentenraad beschikt over een voorstelrecht. Hij is bevoegd over alle aangelegenheden het onderwijs binnen de instelling betreffende waarin het college van bestuur bevoegd is een besluit te nemen, aan het college voorstellen te doen en standpunten kenbaar te maken. Op een dergelijk voorstel moet het college van bestuur binnen zes weken gemotiveerd reageren. Voordat het college reageert, moet het de raad ten minste eenmaal in de gelegenheid stellen met hem overleg te plegen.

Artikel 5.70. De centrale studentenraad beschikt ook over adviesrecht. Dit artikel noemt een aantal aangelegenheden ten aanzien waarvan de raad adviesrecht heeft. Het gaat hier om voorgenomen besluiten van het college van bestuur van verschillende aard. In de eerste plaats behoren hiertoe voorgenomen besluiten van het college over zaken van strategie, organisatie en bedrijfsvoering (eerste lid onder a t/m i) en in de tweede plaats voorgenomen besluiten die de positie van studenten rechtstreeks raken (eerste lid onder j t/m n). Hiertoe behoren voorgenomen besluiten tot vaststelling of wijziging van de regels inzake de procedure van toegang en toelating tot de masteropleidingen van de instelling (art. 3.27), de regels inzake het gebruik in het onderwijs en bij de examens van een andere taal dan het Nederlands (art. 3.35), de voorschriften met betrekking tot de goede gang van zaken in de gebouwen en op de terreinen van de instelling (art. 5.28), de regels van procedurele aard met betrekking tot de inschrijving (art. 5.36, eerste lid), de regels ter uitvoering van de wettelijke bepalingen betreffende het (bindend) studieadvies (art. 5.52, zesde lid), de regels van administratieve aard voor de decentrale selectie bij een numerus fixus (art. 5.59, tweede lid onder c), en de regels van procedurele aard vast met betrekking tot de toepassing van de wettelijke bepalingen betreffende het studiefonds (art. 5.84, eerste lid), alsmede in het algemeen van regels die rechtstreeks op de positie van de studenten van de instelling betrekking hebben. Onder het adviesrecht van de centrale studentenraad vallen ook besluiten van het college van bestuur tot vaststelling of wijziging van het algemeen studentenstatuut (art. 5.86). Ten slotte heeft het adviesrecht betrekking op elk voorgenomen besluit van het college inzake aangelegenheden die de goede gang van zaken bij het onderwijs binnen de instelling betreffen (eerste lid onder o).

Artikel 5.71. Het college van bestuur moet het advies aan de studentenraad op een zodanig tijdstip vragen dat het van wezenlijke invloed kan zijn op de besluitvorming. De raad moet in de gelegenheid worden gesteld met het college overleg te plegen voordat hij zijn advies uitbrengt. De raad moet schriftelijk in kennis worden gesteld van de wijze waarop aan het uitgebrachte advies gevolg wordt gegeven. Indien het college het advies niet of niet geheel wil volgen, moet het de raad gelegenheid bieden tot nader overleg voordat het besluit wordt genomen. De termijn waarbinnen advies door de raad moet worden uitgebracht, moet in het medezeggenschapsreglement worden bepaald (art. 5.66). Indien een geschil ontstaat door dat het college van bestuur een besluit heeft genomen ten aanzien waarvan de raad adviesrecht heeft en het college het advies van de raad niet of niet geheel volgt, wordt de uitvoering van dat besluit met een maand opgeschort tenzij de raad tegen onmiddellijke uitvoering geen bedenkingen heeft (tweede lid). Wanneer het besluit van het college niet in overeenstemming is met het advies van de studentenraad, kan de raad – binnen deze termijn – bij de ondernemingskamer van het gerechtshof te Amsterdam beroep daartegen instellen (art. 5.79, eerste lid).

Artikel 5.72. In dit artikel is bepaald dat de facultaire studentenraad tegenover het faculteitsbestuur de rechten uitoefent bedoeld in de artikelen 5.67 tot en met 5.69, voor zover het aangelegenheden met betrekking tot het onderwijs betreft die de faculteit in het bijzonder aangaan en de desbetreffende bevoegdheden tevens aan het faculteitsbestuur zijn toegekend. De faculteitsraad heeft dus recht op overleg met het faculteitsbestuur, heeft recht op de informatie die nodig is om zijn rol naar behoren te kunnen vervullen en heeft het recht aan het faculteitsbestuur voorstellen te doen waarover het faculteitsbestuur moet besluiten. Deze rechten op het gebied van de medezeggenschap bestaan alleen voor zover het faculteitsbestuur zeggenschap heeft, waarbij het niet uitmaakt op het gaat om eigen bevoegdheden van het faculteitsbestuur dan wel om bevoegdheden die het namens het college van bestuur uitoefent. Op het adviesrecht van de faculteitsraad heeft artikel 5.73 betrekking.

Artikel 5.73. De facultaire studentenraad beschikt ook over adviesrecht. Dit artikel noemt een aantal aangelegenheden ten aanzien waarvan de raad adviesrecht heeft. Het gaat hier om voorgenomen besluiten van het faculteitsbestuur van verschillende aard. In de eerste plaats behoren hiertoe voorgenomen besluiten van het college over zaken van strategie, organisatie en bedrijfsvoering (eerste lid onder a t/m c) en in de tweede plaats voorgenomen besluiten die de positie van studenten rechtstreeks raken (eerste lid onder d t/m h), waaronder de vaststelling of wijziging van de regels inzake de verwijzing in de post propedeutische fase (art. 5.53, vijfde lid), en in het algemeen van regels die rechtstreeks op de positie van de studenten van de faculteit betrekking hebben. Voorts heeft de faculteitsraad adviesrecht over voorgenomen besluiten van het faculteitsbestuur tot vaststelling of wijziging van het facultair studentenstatuut (art. 5.87). Ten slotte heeft het adviesrecht van de raad betrekking op elk voorgenomen besluit van het college inzake aangelegenheden die de goede gang van zaken bij het onderwijs binnen de faculteit betreffen (eerste lid onder i). Ook voor de omgang door het faculteitsbestuur met het adviesrecht en de adviezen van de raad gelden de bepalingen van artikel 5.71.

Artikel 5.74, 5.75, 5.76 en 5.77. Deze artikelen hebben betrekking op zowel de centrale studentenraad als de facultaire studentenraden. Artikel 5.74 geeft de studentenraden de bevoegdheid voor een bepaald onderwerp een of meer deskundigen uit te nodigen tot het bijwonen van een raadsvergadering of een vergadering van een commissie van de raad. Een studentenraad kan een deskundige uitnodigen over een bepaald onderwerp een schriftelijk advies uit te brengen. Als aan de inschakeling van een deskundige kosten – anders dan een vergoeding van de reis- en verblijfskosten overeenkomstig de voor de instelling geldende regels – zijn verbonden die de studentenraad uit niet het voor de raad ter beschikking gestelde budget kan betalen, kan een deskundige pas worden uitgenodigd als het college van bestuur, resp. het faculteitsbestuur daarmee heeft ingestemd. Het college van bestuur, resp. het faculteitsbestuur moet er ingevolge artikel 5.75 voor zorgen dat de studentenraad adequaat wordt ondersteund ten behoeve van de voorbereiding en de verslaglegging van de vergaderingen van de raad. Het college, resp. het faculteitsbestuur moet voorts de leden van de raad in de gelegenheid stellen de scholing te ontvangen die de leden van de raad voor de vervulling van hun taak nodig hebben. De hoeveelheid tijd die hiervoor beschikbaar is, moet door bestuur en raad gezamenlijk worden vastgesteld. De kosten die redelijkerwijze noodzakelijk zijn voor de vervulling van de taken van een studentenraad, waaronder mede begrepen ondersteuning en scholing komen voor rekening van de instelling. Artikel 5.76 ten bevat bepalingen ter bescherming van degenen die in de medezeggenschap willen participeren, participeren of hebben geparticipeerd. Het college van bestuur, resp. het faculteitsbestuur is jegens de studentenraad verplicht er zorg voor te dragen dat de leden van de raad niet uit hoofde van hun lidmaatschap daarvan worden benadeeld in hun positie met betrekking tot de instelling. Dit is van overeenkomstige toepassing ten aanzien van kandidaat-leden en voormalige leden. Ingevolge artikel 5.77 ten slotte moet elke studentenraad jaarlijks verslag doen van zijn werkzaamheden en ervoor zorgen dat dit ter kennis komt van het college van bestuur of faculteitsbestuur, de raad van toezicht alsmede van de ondernemingsraad of desbetreffende onderdeelcommissie. Voorts moet de studentenraad er zorg voor dragen dat alle bij de instelling, resp. faculteit betrokkenen van het verslag kennis kunnen nemen.

Artikel 5.78. De tekst van dit artikel is ontleend aan artikel 27, vierde lid, van de Wet op de ondernemingsraden (WOR). Heeft het college van bestuur of faculteitsbestuur voor een voorgenomen besluit waarvoor de instemming van de desbetreffende studentenraad vereist is, geen instemming van de studentenraad verkregen, dan kan het college de kantonrechter toestemming vragen om het besluit te nemen. In het onderhavige wetsvoorstel is instemmingsrecht toegekend aan de centrale studentenraad waar het gaat om het voorgenomen

besluit van het college van bestuur tot vaststelling of wijziging van het reglement voor de studentenraden bedoeld in artikel 5.66. In het reglement kan dit instemmingsrecht tot meer voorgenomen besluiten van college van bestuur of tot voorgenomen besluiten van het faculteitsbestuur worden uitgebreid. De kantonrechter geeft slechts toestemming, indien de beslissing van de om geen instemming te geven onredelijk is, of het voorgenomen besluit van het college van bestuur of het faculteitsbestuur gevegd wordt door zwaarwegende organisatorische, economische of sociale redenen.

Artikel 5.79. Dit artikel is een analogon van artikel 26 WOR. In de toelichting op artikel 5.71 is opgemerkt dat in het geval het college van bestuur een besluit heeft genomen ten aanzien waarvan de centrale studentenraad adviesrecht heeft en het college het advies van de raad niet of niet geheel volgt, de uitvoering van dat besluit met een maand wordt opgeschort tenzij de raad tegen onmiddellijke uitvoering geen bedenkingen heeft. Dit geldt ook als een faculteitsbestuur het advies van de facultaire studentenraad niet of niet geheel volgt (art. 5.73, tweede lid). In deze gevallen kan de desbetreffende studentenraad – binnen de genoemde termijn van een maand – bij de ondernemingskamer van het gerechtshof te Amsterdam beroep daartegen instellen (art. 5.79, eerste lid). Beroep kan ook worden ingesteld wanneer feiten of omstandigheden bekend zijn geworden, die, waren zij aan de raad bekend geweest ten tijde van het uitbrengen van zijn advies, aanleiding zouden kunnen zijn geweest om dat advies niet uit te brengen zoals het is uitgebracht. Het beroep wordt ingediend bij verzoekschrift. Het college van bestuur dan wel het faculteitsbestuur wordt van het ingestelde beroep in kennis gesteld. Het beroep kan uitsluitend worden ingesteld ter zake dat het college van bestuur of het faculteitsbestuur bij afweging van de betrokken belangen niet in redelijkheid tot zijn besluit had kunnen komen. Als de ondernemingskamer het beroep gegrond bevindt, verklaart zij dat het college van bestuur of het faculteitsbestuur bij afweging van de betrokken belangen niet in redelijkheid tot het betrokken besluit had kunnen komen. Zij kan voorts, indien de desbetreffende studentenraad daarom heeft verzocht, een of meer van de in het vijfde lid genoemde voorzieningen treffen. Deze voorzieningen kunnen inhouden het opleggen van de verplichting aan het college van bestuur of faculteitsbestuur om het besluit geheel of ten dele in te trekken, alsmede om aan te wijzen gevolgen van dat besluit ongedaan te maken dan wel het opleggen van een verbod aan de college van bestuur of faculteitsbestuur om handelingen te verrichten of te doen verrichten ter uitvoering van het besluit of van onderdelen daarvan. Een voorziening van de ondernemingskamer kan door derden verworven rechten niet aantasten. Expliciet is bepaald dat het verboden is een door de ondernemingskamer aan het college van bestuur of faculteitsbestuur opgelegde verplichting of gegeven verbod niet na te komen, resp. te overtreden (zesde lid). Nadat het verzoekschrift is ingediend kan de ondernemingskamer, zo nodig onverwijld, voorlopige voorzieningen treffen. Van een beschikking van de ondernemingskamer staat uitsluitend beroep in cassatie open.

Artikel 5.80. Een studentenraad kan de kantonrechter schriftelijk verzoeken het college van bestuur, onderscheidenlijk het faculteitsbestuur te bevelen gevolg te geven aan hetgeen overigens bij of krachtens de wettelijke medezeggenschapsregeling is bepaald, een en ander voor zover dit van het college van bestuur, onderscheidenlijk faculteitsbestuur afhangt. Op hun beurt kunnen het college van bestuur en het faculteitsbestuur een dergelijk verzoek indienen om de desbetreffende studentenraad te dwingen de medezeggenschapsbepalingen na te leven (eerste lid). Aan de wederpartij moet vooraf schriftelijk niet een redelijke termijn worden gegeven om aan dat verzoek te voldoen. Als dit niet is gebeurd wordt de verzoeker wordt niet-ontvankelijk verklaard (tweede lid). Niet ontfankelijk is ook een verzoekschrift aan de kantonrechter met betrekking tot de naleving van artikel 5.70 of 5.73 ten aanzien van een

besluit als in het desbetreffende artikel bedoeld, als blijkt dat de studentenraad voor of na de indiening van het verzoekschrift tegen dat besluit beroep heeft ingesteld bij de ondernemingskamer van het gerechtshof te Amsterdam. De studentenraad kan in dit geval (als het bestuur niet of niet geheel conform het advies van de raad heeft besloten) kiezen uit de beroepsprocedure van artikel 5.79 of uit de nalevingsprocedure van dit artikel. Als het heeft gekozen voor de beroepsprocedure wordt de nalevingsprocedure door de niet-ontvankelijkverklaring afgesloten. De kantonrechter kan in zijn beschikking aan het college van bestuur, onderscheidenlijk het faculteitsbestuur de verplichting opleggen bepaalde handelingen te verrichten of na te laten, bijv. om de studentenraad alsnog advies te vragen. Hij kan in deze procedure anders dan de ondernemingskamer in de procedure van artikel 5.79 het college van bestuur of faculteitsbestuur niet dwingen het genomen besluit in te trekken. Naleving van de wettelijke medezeggenschapsregeling is overigens voor de instelling bekostigingsvoorwaarde (art. 4.1, vijfde lid).

Artikel 5.81. Het eerste lid bepaalt naar analogie van artikel 22a, dat in rechtsgedingen tegen het college van bestuur of het faculteitsbestuur een studentenraad niet in de proceskosten worden veroordeeld. Voorts komen aldus het tweede lid kosten van het voeren van rechtsgedingen door een studentenraad tegen het college van bestuur of het faculteitsbestuur, slechts ten laste van de instelling indien het college van bestuur, onderscheidenlijk het faculteitsbestuur van de te maken kosten vooraf in kennis is gesteld.

Artikelen 5.82 t/m 5.84. Deze artikelen hebben betrekking op voorzieningen voor de financiële ondersteuning van studenten, het zgn. Studiefonds, in de huidige wet nog aangeduid als Profileringsfonds.

Deze voorzieningen moet het college van bestuur treffen voor de student die ingeschreven is voor een initiële opleiding maar het afsluitend examen daarvan nog niet met goed gevolg heeft afgelegd en die het wettelijk collegegeld verschuldigd is indien deze student:

- in verband met de aanwezigheid van een bijzondere omstandigheid de opleiding niet of niet geheel volgt, of
- studievertraging heeft opgelopen of naar verwachting zal oplopen als gevolg van bijzondere omstandigheden, of
- is ingeschreven voor een masteropleiding waarvan het college van bestuur zelf de studielast heeft verhoogd (art. 5.82, eerste lid).

Daarnaast kan het college van bestuur voorzieningen treffen voor de financiële ondersteuning van een student die is ingeschreven voor een initiële opleiding waarvan hij nog niet het afsluitend examen met goed gevolg heeft afgelegd, en die het instellingscollegegeld verschuldigd is omdat hij, hoewel woonachtig in Nederland, België, Luxemburg of een van de deelstaten Noord-Rijnland-Westfalen, Neder-Saksen en Bremen van de Bondsrepubliek Duitsland, niet voldoet aan een nationaliteitseis als bedoeld in artikel 5.40, eerste lid onder c (art. 5.82, tweede lid). Deze student kan ook financiële ondersteuning krijgen als er geen bijzondere omstandigheden een rol spelen en ook als het college van bestuur voor de opleiding geen hogere studielast heeft bepaald, bijv. op grond van excellentie.

Bij de vorenbedoelde bijzondere omstandigheden gaat het in de eerste plaats om omstandigheden die de persoon van de student betreffen: het lidmaatschap van het bestuur van een studentenorganisatie, een opleidingscommissie of een studentenraad, activiteiten op bestuurlijk of maatschappelijk gebied die naar het oordeel van het college van bestuur mede in

het belang zijn van de instelling of van het onderwijs dat de student volgt, ziekte of zwangerschap en bevalling, een lichamelijke, zintuiglijke of andere functiestoomis dan wel bijzondere familieomstandigheden (art. 5.83, onder a t/m e). Ook kan de omstandigheid buiten de persoon van de student zijn gelegen nl. als de opleiding (of een deel daarvan) niet «studeerbaar» blijkt, bijv. als de feitelijke studielast voor de gemiddelde student groter blijkt te zijn dan de nominale studielast (art. 5.83, onder f). Ten slotte is een hardheidsclausule opgenomen (art. 5.82, onder g).

De financiële ondersteuning is in het algemeen niet hoger dan de studiefinanciering die betrokkene geniet uit hoofde van hoofdstuk 3 van de Wet studiefinanciering 2000, dan wel zou hebben genoten, indien hij daarop aanspraak zou maken of zou hebben mogen maken (art. 5.82, derde lid). In aanvulling op de voorzieningen bedoeld in het eerste en tweede lid, kan echter een voorziening voor financiële ondersteuning worden getroffen die samen met de financiële ondersteuning ingevolge de voorzieningen bedoeld in het eerste en tweede lid, hoger is dan de studiefinanciering die betrokkene geniet uit hoofde van hoofdstuk 3 van de Wet studiefinanciering 2000, dan wel zou hebben genoten, indien hij daarop aanspraak zou maken of zou hebben mogen maken (art. 5.82, vierde lid). Deze aanvulling wordt verstrekt onder de benaming: voorziening voor aanvullende ondersteuning. Op deze wijze is maatwerk mogelijk.

Het college van bestuur moet regels van procedurele aard vaststellen met betrekking tot de toepassing van de artikelen inzake het studiefonds. Daartoe behoren in elk geval regels over de aanvang, de duur en de hoogte van de financiële ondersteuning (art. 5.84, eerste lid). Die duur bedraagt in geval het gaat om een masteropleiding waarvan de studielast door het college van bestuur zelf is vergroot, de periode die overeenstemt met de studielast die uitgaat boven zestig studiepunten (art. 5.84, tweede lid). De mogelijkheid van een voortgangseis blijft in alle gevallen gehandhaafd: de mogelijkheid van de betrokken student te verlangen dat deze feitelijk studierend is (art. 5.84, derde lid).

Artikel 5.85. In tegenstelling tot de voorgaande artikelen over het studiefonds dat bij elke instelling aanwezig moet zijn voor de financiële ondersteuning van studenten van die instelling die aan de daarvoor gestelde vereisten voldoen, heeft dit artikel betrekking op financiële ondersteuning van studenten door de minister. Het gaat hierbij om studenten die bestuurslid zijn van een politieke of andere maatschappelijke jongerenorganisatie van enige omvang of van een landelijke organisatie van enige omvang die voor het hoger onderwijs relevante activiteiten ontplooit. Deze organisaties moeten ook daadwerkelijk activiteiten ontplooien. Zij moeten uit een oogpunt van continuïteit uitgaan van een rechtspersoon met volledige rechtsbevoegdheid. Nadere voorwaarden voor deze financiële ondersteuning wordt geregeld bij een door de minister vast te stellen regeling..

Artikelen 5.86 en 5.87. Opdat de studenten op de hoogte zijn van hun rechten en plichten moet een studentenstatuut worden vastgesteld. Dit statuut creëert die rechten en plichten niet maar vermeldt de rechten en plichten die studenten ontleen aan de besluiten die door verschillende organen, in het bijzonder het college van bestuur en het desbetreffende faculteitsbestuur, zijn genomen. Het studentenstatuut bestaat in de praktijk uit een instellingsdeel en een facultair deel. Dit facultair deel verschilt van faculteit tot faculteit. In het wetsvoorstel wordt voorgesteld aan deze praktijk aan te sluiten en onderscheid te maken tussen een algemeen studentenstatuut dat door het college van bestuur wordt vastgesteld en dat voor alle studenten van de instelling geldt alsmede een facultair studentenstatuut dat door het desbetreffende faculteitsbestuur wordt vastgesteld voor de studenten van die faculteit. Zowel het algemene studentenstatuut als de

facultaire studentenstatuten moeten op toegankelijke wijze worden gepubliceerd, bij voorkeur langs elektronische weg, bijv. door plaatsing op de website van de instelling, resp. van de desbetreffende faculteit.

Artikel 5.88. Voorkomen moet worden dat een student die tijdig een klacht, bezwaar- of beroepschrift indient, zijn rechten verspeelt als hij die klacht dan wel het bezwaar- of beroepschrift bij het verkeerde orgaan indient bijv. bij het faculteitsbestuur in plaats van bij de examencommissie. Om deze reden is een orgaan of functionaris die een dergelijk geschift ontvangt, indien hij tot de behandeling daarvan niet bevoegd is, verplicht daarop de datum van ontvangst aan te tekenen en dat geschift zo spoedig mogelijk door te studeren aan het orgaan of de functionaris die in de zaak wel bevoegd is. Hetzelfde geldt als een bezwaarschrift in plaats van een beroepschrift is ingediend of omgekeerd. Om dergelijke vergissingen te voorkomen moet bij besluiten waartegen bezwaar of beroep mogelijk is, deze mogelijkheid worden vermeld alsmede de termijn en het orgaan waarbij bezwaar kan worden gemaakt of beroep kan worden ingesteld.

Artikel 5.89. Binnen een instelling plegen verschillende specifieke regelingen te bestaan ter behandeling van klachten in specifieke gevallen, zoals ongewenste intimiteiten of wetenschappelijke integriteit. Ook in faculteiten kunnen verschillende klachtregelingen bestaan. Dit artikel verplicht het college van bestuur ertoe een algemene voorziening voor de behandeling van klachten van studenten vast te stellen, voor zover voor de behandeling van deze klachten binnen de instelling geen bijzondere voorzieningen zijn getroffen. Hierop zijn de bepalingen van de Awb inzake klachtbehandeling van overeenkomstige toepassing. Overigens moet ingevolge artikel 5.86, onder b, in het algemeen studentenstatuut een beschrijving zijn opgenomen van de binnen de instelling geldende procedures voor onder andere de behandeling van klachten opdat het voor een student duidelijk is hoe hij bij wie hij zijn klacht moet indienen en hoe hij hierbij te werk moet gaan.

Artikel 5.90. In het onderhavige wetsvoorstel wordt het collectief klachtrecht van studenten gehandhaafd. Dit klachtrecht heeft betrekking op de naleving van verplichtingen van de faculteit jegens studenten. Het zal daarbij gaan om de verplichtingen die het faculteitsbestuur jegens de studenten op zich heeft genomen bijv. in de OER of in een nadere uitwerking daarvan in een onderwijsprogramma. Van deze verplichtingen zal veelal uit het facultair studentenstatuut blijken. De nadere vormgeving van dit klachtrecht is opgedragen aan het faculteitsreglement.

Artikel 5.91. Elke instelling een college van beroep voor de examens (CBE). Dit CBE kan zijn onderverdeeld in kamers maar dat is niet noodzakelijk. Bij de beslissing of het CBE in kamers moet worden verdeeld, zal de omvang van de instelling een rol kunnen spelen. Het CBE zonder kamers heeft drie of vijf leden. Een oneven aantal leden voorkomt een staking der stemmen. Het aantal plaatsvervangende leden is niet groter dan het aantal leden. Dit CBE houdt voltallig zitting (tweede lid). Het CBE dat onderverdeeld is in kamers, heeft ten minste zes en ten hoogste vijftien leden. Ook hier geldt dat het aantal plaatsvervangende leden niet groter mag zijn dan het aantal leden. Elke kamer heeft drie of vijf leden en houdt voltallig zitting (derde lid).

De voorzitter, plaatsvervangende voorzitter(s), overige leden en plaatsvervangende leden van het CBE worden door het college van bestuur benoemd. De benoemingstermijn bedraagt ten minste drie en ten hoogste vijf jaar of, voor zover het studenten betreft, ten minste een jaar en

ten hoogste twee jaar. Buiten de voorzitter moet het CBE ten minste voor de helft bestaan uit docenten, resp. leden van het wetenschappelijk personeel, dus uit personen die daadwerkelijk ervaring hebben met het afnemen van examens (vierde lid). Door deze ervaring mogen zij worden geacht een genuanceerde kijk op de aan hen voorgelegde problemen te hebben. Omdat een goede juridische inbreng voor een goede rechtspleging van wezenlijk belang is, is bepaald dat de voorzitter en plaatsvervangende voorzitter(s) moeten voldoen aan de vereisten voor benoembaarheid tot rechterlijk ambtenaar, bedoeld in artikel 5 van de Wet rechtspositie rechterlijke ambtenaren (vijfde lid).

Ter bevordering van hun onafhankelijkheid is bepaald dat de leden en plaatsvervangende van het CBE geen deel mogen uitmaken van het college van bestuur, een faculteitsbestuur of van de inspectie, bedoeld in de Wet op het onderwijstoezicht (vierde lid, tweede volzin) en dat zij tussentijds slechts kunnen worden ontslagen op eigen verzoek, bij het bereiken van de leeftijd van zeventig jaar of bij blijvende ongeschiktheid de functie te vervullen uit hoofde van ziekte of gebreken dan wel bij een onherroepelijk geworden rechterlijke uitspraak, inhoudende een veroordeling wegens misdrijf (zesde lid).

Artikel 5.92. Het college van beroep voor de examens is bevoegd inzake tal van concrete beslissingen die gelegen zijn in de sfeer van het beoordelen van het kennen of kunnen dan wel de geschiktheid van de betrokken student of extraneus dan wel aanstaande student of extraneus (eerste lid). Het gaat hierbij primair om beslissingen van examencommissies en examinatoren, die overigens niet altijd in de sfeer van kennen of kunnen liggen zoals bijv. een beslissing na geconstateerde fraude, alsmede om beslissingen van faculteitsbesturen inzake toelating (art. 5.13, eerste lid onder e, juncto de artt. 3.15 tot en met 3.26 en 3.28), en beslissingen van faculteitsbesturen inzake het bindend studieadvies en de verwijzing in de postpropedeutische fase (artt. 5.52, derde lid, en 5.53, eerste lid).

Op de procedure bij het CBE zijn ter waarborging van een zorgvuldige procedure, behoudens enige in het derde t/m zesde lid genoemde uitzonderingen, de hoofdstukken 6 en 7, afdeling 7.3, Awb van toepassing (tweede lid). Zo moet het CBE, alvorens op het beroep te beslissen, partijen en eventuele andere belanghebbende in de gelegenheid stellen te worden gehoord (art. 7:16 Awb).

Een belangrijke uitzondering op de Awb bestaat hierin dat het beroep kan worden ingesteld ter zake dat de beslissing in strijd is met het recht (derde lid). Dit betekent dat het beroep op het CBE geen vol beroep is, waarbij het beroepsorgaan de zaak in volle omvang beoordeelt. Het CBE kan niet op de stoel gaan zitten van degene die de bestreden beslissing heeft genomen. Het kan diens verantwoordelijkheid niet overnemen. Om die reden is ook bepaald (zesde lid) dat artikel 7:25 Awb niet van toepassing is, dat voorschrijft dat het beroepsorgaan, voor zover dit het beroep ontvankelijk en gegrond acht, het bestreden besluit vernietigt en in plaats daarvan een nieuw besluit stelt. Het CBE is dan ook niet bevoegd in de plaats van de geheel of gedeeltelijk vernietigde beslissing een nieuwe beslissing te nemen (zesde lid). Het kan bepalen dat opnieuw of, indien de beslissing is geweigerd, alsnog in de zaak wordt beslist, dan wel dat het tentamen, het examen, het toelatingsonderzoek, het aanvullend onderzoek of enig onderdeel daarvan opnieuw wordt afgenomen onder door het college van beroep te stellen voorwaarden. Het orgaan waarvan de beslissing is vernietigd, is verplicht voor zover nodig opnieuw in de zaak te voorzien met inachtneming van de uitspraak van het college van beroep. Het college van beroep kan daarvoor in zijn uitspraak een termijn stellen.

Een derde uitzondering bestaat in de conciliatieprocedure die in de WHW (vierde lid) is voorgeschreven voordat het CBE het beroep in behandeling neemt. Het orgaan dat de bestreden beslissing heeft genomen en, ingeval een examiner de beslissing heeft genomen de desbetreffende examencommissie, moet nagaan of er een minnelijke schikking mogelijk is. Binnen drie weken moet de uitkomst hiervan aan het CBE worden meegedeeld. Als geen minnelijke schikking mogelijk blijkt, neemt het CBE het beroep in behandeling. Door deze conciliatieprocedure kan worden voorkomen dat het geschil via het CBE en vervolgens eventueel het CBHO tot het bittere eind wordt uitgevochten.

Een vierde uitzondering betreft de aan de voorzitter van het CBE toegekende bevoegdheid op verzoek van de indiener van het beroepschrift, indien onverwijlde spoed dit vereist, een voorlopige voorziening te treffen (zevende lid). De indiener van het beroepschrift behoeft hiervoor dus niet de gang naar de rechter, i.c. het CBHO, te maken. Het staat hem echter vrij dit wel te doen: artikel 8:81 Awb wordt hierdoor niet opzij gezet. De gang naar de voorzitter van het CBE is niet alleen laagdrempelig maar vergt ook niet de betaling van griffierecht.

Artikel 5.93. Ingevolge dit artikel stelt het CBE een reglement van orde vast, waarin moet worden geregeld:

- de omvang en samenstelling van het CBE,
- indien nodig, de splitsing in kamers, alsmede de verdeling van de werkzaamheden over de verschillende kamers,
- de zittingstermijn van de leden en eventuele plaatsvervangende leden van het CBE,
- de wijze waarop het lidmaatschap of plaatsvervangend lidmaatschap van het CBE eindigt,
- de reconciliatieprocedure en de gevallen waarin deze procedure achterwege kan worden gelaten,
- de wijze waarop in het secretariaat van het CBE wordt voorzien, alsmede
- de wijze waarop de voorzitter wordt vervangen.

Dit reglement en wijzigingen hiervan behoeven de goedkeuring van het college van bestuur. Naast deze wettelijke bepalingen is voor een nadere regeling door het college van bestuur ten aanzien van het CBE naast het reglement van orde geen plaats.

Artikel 5.94. Om zijn werk goed te kunnen doen, heeft het CBE informatie nodig van faculteitsbesturen, examencommissies, examinatoren en andere organen en functionarissen van de instelling. Dit artikel legt hen de plicht op het CBE de gegevens te verstrekken die het CBE voor de uitvoering van zijn taak nodig oordeelt.

Artikel 5.95. Wat betreft besluiten van het college van bestuur of het faculteitsbestuur waarin het desbetreffende advies van de studentenraad niet is gevolgd, voorziet artikel 5.79 in een rechtsgang. Artikel 5.92 voorziet in een rechtsgang tegen bepaalde besluiten van faculteitsbesturen alsmede tegen besluiten van examencommissies en examinatoren. Het onderhavige artikel voorziet in een rechtsgang tegen alle andere besluiten van organen van de instelling die geen besluiten zijn van algemene strekking. Het geeft de belanghebbende de mogelijkheid bij het college van bestuur bezwaar te maken tegen een besluit van het college dan wel beroep in te stellen tegen een besluit van een faculteitsbestuur. Het college van bestuur beslist na ontvangst van het bezwaar of beroep na het advies te hebben ingewonnen van de commissie bedoeld in artikel 5.96. Ter waarborging van een zorgvuldige rechtsgang zijn de hoofdstukken 6 en 7 van de Algemene wet bestuursrecht van overeenkomstige toepassing verklaard met dien verstande dat het horen van belanghebbende geschiedt door de commissie

bedoeld in artikel 5.96 en dat het college van bestuur op het bezwaar of beroep binnen tien weken beslist.

Artikel 5.96. Dit artikel handhaaft de verplichting van de instellingen om over een commissie voor de beroep en bezwaarschriften te beschikken. Deze commissie moet voldoen aan de vereisten van artikel 7:13, eerste tot en met zesde lid, van de Algemene wet bestuursrecht. Zo mag de voorzitter van de commissie geen deel uitmaken van noch werkzaam zijn onder de verantwoordelijkheid van het college van bestuur. De commissie is een adviescommissie. Zij brengt aan het college van bestuur advies uit over bezwaren en beroepen als bedoeld in artikel 5.95, eerste lid. De commissie gaat na of een minnelijke schikking tussen partijen mogelijk is. Op deze wijze kan worden voorkomen dat het geschil tot het bittere einde wordt uitgevochten. Indien sprake is van onverwijlde spoed kan de voorzitter van de commissie desgevraagd bepalen dat de commissie zo spoedig mogelijk advies uitbrengt aan het college van bestuur. Hij bepaalt binnen een week na ontvangst van het bezwaar of beroep of daarvan sprake is brengt de belanghebbende en het college van bestuur alsmede ingeval van beroep tegen een beslissing van een faculteitsbestuur, dat faculteitsbestuur hiervan zo spoedig mogelijk op de hoogte. Het college van bestuur moet dan binnen vier weken na de ontvangst van het bezwaar of beroep een beslissing nemen.

Artikel 5.97. Tegen een beslissing van een orgaan van een instelling voor hoger onderwijs die jegens hem op grond van deze wet en daarop gebaseerde regelingen is genomen, kan student of extraneus, daaronder mede begrepen een aanstaande of gewezen student of extraneus, beroep instellen bij rechter. Deze rechter is thans het College van beroep voor het hoger onderwijs, dat in het onderhavige wetsvoorstel wordt omgezet in de onderwijskamer van het Gerechtshof te Den Haag. Op deze wijze blijft de bij het College van beroep opgebouwde expertise in stand maar wordt het ten gevolge van de inbedding in de rechterlijke macht met name wat betreft de ondersteuning minder kwetsbaar. Zoals tegen uitspraken van het College van beroep voor het hoger onderwijs geen hoger beroep mogelijk is, is ook hoger beroep tegen uitspraken van de onderwijskamer uitgesloten. Ook beroep in cassatie is uitgesloten. In de zaken die voor het College van beroep en dus straks bij de onderwijskamer aanhangig worden gemaakt is een snelle afhandeling noodzakelijk. Om de laagdrempeligheid van deze beroepsmogelijkheid te behouden, zal verplichte procesvertegenwoordiging niet nodig zij en zal het griffierecht zo laag mogelijk worden gehouden. De hiervoor noodzakelijke aanpassing van andere wetten, zal plaatsvinden in het kader van de wet die het invoerings- en overgangsrecht regelt.

Universitaire medische centra

Artikel 6.1. In het wetsvoorstel is de regeling van de academische ziekenhuizen aangepast aan de vorming van universitaire medische centra. In dit artikel wordt de aanspraak op bekostiging die het centrum heeft jegens de universiteit waarmee het is verbonden, geformuleerd. Deze aanspraak is tweeledig. In de eerste plaats heeft het centrum aanspraak op het deel van de rijksbijdrage die de universiteit ontvangt dat geoormerkt is in verband met de werkplaatsfunctie van het centrum ten behoeve van het wetenschappelijk geneeskundig onderwijs en onderzoek. Hierop heeft het eerste lid betrekking. Het college van bestuur moet zodra de betaling van de rijksbijdrage dan wel van een voorschot daarop is ontvangen, aan het centrum onverwijld het gedeelte van de rijksbijdrage betalen waarop het centrum op grond van het eerste lid, aanspraak heeft (art. 4.6, zevende lid). In de tweede plaats heeft het centrum een aanspraak jegens de universiteit op bekostiging van dat wetenschappelijk geneeskundig onderwijs en onderzoek, dat het op naam en onder verantwoordelijkheid van de universiteit uitvoert. Hieron heeft het tweede

lid betrekking. Over de omvang van deze aanspraak en de daarvoor in aanvulling op de wet geldende nadere bekostigingsvoorwaarden zullen het college van bestuur en de raad van bestuur van het centrum afspraken moeten maken. Deze afspraken moeten worden vastgelegd in een samenwerkingsdocument als bedoeld in artikel 6.15. De patiëntenzorg wordt bekostigd uit de door de Nederlandse Zorgautoriteit op grond van de Wet marktordening gezondheidszorg vastgestelde tarieven voor de verschillende verrichtingen.

Artikel 6.2. Voor de in artikel 6.1, eerste en tweede lid, bedoelde aanspraak van het universitair medisch centrum jegens de universiteit is voorwaarde dat het centrum het bij of krachtens dit hoofdstuk bepaalde in acht neemt. Onder het krachtens dit hoofdstuk bepaalde zijn mede begrepen de afspraken zoals deze zijn neergelegd in het samenwerkingsdocument. Als centrum zich niet aan de bekostigingsvoorwaarden houdt, kan de minister op grond van artikel 7.1, eerste lid, als sanctie treffen de gehele of gedeeltelijke inhouding of opschorting van het voor het centrum geoormerkte deel van de rijksbijdrage van de universiteit. Hij kan deze sanctie uiteraard niet toepassen als het centrum een in het samenwerkingsdocument vastgelegde afspraak met de universiteit niet nakomt. Dat document moet regelen wat er moet gebeuren als het centrum (of de universiteit) een daarin vastgelegde afspraak niet nakomt.

Artikel 6.3. Ingevolge artikel 4.16 kan een belanghebbende tegen een besluit van de minister jegens een bepaalde instelling genomen op grond van hoofdstuk 4 inzake de bekostiging beroep instellen bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State. Als supplement op dat artikel is in dit artikel beroep op die afdeling opengesteld tegen een beslissing van de minister op grond van artikel 6.1, eerste lid, waarbij hij het deel van de rijksbijdrage voor de universiteit waarop het centrum aanspraak heeft, heeft vastgesteld. Dit beroep moet dan door het college van bestuur van de universiteit worden ingesteld in overeenstemming met de raad van bestuur van het centrum.

Artikel 6.4. De wettelijke bepalingen betreffende de bestuursorganisatie zijn voor de universitaire medische centra voorwaarden voor bekostiging. Derhalve moeten deze bepalingen bij de regeling van de organisatie van het centrum bij of krachtens de statuten van de rechtspersoon die het centrum in stand houdt, in acht worden genomen (eerste lid). Anders dan ten aanzien van de universiteiten is hier niet de uitzondering op grond van de eigen levensbeschouwelijke aard van de instelling opgenomen. Voor een dergelijke uitzondering is in geval van een ziekenhuis anders dan in geval van een onderwijsinstelling op levensbeschouwelijke grondslag waarvoor de grondwettelijk gewaarborgde vrijheid van richting geldt, geen grond. Het bestuur van de rechtspersoon moet de regeling van de bestuursorganisatie van de instelling en elke wijziging daarvan onverwijld ter kennis brengen van de minister (tweede lid). Deze zal in het kader van zijn toezicht op de naleving van de bekostigingsvoorwaarden moeten nagaan of bij die regeling de wettelijke bepalingen in acht zijn genomen. Het universitair medisch centrum is zowel een ziekenhuis als een plaats waar wetenschappelijk geneeskundig onderwijs en onderzoek plaatsvinden. De belangen van de patiëntenzorg enerzijds en die van het onderwijs en onderzoek anderzijds behoeven niet altijd parallel te lopen. Bij conflicterende belangen gaat de patiëntenzorg voor (derde lid). Het karakter van het universitair medisch centrum komt in het bijzonder hierin tot uitdrukking dat de hoogleraren van de faculteit der geneeskunde wier vakgebied hen daarvoor in aanmerking doet komen en de andere leden van het wetenschappelijk personeel die op het desbetreffende vakgebied werkzaam zijn, in de gelegenheid worden gesteld tot het geven van wetenschappelijk geneeskundig onderwijs in het centrum en het doen van wetenschappelijk geneeskundig onderzoek aldaar (vierde lid).

Artikel 6.5. Het universitair academisch centrum heeft twee bestuursorganen: de raad van bestuur en de raad van toezicht. De competentie van de raad van bestuur is algemeen omschreven: aan de raad van bestuur is belast met het en bestuur van de zaken van het universitair medisch centrum in zijn geheel en met het beheer daarvan, voor zover in de statuten van de rechtspersoon met inachtneming van dit hoofdstuk niet anders is bepaald.

Artikel 6.6. De raad van bestuur bestaat uit een voorzitter en ten hoogste drie andere leden. Tot die leden behoort de decaan van de faculteit der geneeskunde. In bijzondere gevallen kan bij of krachtens de statuten worden bepaald dat de raad van bestuur uit een voorzitter en vier andere leden bestaat (eerste lid). Hierbij moet worden gedacht aan de situatie bij het universitair medisch centrum te Utrecht, waarin de krijgsmachthospitaalfunctie is geïntegreerd. De noodzakelijke inbreng vanuit die functie dient mede gestalte dient te krijgen in de raad van bestuur. De leden van de raad van bestuur worden – met uitzondering van de decaan – door de raad van toezicht benoemd en ontslagen. Hun benoeming en hun ontslag behoeven de voorafgaande instemming van het college van bestuur. De decaan wordt benoemd en ontslagen door het college van bestuur. Zijn benoeming en zijn ontslag behoeven de voorafgaande instemming van de raad van toezicht van het centrum (tweede lid). Deze regeling hangt samen met het feit dat de raad van bestuur van het centrum tevens als bestuur van de faculteit der geneeskunde fungeert. De voorzitter van de raad van bestuur wordt uit de leden benoemd. Bij de benoeming van de leden van de raad van bestuur wordt zoveel mogelijk rekening gehouden met een evenwichtige verdeling van de zetels over mannen en vrouwen (derde lid). De leden van de raad van bestuur worden voor een bepaalde termijn benoemd (vierde lid). De raad van toezicht moet deze termijn bepalen. Deze termijn hoeft niet voor alle leden van het college dezelfde te zijn. Tussentijds ontslag van een lid van de raad van bestuur is mogelijk om gewichtige redenen. Bij de benoeming of het ontslag van een lid van de raad van bestuur heeft de ondernemingsraad invloed. Hij moet daarover tijdig door de raad van toezicht vertrouwelijk worden gehoord (vijfde lid).

Artikel 6.7. De leden van de raad van bestuur zijn in dienst van het universitair medisch centrum. Zij behoren dus tot het personeel van het centrum. De raad van toezicht stelt hun beloning en hun overige arbeidsvoorwaarden vast. Dit moet geschieden met inachtneming van hetgeen daaromtrent bij wet is bepaald. De discussie over hoogte van de uit publieke middelen gefinancierde topinkomens heeft al vroeg in de zorgsector geleid tot voorschriften over hun openbaarmaking. De openbaarheidregels van titel 9 van boek 2 BW, die voor de jaarrekeningen van beursgenoteerde vennootschappen gelden wat betreft de beloning van bestuurders en toezichthouders, ingevolge de Regeling verslaggeving WTZi ook voor de zorginstellingen. Voor de universitaire medische centra geldt bovendien de Wet openbaarmaking uit publieke middelen gefinancierde topinkomens.

Artikel 6.8. De raad van bestuur is verantwoording verschuldigd aan de raad van toezicht en verstrekt in dit verband aan die raad de gevraagde inlichtingen betreffende het academisch ziekenhuis. Van bestuur en bedrijfsvoering legt de raad van bestuur in het bijzonder door middel van het jaarlijkse verslag incl. jaarrekening rekening en verantwoording af aan de raad van toezicht.

Artikel 6.9. De raad van toezicht heeft twee functies. Hij is in de eerste plaats toezichthouder en als zodanig belast met het toezicht op de uitvoering van werkzaamheden en de uitoefening van bevoegdheden door de raad van bestuur, dus met het toezicht op de raad van bestuur. In de tweede plaats is de raad adviseur van de raad van bestuur: hij moet de raad van bestuur met raad

ter zijde te staan (eerste lid). Naar analogie van de slotzin van artikel 140, tweede lid, van Boek 2 van het BW is bepaald dat de leden van de raad van toezicht zich bij de vervulling van hun taak richten naar het belang van het centrum. Behoudens besluiten over benoeming, schorsing, ontslag en arbeidsvoorwaarden van leden van de raad van bestuur, neemt de raad van toezicht in het kader van zijn toezichthoudende taak uitsluitend besluiten omtrent de goedkeuring van bepaalde door de raad van bestuur genomen besluiten. Daarbij is aan de raad van bestuur om bij zijn besluitvorming de daarbij betrokken belangen af te wegen. De raad van toezicht dient in het kader van de goedkeuring van besluiten van de raad van bestuur die belangenafweging niet nog eens over te doen. Hij dient niet op de stoel van de raad van bestuur te gaan zitten. De raad van toezicht zal zich ervan moeten vergewissen of de raad van bestuur de betrokken belangen op een zorgvuldige wijze heeft afgewogen (de procedure) en of de uitkomst daarvan de toets van de redelijkheid kan doorstaan (de inhoud).

Uitdrukkelijk is in het tweede lid bepaald dat onder het toezicht dat de raad van toezicht uitoefent, mede begrepen is het toezicht op naleving door de raad van bestuur van het bepaalde bij of krachtens de wet of de statuten van de rechtspersoon die het centrum in stand houdt, alsmede het toezicht op de rechtmatige verwerving en op de doelmatige en rechtmatige bestemming en aanwending van de financiële middelen. De instrumenten die de raad van toezicht in dit kader heeft, bestaan in de goedkeuring van de begroting, het jaarverslag en de jaarrekening alsmede het aanwijzen van een accountant als bedoeld in artikel 393, eerste lid, van Boek 2 van het BW, voor de controle van de juistheid van de bekostigingsgegevens en voor de controle van de jaarrekening (derde lid onder d en e g). De accountant rapporteert aan de raad van toezicht (vierde lid).

De raad van toezicht is voorts belast met de goedkeuring van een aantal belangrijke besluiten van de raad van bestuur: het strategisch plan van het centrum, de nadere regeling van de bestuursorganisatie van het centrum voor zover de vaststelling daarvan krachtens de statuten van de rechtspersoon die het centrum in stand houdt, aan de raad van bestuur is opgedragen, en de wijze waarop aan het systeem van kwaliteitszorg is vormgegeven (derde lid onder a t/m c). Bij of krachtens de statuten kunnen nog andere bevoegdheden aan de raad van toezicht worden gegeven..

De raad van toezicht legt jaarlijks in het jaarverslag van de instelling verantwoording af over de uitvoering van zijn taken en de uitoefening van zijn bevoegdheden (vijfde lid). Voorts is voorgeschreven dat de raad van toezicht ten minste een keer per jaar overleg pleegt met de ondernemingsraad (zesde lid).

Artikel 6.10. De omvang van de raad van toezicht is aan een minimum en een maximum gebonden: het bestaat uit ten minste drie en ten hoogste vijf leden (eerste lid). De precieze omvang moet bij of krachtens de statuten worden bepaald. Ook de wijze van benoeming van de leden van de raad van toezicht moet bij of krachtens de statuten worden geregeld. Het is denkbaar dat de benoeming geschiedt door het bestuur van de rechtspersoon die de instelling in stand houdt, tenminste als het college van bestuur niet tevens het bestuur van die rechtspersoon is. Het is denkbaar dat de benoeming van de leden van de raad van toezicht geschiedt via coöptatie of door een externe instantie. Ook kunnen aan externe instantie voorstel- of voordrachtsrechten worden toegekend. In elk geval moet een van de leden worden benoemd op voordracht van de ondernemingsraad (tweede lid). Deze voordracht moet ten minste twee namen bevatten. Indien de voorgedragen kandidaten niet worden benoemd, moet een nieuwe voordracht worden gedaan, waarvan bij met redenen omkleed besluit kan worden afgeweken.

Bij de benoeming wordt zoveel mogelijk rekening gehouden met een evenwichtige verdeling van de zetels over mannen en vrouwen (derde lid). De benoeming van de leden van de raad van toezicht geschiedt voor een periode van ten hoogste vier jaren. Een lid kan om gewichtige redenen tussentijds worden ontslagen (vierde lid). Bij of krachtens de statuten zal moeten worden bepaald wie een lid van de raad van toezicht tussentijds kan ontslaan. Dit zal in de regel degene zijn die het desbetreffende lid heeft benoemd.

De samenstelling, taken en bevoegdheden van de raad van toezicht moeten zodanig zijn dat de raad een deugdelijk en onafhankelijk toezicht kan uitoefenen. Mede ter waarborging hiervan is uitdrukkelijk bepaald dat de leden van de raad van toezicht geen directe belangen bij de instelling mogen hebben. Ook mogen de leden van de raad niet tevens werkzaam zijn bij een ministerie dan wel lid zijn van de Eerste of Tweede Kamer der Staten-Generaal. Zij hebben zitting op persoonlijke titel en oefenen hun functie uit zonder last of ruggespraak (vijfde lid). In dit verband is voorts bepaald dat de benoeming van de leden van de raad van toezicht geschiedt op basis van vooraf openbaar gemaakte profielen en dat de ondernemingsraad in de gelegenheid wordt gesteld om aan de raad van toezicht over die profielen advies uit te brengen (zesde lid).

De raad van toezicht wordt ondersteund door een secretaris. Deze wordt door het college bestuur, na verkregen goedkeuring door de raad van toezicht, benoemd en ontslagen (zevende lid). De goedkeuring van de raad van toezicht is vereist in verband met de vertrouwensrelatie die tussen de raad en zijn secretaris moet bestaan. De secretaris van de raad van toezicht kan een personeelslid van de instelling zijn. De secretaris van de raad van toezicht is echter als zodanig functioneel ondergeschikt aan (de voorzitter van) de raad van toezicht en niet aan de raad van bestuur. Het college van bestuur kan hem in die functie geen instructies geven.

Wellicht ten overvloede is bepaald dat de leden van de raad van bestuur de vergaderingen van de raad van toezicht bijwonen tenzij de raad anders beslist en dat zij daarin een adviserende stem hebben (achtste lid).

Artikel 6.11. Het ligt in de rede dat het lidmaatschap van de raad van toezicht van een universitair medisch centrum in het algemeen geen dagtaak zal zijn. De leden van de raad van toezicht ontvangen dan ook geen loon maar een tegemoetkoming en kunnen daarnaast een – niet bovenmatige – vergoeding van de door hen gemaakte kosten ontvangen. Bij of krachtens amvb worden regels vastgesteld omtrent tegemoetkomingen aan de leden van de raad van toezicht. Fiscaal gezien zullen de leden van de raad van toezicht in het algemeen een fictieve dienstbetrekking met het centrum hebben.

Artikelen 6.12 en 6.13. Het universitair medisch centrum omvat afdelingen en andere onderdelen. Artikel 6.13, eerste lid, bepaalt uitdrukkelijk dat de verantwoordelijkheid voor de geneeskundige behandeling en verzorging der patiënten bij de hoofden van de desbetreffende afdelingen berust. Daarbij moeten zij de organisatorische en financiële kaders als aangegeven door de raad van bestuur, in acht nemen. De afdelingshoofden zijn geen bestuursorganen met eigen bij de wet geattribueerde bevoegdheden. Tussen de raad van bestuur, die voor al wat in het centrum gebeurt en dus ook voor de patiëntenzorg de eindverantwoordelijkheid draagt, en de afdelingshoofden bestaat een hiërarchische relatie. De afdelingshoofden en de andere medische specialisten in het centrum zijn geen vrije ondernemers: zij zijn in dienst van het centrum. Het is overigens evident dat in een professionele organisatie als een universitair medisch centrum de raad van bestuur de professionaliteit van de afdelingshoofden en (andere) medische specialisten eerbiedigt en niet op hun stoel gaat zitten.

Artikel 6.14. De afdelingshoofden vormen, eventueel met anderen, het stafconvent, dat de raad van bestuur desgevraagd of uit eigen beweging adviseert over het medische beleid en op deze wijze bij de raad van bestuur de medische belangen behartigt. Ook het stafconvent is dus geen bestuursorgaan maar een adviesorgaan. Binnen het centrum kunnen ook andere organen met een adviserende taak worden ingesteld zoals bijv. een verpleegkundige adviesraad (VAR), die de raad van bestuur adviseert over de professionele ontwikkelingen op het gebied van de verpleegkunde. De wet laat dit over aan het bestuursreglement. Ingevolge de Wet medezeggenschap cliënten zorginstellingen heeft het academisch ziekenhuis een cliëntenraad, die in het bijzonder de gemeenschappelijke belangen van de cliënten behartigt. De cliëntenraad heeft adviesrecht ten aanzien van bepaalde in de wet omschreven voorgenomen besluiten van de raad van bestuur.

Artikelen 6.15 en 6.16. Artikel 6.15, eerste lid, legt de raad van bestuur en het college van bestuur van de universiteit waaraan het is verbonden, te plicht op een doelmatige samenwerking op het gebied van het wetenschappelijk geneeskundig onderwijs en onderzoek tussen de het centrum en de universiteit te bevorderen en daartoe regelmatig onderling overleg te plegen. Artikel 6.16 legt beide organen de plicht op elkaar de nodige inlichtingen te verstrekken. Het is evident dat voor een goed functioneren van het universitair medisch centrum een goede open relatie met de universiteit essentieel is. Ingevolge artikel 16, tweede lid, maken de raad van bestuur en het college van bestuur in elk geval afspraken over de uitvoering door het centrum van de taken die dit namens en onder verantwoordelijkheid van de universiteit uitvoert en over de onderlinge dienstverlening. Zij moeten deze afspraken vastleggen in een samenwerkingsdocument. In dit document zal in elk geval moeten zijn aangegeven welke prestaties de universiteit van het centrum verwacht en op welke bijdrage van de universiteit het centrum kan rekenen voor het uitvoeren namens de universitaire taken op het gebied van het wetenschappelijk geneeskundig onderwijs en onderzoek. Dit document zal ook moeten regelen op welke wijze meningsverschillen tussen de raad van bestuur en het college van bestuur worden opgelost.

Artikel 6.17. Dit artikel betreft het *economisch claimrecht* van de minister van OCW op gebouwen en terreinen ten behoeve waarvan een rijksbijdrage is verleend, als het bestuur van de rechtspersoon die een universitair medisch centrum in stand houdt, van plan is deze blijvend niet meer voor het centrum te gebruiken. De regeling van het economisch claimrecht houdt in dat de minister van OCW bevoegd is te beslissen dat die gebouwen of terreinen van het centrum, worden overgedragen aan het Rijk dan wel ten behoeve van onderwijs of onderzoek aan een andere door hem aan te wijzen rechtspersoon. Het gaat uitsluitend om gebouwen of terreinen ten behoeve waarvan een rijksbijdrage is verleend. In verband met deze bevoegdheid van de minister is de raad van bestuur verplicht de minister onverwijld mede te delen of de raad van bestuur van plan is gebouwen of terreinen blijvend buiten gebruik te stellen (eerste lid). De minister moet binnen negentig dagen na ontvangst van die mededeling beslissen (tweede lid). Het gaat om een bevoegdheid. De minister behoeft daarvan geen gebruik te maken. Als hij van deze bevoegdheid geen gebruik wil maken, behoeft hij daartoe de instemming van zijn ambtgenoot van Financiën. Tenzij de minister van OCW, in overeenstemming met de minister van Financiën, mededeelt van zijn bevoegdheid geen gebruik te maken, kan de raad van bestuur de gebouwen of terreinen niet verhuren, vervreemden of aan enig beperkt recht onderwerpen (derde lid). Mocht de minister van OCW beslissen dat de gebouwen of terreinen worden overgedragen, vindt deze overdracht plaats door de inschrijving van de beslissing van de minister in de openbare registers, bedoeld in titel 1, afdeling 2 Boek 3 van het BW. Bij de overgang van de eigendom van gebouwen of terreinen vergoedt het Rijk, indien deze gebouwen

of terreinen gedeeltelijk door de rechtspersoon uit eigen middelen zijn betaald en hiervoor geen rijksbijdrage werd verstrekt, een door de minister te bepalen bedrag. De minister stelt dit bedrag vast in verhouding tot de waarde in het economisch verkeer van die gebouwen of terreinen (vierde lid). Voor andere dan academische ziekenhuizen geldt een analoge regeling, neergelegd in artikel 18 Wet toelating zorginstellingen.

Handhaving, sanctie- en strafbepalingen

Artikel 7.1. Ingevolge artikel 4.3, tweede lid, kan de minister de bekostiging van een instelling beëindigen indien door hem is vastgesteld dat accreditatievoorwaarden of overige bekostigingsvoorwaarden stelselmatig niet worden nageleefd. Het onderhavige artikel geeft de minister de mogelijkheid een minder vergaande sanctie te treffen indien die voorwaarden incidenteel niet in acht worden genomen. Hij kan dan bepalen dat de rijksbijdrage, of een voorschot daarop, geheel of gedeeltelijk wordt ingehouden dan wel wordt opgeschort. Deze sanctie kan ook worden toegepast als de verplichting ex artikel 5:20 Awb, een toezichthouder (i.c. NVAO of de inspectie) binnen de door hem gestelde redelijke termijn alle medewerking te verlenen die deze redelijkerwijs kan vorderen bij de uitoefening van zijn bevoegdheden, niet wordt nagekomen. Als de reden voor de sanctie vervallen is, kent de minister de rijksbijdrage wederom toe.

Artikel 7.2. De minister kan de accreditatie van een instelling op grond van artikel 2.3, eerste lid, onder andere beëindigen indien stelselmatig accreditatievoorwaarden niet worden nageleefd. Deze beëindiging is in dit geval uitsluitend mogelijk indien de accreditatieorganisatie daartoe heeft geadviseerd. Deze sanctie is buiten proportioneel als incidenteel accreditatievoorwaarden niet worden nageleefd. Voor zover het bekostigde instellingen betreft voorziet artikel 7.1 in een adequate sanctie voor deze situatie. Het onderhavige artikel geeft een vergelijkbare sanctiemogelijkheid aan de NVAO voor zover het niet-bekostigde instellingen betreft: de NVAO kan een bestuurlijke sanctie opleggen als bedoeld in artikel 5:2, eerste lid onder a, Awb in de vorm van een geldboete. Dezelfde sanctie kan worden opgelegd als de verplichting ex artikel 5:20 Awb, een toezichthouder (i.c. NVAO) binnen de door hem gestelde redelijke termijn alle medewerking te verlenen die deze redelijkerwijs kan vorderen bij de uitoefening van zijn bevoegdheden, niet wordt nagekomen. De hoogte van ed geldboete wordt bij amvb bepaald.

Artikel 7.3. Het onderhavige artikel strekt ter bescherming van minderjarigen die in het hoger onderwijs studeren in geval van zedenmisdriven. Het onderhavige artikel heeft rechtstreekse werking. Het legt verplichtingen op aan het instellingsbestuur, dit is het bestuur van een geaccrediteerde, al dan niet bekostigde instelling voor hoger onderwijs, alsmede aan de raad van bestuur van een universitair medisch centrum. Ook legt het in het derde lid verplichtingen op aan individuele personeelsleden.

Artikel 7.4. Dit artikel heeft betrekking op een civielrechtelijke boete die verschuldigd is indien betrokkene zonder ingeschreven te zijn gebruikmaakt van onderwijs- of examenvoorzieningen van een bekostigde instelling. Het betreft hier onderwijs- en examenvoorzieningen in het kader van initieel onderwijs. Deze boete moet worden vastgesteld door het college van bestuur. Het minimum van deze boete is gelijk aan het wettelijk collegegeld, het maximum aan het instellingscollegegeld.

Artikel 7.5. Naast de in artikel 7.4 geregelde civielrechtelijke boete kan betrokkene ook nog worden gedwongen een strafrechtelijke boete te betalen. Het wederrechtelijk, nl. zonder

ingeschreven te zijn, gebruik maken van onderwijs- of examenvoorzieningen ten behoeve van initieel onderwijs van een bekostigde instelling, is een overtreding (art. 7.10) en wordt gestraft met geldboete van de tweede categorie (€ 3.800).

Artikel 7.6. In het kader van de controle op de betaling van het collegegeld is ieder die deelneemt aan onderwijs- of examenvoorzieningen ten behoeve van initieel onderwijs aan bekostigde instelling verplicht zijn naam en adres bekend te maken en zijn bewijs van inschrijving ("collegekaart") behoorlijk ter inzage te geven aan degene die daartoe door of vanwege het college van bestuur is aangewezen. Degene die dit weigert, maakt zich schuldig aan een overtreding (art. 7.10). Hij wordt gestraft met geldboete van de eerste categorie (€ 380).

Artikel 7.7. Eveneens in het kader van de controle op de betaling van het verschuldigde collegegeld voor initiële opleidingen aan bekostigde instellingen is in artikel 5.45 een regeling neergelegd die tot strekking heeft te voorkomen dat een examencommissie een getuigschrift afgeeft aan iemand die niet aan zijn collegegeld- resp. examengeldverplichting heeft voldaan. Het is de examencommissie verboden een getuigschrift af te geven als niet eerst het college van bestuur heeft verklaard dat dit getuigschrift ook daadwerkelijk kan worden afgegeven. Het college geeft deze verklaring pas af wanneer is gebleken dat voor elk studiejaar dat een examen of een tentamen is afgelegd, het verschuldigde collegegeld of examengeld is voldaan. Indien dat niet het geval is, kan het college van bestuur beslissen toch de verzochte verklaring af te geven maar niet dan nadat het verschuldigde collegegeld of examengeld alsnog is voldaan. Degene die meewerkt aan het afgeven van een getuigschrift zonder het college van bestuur heeft verklaard dat het getuigschrift kan worden afgegeven, wordt gestraft met geldboete van de derde categorie (€ 7.600).

Artikel 7.8. Alleen een krachtens deze wet geaccrediteerde instelling is gerechtigd de titels Bachelor, Master, Associate degree en Doctor te verlenen. Dit is ieder ander verboden (eerste lid). Overtreding hiervan wordt gestraft met geldboete van de eerste categorie (€ 5 380). De typisch Nederlandse titels ingenieur, (ir.), meester (mr.), doctorandus (drs.), ingenieur (ing.), baccalaureus (bc.) en doctor (dr.) worden niet verleend. Degenen die krachtens deze wet de titel Master, resp. Bachelor of Doctor hebben verkregen, mogen deze titels ingevolge deze wet voeren. Het is ieder verboden deze titels te verlenen (tweede lid). Ook degene die hiermee in strijd handelt, wordt gestraft met geldboete van de eerste categorie (€ 5 380).

Artikel 7.9. . In het voorgestelde artikel 1.2 is bepaald dat Nederlandse universiteiten en hogescholen uitsluitend zijn de krachtens deze wet geaccrediteerde universiteiten en hogescholen. het onderhavige artikel hangt hiermee nauw samen. Het verbiedt een organisatie die geen Nederlandse universiteit of hogeschool is of een onderdeel daarvan zich uit te geven of aan te prijzen als een Nederlandse universiteit of hogeschool dan wel zich zodanig te gedragen dat de indruk wordt gewekt dat de organisatie of het onderdeel daarvan een instelling is in de zin van de wet. Degene die hiermee in strijd handelt, wordt gestraft met geldboete van de vijfde categorie (€ 7.600).

Artikel 7.10. Als bepaalde feiten strafbaar worden gesteld, moet tevens worden aangegeven of het gaat om overtredingen of misdrijven. In dit artikel is bepaald dat de in de artikelen 7.5, 7.6, 7.7, 7.8 en 7.9 strafbaar gestelde feiten overtredingen zijn.

Overleg

Artikel 8.1. Het onderhavige artikel legt de grondslag voor het overleg in de zogenaamde Studentenkamer. Hierin vindt overleg plaats tussen de minister en vertegenwoordigers van landelijke belangenorganisaties van studenten. Bij deze belangenorganisaties gaat het om representatieve organisaties die de algemene belangen van studenten behartigen. Het gaat derhalve niet om organisaties die - hoewel landelijk en representatief - slechts een of enkele deelbelangen met betrekking tot studenten behartigen. Wel bestaat de mogelijkheid dat dergelijke organisaties worden uitgenodigd indien de agenda daartoe specifiek aanleiding geeft en de reguliere overlegpartners daarmee instemmen. Er zij op gewezen, dat het overleg in de Studentenkamer gaat aangelegenheden van algemeen belang voor studenten en niet over aangelegenheden die betrekking hebben op een of meer bepaalde instellingen. Ter financiële ondersteuning van de vertegenwoordigers van de belangenorganisaties in de Studentenkamer in verband met door hen te verrichten werkzaamheden, moet de minister een regeling treffen.

De Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,

De Minister van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie,

In de boekenreeks van het E.M. Meijers Instituut voor Rechtswetenschappelijk Onderzoek van de Faculteit der Rechtsgeleerdheid, Universiteit Leiden, zijn in 2010 en 2011 verschenen:

- MI-169 P.P.J. van der Meij, *De driehoeksverhouding in het strafrechtelijk vooronderzoek*, (diss. Leiden), Deventer: Kluwer 2010, ISBN 978 90 1407 158 0
- MI-170 M.V. Polak (red.), *Inbedding van Europese procesrechtelijke normen in de Nederlandse rechtsorde*, Nijmegen: Ars Aequi Libri 2010, ISBN 978 90 6916 714 5
- MI-171 E. Koops, *Vormen van subsidiariteit. Een historisch-comparatistische studie naar het subsidiariteitsbeginsel bij pand, hypotheek en borgtocht*, (diss. Leiden), Den Haag: Boom Juridische uitgevers 2010, ISBN 978 90 8728 070 3
- MI-172 H.H. Kielman, *Politiele gegevensverwerking. Naar een effectieve waarborging*, (diss. Leiden) Zutphen: Wöhrmann Print Service 2010, ISBN 978 90 8570 503 1
- MI-173 K. Siewicz, *Towards an Improved regulatory Framework of Free Software. Protecting user freedoms in a world of software communities and eGovernments*, (diss. Leiden) Warszawa (Polen): Sowa 2010, ISBN 978 83 930580 0 6
- MI-174 L. Mommers, H. Franken, J. van den Herik, F. van der Klaauw, G.-J. Zwenne (red.) *Het binnenste buiten. Liber amicorum A.H.J. Schmidt*, Leiden: eLaw@leiden 2010, ISBN 978 90 815196 1 8
- MI-175 R. Ong, *Mobile Communication and the Protection of Children*, (diss. Leiden), Leiden: Leiden University Press 2010, ISBN 978 90 8728 080 2
- MI-176 M.P. Lycklama à Nijeholt, *Goodwill and value creation of acquisitions*, (diss. Leiden), Zutphen: Ipskamp 2010, ISBN 978 90 9025 290 2
- MI-177 M.K.G. Tjepkema, *Nadeelcompensatie op basis van het égalitébeginsel. Een onderzoek naar nationaal, Frans en Europees recht*, (diss. Leiden), Deventer: Kluwer 2010, ISBN 978 90 8728 098 7
- MI-178 J.H. Crijns, *De strafrechtelijke overeenkomst. De rechtsbetrekking met het Openbaar Ministerie op het grensvlak van publiek- en privaatrecht*, (diss. Leiden), Deventer: Kluwer 2010, ISBN 978 90 1307 662 2
- MI-179 M.B. Voulon, *Automatisch contracteren*, (diss. Leiden), Leiden: Leiden University Press 2010, ISBN 978 90 8728 098 7
- MI-180 B.J. de Vos, *Horizontale werking van grondrechten. Een kritiek*, (diss. Leiden), Apeldoorn: Maklu 2010
- MI-181 S. van Wingerden, D. Alberda, M. Moerings, B. Wartna & J. van Wilsem, *Recidive en nazorg. Een onderzoek onder oud-bewoners van Exodus, DOOR, Moria & Ontmoeting*, Den Haag: Boom Juridische uitgevers 2010, ISBN 978 90 8974 316 9
- MI-182 J. Vis, *Ondernemend Waarden: Waarderend Ondernemen. De subjectiviteit van het begrip economische waarde*, (diss. Leiden), Apeldoorn: Maklu 2010, ISBN 987 90 466 0364 2
- MI-183 J.M.J. van Rijn van Alkemade & J. Uzman (red.), *Soevereiniteit of pluralisme? Nederland en Europa na het Lissabon-Urteil. Preadviezen voor de Jonge Staatsrecht Dag 2010*, Nijmegen: Wolf Legal Publishers 2010
- MI-184 G.K. Schoep, C.P.M. Cleiren, J.P. van der Leun & P.M. Schuyt (red.), *Vervlechting van domeinen. Opstellen aangeboden aan prof. mr. J.L. de Wijkerslooth*, Deventer: Kluwer 2010, ISBN 978 90 1307 879 4
- MI-185 Th. Doreleijers, J. ten Voorde & M. Moerings (red.), *Strafrecht en forensische psychiatrievoor 16- tot 23-jarigen*, Den Haag: Boom Juridische uitgevers 2010, ISBN 978 90 8974 356 5
- MI-186 C. Jiménez Monroy, *Legal and Institutional Aspects of Latin-American Space Cooperation AQUAREL-Sat: The Water Monitoring Constellation*, (diss. Leiden) Zutphen: Wöhrmann Print Service 2010, ISBN 978 90 8570 595 6
- MI-187 M.A.H. van der Woude, *Wetgeving in een Veiligheidscultuur. Totstandkoming van antiterrorismewetgeving in Nederland gezien vanuit maatschappelijke en (rechts)politieke context* (diss. Leiden), Den Haag: Boom Juridische uitgevers 2010, ISBN 978 90 8974 379 4
- MI-188 A.G. Castermans, K.J.O. Jansen, M.W. Knigge, P. Memelink & J.H. Nieuwenhuis, *40 jaar practicum. Rondom onroerend goed*, Deventer: Kluwer 2010, ISBN 978 90 13 08228 9
- MI-189 M.R. Bruning, M.P. de Jong, T. Liefwaard, P.M. Schuyt, J.E. Doek & T.A.H. Doreleijers, *Wegwijs in het jeugdsanctierecht. Onderzoek naar het juridisch kader voor de zwaarste jeugdsancties in theorie en praktijk*, Nijmegen: Wolf Legal Publishers 2011, ISBN 978-90-5850-621-4
- MI-190 J.P. van der Leun, E.R. Muller, N. van der Schee, P.M. Schuyt, M.A.H. van der Woude (red.), *De vogel vrij. Liber Amicorum prof. mr. dr. M. Moerings*, Den Haag: Boom Lemma uitgevers 2011, ISBN 978-90-5931-657-7.
- MI-191 M. den Heijer, *Europe and Extraterritorial Asylum* (diss. Leiden) 2011
- MI-192 I. Ievdokymova, *The EU-US SWIFT agreement: which Fate under the Lisbon Data Protection Framework?*, Den Haag: Jongbloed 2011, ISBN 978 90 700 6253 8

Zie voor de volledige lijst van publicaties: www.law.leidenuniv.nl/onderzoek.

